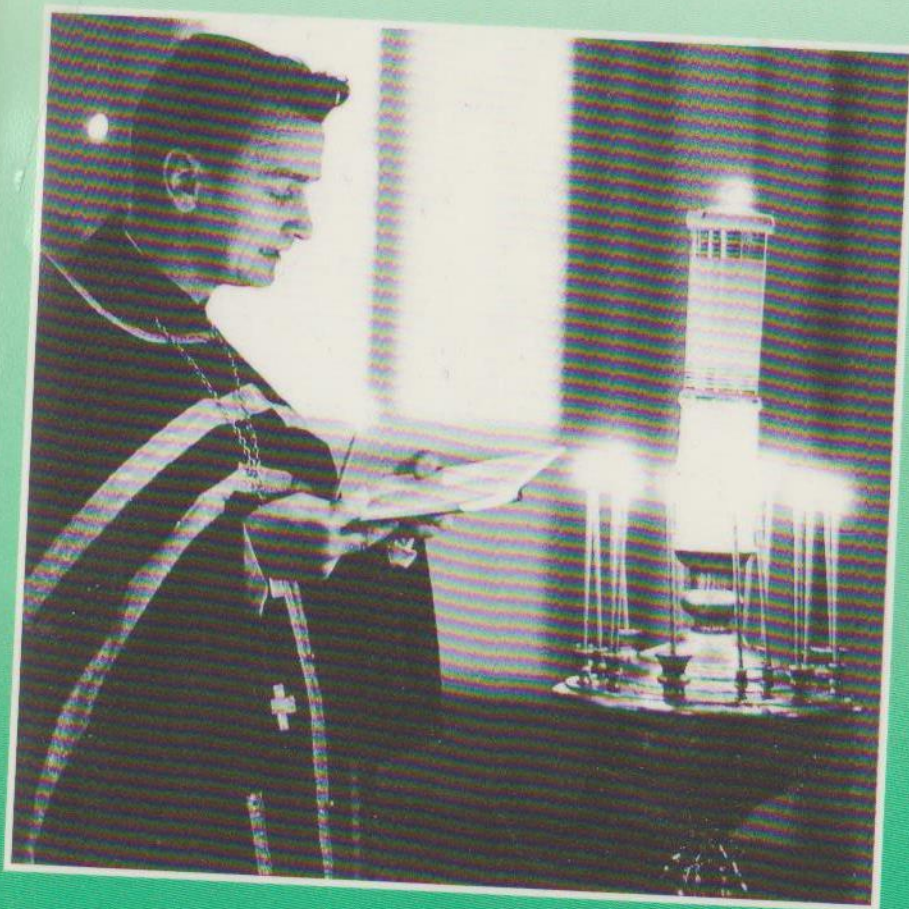

Erkki Piironen

**SEITSEMÄN VUOTTA
TAIPALEEN PAPPINA**

LUKIJALLE

**SEITSEMÄN
VUOTTA TAIPALEEN
PAPPINA**

467

Seitsemän vuotta Taipaleen pappina
ISBN 952-9685-07-6
© 1994 Erkki Piironen
Toimittanut Petri Piironen
Suorakuvattu toimittajan originaaleista
Valokuvat: Eino Hartikainen ja tekijän kokoelma
Kansi: Taipaleen pappi toimittamassa muistopalvelusta 1960
Ortokirja ry
Joensuu 1994
Painotalo PunaMusta

LUKIJALLE

Taipaleen ortodoksinen seurakunta on varsin mielenkiintoinen ja omalaatuinen Suomen ortodoksisen arkkipiispakunnan seurakuntien joukossa perinteittensä ja historiallisten vaihteittensa vuoksi. Vuonna 1991 seurakunta vietti 400-vuotisjuhlaansa. Juhlan viettoa perusteltiin sillä, että Ruotsin vallan aikaisista asiakirjoista löydettiin merkintä seurakunnan olemassaolosta vuonna 1589. Monet historiaan perehtyneet henkilöt ovat sitä mieltä, että Taipaleen seurakunta, alkuperäiseltä nimeltään Libelitsin seurakunta, on syntynyt vuosien 1534-1535 aikoina, jolloin Novgorodin arkkipiispan lähettämä pappismunkki Ilja seurueensa kanssa kävi järjestämässä Karjalan seurakuntia mm. Sortavalan ja Ilomantsin emäseurakuntien alueella. Jos asiasta olisi saatu tarkempi tieto, seurakunta olisi voinut viettää jo 450-vuotisjuhlaansa.

Seurakunta on syntynyt Karjalan ortodoksisena aikana. Stolbovan rauhan 1617 jälkeen se joutui luterilaisen Ruotsin vallan alaisuuteen ja sai kestää monenlaista painostusta ja käännöstyötä. Ortodoksisten karjalaisten suurin joukoin poistuessa maasta Tveriin Taipaleen ja Sotkuman kylien ortodoksit jäivät paikoilleen ja muodostivat pienen saarekkeen luterilaisten keskelle. Isonvihan jälkeen Uudenkaupungin rauhassa 1721 Taipaleen ortodoksinen seurakunta jäi edelleen Ruotsin vallan alle ja määrättiin Porvoon luterilaisen piispan alaisuuteen. Seurakunta pystyi rakentamaan itselleen uuden kirkon ja jatkamaan elämäänsä pappien avulla, joita Pietarin piispa lähetti. Luterilaisten seurakuntien tavoin Taipaleen seurakuntakin sai huolehtia lukutaidon opettamisesta jäsenilleen ja ylläpitää kiertokouluja nuorisolle, järjestää rippikouluja ja kylänlukuja.

Taipaleenjoen takana on Taipaleen kirkko ja siitä oikealla pappila.

Suomen sodan 1808 jälkeisellä suuriruhtinaskunnan aikakaudella Taipaleen seurakunta koki voimakkaan jäsenmäärän kasvun ja kehittymisen. Vuonna 1858 ruvettiin jumalanpalveluksia pitämään suomen kielellä. "Suomen saarnaa" oli toteutettu jo paljon aikaisemmin Taipaleen kirkossa. Vuonna 1906 uskonnonvapauden tultua voimaan alkoivat luterilaiset papit ja eräät johtavat maallikot houkutella Taipaleen seurakunnan jäseniä muuttamaan "venäläisestä" uskonnostaan "suomalaiseen" eli luterilaiseen uskontoon. Muutamaan sataan ortodoksiin tämä toiminta tehoi, mutta suurin osa Taipaleen seurakunnan jäsenistä torjui nämä houkutukset ja pysyi uskollisesti perinteisen kirkkonsa jäsenenä. Luterilaisen enemmistön keskellä useita vuosisatoja eläessään ja luterilaisten kanssa avioituessaan Taipaleen seurakuntalaiset olivat unohtaneet monia kirkkonsa ulkonaisia tapoja ja esiintyivät ortodoksien tavoin lähinnä vain omissa jumalanpalveluksissaan. Tämän vuoksi Taipaleen seurakuntaa jo alettiin sanoa ortodoksien kirkkokunnan luterilaisimmaksi seurakunnaksi. Näin saattoivat puhua vain ne, jotka eivät tunteneet lähemmin sitä uskon vakaumusta, jonka seurakunnan jäsenet olivat säilyttäneet sisimmässään eläessään

vuosisadasta toiseen toisuskoisen enemmistön paineen alla. Te-hokkaan opetustoiminnan tuloksena Taipaleen seurakuntalaisilla oli verraten hyvät tiedot omasta uskonnostaan.

Talvi- ja jatkosodan jälkeen Taipaleen seurakuntaan tuli siirtolaisina tuhatkunta henkeä Laatokan-Karjalan ortodokseja, jotka olivat säilyttäneet uskontonsa tavat paremmin kuin entiset seurakuntalaiset. Siirtolaiset muodostivat noin neljännksen osan seurakunnan jäsenmäärästä. Heidän vaikutuksensa lisäksi sotien jälkeen kirkkokunnassa alkanut tehostunut nuoriso- ja sisälähetystoiminta pyrki palauttamaan ortodoksien uskon ulkonaisten tapojen käyttöä myös Taipaleen seurakuntaan ja sillä tavoin vahvistamaan ortodoksista henkeä sekä lisäämään seurakuntalaisten aktiivisuutta toimimaan rohkeasti oman uskonnon merkeissä toisuskoisten keskellä.

Tässä vaiheessa minä sain tulla Taipaleen seurakunnan papiksi ja toimia siinä virassa seitsemän vuotta. Ne olivat todella työntäyteiset vuodet minun elämässäni, sillä halusin lapsuusseurakuntani hyväksi tehdä kaiken sen, mitä osasin ja mihin kykenin. Monet kirkolliset tapahtumat ja uskonnolliset elämykset ovat jääneet unohtumattomina mieleeni. Niiden muistojen joukosta olen ottanut esille koko joukon tapahtumia ja kerron niistä tässä teoksessani, jolla haluan kiittää kaikkia Taipaleen seurakunnan jäseniä, jotka minua tukivat työssäni heidän parissaan ja opastivat minua uskon kilvoituksen tiellä erityisesti rippitilaisuuksissa, joissa Jumalan kasvojen edessä yhdessä syvennyimme uskon kysymyksiin.

Joensuussa Marian päivänä 1994

Tekijä

SISÄLTÖ

Seitsemän vuotta Taipaleen pappina	11
Poikavuosieni tulevaisuuden näkymiä	12
Perinteistä rikkaaseen seurakuntaan	16
Hartaushetkien seurakunta	18
Pyhiinvaellusmatkat luostareihin	21
Vanhan pappilan peruskorjaus	25
Seurakuntien välistä ekumeniaa	28
Sotkuman tiistaiseuran perustaminen	29
Nuorten juhla Outokummussa	31
Seurojen ja kerhojen pikkujoulut	33
Joulunkeuhon vierailu pappilassa	34
Joulun jumalanpalvelukset seurakunnassa	37
Vedenpyhitys Taipaleen joen rannassa	39
Äitini hautajaiset Taipaleella	42
Opettajien kokous pappilassa	45
Seurakunnan metsä Sukkulansalossa	47
Liperin oppikoulun uskonnonopetus	49
Eino Hartikaisen nuorisotyö	50
Nikolai Roudan kuolinvuoteella	53
Nuorisokerhojen kevättoimia	55
Kaksi pääsiäisjuhlaa seurakunnassa	58
Poika syntyi pappilaan	59
Nuorten leiri pappilan maalla	62
Kanttori Viktor Hentunen työtoverina	63
Taipaleen kirkon 50-vuotisjuhla	65
Leppilammun Kontkaset	67
Outokummun seurakuntasalin vihkiäiset	70

Kuudesti vihitty Ryhäsen Mari	74
Kirkollisverojen periminen	76
Nuorten kerho Horsma-ahoon	79
Sukkulansalon tiistaiseuran perustaminen	81
Ruotsin pappi tutustumassa seurakuntatyöhön	82
Kirkonpalvelija Antti Kuronen	84
Vanhojen ikonien kuljetustalkoot	89
Ekumeeninen leiri Viinijärvellä	92
Saarna Liperin kärkeillä	94
Luksusmatka Leningradiin	97
Maanviljelijä Ale Kontkanen	102
Sotkuman rukoushuoneen kunnostus	104
ONL:n 15-vuotisjuhla Kuopiossa	107
Seka-avioliittojen ongelmia	108
Punaisen talon Pekka Lihavainen	112
Kesäloma ruusujen ja raunioiden saarella	113
Pekka Miinalaisen läksiäiset	117
Kutsu vuodeksi Saksaan	120
Eestin pakolaispiispan vierailu	121
Viisi hyvää kotiapulaista	124
Liperin tiistaiseuran perustaminen	127
Kolmen luottamusmiehen käynti pappilassa	128
Kirkkokunnan 40-vuotisjuhla	129
Tiistaiseura Sätöskoskelle	133
Viinijärven lääkärituttavuudet	135
Anu Kaipaisesta tuli kirjailija	137
Vasta varastetulla autolla hartauteen	138
Petri-poikani autoilijana	140
Kolme kristinoppikoulua vuodessa	142
Seurakunnan ja perheen tarpeet	145
Piispantarkastus seurakunnassa	148
Neljä kivistä muistomerkkiä	152
Maisteri Pentti Härkönen	155
Kinkeriperinteen toteutus seurakunnassa	157
Uusi tiistaiseura Kalattomalle	160
Tiistaiseurat lahjoittivat lehmän	160
Paavali valittiin arkkipiispaksi	161
Jolkkosen Annen kastajaiset	164

Konevitsan kirkonkello Taipaleelle	165
Seurakunnan kasvatti Pekka Timonen	166
Arkkipiispa Hermanin hautajaiset	169
Kymmenes tiistaiseura seurakuntaan	170
Seurakunta sai toisen papin	171
Sotilassielunhoitoa Ylämyllyn varuskunnassa	173
Sivutoimien hoitaminen	174
Pappi salaisuuksien säilyttäjänä	176
Eräitä papillisia kokemuksia	178
Historiallisten muistomerkkien kartoitusta	180
ONL:n leirikeskus Säynelammille	182
Taipaleelta Joensuun papiksi	185
Seurakuntalaiset yhteistyössä pappinsa kanssa	186
Kirjallisuutta	190

SEITSEMÄN VUOTTA TAIPALEEN PAPPINA

Elämäni työteliäimpiin vuosiin kuuluivat ne seitsemän vuotta, jotka sain toimia Taipaleen ortodoksisen seurakunnan kirkkoher-
ran virassa. Seurakunnassa toimitetun vaalin perusteella Karjalan
ja koko Suomen arkkipiispa Herman antoi minulle siihen valtakir-
jan 1.6.1955 alkaen. Seitsemän vuotta myöhemmin hän samalla
tavoin nimitti minut 1.9.1962 alkaen Joensuun ortodoksisen
seurakunnan kirkkoherran virkaan. Nämä kaksi seurakuntaa olivat
tulleet minulle läheisiksi ja rakkaiksi. Taipale sen vuoksi, että olin
syntynyt ja elänyt nuoruuteni sen jäsenenä, ja Joensuu siksi, että
papilliselle uralle minua valmentanut rippi-isäni rovasti Mikael
Piilin oli sen seurakunnan kirkkoherrana ja ensimmäisen kym-
menvuotisen kauteni kirkkoni palveluksessa sain toimia Joensuun
seurakunnan jäsenenä.

Minulle ei käynyt ihan samoin kuin aikoinaan Israelin kan-
taisiin kuuluvalla Jaakobille hänen työasioissansa. Hän ihastui
sukulaisensa Laabanin tyttäreen Raakelin niin, että palveli Laaba-
nia seitsemän vuotta saadakseen vaimoksi ihastuksensa kohteen.
Laaban käytti kuitenkin Jaakobin kiintymystä hyväkseen niin, että
antoi hänelle seitsemän vuoden päätyttyä vanhemman tyttärensä
Lean. Niin Jaakob joutui palvelemaan Laabania vielä toiset
seitsemän vuotta Raakelin tähden. Sen jälkeen hänellä oli jo niin
suuri perhe, että sen elättämiseksi hänen piti vielä palvella palkan
edestä kolmaskin seitsenvuotinen kausi Laabania.

Minun kiintymykseni Taipaleen seurakuntaan ei johtunut
vaimon valinnasta, sillä sellaisen löysin rinnalleni Ilomantsin
ortodoksisesta seurakunnasta, vaan lapsuusvuosien haaveista
toimia suureksi tultuani Taipaleen pappina, mikä näin toteutuikin.
Seitsemän vuoden jälkeen totesin, että olin jo saanut iloita työstä

seurakunnassa ja toteuttaa siihen johtaneita näkemyksiä. Elämä nosti eteeni uusia näkemyksiä. Vaimoni oli aloittanut opiskelun Helsingin yliopistossa. Lapsiemme lukumäärä oli kasvanut seitsemäksi. Olin laatinut itselleni niin tiiviin kirkollisen työohjelman, että kärsin jo omantunnon vaivoja, jos joku ilta jäi vapaaksi seurakunnallisista tilaisuuksista. Myös oma perheeni edellytti isän läsnäoloa samalla tavoin kuin seurakuntaperhe pappia sen eri toiminnoissa. Kun sitten Joensuun, toisen minulle rakkaan ortodoksisen seurakunnan kirkkoherran virka tuli avoimeksi, hain sitä ja tulin valituksi. Muistan kyllä, miten haikein mielin jätin taakseeni Taipaleen suuren pappilan, lapsille mieluisat leikkipaikat ja ihmiset, joihin olin syvästi kiintynyt. Joensuun seurakunnassa sain palvella kolme kertaa seitsemän vuotta ennen kuin pääsin eläkkeelle. Nämä kaksi seurakuntaa ovat vierekkäin, lähellä toisiaan ja seurakuntalaiset monessa suhteessa samanlaisia. Perinteiseen tapaansa he ymmärsivät pappiaan, arvostivat hänen työtään, tukivat monin tavoin ja antoivat hänelle paljon anteeksi.

Joensuun vuosina ja vielä nyt eläkkeellä ollessani olen usein unissani Taipaleen seurakunnassa milloin minkinlaisissa tilaisuuksissa, milloin kirkossa, tiistaiseurassa tai johtamassa seurakunnanvaltuustoa entisten tuttujen luottamushenkilöiden kanssa. Kerran unissani hain uudestaan Taipaleen papiksi ja tulin valituksi. Joensuulaiset ihmettelivät, mikä minuun oli mennyt, ja kävivät kyselemässä sitä. Herättyäni huomasin taas kaiken olevan ennallaan. "Unet unia on, työt painavat vain," todistaa runoilija taivaan portille pyrkivälle. Mutta eläviksi jääneitä muistoja on vanhuuden päivinä mieluisaa palauttaa mieleen ja kertoa, millaisia kokemuksia ja elämyksiä sain seitsemän vuoden aikana Taipaleen pappina yrittäessäni toteuttaa lapsuudessa herännyttä papillista kutsumusta.

Poikavuosieni tulevaisuuden näkymiä

Lapsuuteni sain elää Liperin Salokylässä isäni omistamalla Honka-
kaoja-nimisellä maatilalla, jossa meitä lapsia oli kaikkiaan yhdeksän. Kotoisten töiden ja leikkien keskellä jo varhaisessa lapsuu-

dessä mieleen nousi kysymys, mikähän minusta tulee suurena? Kaksi vaihtoehtoa valloitti alaa mielikuvituksessani. Toinen niistä oli tuttu maanviljelijän ammatti. Piirtelin jo paperille, millaisen talon, aitan, navetan, tallin ja saunan rakennan siihen "Erkin metsään", jota isä joskus puheissaan väläytteli minulle edellyttäen, että vanhempi veljeni jää perinteisen kotimme isännäksi ja minä rakennan uuden talon. Mutta jo sangen varhain aloin piirrellä paperille kirkon ja tsasounan kuvia ja salaisiin ajatuksiin nousi haaveita päästä suureksi tultuani Taipaleen papiksi. Se oli arka ja ajatuksia kiehtova näky, joka koulunkäynnin ja maatilan askareitten keskelläkään ei päässyt haihtumaan pois mielikuvista.

Olin pienestä pitäen kiinnostunut uskon asioista. Kenties siihen vaikutti pyhäkoulun opettajana toiminut luterilainen äitini. Kävin mielelläni hänen mukanaan Liperin kirkossa, jonne meiltä oli vain kahdeksan kilometrin matka. Isän mukana me lapset kuuluimme ortodoksiseen uskontokuntaan ja meidän kirkkoomme Taipaleelle oli matkaa 35 kilometriä. Matkan pituuden vuoksi siellä sain käydä varsin harvoin. Joensuun ortodoksiseen kirkkoon oli matkaa 25 kilometriä ja talvella jään yli 16 kilometriä. Kotikyläni ortodoksit kävivätkin useimmiten kirkollisia asioitaan hoitamaassa Joensuussa. Kaupungissa käyntiin oli helppo yhdistää kirkkomatka.

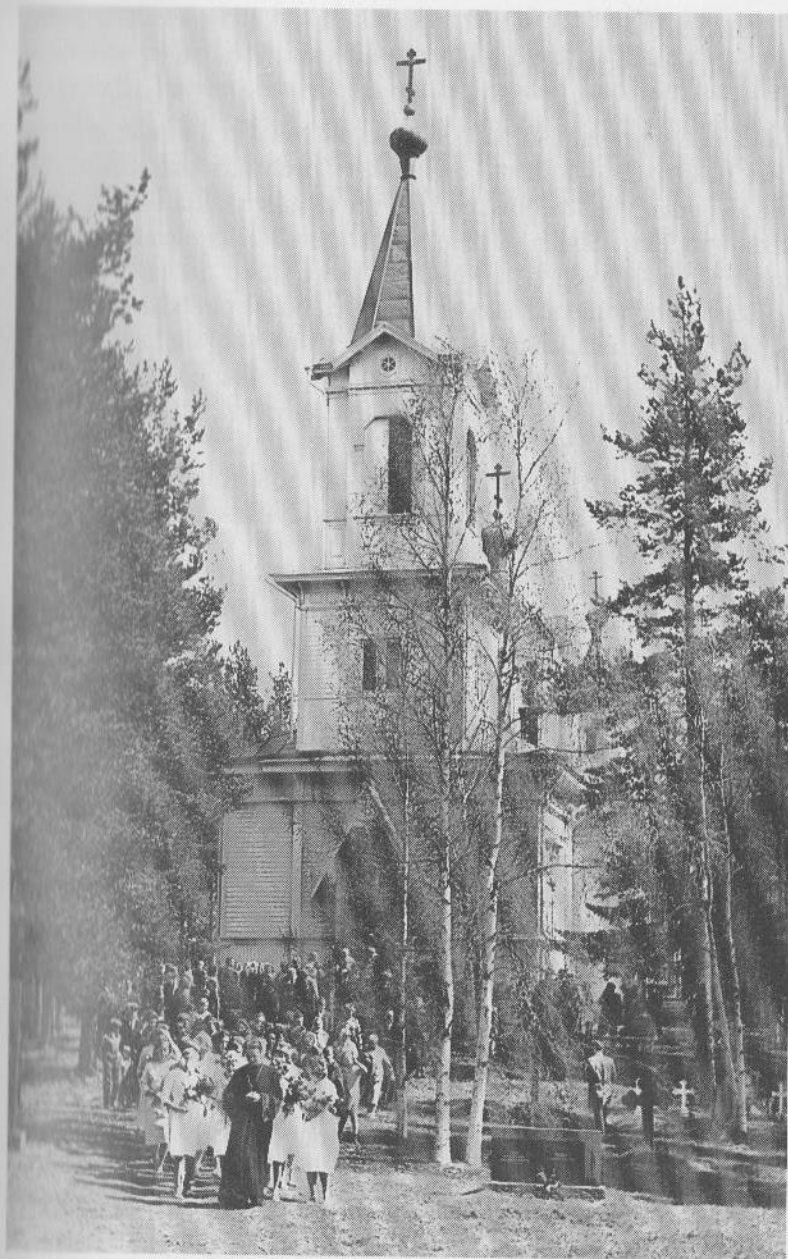
Jo alle kymmenvuotiaasta alkaen kävin vanhempieni, varsinkin äidin kanssa ja yksinkin kotikylälläni pidetyissä luterilaisten, ortodoksien, eri lahkosten ja herätyssuuntien seuroissa. Kun vanhempi veljeni meni iltaisin nuorten tanssiaisiin, niin hänen piti isältä pyytää rahaa pääsymaksuun. Minä taas en tarvinnut rahaa hartaustilaisuuksiin ja sain aina helposti luvan lähteä. Olin niin salta, että kolehtiinkaan en pannut muuta kuin joskus viispennisen, jos saarna oli hyvä ja laulu kaunista.

Olin seitsemän vuoden ikäinen, kun isä sai päähänsä tilata Aapo Hirvosen viemään henkilöautollaan koko perheemme Taipaleen kirkolle Teuvo-veljemme kastajaisiin. Se oli menoa mutkista soratietä pitkin ja paksu pölypilvi jäi jälkeen. Kirkkoherra Nikolai Routa suoritti lapsen kastamisen pappilansa salissa, jossa meille tarjottiin myös kastajaiskahvit. Isän pyynnöstä kirkkoherra näytti meille kauniin Taipaleen kirkon sisältä ja ulkoa. Se oli mielestäni paljon kauniimpi kuin Liperin kirkko ja vaikutti todella

pyhältä paikalta.

Talvella naapurimme Pekka Iljoff kuoli ja kylän väki pitkässä hevosten vetämässä rekijonossa saattoi hänen ruumiinsa Taipaleen kirkkoon siunattavaksi. Matkaa lyhennettiin ajamalla halki Kuoringan jään. Isä otti kaksi vanhinta lastaan mukaansa ajorekeen vällyjen alle. Luterilaisia hautauksia olin nähnyt Liperissä. Siellä vainaja saatettiin suoraan hautaan ja odotettiin, kun pappi joutui lukemaan Isämeidän ja Herran siunauksen ja heittämään multaa arkulle. Lopuksi kansa veisasi virren "Sun haltuus rakas isäni." Taipaleella Pekka Iljoffin ruumis kannettiin keskelle kirkkoa korokkeelle. Pappi tuli juhla-asuisena arkun eteen lukemaan rukouksia ja suitsuttamaan hyvältä tuoksuvaan savua. Kanttori lauloi puolen tunnin ajan kirkkoveisuja, joissa rukoiltiin vainajan elävän sielun puolesta. Suitsutussavun kohoaminen kirkon kattoa kohti teki minuun voimakkaan vaikutuksen. Siinä oli jotain salaperäistä ja taivasta tavoittavaa. Palavat kynttilät ikonien edessä nostivat silmiin herkän taivaallisen näkymän ja mielikuivitukseni lähti liikkeelle: Jospa minustakin tulisi pappi ja saisin suitsuttaa ja laulaa tässä kauniissa kirkossa.

Koulun uskontotunneilla luterilainen opettaja opetti meille raamatunhistorian kertomukset ja luterilaisia virsiä, joista minä olin oppinut pitämään jo kodissa ja pyhäkoulussa. Yläkoulun ensimmäisestä luokasta alkaen koulussamme kävi ortodoksinen opettaja Outi Kontkanen opettamassa rukouksia, katekismusta, kirkkohistoriaa ja kirkkolaulua. Panin merkille, että hän toimitti hartaammin aamurukoukset kuin koulun muut opettajat. Hän nosti silmänsä taivasta kohti ja teki ristinmerkkiä kumartuen aina sen jälkeen. Minusta tuntui kuin hän ei olisi nähnyt rukouksensa aikana mitään muita kuin Jumalan, jolle hän puhui ja jota hän pyysi lähettämään meille Pyhän Hengen vahvistamaan meitä, että osaisimme tarkasti seurata meille annettavaa opetusta kasvaaksemme Luojallemme kunniaksi, vanhemmillemme lohdutukseksi, seurakunnalle ja isänmaalle hyödyksi. Muutaman kerran uskontotunnin yhteydessä hän huomautti minulle: "Sinun pitäisi lähteä opiskelemaan papiksi." Tämän ajatuksen minulle ilmaisi myöhemmin myös rippi-isäni Joensuun rovasti Mikael Fiilin.

Kirkkokansa lähdössä Taipaleen kirkosta liturgian jälkeen Viinijärven sankarihaudalle kaatuneiden muistopäivän litaniaan.

Perinteistä rikkaaseen seurakuntaan

Taipaleen seurakunnan papiksi tullessani olin jo 35-vuotias mies. Olin päässyt 16-vuotiaana oppilaaksi Sortavalan pappisseminaariin. Kuuden vuoden opiskeluaika venyi sotien takia lähes yhdeksäksi vuodeksi. Sodan jälkeen sain antautua ortodoksisen kirkkokunnan nuorisotyöhön ja sisälähetykseen koko Suomen alueella hoitaessani kymmenen vuoden ajan Ortodoksisten Nuorten Liiton ja sen ohessa seitsemän vuoden ajan Pyhän Sergein ja Hermanin Veljeskunnan toiminnanjohtajan tointa. Taipaleelle tuloni merkitsi työkenttäni supistumista kolmen kunnan alueeksi, mutta seurakunnan vastuullisen papin tehtävänä se edellytti entistä parempaa syventymistä uskonasioihin ja sielunhoitoon. Silti näin entisessä työssäni saamani kokemukset erittäin hyödyllisiksi seurakuntatyön järjestelyssä ja johtamisessa.

Taipaleen seurakunnassa avautui eteeni mielenkiintoinen työväinö. Entisten tuttavieni lisäksi sain oppia tuntemaan uusia ihmisiä, joista minä olin kiinnostunut ja he puolestaan minusta. Ensimmäinen tärkeä tehtävä oli viransijaiselta kesken jääneen kristinoppikoulun opetuksen loppuun saattaminen ja päätösjuhlan järjestäminen. Papin vaihdoksen vuoksi seurakunta oli pannut alulle pappilan peruskorjauksen, jonka takia jouduin perheeni kanssa asumaan kylällä vuokra-asunnossa myöhään syksyyn saakka. Kirkkoherranviraston hoito ei aiheuttanut minulle ongelmia, sillä seurakunnan pitkäaikainen kanttori Viktor Hentunen hoiti sitä erinomaisella huolella ja taidolla. Hän oli toiminut seurakunnassa lähes 40 vuotta ja tunsi hyvin seurakunnan jäsenet ja sen asiakit.

Taipaleen pappila oli rakennettu jo edellisen vuosisadan lopulla. Siinä oli ennättänyt asua kuusi seurakunnan esimiespappia ja minä olin seitsemäs. Rakennukseen kuului kaikkiaan seitsemän huonetta, joista yksi oli virastona ja muut kirkkoherran perheen käytössä. Pihapiiriin oli aikanaan kuulunut seurakunnan kokoushuone ja pehtorin asunto, suuri navetta, talli ja ulkorakennukset aittoineen. Ajan mukana niistä osa oli purettu, mutta perheemme muuttaessa pappilaan siihen kuului vielä sauna joen rannassa ja

pitkä ulkorakennus pihan toisella puolella. Suurin osa papin luontaisetuihin aikanaan kuuluneesta isosta maatilasta oli sodan jälkeen luovutettu siirtoväelle, mutta pappilan ympärille oli jäänyt vielä viisi hehtaaria peltoa ja kasvimaata. Pellon viljelyn oli edellinen pappi Mikael Ritamo vuokrannut kanttori Hentuselle ja minä jatkoin samaa vuokrasopimusta. Pappilan pihapiirissä, jossa kasvoi suuria koivuja ja kukkivia pensaita, oli kyllä riittävästi tilaa lasteni leikkiä keskenään ja yhdessä kylän lasten kanssa.

Pappila sijaitsi Taipaleen joen rantatöyräällä Joensuusta Kuopioon johtavan maantien varrella. Tien toisella puolella kirkkomäellä oli seurakunnan pääkirkko, joka oli valmistunut vuonna 1906. Sen oli vihkinyt Suomen hiippakunnan silloinen arkkipiispa Sergei, joka myöhemmin toimi Moskovan ja koko Venäjän patriarkkana. Kirkko oli alunperin haluttu nimetä edeltäjänsä tavoin Pyhän Nikolaoksen kirkoksi, mutta kirkon rakentamista varten suuren lahjoituksen antanut pietarilainen kauppias Ivan Stretskov ja erityisesti hänen vaimonsa Helena olivat halunneet, että se pyhitetään Jumalanäidin Tihvinän ikonin muistolle ja niin tapahtuikin. Kirkon nimityksen myötä Taipaleen seurakunnan ortodoksit joutuivat tutustumaan kuuluisaan Tihvinän ikoniin ja sen historiallisiin vaiheisiin sekä viettämään kirkon vuosijuhlaa ikonin kunnioittamisen päivänä, joka on 26. kesäkuuta. Tihvinän Jumalanäidin ikonissa Maria pitää vasemmalla käsivarrellaan Jeesuslasta ja oikealla kädellään osoittaa lastaan ikään kuin ilmaistakseen katsojalle ikonin päähenkilön. Kirkossa on erittäin kaunis ikonostaasi, jossa on jäljennöksiä Kiovan Pyhän Vladimirin katedraalissa olevista Vasnetsovin maalaamista ikoneista.

Taipaleen seurakunnalla on pääkirkon lisäksi toinen kirkko Polvijärvellä. Se on pyhitetty Herran edelläkävijän Johannes Kastajan muistolle. Kirkon vuosijuhlaa vietetään juhannuksena kesäkuun 24. päivänä. Polvijärven Sotkumassa on pyhän Profeetta Elian muistolle omistettu rukoushuone. Sen vuosijuhlaa vietetään heinäkuun 20. päivänä. Seurakunnan neljäs pyhäkkö on Outokummun rukoushuone, joka on vihitty Pyhän Hengen nimelle. Sen vuosijuhla on toisena helluntaipäivänä. Seurakunnassa oli tullut tavaksi, että pääkirkossa on jumalanpalvelus vähintään kaksi kertaa kuukaudessa ja muissa pyhäköissä vähintään kerran kuukaudessa.

Hartaushetkien seurakunta

Vuonna 1617 Ruotsin ja Venäjän välillä solmitun Stolbovan rauhantuloksena Taipaleen ja Ilomantsin ortodoksiset seurakunnat joutuivat Ruotsin alueeseen ja saivat mukautua sen hallintoon, joka ei ollut kovin suopea ortodoksiselle uskonnolle. Seurakunnat alistettiin Porvoon luterilaisen piispan alaisuuteen ja ne joutuivat toteuttamaan samanlaisia kansan valistamiseen ja talouden hoitoon liittyviä ohjeita, joita piispan virastosta lähetettiin maan luterilaisille seurakunnille. Monien haitallisten piirteiden ohessa niistä oli hyötyäkin, sillä esimerkiksi Taipaleen seurakunnassa ruvettiin pitämään lapsille kiertokouluja lukutaidon ja uskonnon opettamiseksi, järjestämään eri kylissä kinkereitä kansan lukutaidon tarkastamiseksi ja kokoamaan nuorisoa syksyisin ja keväisin kahden viikon ajaksi rippikouluun, jota ortodoksit rupesivat kutsumaan kristinoppikouluksi, koska se ei luterilaisten tavoin ollut nuorten valmistamista ripille ja Herran ehtoolliselle. Taipaleen seurakunnassa aloitettiin ensimmäisenä Suomessa toimittaa jumalanpalveluksia suomen kielellä vuodesta 1858 lähtien.

Luterilaisten pappien suosima tapa pitää seurakunnan eri kylissä vapaaohjelmaisia hartaustilaisuuksia siirtyi myös Taipaleen pappien käytäntöön. Seurakuntalaiset pitivät niistä, kun he lyhyen alkurukouksen jälkeen pääsivät istualtaan kuuntelemaan papin saarnaa ja opetuspuhetta ja välillä veisaamaan tuttuja kirkkolauluja. Hartaushetkien toimittamista suosi erityisesti Taipaleen seurakunnan kirkkoherra Aleksanteri Borotinski (1878-1890), joka näki ne hengellisen valistuksen kannalta paremmiksi kuin pelkästään kaavan mukaan toimitetut rukoushetket. Sortavalan papin Sergei Okulovin koolle kutsumassa Karjalan pappien neuvottelussa Borotinski puhui hartaushetkien puolesta ja vaati seurakunnan koulujen opetuksen nostamista samalle tasolle luterilaisten koulujen kanssa. Samassa neuvottelussa pastori Mikael Kasanski piti hengellisen valistuksen kannalta hartaushetkiä tuloksellisempina kuin jumalanpalveluksia kirkossa.

Hartaushetkiä olivat toimittaneet mielellään Taipaleen entiset papit, jotka olivat tunnetusti hyviä saarnamiehiä, kuten Mikael Mihailov, Nikolai Routa ja Mikael Ritamo. Hartaushetken ohjelmaan kuului aluksi lyhyt rukoushetki, jonka ajaksi seurakuntalai-

Pyhän Johannes Kastajan kirkko Polvijärvellä

set nousivat seisomaan. Sitten pappi luki sopivan kohdan Raamasta ja puhui sen antamasta opetuksesta. Papin mukana ollut kanttori johti kansan yhteislaulua, jonkun kirkkoveisun tai hengellisen laulun, jonka jälkeen pappi selitti jotain sopivaa kirkon opin kohtaa tai seurakuntalaisten esiin nostamaa ongelmaa. Seurakuntalaisten keskustelu uskon asioista kuului oleellisena osana hartaushetkeen. Tilaisuus päätettiin loppuveisuun ja rukoukseen. Hartaushetkiä pidettiin sopivina päivinä ympäri vuoden. Seurakuntalaiset pyysivät niitä koteihinsa. Niiden lisäksi pidettiin seurakunnassa kevättälvella ns. kylänluvut, joissa pappi suoritti tarkistuksen, ketä ortodokseja asui kylässä. Lisäksi ohjelmaan kuului edellisenä talvena kyläläisille läksyksi annetun Raamatun kohdan lukeminen, siitä keskusteleminen ja selittäminen.

Tultuani Taipaleen papiksi minua kutsuttiin koteihin pitämään hartauksilaisuuksia ja tein sen mielelläni. Se avasi hyvän mahdollisuuden tutustua seurakunnan koteihin ja ihmisiin. Vanhan tavan mukaan hartaushetkiin kokoontui runsaasti myös luterilaisia, joista eräät pyysivät ortodoksisen hartauksilaisuuden omiin koteihinsa. Tällainen seurakunnallinen toiminta vahvisti hyvää yhteyttä ja keskinäistä arvostusta ortodoksien ja luterilaisten kesken. Ensimmäisen toimintavuoteni loppupuoliskolla ennätin pitää seurakunnassa 73 hartauksilaisuutta, joissa oli osanottajia keskimäärin 52 henkeä. Seuraavana vuonna pidin 92 hartaushetkeä. Uteliaisuutta pappia kohtaan oli kai jo hieman vähentynyt, mutta silti niissä oli keskimäärin 42 osanottajaa. Tyhjille seinille ei Taipaleen seurakunnassa koskaan tarvinnut saarnata. Seurakuntalaiset olivat tottuneet pitämään papeistaan, mutta eivät pelkäämään heitä, vaan keskusteluissa he suoraan ja avoimesti, joskus jopa leikin varjossa, esittivät arkojakin kysymyksiä ja mielipiteitä uskon asioista ja ottivat niihin kantaa.

Hartaushetki kesti tavallisesti lähes kaksi tuntia. Kuuntelijoilla tuntui olevan aikaa. Taipaleen seurakuntalaiset pitivät pitkestä saarnoista. Kerran selitin kuulijoille, että ohjeen mukaan hyvä puhe ei saisi kestää puolta tuntia pitempään. Silloin muuan vanha emäntä sanoi: "Kuule pappi, kun minä vaivaisilla jaloillani olen tullut tänne parin kilometrin matkan, niin kyllä sinun pitäisi suarnata vähintään yksi tunti. Eihän sitä puolessa tunnissa ennätä kunnolla edes lämmitä asialle." Toisen kerran erään hartauksilai-

suuden jälkeen lopetettuani yli puoli tuntia kestäneen puheeni niin ikään vanha emäntä tokaisi: "Olis tätä nyt kuunnellut vähän pitempälläinkin."

Kerran innostuin Horsma-ahossa saarnaamaan, miten hyvä tämä meidän ortodoksinen uskontomme on. Tilaisuutemme loputtua muuan mummo tuli kädestä pitäen kiittämään minua ja sanoi: "Kuule pappi, mie oun sinun kanssasi ihan sammoo mieltä, että kyllä tää mejän usko on ihan paras lahko mualimassa." Yritin silinä vielä ennen lähtöäni selvittää, mikä on lahkon ja ortodoksisen uskonnon välinen ero. Toisessa vastaavanlaisessa tilaisuudessa vanhus lähtiessään puristi kättäni ja sanoi: "Ou ihan huoletta, pappi, kyllä miulle vanhalle ihmiselle ihan hyvin välttää tämä mejän uskonto. En ou eläissän tarvinnut lähtee mistään parempoo ehtimään."

Pyhiinvaellusmatkat luostareihin

Ennen sotia Taipaleen seurakunnasta olivat pitkät matkat kirkkoon luostareihin. Sodan takia siirtolaisuuteen joutuneet Valamon ja Lintulan luostarit muuttivat Heinävedelle, joka aikanaan oli Taipaleen seurakunnan aluetta. Luostareissa ei ollut enää niitä kirkollisia nähtävyyksiä kuin ennen Laatokalla ja Karjalan Kannaksella. Silti munkkien ja nunnien mukana olivat siirtyneet luostarien perinteet, jumalanpalvelukset ja rukouksen henki uusiin kirkkopaikkoihin ja ne ikään kuin vetivät ortodoksisten seurakuntien jäseniä pyhiinvaellukselle.

Taipaleen kirkolta oli Valamon luostariin matkaa hieman yli 30 kilometriä ja Lintulan luostariin vajaat 50 kilometriä. Ei edes Valamon omaksuma vanha ajanlasku ja slaavinkieliset jumalanpalvelukset häirinneet seurakuntalaisia sytyttämästä tuohuskynttilöitään ruokalakirkossa, joka oli kunnostettu piharakennukseen tai päärakennuksen toisen kerroksen kamariin kalustetussa toisessa kirkossa. Tarpeen mukaan luostarin pappismunkki isä Savva toimitti pyhiinvaeltajille suomenkielisen liturgian, otti heidät vastaan ripille ja jakoi Pyhän ehtoollisen. Aunuksen karjalaisiin lukeutuvana vilkkaana miehenä hän osasi pitää hyviä puheita, joista kuulijoille jäi harras ja iloinen mieliala.

Pappismunkki Savva toimi Uudessa Valamossa pyhiinvaeltajien rippi-isänä ja toimitti heille jumalanpalveluksia.

Taipaleen seurakunnan pyhiinvaeltajia Lintulan luostarissa.

Taipaleen papin virkaa hoitaessani ensimmäisen pyhiinvaeltajien retken järjestin yhdessä Viinirannan nuorisokerhon innokkaan johtajan Eino Hartikaisen kanssa Heinäveden Papinniemeen Valamon luostariin sunnuntaina heinäkuun 10. päivänä 1955, jolloin luostarissa vietettiin vanhan ajanlaskun mukaan luostarin perustajien pyhittäjien Sergein ja Hermanin muistojuhlaa. Matka tehtiin neljällä linja-autolla ja siihen osallistui yhteensä 130 henkilöä. Luostariin oli tullut pyhiinvaeltajia muualtakin Suomesta. Munkkien slaavinkielinen liturgia toimitettiin ruokalan kirkkosalissa. Isä Savva toimitti suomenkielisen liturgian asuntolan toisen kerroksen kirkossa ja piti lämminhenkisen saarnan. Hän todisti armollisen Vapahtajan puhdistavan suurimmankin syntisen, joka vilpittömästi pyrkii katumukseen ja parannukseen. Kirkkolaulun johtaminen jäi minun tehtäväkseni.

Kun Herran ehtoolliseen osallistuneet pyhiinvaeltajat olivat paastonneet aamun, maistuivat heille mukana tuodut eväät teen kanssa, jota saatiin vapaasti luostarin tekeittiolta. Ennakolta olimme sopineet luostarin isien kanssa, että järjestämme päivällä erityisen pyhiinvaeltajien juhlahetken laivarannassa. Sen alkajaisiksi isä Savva toimitti rukouspalveluksen ruokalan kirkossa ja puhui luostarikilvoituksen merkityksestä sen asukkaille ja ortodoksiselle väestölle. Kirkosta käveltiin kuusikujaa pitkin rantaan. Taipaleen seurakuntalaisten lisäksi tilaisuuteen tuli runsaasti muitakin luostariin saapuneita pyhiinvaeltajia. Aluksi laulettiin yhteisesti Vaeltajien lauluja, mm. Valamolaulu, Jäähvyäiset Valamolle ja Siirtoväen rukous. Lahja Elomäki esitti lausuntaa ja Viinijärven kerhotytöt laulua. Minä puolestani puhuin luostarin historiallisista vaiheista. Juhla päätettiin yhteislauluun ja Herran siunaukseen.

Pyhiinvaellusretkeä suosi kaunis kesäinen sää. Ihailten retkeiläiset katselivat maisemia ja tutustuivat luostarin nähtävyyksiin. Erityisen iloisia he olivat siitä, että saivat keskustella luostarin veljien ja eri puolilta maata tulleiden pyhiinvaeltajien kanssa. Käynti luostarin hautausmaalla osoitti, miten monet munkit olivat jo löytäneet viimeisen leposijansa Papinniimestä. Luostari omisti suuren 400 hehtaaria käsittävän maatilan, josta viljeltyä oli yli 40 hehtaaria. Tilalla hoidettiin 30 lehmää ja runsaasti muuta karjaa. Kaikki ne munkit, jotka pystyivät ruumiilliseen työhön, ahke-

roivat erilaisissa tehtävissä. Luostarin igumenina toimi isä Nestor ja hänen kielitaitoisena sihteerinään isä Mefodi. Taloudenhoitaja isä Filagri, alkuaan Vitelen karjalaisia, selitti minulle: "Meidän maatilallamme käytetään edelleenkin vain hevosia apuna. Silti työmme eivät ole jääneet tekemättä eivätkä myöhästyneet niin kuin Konevitsan maatilalla Keiteleen Hiekassa, vaikka heillä siellä ovat traktorit ja sen mukaiset koneet."

Juhlahetken jälkeen kävin Eino Hartikaisen kanssa kiittämässä luostarin igumenia Nestoria ja luovuttamassa hänelle Viinijärven kirkkoa esittävän kuvataulun. Hän kiitti ja toivotti seurakunnan pyhiinvaeltajat tervetulleeksi pian alkavaan akatistospalvelukseen ja vastaisuudessaakin luostariin. Hän kertoi myös omista kokemuksistaan ja muistoistaan. Hänen huoneensa seinällä oli useita kirkonmiesten kuvia, niiden joukossa mm. Arkkipiispa Hermanin ja marsalkka Mannerheimin kuvat.

Ennen kotimatkaa osallistuimme vielä ruokalan kirkossa akatistospalvelukseen. Sen toimitti igumeni Nestor kahdeksan pappismunkin ja munkkidiakonin avustamana. Munkkikuoro lauloi pappismunkki Arkadin johdolla. Akatistoksen jälkeen alkoi juhligigilia, jonka lopulla me Taipaleen pyhiinvaeltajat hartain ja herkistynein mielin nousimme autoihin. Hengellisiä lauluja veisaten me jätimme taaksemme luostarin, joka on ollut vuosisatoja ortodoksisen väestön hengellisenä keskuksena ja nyt elää ja toimii vaatimattomissa oloissa, mutta kutsumukselleen uskollisena.

Valamon ja Lintulan luostarien läheisyys aiheutti sen, että Taipaleen seurakunnasta tehtiin niihin usein retkiä milloin suuremmalla milloin pienemmällä joukolla. Retken ohjelmaan kuului aina jumalanpalvelus, mahdollisimman usean retkeläisen käynti synnintunnustuksella luostarin tai seurakunnan papin luona ja Herran ehtoolliseen osallistuminen. Monta matkaa tehtiin niin, että liturgiaan osallistuttiin Valamon luostarissa ja iltapäivällä rukouspalvelukseen Lintulan luostarissa.

Seurakuntalaisten vierailut luostareihin eivät jääneet yksipuolisiksi. Valamon kaksi suomea puhuvaa pappismunkkia, isät Savva ja Mefodi kävivät muutamia kertoja toimittamassa Viinijärvellä ja Outokummussa jumalanpalveluksia ja puhumassa nuorten tilaisuuksissa. Isä Savva oli iloinen Aunuksen Karjalan poika, joka osasi kertomuksillaan valloittaa nuorten suosion. Isä Mefodi

kielitaitoisena ja oppineena miehenä osasi pitää mielenkiintoisia esitelmiä luostarien vaiheista.

Vanhan pappilan peruskorjaus

Kesällä 1955 aloitettu pappilan peruskorjaus kesti syksyyn saakka. Seurakunnan puolesta korjausta koskevat päätökset teki virkataloutakunta Hannes Parviaisen johdolla. Vanhan laudoilla vuoratun hirsirakennuksen alta kaivettiin maata noin 100 neliön alalta saunaa, pesutupaa, kellareita, halkovajaa ja keskuslämmitystä varten. Asuinhuoneiden vanhat uunit purettiin ja uusi leivinuuni muurattiin keittiöön. Korjaustyöt suoritti urakan ottanut työryhmä Liperin kunnan rakennusmestarin Toivo Laineen valvonnassa. Pappilan joenpuoleiselle seinälle rakennettiin terassi. Virastohuoneen viereen rakennettiin tulenkestävä arkistohuone. Minä nimitin sitä "hermohuoneeksi", sillä siihen saattoi helposti mennä lasten ja nuorison hälinän keskeltä rauhassa miettimään saarnaa tai muuten viettämään hiljaista hetkeä.

Pappilan kunnostamista seurasin mielenkiinnolla. Miesten työskennellessä sain halun rakentaa lapsille leikkimökkiä. Lautojen pätkiä ja nauvoja sain riittävästi käyttööni. Vain kattohuopa piti minun ostaa. Itä-Karjalassa olin nähnyt leikkimökin nurkassa pienen ikonin ja sellaisen asetin myös rakentamani mökin nurkkaan. Iloitsin siitä, kun näin omien ja kylän lasten leikkivän mökissä, joka sijaitsi pappilan pihassa ja oli keittiön ikkunasta helposti nähtävissä. Varoitimme lapsiamme menemästä yksinään joen rantaan, joka oli vaarallisen jyrkkä ja jossa vesi vuolaana virtasi. Lasten uintia varten aitasin rannasta pienen alueen, jossa lapset saattoivat vanhempien silmien alla uiskennellä. Rakentamani leikkimökki on vuosikymmenien jälkeen edelleenkin paikallaan ja käytössä ainakin silloin, kun pappilassa pidetään lasten leirejä.

Muutto uusittuun pappilaan oli perheellemme juhlaa. Tilaa oli riittävästi myös perheen kasvun varalle. Kotiapulainen sai oman huoneen keittiön vierestä. Tytöt saivat niin ikään oman huoneen. Nuorin poika sai sänkynsä isän ja äidin makuuhuonee-

Vuoden 1956 leirin toimihenkilöt Laila Tenhamo, Eino Hartikainen, Simo Leskinen, Voitto Kontkanen ja Erkki Piironen.

Nuorten nuotioilta Taipaleenjoen rantatöyräällä.

seen. Suuren oleskeluhuoneen nurkkaan oli muurattu takka, jota käytettiin perheen yhteisissä illoissa ja seurakuntalaisille järjestetyissä iltatilaisuuksissa. Sauna ja pesutupa olivat ahkerassa käytössä. Niihin päästiin keittiön vieressä olevia portaita myöten. Keskilämmityksestä tuli meidän itsemme huolehtia. Uuniin mahtuivat metrin pituiset puut, joita saatiin seurakunnan metsästä riittävästi.

Ennätimme asua uusitussa pappilassa jonkin aikaa ennen kuin arkkipiispa Herman lähetti apulaispiispansa Paavalin toimittamaan sen uudelleen vihkimisen. Se tapahtui joulun alla 18.12.1955. Piispan mukana tuli toimitukseen ylidiakoni Leo Kasanko. Seurakuntaväkeä oli kokoontunut pappilan avarat tilat täyteen. Toimituksessa lauloi kirkkokuoro kanttori Viktor Hentusen johdolla. Lämminhenkisessä puheessaan piispa Paavali korosti pappilan merkitystä seurakunnan hengellisen työn keskuksena. Millainen henki vallitsee pappilassa, sellaista hengellistä ravintoa seurakuntalaiset siellä käydessään saavat, sanoi hän. Hän esitti myös arkkipiispa Hermanin siunaavat terveiset.

Kahvitarjoilun jälkeen puhuin läsnäoleville Taipaleen pappilan historiallisista vaiheista. Seurakunnan entiset kirkkoherrat Mikael Miikkola ja Mikael Ritamo olivat lähettäneet juhlaan tervehdyksensä, jotka luettiin. Liperin kunnan tervehdyksen esitti kunnanjohtaja Aarne Inkinen, rakennustyöväen tervehdyksen rakennusmestari Toivo Laine ja Joensuun ortodoksisen seurakunnan siunauksen toivotuksen rovasti Aleksanteri Ryttyläinen. Viinijärven tiistaiseura ja nuorten kerho toivat kukkia. Tervehdysten lomassa laulettiin hengellisiä lauluja ja lopulta pienentynyt joukko kokoontui keskustelemaan takkatulen ääreen.

Illalla lasten jo nukuessa minä istahdin olohuoneen tuolille ja katselin Vapahtajan ikonin edessä tuikkivaan lampukkaan ja ajattelin lapsuuteni ja nuoruuteni hetkiä, jolloin mietin, voisiko minusta tulla Taipaleen pappi. Tässä nyt olin pappilan suuressa salissa ja mitä moninaisemmat tehtävät ovat edessä. Mutta olen vain meille papeille ripissä tutun sanonnan mukaan "kelvoton pappi" ja vain kylväjä. Siunauksen ja kasvun antaja on Hän, jonka ikoni on tuossa edessä. Siinä hänellä on vasemmassa kädessään armon sanoma, evankeliumi ja oikea käsi on kohonnut siunaamaan edessään rukoilevaa.

Seurakuntien välistä ekumeniaa

Tullessani Viinijärvelle totesin ilokseni, että kylän luterilaisessa pappilassa asui ja toimi pappina ystäväni Jouko Pesonen, johon olin tutustunut Joensuussa. Kaksi sisartani oli oppikoulua käydessään asunut hänen lapsuuskodissaan. Olimme tavanneet monissa kaupungin nuorten kirkollisissa tilaisuuksissa. Minä pidin häntä mallikelpoisena ihmisenä ja hyvänä luterilaisena kirkonmiehenä, jossa uskovaisuus oli luonnollista, puhdasta, teeskentelemätöntä ja iloista. Kirkon nuoret pitivät hänestä ja minä olin iloinen, että kuuluin hänen ystäviensä joukkoon. Oli luonnollista, että me kaksi ennestään tuttua pappia pidimme ekumeenista yhteyttä keskenämme asuessamme samalla paikkakunnalla. Hänen rinnallaan vaikutti samanlaisella myönteisellä iloisella uskovaisuudella hänen vaimonsa Ulla, Joensuussa toimineen rovasti Anselmi Pärnäsen tytär. Luterilainen äitini usein kehui rovasti Pärnästä siitä, että hän esitti aina laulamalla ja urkujen säestyksellä Herran siunauksen.

Pastori Jouko Pesonen oli hakeutunut syksyllä 1955 papiksi Polvijärvelle. Kun Polvijärvi kuului minun seurakuntani alueeseen, lupasin antaa hänelle autollani kyydin, kun hän muuttaa uuteen virkapaikkaansa. Eräänä lokakuuisena päivänä 1955 minä ajoin autollani Viinijärven luterilaisen pappilan eteen ja sain Pesokset kyytiini. Minulle se oli virkistävä ja mieluinen matka. Olin juuri nähnyt päivälehdessä kuvan, kuinka paavi tullessaan uuteen maahan pysähtyi rajalla ja polvistuu suutelemaan maata. Kun Liperin ja Kuusjärven luterilaisten seurakuntien alueet oli ohitettu ja Polvijärven seurakunnan alueen raja tuli eteemme, minä pysäytin auton ja sanoin, että nyt olisi sopiva hetki Polvijärven uuden papin suudella maata. Siitä virisi mielenkiintoinen teologinen keskustelu, jossa asiaa pohdittiin monelta kannalta.

Jouko Pesosen kanssa minulla oli monia yhteisiä hetkiä ja tilaisuuksia vuosien ja vuosikymmenien aikana sen jälkeen, kun sain kuljettaa hänet Viinijärveltä Polvijärven pappilaan. Hänen jälkeensä minun aikanaani Viinijärven luterilaisina pappeina toimivat Esko Jaakkola, Jaakko Turunen ja Martti Kaukola. Kaikkien heidän kanssaan minulla oli hyvää yhteistoimintaa. Jaakkola muutti Viinijärveltä Ruotsiin suomalaisten sielunhoitajaksi. Jaakko

Turusen opin tuntemaan nuoruudessa, kun hän toimi Liperin nuorisopappina. Hänen ja Kaukolan kanssa minä sain toimia Ylämyllyn varuskunnan sotilaiden sielunhoidossa.

Kuopion luterilaisen hiippakunnan piispa Eino Sormunen pitteessään piispantarkastusta Viinijärven luterilaisessa seurakunnassa kutsui minut mukaan luottamushenkilöiden kokoukseen. Luterilaiset papit käyttivät piispastaan kunnioittavaa nimitystä Eino Suuri. Me ortodoksitkin myönsimme, että hän oli suuri persoonallisuus, joka on aina kunnioittavasti suhtautunut kirkkoomme ja pappeihimme. Hän käytti kuvakieltä sanoen Jumalan siunanneen Suomen kansaa kaksoisvirran tavoin. Ne ovat luterilainen ja ortodoksinen kirkko. Kokouksen aikana hän puhui kahden uskonnon yhteiselosta Viinijärvellä ja toivoi luterilaisten suhtautuvan kunnioituksella ortodokseihin. Hän kertoi nuoruudessaan käyneensä Viinijärvellä aikana, jolloin ortodokseja painostettiin ja nimitettiin venäläiseksi. Hymyillen hän mainitsi itsekin Taipaleen joen toiselta puolen heittäneensä kiviä "Venäjän kirkkoon" päin, mutta elämänsä varrella oppineensa kunnioittamaan ortodoksista uskontoa niin, ettei hän enää ortodoksisuutta "kivitä" eikä sallisi muidenkaan luterilaisten niin tehdä. Minulle hän puhui kauniita sanoja ja toivotti Jumalan apua ja siunausta työhöni Taipaleen seurakunnassa.

Minulle oli helppoa olla yhteistoiminnassa luterilaisten kanssa, sillä siinä ei ollut minulle mitään vierasta. Lapsena olin ollut luterilaisten pyhäkoulussa ja nuorukaisena luterilaisten nuorisotyössä. Oma uskontoni oli minulle tietysti läheisempi ja sen toin esille niillä elämästä otetuilla esimerkeillä, joilla puheitan elävöitin. Luterilaiset eivät minua myöskään vierastaneet. Luterilaiset opettajat pyysivät ahkeraan minua puhumaan koulujen juhlisiin, varsinkin äitienpäivänä. Otin tavaksi suostua puhumaan joka vuosi viidellä koululla äitienpäivänä. Kiirettä se piti, mutta juhlien alkua opettajat soveltivat sen mukaan.

Sotkuman tiistaiseuran perustaminen

Taipaleen seurakuntalaiset olivat tottuneet sukupolvesta toiseen toteuttamaan omaa uskonnollista perinnettään, johon kuuluivat

jumalanpalvelukset pyhäköissä, papin toimittamat tavanmukaiset palvelukset kuten kasteet, vihkimiset, hautaukset ja sairaan ripitykset sekä hartaustilaisuudet, kylänluvut ja nuorisolle kiertokoulut ja kristinoppikoulut. Muunlainen aktiivinen toiminta oli heiltä jäänyt sangen vähäiseksi. Laatokan-Karjalan seurakunnissa olivat tulleet nimenomaan maallikkojen keskuudessa suosituksi tiistaiseurat, joiden jäsenet kokoontuivat säännöllisiin kokouksiin joka viikko tai joka toinen viikko. Nimensä seurat saivat Sortavallassa, jossa seuran kokouksia ruvettiin pitämään tiistai-iltoina. Tiistaiseuroissa suoritettiin hengellistä ohjelmaa, tehtiin käsitöitä ja hankittiin rahavaroja diakoniatyön ja sisälähetyksen hyväksi.

Entisessä toimeksani ennen Taipaleen papiksi tuloani olin ollut mukana perustamassa seurakunnan alueelle neljä tiistaiseuraa, joissa toiminnan vetäjinä olivat pääasiassa siirtolaisina paikkakunnalle asettuneet ortodoksit. Viinijärven seuran puheenjohtajana toimi Suojärveltä muuttanut Taisia Ritamo, hänen jälkeensä Annikki Home ja sihteerinä Sanni Lehto. Viitalahden seuran puheenjohtajana toimi Pekka Kyöttinen, joka oli Itä-Karjalan pakolaisia ja toiminut aikanaan itsenäisyyttä puuhanneen Karjalan pääministerinä, hänen jälkeensä Lauri Kyöttinen ja sihteerinä Juulia Kyyrönen. Polvijärven seuran puheenjohtajana toimi alkuaan suistamolainen Laila Eronen, välillä Pentti Härkönen ja sihteerinä Veera Puustinen. Outokummun seuran puheenjohtajana toimi impilahtelainen Kosti Salpakari ja sihteerinä Maria Partala.

Toiminnanjohtajakaudellani olin todennut, miten tiistaiseurat ja ortodoksiset opintokerhot pystyivät innostamaan jäseniään ja erityisesti luottamushenkilöitään aktiiviseen toimintaan ortodoksisen uskonnon merkeissä. Tällaista rohkeaa ja seurakuntalaisten omaa toimintaa halusin virittää Taipaleen seurakuntaankin. Tein itselleni suunnitelman muutamien tiistaiseurojen ja nuorten kerhojen perustamiseksi. Ensimmäisenä päätin yrittää tiistaiseuran perustamista Sotkuman kylään, jossa on oma rukoushuone ja jonka koulussa on enemmistö ortodoksisia oppilaita ja siis hyvä ortodoksinen väestöpohja. Aluksi pidin kylällä hartaustilaisuuden. Tavan mukaan väkeä tuli tupa täyteen ja vastaavanlainen tilaisuus pyydettiin toisiinkin taloihin. Muutaman hartauden jälkeen puhuin tiistaiseuran tarpeellisuudesta ja kysyin, mitä mieltä läsnäolijat

olivat, jos perustettaisiin kylään oma tiistaiseura? Vastaukseksi käytettiin epäroivia puhevuoroja: "Täällä toimii jo marittayhdistys ja luterilaisten diakoniasseura. On muitakin yhdistyksiä. Tuliskohan sen tiistaiseuran toiminnasta mitään?"

Näiden epäroivien mielipiteiden vallitessa kolme mukana ollut luterilaista emäntää puheenvuoroissaan sanoivat, että kyllä täällä hyvin voi toimia myös ortodoksinen tiistaiseura ja että he ainakin tulevat toimintaan mukaan. Tämä yllättävä käänne muutti mielialat. Useat läsnäolijat lupasivat tulla tiistaiseuraan, jos pappi tulee ainakin alussa seuran iltoihin. Lupasin niin tehdä ensimmäisen talven ajan. Varsinainen tiistaiseuran perustaminen päätettiin toimeenpanna seuraavassa hartaustilaisuudessa 22.11.1955 A. Pelposen talossa. Seuran puheenjohtajaksi valittiin emäntä Katariina Härkönen, varapuheenjohtajaksi isäntä Pekka Mutanen, sihteeriksi neiti Rakel Kuikka ja rahastonhoitajaksi emäntä Aino Ratilainen. Näin perustettu Sotkuman tiistaiseura lähti hyvään toimintaan.

Seuran iltoihin kokoontui runsaasti kyläläisiä. Muistan pari seurailtaa, joissa oli mukana lähes sata henkeä ja pihalla kymmeniä hevosia, joilla väki oli tullut taloon. Seuraavana vuonna pidetyssä vuosikokouksessa seuran puheenjohtajaksi valittiin maisteri Pentti Härkönen, joka oli muuttanut kylän kouluun opettajaksi. Seura on aina saanut hyviä toimihenkilöitä eikä ole tarvinnut edellyttää aktiiviseen toimintaansa välttämättä papin läsnäoloa, mutta tervetullut hän aina on ollut.

Nuorten juhla Outokummussa

Tullessani papiksi Taipaleen seurakuntaan oli siellä toiminnassa kolme Ortodoksisten Nuorten Liiton opintokerhoa, joiden toimintaa olin jo aikaisemmin ohjaillut liiton toimistosta käsin ja vierailut niissä. Nämä kerhot olivat Outokummussa, Viinijärvellä ja Harmaasalossa. Synnyinkyläni Salokylän kerho oli lakannut, kun sen innokkaat johtajat, Helmi Mutanen ja Paula Koskinen, olivat muuttaneet pois paikkakunnalta. Kerhon kirjasto oli edelleen tarvitsevien käytössä ja sitä hoiti Martti Mutanen.

Nuorten juhla Outokummun rukoushuoneen salissa. Keskellä vieraana ONL:n toiminnanjohtaja Alvi Houtsonen.

Pappi on tullut Aino Parviaisen sairastuvuoteen luo. Mukana potilaan sisar Lyyli Kontkanen.

Outokummun kerho sai lisää jäseniä nuorista kristinoppikoululaisista, joita opetettiin Outokummun rukoushuoneessa lokamarraskuun vaihteessa 1955. Kurssin päätökseksi järjestettiin erityinen nuoris juhla. Arkkipiispa Herman oli jo ennen sotia esittänyt toivomuksen, että kristinoppikoulun päätöstilaisuudesta tulisi järjestää tavallista juhlavampi hetki seurakunnan nuorisolle. Tätä ohjetta päätin toteuttaa toimiessani pappina Taipaleen seurakunnassa. Niinpä sunnuntaina 11.12.1955 Outokummun rukoushuoneessa toimitetun liturgian jälkeen, jossa kristinoppikoululaiset osallistuivat Herran ehtoolliseen, mentiin Outokummun kansakoululle, jossa paikallinen tiistaiseura tarjosi oppilaille ja koko juhla-väelle karjalaisten leivonnaisten kera kirkkokahvit.

Juhlatilaisuus pidettiin koulun juhlasalissa, johon kokoontui oppilaiden lisäksi runsaasti heidän omaisiaan ja seurakuntalaisia. Alkulaulun jälkeen Outokummun kerholaiset esittivät vakavahenkistä ohjelmaa. Opettaja Aune Miskalan johtama lausuntakuoro esitti psalmin Kiitä sieluni Herraa. Raili Himanen lausui Koskenniemen runon Maria. Eine Kannas ja Soile Lumiaro lauloivat hengellisiä lauluja. Kristinoppikoululaisille jaoimme kanttori Viktor Hentusen kanssa todistukset ja seurakunnan kirjalahjan. Lämminhenkinen juhla päättyi yhteislauluun ja rukoukseen.

Outokummun tiistaiseura oli järjestänyt koululle käsitöittensä myyjäiset, jossa oli runsaasti kudottuja, neulottuja ja ommeltuja valmisteita. Ne kävivät hyvin kaupaksi ja seura saattoi tuloillaan antaa jouluiloa useisiin monilapsisiin ja vähävaraisiin koteihin.

Seurojen ja kerhojen pikkujoulut

Suomalaisten valmistautuminen joulun on noudattanut luterilaisen enemmistön tapoja ja niin kuin sananparressa sanotaan: "Joulu juhlista jaloin." Siihen kuului joulun edellä lahjojen valmistusta, koulujen kuusijuhlia, yhdistysten pikkujouluja ja joulu-markkinoita. Taipaleen seurakunnan jäsenetkin olivat mukautuneet enemmistön tapaan, vaikka uskonnon oppitunneilla he saivat tietää, että joulun pitäisi valmistautua kuuden viikon hiljaisu-

nessa paaston avulla, jolloin häitä ja muitakaan iloisia juhlatilaisuuksia ei pitäisi järjestää.

Karjalaiseen ortodoksiseen perinteeseen ei kuulunut joulukuusta eikä joulupukkia. Ortodokseille vuoden suurin juhla on pääsiäinen. Joulunvieton iloisempi ohjelmisto toteutettiin Karjalassa vasta joulun ja loppiaisen välisenä juhla-aikana, jota nimitettiin synnyinmaa-ajaksi. Vuoteen 1922 saakka Taipaleen ortodoksit olivat viettäneet joulua vanhan ajanlaskun mukaan eli vasta tammikuun 7. päivänä, mutta jo silloin ortodoksitkin toivat tupaansa joulukuusen. Kerrotaan eräiden heistä käyneen hakemassa luterilaisilta vapautuneen kuusen omaan kotiinsa ja siten säästäneen kaatamasta metsästä uutta kuusta.

Taipaleen seurakunnan alueella ortodoksiset opettajat ja oppilaat järjestivät yhdessä luterilaisten kanssa koulun kuusijuhlan ja esiintyivät kuvaelmissa ja tonttuleikeissä. Seurakunnan alueella toimivat tiistaiseurat ja ortodoksisten nuorten kerhot järjestivät niin ikään ennen varsinaista joulua omat pikkujoulunsa, joita oli ruvettu kutsumaan joulun vastaanottojuhliksi, koska niissä oli aina vakavaa hengellistä ohjelmaa. Paastoajasta huolimatta joulupuuro valmistettiin ja syötiin maidon kanssa ja tiistaiseuroissa oli luonnollisesti myös kahvitarjoilu.

Vastaavanlaisia joulun valmistusjuhlia järjestettiin ympäri maata tiistaiseuroissa ja kerhoissa. Muistan toiminnanjohtaja-ajaltani eräänkin joulun, jonka edellä jouduin osallistumaan 56 pikkujouluun. Kun sitten varsinainen joulu koitti, minulle oli suorastaan nautinto olla mukana kirkossa ja elää ikonien, rukoustulien, suitsutussavun ja Herran ehtoollisen kanssa vietetty todellinen joulujuhla.

Jouluenkeli vieraili pappilassa

Perheeni ensimmäisen joulun vietto Taipaleen pappilassa oli erityisen mieleenpainuva. Asuntomme oli suuri ja remontoitu niin hyvään kuntoon, että siinä passasi perheemme valmistaa ja viettää joulua. Hyvissä ajoin ennen joulua vaimoni suoritti kotiapulaisen

kanssa perinteisiä juhla valmisteluja, kuten siivoamista, leipomista ja lapsille joululahjojen valmistelua. Vaimoni oli tutustunut Sotkumassa pienessä harmaassa mökissään yksinään asuvaan leskeen Anna Kontkaseen ja ystävystynyt hänen kanssaan.

Anna oli jo 13-vuotiaana lähtenyt kotoaan vieraan palvelukseen. Työpäivät olivat olleet pitkät. Kun ikää oli kertynyt 17 vuotta, hänet vihittiin avioliittoon kirvesmies Nikolai Kontkasen kanssa. Anna oli synnyttänyt kaikkiaan 14 lasta, joista seitsemän oli kuollut. Seitsemän oli elossa ja lähtenyt kotoa maailmalle. Lasten kuolema oli erityisesti koskenut hänen sydämeensä. Kerkankin hän sai viedä kolme pikku lastansa samanaikaisesti hautaan, kun kulkutauti korjasi heidät täältä pois. Viisi lasta on haudattu Polvijärven Hartikaisenahon hautausmaahan ja kaksi Taipaleen hautausmaahan. Aviomies Nikolai oli myös kuollut inhimillisesti katsoen ennen aikaisesti.

Anna kertoi, että avioliiton alkupuolella heillä ei ollut omaa mökkiä, vaan he elivät vuokra-asunnossa. Mies oli lossarina Kälviän lossilla. Kapulalossin avulla hän kuljetti hevosia ja ajoneuvoja rannalta toiselle. Jalkamiehet hän kuljetti veneellä. Sitten he olivat saaneet rakennetuksi oman mökin, jossa he saivat vaalia lapsiaan ja syödä jokapäiväistä leipänsä. Jäätyään leskeksi Anna joutui yksin kasvattamaan nuorimmat lapsensa. Anna luki mielellään uskonnollisia ja kaunokirjallisia teoksia. Hän keskusteli mielellään elämänsä kokemuksista. Alkuaan hän oli ollut luterilainen, mutta vainajiensa muistelussa hän oli nähnyt hyväksi lopulta liittyä ortodoksiseen kirkkoon, johon hänen miehensä oli kuulunut ja johon hänen lapsensa oli kastettu.

Anna eli yksinään pienessä harmaassa mökissään Sotkuman kylässä. Vierailimme vaimoni kanssa häntä tervehtimässä. Mökin kalusteena oli pöytä, sänky, astiakaappi, kiikkutuoli ja pari muuta tuolia. Nurkassa oleva uuni antoi mökkiin lämpöä. Eteisessä oli pieni komero ja ulkorakennuksessa halkovaja ja sauna. Vaihtelua Annan elämään toivat tiistaiseurassa ja Sotkuman rukoushuoneessa käynnit. Päätimme vaimoni kanssa pyytää hänet "jouluenkeliksi" pappilaamme, kun meillä oli hyvää tilaa ja katsoimme tällaisen hyvän vanhuksen vierailun erityisen mieluiseksi myös lapsillemme. Niinpä hain hänet autolla vieraaksemme jouluaattona samalla kun vein kotiapulaisemme Hovivaaraan perheensä luo jouluksi.

Anna Kontkanen kodissaan Sotkumassa. Hänen elämänsä kokemuksista kertoo seinällä oleva taulu.

Jouluaattona pappilaamme tuotiin kaunis joulukuusi lahjaksi. Illan hämärtyessä kävimme kanttorin kanssa toimittamassa ehtoopalveluksen Outokummun rukoushuoneessa. Keskellä pyhäkköä kirkkopöydällä oli Kristuksen syntymää esittävä ikoni ja sen edessä kynttiläjalassa palavia tuohuksia. Ortodoksiset kirkkolaulut kertovat Jeesuksen syntymästä niin kuin se jälleen tänään tapahtuisi: "Tänä päivänä neitsyt Yliolennollisen synnyttää ja maa tarjoaa luolan Lähestymättömälle. Enkelit paimenten kanssa ylistystä veisaavat. Tietäjät tähden mukana vaeltavat. Sillä meidän tilhemme on syntynyt Lapsukainen, iankaikkinen Jumala." Tällaisia veisuja laulaessa oli helppo eläytyä Kristuksen syntymän tapahtumiin lähes kaksituhatta vuotta sitten.

Ortodoksisen kirkon perinteen mukaan aattoilta olisi pitänyt pappilassa viettää paastoten, mutta paikallinen perinne, johon minäkin olin kasvanut jo lapsuuskodissa, merkitsi sitä, että ensin koristelimme joulukuusen ja sitten kävimme joulusaunassa. Sen jälkeen keräydyimme olohuoneeseen, jonka takkaan sytytimme halot palamaan ja kuuseen kynttilät. Veisasimme perheen voimalla joulutroparin ja kontakin ja siunasimme aterian, jossa saimme nauttia jouluruokia. Tyttäremme Outi, Tarja ja Irja esittivät oman osuutensa ohjelmasta, lauloivat, lausuivat ja leikkivät. Puolitoistavuotinen Petri-poikamme hääri toisten joukossa. Lapsien iloksi tuli luoksemme joulupukki lahjoineen ja keskusteli heidän kanssaan. Anna Kontkanen kertoili meille menneitten hyvien ja huonojen vuosien jouluista. Lapsille vieraana oleva "jouluenkeli" oli tärkeä henkilö, jolle he olivat valmistaneet omat lahjansa ja arvostivat hänen läsnäoloaan.

Joulun jumalanpalvelukset seurakunnassa

Jouluaamuna alkoi Taipaleen kirkossa jumalanpalvelus kello seitsemän. Vaimoni herätti, puki ja toi lapsemme mukaan jumalanpalvelukseen. Kirkkoon tuli runsaasti seurakuntalaisia. Kuoro lauloi parhaansa mukaan kanttori Viktor Hentusen johdolla. Paikallisen tavan mukaan kirkossa oli joulukuusi, jossa kynttilät paloivat jumalanpalveluksen ajan. Joulupäivän ehtoopalveluksen

kävimme kanttorin kanssa toimittamassa Sotkuman rukoushuoneessa. Toisen joulupäivän liturgian toimitimme Polvijärven kirkossa. Kun aattoillan ehtoopalveluksen olimme toimittaneet Outokummun rukoushuoneessa, niin näin joulupalvelus tuli toimitetuksi kaikissa seurakunnan pyhäköissä.

Ortodoksisen tavan mukaan papit käyvät joulun pyhinä samoin kuin pääsiäispyhinä toimittamassa rukouspalveluksen seurakuntalaisten kodeissa, erityisesti sellaisissa, joissa on liikuntakyvyttömiä ihmisiä. Näin papisto viestittää joulun sanoman niillekin, jotka eivät pääse kirkkoon. Taipaleen seurakunnassa ei miesmuistiin oltu tätä tapaa noudatettu. Minä päätin käydä toimittamassa tämän jouluhartauden Kirkkosärkän mökeissä. Kirkkosärkki oli eräänlainen seurakunnan ja jakokunnan epämääräinen alue, johon monet työläiset olivat rakentaneet mökkinsä ilman asemakaavaa tarvitsematta ostaa tai vuokrata tonttia ja jopa edes hankkimatta rakennuslupaa viranomaisilta. Halusin käydä vain Taipaleen seurakuntaan kuuluvissa perheissä, mutta siinä samalla tuli käydyksi muutamien luterilaisten ja siviilirekisteriläisten luona.

Menin papinkaavussa mökkeihin, mikä herätti aluksi hämmästyksiä. Kun selitin asiani, sain kohteliaan tervehdyksen ja luvan suorittaa lyhyen rukouspalveluksen, johon kuului pari joulun kirkkoveisua ja rukoussarja mökissä asuvien puolesta. Vain muutamassa mökissä oli ikoni nurkassa. Eräissä oli Stalinin kuva kunniapaikalla, mutta tavallisimmin vain jonkun omaisen kuva, mutta sehän ei haitannut minun toimitustani. Kaikissa mökeissä olisi minulle tarjottu kahvia, mutta muutaman kupillisen jälkeen siitä piti kieltäytyä. Tavalliset jäähyväissanat mökeistä olivat: "Tervetuloa uudestaan paremmalla ajalla juttelemaan."

Tapaninpäivän illalla veimme "jouluengelimme" Sotkumaan pieneen mökkiinsä ja kävimme koko perheen voimalla synnyinkodissani Liperin Salokylässä, jossa isä ja äiti elivät yhdessä Teuvoveljeni perheen kanssa. Lapsuuteni joulumuistojen lisäksi matka oli minulle erityisen tärkeä sen vuoksi, että äitini oli sairastellut sekä kotona että sairaalassa. Isälläni oli myös sydän heikentynyt, mutta hän pystyi vielä suorittamaan askareitaan kodin piirissä ja vierailemaan lastensa luona. Kotitilan isännyys oli siirtynyt Teuvoveljeni nuoriin käsiin ja emännyys hänen vaimolleen Ainille.

Vedenpyhitys Taipaleen joen rannassa

Ortodoksisessa kirkossa vietetään tammikuun kuudentena päivänä teofaniaa eli Jumalan ilmestymisen juhlaa. Silloin muistellaan Kristuksen kastetta Jordanilla, jossa evankeliumin todistuksen mukaan Jumala ilmestyi ihmisille Pyhänä Kolminaisuutena. Jumalan Poika Jeesus Kristus oli kastettavana, Pyhä Henki kyyhkysen muodossa laskeutui hänen päälleen ja taivaasta kuului Isän ääni: "Tämä on minun rakas Poikani, johon minä olen mielistynyt". (Matt. 3:17). Ortodoksisessa kirkossa on juhlan viettoon on kuulunut kautta aikojen ristisaatto kirkosta joelle, järvelle tai lähteelle, ja siellä vedenpyhittämisen toimitus. Läntisessä kirkossa ja sen perintönä Suomen luterilaisessakin kirkossa joulun vietto on ottanut niin tärkeän aseman, että Kristuksen kasteen muistelu on muuttunut joulukauden päätösjuhlaksi, josta syystä sen nimenäkin on loppiainen.

Ortodoksisen perinteen mukaan on vuosisatojen aikana Taipaleen kirkostakin suoritettu "Jordanilla käynti" eli toimitettu ristisaatto Taipaleen joen rantaan ja siunattu sen vedet. Joinakin vuosina on seurakuntalaisten keskuudesta noussut niinkin rohkeita miehiä, jotka ovat talvipakkasesta huolimatta uineet siunatussa joessa. Suurin osa seurakuntalaisista kuitenkin tyytyi ottamaan vihittyä vettä astiaansa, jolla saivat sen kuljetetuksi kotiinsa sen pyhittämistä varten ja käytettäväksi lääkkeenä erilaisiin sairauksiin ja uupumuksen tiloihin.

Suomen itsenäistymisen jälkeen toisuskoisen väestön ihmetellessä ja moitiskellessa "venäänuskoisten" omituisia tapoja oli Taipaleella ristisaatosta joelle luovuttu ja vedenpyhitys toimitettu kirkossa, kuten monissa muissakin Suomen ortodoksisissa seurakunnissa. Taipaleen seurakunnan vanhat jäsenet muistivat hyvin entisten aikojen "Jordanilla käynnit", jota nimeä joella tapahtunutta vedenpyhitystä kutsuttiin. Tapasin vielä jonkun sellaisenkin, joka kehui uineensa joessa toimituksen jälkeen. Minua alkoi tämä vanha kirkollinen tapa kiinnostaa. Keskustelin asiasta nuorisokerholaisten kanssa ja he lupasivat tulla auttamaan ristisaatossa. Ilmoittelin jumalanpalveluksissa, tiistaiseuroissa ja kerhoissa vanhan tavan palauttamisesta loppiaisen vietossa ja että toimitamme vedenpyhityksen Taipaleen joen rannassa. Samalla kehotin

Kristuksen kasteen juhlan ristisaatto matkalla Taipaleen kirkosta joenrantaan vedenpyhitystä varten.

kirkkoon lähtijöitä pukeutumaan tavallista lämpimämmin, ettei ristisaatossa kukaan kylmettyisi.

Loppiaisaamuna kirkkoon tuli tavallista enemmän kirkkokansaa. Toimitimme ensin liturgian, jonka lopulla aloitimme suuren vedenpyhityksen toimittamisen kirkossa, jotta koko palvelusta ei tarvinnut suorittaa ulkona pakkassäässä. Sopivassa kohtaa palvelusta ristisaatto lähti kirkosta liikkeelle. Perinteen mukaan ristisaattoon kuuluu ensimmäisenä lyhdyn kantaja. Elävä liekki kuluu kaikkiin jumalanpalveluksiin ja pyhiin toimituksiin. Lyhdyn jälkeen valittu henkilö kantoi alttaripöydän takana olevaa ristiä, jota sitten kaikki muut saattoivat, ensin kirkkolippujen ja ikonien kantajat, sitten kirkkokuoro laulaen palvelukseen kuuluvia veisuja, pappi käsiristin ja suitsutusastian kanssa ja hänen perässään koko kirkkokansa.

Ristisaatto teki matkaa entisen kirkon tasoitetun maapohjan yli kirkkomaan pääportin kautta kanttorilan pihan halki Taipaleen joen rantaan, jossa pakkasesta huolimatta vesi virtasi avoimena ja puhtaana. Toimitukseen kuuluvien rukousten jälkeen tavan mukaan upotin käsiristin kolme kertaa joen veteen ja kuoron kanssa laulaen veisua: "Jordanissa kastettaessa Sinua, oi Herra, tapahtui, että ihmiset palvelivat Pyhää Kolminaisuutta. Sillä Isän ääni todisti Sinusta nimittäen Sinua rakkaaksi Pojaksensa ja Henki kyyhkysen muodossa vahvisti sen sanan totuuden. Kunnia olkoon Sinulle Kristus Jumala, joka ilmestyit ja valistit maailman." Otimme joen siunattua vettä astiaan ja veimme sen saatossa kirkkoon, jossa vihmoimme sillä kirkon sisäpuolen ja päätimme jumalanpalveluksen toivottaen siunausta ja monia armorikkaita vuosia kirkollemme, kansallemme ja seurakunnallemme. Tavan mukaan kaikki papin kädessä olevaa ristiä suutelemaan tulleet seurakuntalaiset vihmottiin pyhitetyllä vedellä. Tämä on yksi niistä kirkkomme pyhistä tavoista, joka antaa meille mahdollisuuden toteuttaa uskontoamme käytännössä.

Seuraavan päivän Joensuussa ilmestyvissä lehdissä oli Taipaleen joella tapahtuneesta vedenvihkimisestä selostuksia kuvien kanssa. Tapaus siis oli ylittänyt lehtien uutiskynnyksen. Asiasta keskusteltiin paljon sekä seurakunnassa että seurakunnan ulkopuolella. Luterilaiset ihmettelivät, miten monenlaisia jumalanpalveluksia ortodokseilla on.

Toimittaessani loppiaisen vedenpyhityksiä Taipaleen joella ei yksikään seurakuntalainen toteuttanut toimituksen yhteydessä joessa uintia, mutta sain minä eräänä vuonna loppiaisen jälkeen nähdä sellaisenkin tapahtuman. Muutamana tammikuuisena aamuna minun luokseni tuli Kuopiossa asuva luterilainen pappi Reino Ylönen, joka oli vierailulla Viinijärven luterilaisen papin luona. Hän oli pyytänyt luterilaista pappia kaverikseen uimaan Taipaleen joessa, mutta pappi ei ollut suostunut. Nyt hän tiedusteli minulta, että kun olin vasta siunannut Taipaleen joen vedet, niin varmaan lähtisin hänen kanssaan uimaan. Ulkona oli kova pakkanen ja minua puistatti jo moinen ajatuskin. Vedin huovikkaat jalkoihin ja paksun turkin hartioilleni ja lupasin katsoa hänen uintiaan. Menimme rantaan, jossa joen virtaava vesi höyrysi pakkassäässä. Hän piti esitelmää avantouinnin miellyttävyydestä riisuessaan itsensä alasti ja jatkoi puhumistaan laskeutuessaan veteen uimaan. Minulla oli vilu jo häntä katsellessani, mutta hän selitti, miten hänellä iho suorastaan lämpiää ja veri kiertää tavallista paremmin lämpöä höyryävässä ruumiissa, kun se pääsee kylmään veteen. Hän pukeutui kaikessa rauhassa ja sitten menimme sisään pappilaamme, ja vasta aamukahvia juodessamme minä tunsin koko ruumiini lämpiävän.

Äitini hautajaiset Taipaleella

Tammikuun 18 päivänä 1956 sain suruviestin, että äitini pitkän aikaa sairastanut sydän oli lakannut sykkimästä ja hän oli nukkunut kuolonuneen. Olin käynyt useita kertoja hänen sairasvuoteensa luona kotona ja sairaalassa ja tietyllä tavalla valmistunut siihen, että hänen lähtönsä iäisyysmatkalle voi tapahtua milloin tahansa. Mutta kun ajoin autollani Salokylään synnyinkotiini ja näin äitini kuolleena, tuntui kuin jotain hyvin mahtavaa olisi jysähtänyt ylleni ja minä lyhyhistyin itkien hänen kylmenneen ruumiinsa ääreen. Siinä nyt oli äänetönnä ja kaikista vaivoistaan vapautuneena hän, meitä lapsiaan suuresti rakastanut äiti, työn ja monien vaivojen uuvuttama perheenemäntä, kylän lasten pyhäkoulunopettaja, monitoiminen hento ihminen, jossa oli ollut paljon henkistä ja sisäistä voimaa elämäntehtävänsä uskolliseen suorittamiseen.

Lida Piilroisen hautajaiset Taipaleen kirkossa.

Lähtömaiset haudan ympärillä, Eljas Piironen toinen oikealta.

Sillä hetkellä erityisen kirkkaasti tajusin, miten paljosta me lapset saimme olla kiitollisia omalle äidillemme.

Pidimme perheneuvottelun ja muistelimme, mitä äiti oli sanonut hautajaistensa varalle. Hän oli ilmaissut halunsa tulla haudatuksi Taipaleen ortodoksiselle hautausmaalle neljän sinne haudatun lapsensa vierelle. Isä ilmoitti myös haluavansa kuoltuaan tulla haudatuksi sinne. Perhe hyväksyi ehdotukseni, että pyydämme Liperin luterilaisen seurakunnan kirkkoherraa Kalle Ville Keituria toimittamaan ruumiinsiunauksen Taipaleen ortodoksisessa kirkossa, koska tammikuun pakkasten vuoksi haudalla toimittaminen ei tuntunut miellyttävältä ajatukselta. Muistotilaisuuden halusin järjestää pappilassamme, jossa oli riittävästi tilaa saattojoukkoa varten. Vaikka äiti oli luterilainen, hän oli ollut ortodoksisen miehen vaimona ja synnyttänyt 12 ortodoksista lasta, joita meitä oli vielä kahdeksan elossa. Siksi hänen hautajaisensa soveltuivat hyvin pidettäväksi ortodoksisessa kirkossa ja pappilassa.

Liperin kirkkoherra Keituri lupasi tulla toimittamaan hautauspalveluksen Taipaleen kirkossa. Hän pyysi minua osallistumaan siihen niin kuin haluan. Sovimme, että toimituksen loputtua minä toimitan litanian ja me äidin lapset laulamme sen veisut kuorossa. Hautajaispäivänä äidin ruumis kannettiin valkeassa arkussa Taipaleen kirkon keskellä olevalle lavitsalle. Sen lähelle toimme kynttiläjalan, johon asetimme palamaan lampukan ja kirkkokynttilöitä. Kirkkoherra Keituri toimitti hautauspalveluksen, johon kuuluvat virret me lauloimme yhteisesti. Hän puhui lämpimästi äitini muistolle antaen tunnustuksen hänelle vuosikymmenien palveluksesta seurakunnan pyhäkoulunopettajana. Litanian jälkeen laskimme kirkossa omaisten ja ystävien seppeleet arkun viereen. Kirkonkellojen soidessa kannoimme arkun äidin toivomalle paikalle kaivettuun hautaan. Sinne hänen ruumiinsa jäi pakkasten kohmettaman kauniin kukkakummun alle ja me saattajat siirryimme Taipaleen pappilaan.

Saattoväessä enemmistönä olleet salokyläläiset muutamaa lukuunottamatta olivat nyt ensikertaa vasta kunnostetussa suuressa ja kauniissa Taipaleen pappilassa ja ilmaisivat monin sanoin ihailunsa siitä. Muistotilaisuuteen kuului yhteislaulua, perhekuoromme esityksiä ja muuta ohjelmaa, joitakin puheenvuoroja, joissa äitimme elämäntyötä tuotiin esiin, luettiin muistoadressit,

gerioitiin ja juotiin kahvia. Tunnelma oli lämmin ja kodikas. Äidin muistaminen herkisti helposti minun ja muittenkin mieltä ja kostutti silmiä.

Ortodoksisessa kirkossa on perinteellinen tapa, että vainajan muistoksi pidetään rukouspalvelus ja muistaminen 40. päivänä kuolemasta. Järjestimme sen lähiomaisten kesken niin ikään Taipaleen pappilassa ja kävimme laulamassa litanian äidin haudalla. Totesin omakohtaisesti, miten tärkeä surutyön kannalta on tällainen muistelupäivä. Kuoleman jälkeisinä päivinä mielessäni oli kuva äidistä sellaisena, jollaisena hänet näin kuolemankalpeana ja elottomana.

Kun 40 päivän suruaika ohittui, äitini ikään kuin ylösnousi mielessäni. En saanut häntä enää mieleeni kuolleen näköisenä, vaan aina sellaisena kun hän oli elävänä touhuamassa kodissamme, keskustelemassa meidän kanssamme, lausumassa runojaan, laulamassa, neuvomassa, silmät kirkkaina ja käsi lämpimänä tervehtimässä meitä tai silittämässä äidillisellä hellyydellä päättämässä. Vaikka hänen ruumiinsa kätettiin kirkkomaan multiin, hänen sielunsa ei ole jättänyt meitä, vaan on lähellä meitä omia lapsiaan, jotka olivat hänelle rakkaita ja joille hän oli todella tärkeä ihminen.

Opettajien kokous pappilassa

Ensimmäisessä toimestani hoitaessani Veljeskunnan tiistaiseurojen ja ONL:n opintokerhojen toimintaa olin todennut, miten tärkeää oli saada ortodoksiset opettajat niihin mukaan. Taipaleen papiksi tulvani päätin pyrkiä hyvään yhteistyöhön seurakunnan alueen opettajien kanssa. Tässä tarkoituksessa kutsuin heidät yhteiseen kokoukseen Taipaleen pappilaan 22.1.1956. Suurin osa heistä, yhteensä 23 opettajaa, noudatti kutsua. Kun olin toimittanut alkuhartauden lausuin heidät tervetulleiksi sekä kokoukseen että hyvään yhteistyöhön seurakunnan parhaaksi.

Ensimmäisen esitelmän piti seminaarin lehtori Dimitri Tarvasaho ortodoksisten aamuhartauksien järjestämisestä ja uskonnon opetussuunnitelman laatimisesta sellaisissa kouluissa, joissa ortodoksiset oppilaat ovat vähemmistönä. Esitelmän johdosta virisi

Taipaleen seurakunnan alueen ortodoksia opettajia koolla Taipaleen pappilan salissa.

Ortodoksisen Veljestön kokous Taipaleen pappilassa 21.1.1962.

vilkas keskustelu, jossa opettajat esittivät omia kokemuksiaan uskonnonopetuksen alalta. Toisen esitelmän piti maisteri Pentti Härkönen ortodoksisen itsetietoisuuden kehittämistä ja todisti viimeisten vuosikymmenien aikana ortodoksisen väestön sivistystason nousseen niin, ettei ympäristökään enää voi pitää sitä hengellisenä siirtomaanaan, joka olisi valloitettava. Kolmannen esitelmän piti Suomen Ortodoksisten Opettajien Liiton puheenjohtaja opettaja Kosti Salpakari selostaen järjestäytyneiden opettajien työtä oman kirkon ja uskonnon opetuksen hyväksi.

Kokouksessa vallitsi hyvä ja asiaan innostunut henki. Keskustelu kävi vilkkaana ja kokemuksia vaihdettiin. Välillä nautittiin kahvitarjoilusta, Karjalan piirasta ja voileivistä. Loppusanoissani yritin korostaa opettajien työn suurta merkitystä nuorisokasvatukseen ja seurakunnan opetustoiminnan alalla. Ilmoitin heille, että Taipaleen seurakunnassa on ortodoksia koululaisia yhteensä 512, joista 483 saa säännöllisesti oman uskontonsa opetusta kouluisaan. Opetusta vaille on valitettavasti jäänyt vielä 29 oppilasta, mutta nyt on tarkoitus kutsua heidät ensi kesänä viikon kestäväälle leirille tänne seurakunnan keskuksen ja järjestää heille tunnustuksellista opetusta oman uskonnon alalta.

Seurakunnan alueen opettajien neuvottelukokous pidettiin kaikkina niinä vuosina, jotka minä olin Taipaleen pappina ja niiden merkitys todettiin varsin myönteisiksi. Vuoden 1957 kokouksen vierailevana esitelmöitsijänä oli maisteri Heikki Kirkinen, oman seurakunnan kasvatti, joka myöhemmin toimi Joensuu korkeakoulun rehtorina. Seuraavina vuosina olivat esitelmöimässä mm. pastorit Hannu Loima, Väinö Ihatsu ja Dimitri Tarvasaho.

Seurakunnan metsä Sukkulansalossa

Sukkulansalo on pieni syrjäinen paikkakunta Kuusjärven kunnan, nykyisin Outokummun kaupungin alueella. Seurakunnalle se on tärkeä siksi, että siellä sijaitsee seurakunnan omistama yli 400 hehtaaria käsittävä metsätila, joka on seurakunnan taloudelle

erittäin tärkeä. Metsän myynnistä seurakunta saa varoja tarpeisiin-
sa ja polttopuuta pyhäkköjen ja virkatalojen lämmitykseen. Met-
sän vieressä oli Piirtoisten talo, jossa asuvat veljekset Johannes,
Pekka ja Santeri pitivät huolta metsän vartioinnista. Metsään
kuului noin 60 hehtaarin suoluue, joka lähimpinä vuosina ojitettiin
ja saatettiin puuta kasvavaksi. Säännösten mukaan laaja metsäalue
kuului seurakunnan kirkkoherran metsästysoikeuksiin, mutta kun
kirkon kanonien mukaan pappi ei saa metsästä eikä vuodattaa
lämmiveristen eläinten vertä, niin metsästysoikeus oli annettu
paikalliselle riistayhdistykselle. Kalat katsotaan kylmäverisiksi ja
niitä saa pappikin pyydystää.

Kerran minut pyydettiin Sukkulansalon riistayhdistyksen
hervipeijaisiin. Kun en koskaan aikaisemmin ollut sellaisessa tilai-
suudessa käynyt, se kiinnosti minua ja niin menin sinne, tosin
siviilipuvussa. Kahvit juotua ja ennen kuin käytiin hervipaistia
syömään, talon emäntä tuli minun luokseni ja ystävällisesti pyysi,
että jos minä pitäisin puheen. He mielellään kuuntelisivat papin
sanoja. Mietin kiireellä, mistä oikein puhuisin ja lopulta noustuani
seisomaan kuvasin herviperheen elämää sikäli kun osasin sitä
mielessäni kuvitella. Selitin kyllä, että Jumala antoi jo ensimmäi-
sille ihmisille oikeuden metsästä riistaeläimiä ja syödä niiden
lihaa. Hervipeijaisten tarkoituksena minun käsitykseni mukaan on
myös se, että opimme pitämään eläimistä. Varsinkin juuri hirvi
ylväänä metsiemme eläimenä ansaitsee meidän kunnioituksemme.

Seurakunnalla oli ennen sotia Viinijärvellä toista sataa heh-
taaria käsittävä Siikoniemen maatila, joka oli jouduttu antamaan
siirtoväen asutukseen. Sukkulansalon metsäkin oli varattu samaan
tarkoitukseen, mutta maanlunastuslautakunnan puheenjohtaja Ale
Kontkanen oli kyennyt säilyttämään sen seurakunnalla, kun
hänellä oli mahdollisuus metsäaluetta pyytävälle osoittaa lähempä-
nä asutuskeskuksia olevia metsäalueita. Sukkulansalon metsän
säilyminen seurakunnan omaisuutena merkitsi seurakunnan ta-
loudelle erittäin paljon. Aina, kun seurakunnalle tuli esimerkiksi
rakennusten korjaamisten takia ylimääräisiä rahamenoja, varat
saatiin helposti myymällä riittävä määrä puita metsästä.

Seurakunta omisti Viinijärven länsipuolella metsäisen saaren.
Se olisi sijaintinsa ja kokonsa puolesta sopinut hyvin seurakunnan
leirialueeksi, mutta valitettavasti siinä vaiheessa, kun Viinijärven

vettä oli laskettu alemmaksi, tämän saaren rannat olivat muuttu-
neet liejuiseksi ja leiritarkoituksiin soveltumattomiksi.

Liperin oppikoulun uskonnonopetus

Talpalteen seurakunnan alueella toimivat keskikoulut Outokum-
mussa, Polvijärvellä ja Liperissä. Outokummun keskikoulun
ortodoksisesta uskonnonopetuksesta huolehtivat opettajat Kosti
Salpakari ja Aune Miskala ja Polvijärvellä maisteri Pentti Härkö-
nen. Liperin oppikoulu oli näistä nuorin. Sen ohjesääntöön oli
tehty pykälä, jonka mukaan ortodoksista opetusta annetaan kou-
lussa, jos kyseiseen uskontokuntaan kuuluvia oppilaita on vähin-
tään kahdeksan. Kun heitä ei ollut kuin kuusi, ei opetusta oltu
lainkaan järjestetty. Silloisten sääntöjen mukaan ortodoksisella
kirkollishallituksella oli oikeus määrätä oppikouluihin uskon-
nonopettaja vaikka koulussa olisi vain yksi ortodoksinen oppilas.
Valtion kouluissa opettaja sai aina palkan työstään riippumatta
oppilaitten määrästä.

Liperin oppikoulu oli yksityinen paikkakuntalaisten perusta-
ma ja sitä ei voitu velvoittaa maksamaan ortodoksille opettajalle
palkkaa, jos oppilaita ei ollut ohjesäännön edellyttämää määrää.
Kun ilmoitin tämänkin koulun ortodoksisten oppilaiden lukumää-
rän ortodoksille kirkollishallitukselle, se lähetti minulle mää-
rityksen opettaa heille omaa uskontoa.

Määräys kädessäni ajoin koululle rehtori Lauri Karttusen luo
ja selitin asian. Hän oli ystävällinen ja kohtelias mies ja minulle
ennestään tuttu. Hän alkoi valitella sitä, että koulun ohjesääntöön
on otettu asiaa rajoittava pykälä, joka estää heitä maksattamasta
minulle palkkaa. Silloin minä sanoin hänelle naurusuin: "Enhän
minä ole tullut palkkaa pyytämään, vaan asian järjestämistä
niin, että saan opettaa koulun kuudelle oppilaalle heidän tunnus-
tuksensa mukaista uskontoa." Lauri Karttunen järjesti oitis kaksi
uskontotuntia lisää koulun lukujärjestykseen.

Koko talven ajan minä ajoin kaksi kertaa viikossa Viinijär-
veltä Liperiin ja pidin uskontotunnit. Oppilaat olivat minulle
ennestään tuttuja, joten opetus sujui ilman hankaluuksia. Ei
mennyt kovinkaan kauan, kun rehtori Karttunen tuli minulle

sanomaan, että koulun johtokunta on päättänyt ryhtyä maksamaan minulle palkkaa pitämistäni uskontotunneista ja että ohjesääntöönkin tehdään asian vaatima korjaus. Jouduin vuosien varrella ajamaan koululle muidenkin syiden kuin uskonnonopetuksen vuoksi. Minua pyydettiin puhumaan koulun juhlasalissa koulun ja eri yhdistysten järjestämissä juhlissa.

Liperissä käynnit antoivat minulle mahdollisuuden hoitaa myös perheen asioita. Veljeni Viljam asui Liperin kirkonkylässä ja hänellä oli samanikäisiä lapsia kuin minullakin. Otin silloin tällöin lapsia mukaan autooni ja vein heidät uskontotunnin ajaksi leikkimään veljeni lasten kanssa. Kerran jouduin Viinijärvelle palatessani ajamaan liukkaalla kelillä, joka näytti erityisen vaaralliselta Papelesaaren kohdalla Tervarinteen mutkikkaassa vastamäessä. Kun se tuli eteen, sanoin takapenkillä oleville lapsilleni: "Nyt saatte lukea Isä meidän -rukouksen, että liukastelematta pääsemme mäen päälle." Silloin todella alkoi kuulua takapenkiltä mainitun rukouksen sanat, joiden säästyksellä tulimme vaarallisen paikan ohi mäen päälle. Myöhemminkin tämän paikan ohittaessani, vaikka keli olisi ollut mitä parhain, takapenkiltä ilman kehoituksia alkoi kuulua siellä istuvien lasten suusta Isä meidän -rukouksen sanat.

Eino Hartikaisen nuorisotyö

Tullessani Taipaleen papiksi seurakunnassa toimi kolme Ortodoksisen Nuorten Liiton eli ONL:n opintokerhoa, joita olin ollut aikanaan Joensuusta käsin perustamassa. Outokummun opintokerhon pani alulle vuonna 1945 opettaja Niina Fiilin, mutta hänen muutettuaan pois paikkakunnalta kerhoa johti opettaja Aune Jaatinen. Harmaasalon kerhoa johti opettaja Laila Tenhamo. Viinijärven kerho syntyi myös vuonna 1945, sen johtajana toimi alussa opettaja Taisia Ritamo, mutta kun hän siirtyi pois paikkakunnalta, oli kerhon johtajaksi valittu Eino Hartikainen, joka oli saanut tätä tehtäväänsä varten koulutusta ja harjaannusta ONL:n leirillä Keiteleen Hiekassa. Kerhon varajohtajana oli Jussi Parviainen, sihteerinä Lahja Elomäki ja Annikki Kontkanen.

Vuonna 1956 aloitti vireän toiminnan vaimoni Anna-Marian

Viinijärven Karjala-kerho, keskellä kerhonjohtaja Eino Hartikainen karvahattu päässään.

Viinijärven tiistaiseuran ilta pappilassa yhdessä lasten kanssa.

johtama varhaisnuorten kerho. Kun pappilan yksi aitoista kunnostettiin lämpimäksi kerhohuoneeksi, varttuneemman nuorison opintokerho kokoontui siinä säännöllisesti. Viinirannan nuorten kerho otti uudeksi nimekseen Viinirannan Viiri.

Eino Hartikainen käytti Viinijärven kerhosta nimeä ONL:n Viinijärven Karjala-kerho. Se antoi hänelle mahdollisuuden sisällyttää kerhon toimintaan myös uskonnollisen ohjelman rinnalle kotiseutuun liittyviä aiheita. Eino Hartikainen oli jo nuoruudessaan värikäs henkilö, joka näkyi ja kuului kotikylässään. Häntä nimitettiin nuorten parissa vain joko Einoksi tai Ekeksi. Puheissaan hän oli avomielinen ja täysin estoton sekä toiminnoissaan helposti syttyvä ja muita sytyttävä. Monet vakavat seurakuntalaiset eivät hänessä kaikkea hyväksyneet, mutta hänen kyvyilleen koota nuorisoa ja innostaa heitä monenlaisiin toimintoihin annettiin tunnustusta. Hän oli kaikesta huolimatta kuitenkin kylän ikioma Eino, jonka toiminnoille nuorison keskuudessa ei haluttu asettaa esteitä ja tuskin siihen olisi kukaan pystynytäkään. Monet tuumivat moitiskeltuaan hänen hyvän tavan ylittäviä sanontojaan, että varmaan kuitenkin taivaan pankolla Eino istuu ennen monia muita viinijärveläisiä, kun hänellä ei ole mitään sellaisia salaisia syntejä, joita hän ei olisi puhunut avomielisesti julki kaikille kyläläisille.

Einon kerho kokoontui säännöllisesti joka viikko vuorotellen Viinirannan taloissa ortodoksisen uskonnoin merkeissä. Hän järjesti kerholaisilleen kesällä urheilukilpailuja, talvella hiihtokilpailuja ja retkiä mielenkiintoisiin paikkoihin, joskus läheiseen Valamon luostariin, Kolille, Savonlinnaan ja myöhemmin Leningradiin asti. Joka vuosi hän kuljetti pari kolme linja-autollista nuorisoa ONL:n vuosijuhlaan, joka kevättalvella pidettiin eri puolilla Suomea. Einon kerho järjesti vuosittain useita yleisöjuhlia, joista hän sai myös taloudellista tukea kerholleen. Useimmiten juhlapaikkana oli hänen sukulaisensa Juho Hartikaisen talo Viinirannalla, niin sanottu Sampsala. Näissä tilaisuuksissa kerholaiset esittivät ohjelmaa. Minut pappina hän vaati aina puhumaan ja mielelläni sen tein. Joskus hän kutsui juhlaansa myös Valamon isää, Savvan tai Mefodin, tai ONL:n toiminnanjohtajan Alvi Houtsosen.

Einolla oli hyvänä apuna toiminnoissaan taito ottaa ja valmis-

taa valokuvia, joita hän lähetti ahkerasti Joensuussa ilmestyviin lehtiin Karjalaiseen, Karjalan Maahan ja Kansan Voimaan. Kylälii ihmeteltiin, miten monet Einon valokuvat ilmestyivät lehtien palstoilla. Hänellä oli tapana arvostaa lehteä vain sen mukaan, oliko siinä hänen lähettämiään kuvia vai ei. Lehtikuvaa varten hän asetteli juhlaväen mielestään sopivaksi. Muistan, kun kerran Sampsalan Hartikaisen talossa oli hänen järjestämänsä juhla, jossa nuorisoa täytti kaikki etupenkit, Eino tuli kameransa ja salamavalon kanssa ja sanoi: "Luulettako työ, jotta mie suan tämän kuvan huomiseen Karjalaiseen, kun kylän pennut täyttävät etupenkit. Tähän eteen on suatava tuolta Räsäsen arvokas isäntä, tämän talon emäntä, sitten pappi, ja muita isäntiä ja emäntiä. Penskat, työ suatte männä tuonne takapuolelle. Kyllä työ tulette näkyviin ja voitte huomenna kahtoo ihteenne Karjalaisesta ja mahdollisesti Karjalan Muastakin."

Valokuvaustaitonsa kehittyessä Eino rupesi palvelemaan omaa kirkkoaan valokuvaamalla seurakunnan erilaisia toimituksia ja jopa kirkkokunnan juhlia, joista hän toimitti valokuvia lehtien julkaistavaksi. Kun aikaisempina aikoina ortodoksien toiminnot olivat suurelta osin jääneet julkiselta sanalta unholaan, nyt Einon ansiosta niitä tuli usein esille päivälehdissä ja ne herättivät luonnollisesti huomiota ja mielenkiintoa. Joskus hänen kuvien mukana lähettämänsä selitykset eivät sattuneet kohdalleen. Hän oli kuitenkin pappien puheiden tarkkaavainen kuuntelija ja sai lisää tietoa ortodoksisuudesta. Monet kerrat hän kävi näyttämässä laatimaansa tekstiä papille tai kanttorille ennen kuin lähetti sen lehdelle julkaistavaksi. Jos häntä moitiskeltiin epäasiallisista selostuksista, hän naurahtaen sanoi olevansa presidentti Kekkosen kanssa samaa mieltä: "Ei se ole niin tärkeää, mitä puhutaan, kunhan vain puhutaan."

Nikolai Roudan kuolinvuoteella

Tullessani Taipaleen papiksi seurakunnan entisistä papeista oli elossa kolme. Mikael Miikkola (Mihailov), joka oli Taipaleella 1912-1925, toimi Tampereen seurakunnan kirkkoherrana. Mikael Ritamo, joka oli Taipaleella 1945-1954, toimi Kotkan seurakun-

nan kirkkoherrana. Nikolai Routa, joka oli Taipaleella 1925-1944, oli oikeudessa menettänyt pappisvirkinsa ja eli Helsingissä yksityishenkilönä. Kahden virassa olevan rovastin kanssa sain keskustella heidän muistelmistaan Taipaleen seurakunnan ajalta. Nikolai Routaa olin tavannut viimeksi pappisseminaarissa opiskeluni vuosina.

Taipaleen seurakuntalaisten perinteisiin on kuulunut se, että he pitivät pappinsa puolia, vaikka eivät kaikkia heidän toimiaan hyväksyisikään. Liikkuessani seurakunnalla sain usein kuulla kuvauksia entisistä papeista. Erityisen uteliaita he olivat kuulemaan, mitä heidän entiselle papilleen Nikolai Roudalle kuuluu ja pyysivät minua ottamaan selvää siitä. Seurakunnassa tiedettiin, että hän joutui jättämään virkinsa oikeuden päätöksen perusteella. Monien seurakuntalaisen myötätunto tuntui olevan Roudan puolella. Häntä keuhuttiin hyväksi puhujaksi, isänmaalliseksi mieheksi ja kristinoppikoululaisten hyväksi opettajaksi.

Nikolai Routa oli ensin opiskellut opettajan virkaan ja sen jälkeen saanut vuonna 1924 päästötodistuksen Sortavalan pappis-seminaarista ja aluksi toiminut arkkipiispa Hermanin sihteerinä ja yli diakonina. Hän oli lahjakas mies ja hyvä saarnaaja. Taipaleen seurakuntalaiset valitsivat hänet kolmesta hakijasta yksimielisesti seurakunnan kirkkoherran virkaan. Hän halusi erityisesti häivyttää luterilaisten silloisen syyttelyn, että ortodoksit ovat venäjänuskoisia, joiden isänmaallisuus on kyseenalaista. Hän oli innokas suojeluskuntalainen, pukeutui mielellään suojeluskuntaupseerin pukuun, jonka rinnoissa näkyi hänen vapaussodassa saamansa mitali ja Mannerheimin hänelle antama ansiomitali, ja esiintyi kenttäpappina suojeluskunnan tilaisuuksissa. Hänen kohdallaan kaikki oli hyvin kunnes hänen vaimonsa kuoli 22.5.1931 ja hän jäi neljän pienen lapsensa yksinhuoltajaksi. Ortodoksisen kirkon kanoniset säännökset eivät sallineet hänen mennä uudestaan naimisiin. Lapsien ja kodin hoito jäi palkattujen henkilöiden varaan. Seurakuntalaiset surivat pappinsa kohtaloa, pyysivät arkkipiispalta erityislupaa hänelle uuden vaimon ottamiseen, mutta tuloksetta. Näissä olosuhteissa Routa alkoi muuttua ihmisenä, ohittaa kirkon rituaaleja toimituksissaan ja jättää pois sellaisia toimia, joita hän ennen piti tärkeinä. Lopputulos hänen toimistaan käsiteltiin maallisessa ja kirkollisessa oikeudessa.

Helsingissä käydessäni löysin Nikolai Roudan sairaalan vuoteesta, jossa hän oli laihana, kalpeana ja kuihtuneen näköisenä. Vain hänen silmissään oli entinen palo hänen puhuessaan. Hän tuntui tietävän lähtönsä tästä elämästä olevan kohta edessä. Hän kyseli Taipaleen seurakunnan elämästä ja miltä sen tulevaisuus nyt näyttää? Erityisen utelias hän oli tietämään niistä ihmisistä, joiden kanssa hän oli ollut tavallista enemmän yhteyksissä virka-aikanaan. Hän yritti puolustella itseään siitä, että oli moitiskellut ortodoksisen kirkon perinnäistapoja aikana, jolloin pappisveljet ja kirkon johto syyttelivät häntä hänen tekemistään ja tekemättä jättämisistään. Ennen lähtöäni hän pyysi minua viemään terveisiä häneltä kaikille Taipaleen seurakunnan jäsenille. Hän erityisesti painotti sanojaan: "Minä olen koko ikäni ollut sydämessäni ortodoksi ja olen sitä nytkin, hoitakoot kirkonkirjojeni missä tahansa. Omasta mielestäni olen pappi ja toivotan sinulle ja Taipaleen seurakunnalle Jumalan runsasta siunausta."

Nikolai Routa kuoli 21.4.1957. Kun sain tiedon siitä, menin Taipaleen kirkkoon ja sytytin kynttilän vainajien pöydälle. Mitä muuta silloin ajattelin, sanoin ja tein, ne kätkin ja tutkistelin omassa mielessäni.

Nuorisokerhojen kevättoimia

Viinijärven kerhon yhteyteen perustettiin 26.4.1956 Taipaleen kirkkopojat -niminen ryhmä, johon valittiin viisi poikaa. Heitä ruvettiin kouluttamaan kirkossa alttariapulaisen tehtäviin. Olin aikaisemmin ottanut Taipaleen kirkkoon tällaiseen tehtävään hyväkäyttöksisen pojan Martti Päivisen. Hän vuorostaan lupasi ohjata yhtä tai kahta poikaa kerrallaan Taipaleen kirkon alttarissa jumalanpalvelusten aikana. He saivat kantaa kynttilää kirkossa toimitettavissa saatoissa, huolehtia hiilien palamisesta suitsutusastias-
assa, laittaa siihen suitsutusta ja antaa astia papille silloin, kun suitsutus kuului toimittaa. Martti Päiviselle oli valmistettu hänelle sopiva kirkkopuku ja harjoittelevalla pojalle valmistettiin myös samanlainen. Outokummun rukoushuoneeseen olin saanut alttari-
palvelukseen niin ikään hyvin käyttäytyvän koulupojan Unto Lampisen. Huomasin, että kirkossa kävijät ja varsinkin äidit

Pääsiäisyön ristisaatto kiertää 1959 Taipaleen kirkkoa, edessä lyhtyä kantamassa Pekka Timonen.

pitivät siitä, että palveluksessa oli avustamassa "pikku pappi." Kummastakin edellä nimeltä mainitusta kirkkopojasta tuli myöhemmin oikea pappi. Omat poikani Petri ja Yrjö aloittivat kirkkopojan tehtävät, kun kasvoivat viisivuotiaiksi.

Kaikki seurakunnan alueella ennestään toimivat kerhot järjestivät säännöllisten kokoustensa lisäksi kevättalvella juhlatilaisuuden yleisölle. Harmaasalons kerhon juhla oli 12.4.1956 koululla. Alkuhartausten jälkeen kerhon johtaja opettaja Laila Tenhamo todisti puheessaan, että kerhotoiminta antaa vastauksen moniin kasvavien nuorten elämässä esiintyviin kysymyksiin. Opettaja Kosti Salpakari neuvoi nuorisoa viettämään oikealla tavalla kristilliset juhlapäivät, kuten ortodoksinen perinne edellyttää. Kerhon nuoret esittivät monenlaista ohjelmaa. Minä innostuin puhumaan onnesta, jonka ihminen saavuttaa Jumalan läheisyydessä. Väliajalla ja loppuhartausten jälkeen yleisö sai tutustua kerhon askartelutöiden näyttelyyn.

Viinijärven nuorten juhlaa vietettiin kirkossa toimitetun liturgian jälkeen 22.4.1956 koulun juhlasalissa. Juhlaan oli tullut

Nuorisojuhlan yleisöä Viinijärven koululla palmusunnuntaina 1956. Vasemmalla juhlapuhuja rovasti Aleksanteri Ryttyläinen.

nuorten retkikunnat Joensuusta, Outokummusta ja Harmaasalolta. Viinijärven kerhon johtaja Eino Hartikainen selosti tervehdyspuheessaan innostusta, jolla ortodoksinen nuoriso toimii uskonsa lipun alla vaalien kirkkonsa perinteitä ja kehittyen samalla Jumalan tuntemisessa. Joensuun kerholaisista esittivät ohjelmaa Heimo Jeskanen, Elsa Mustonen, Rimma Smirnov, Paavo Kräkin ja Betty Ihatsu. Rovasti Aleksanteri Ryttyläinen selosti puheessaan muistelukirjaisen merkitystä ortodoksisen kristityn uskonnon toteuttamisessa. Esirukousta kantavat uskovaiset ovat seurakunnan pylviä. Isä Aleksanteri ohjasi myös joensuulaisten lausuntakuoron esittämän sarjan "Isien teitä." Taipaleen seurakunnan kerholaisista ohjelmaa esittivät Aune Miskala ja Annikki Kontkanen. Loppuhartausten jälkeen kaikki kerholaiset kokoontuivat Taipaleen pappilaan, jossa virisi vilkas keskustelu läheisten kerhojen yhteistoiminnasta.

Taipaleen seurakunnasta lähti kolme linja-autollista nuorisoa Ortodoksisen Nuorten Liiton vuosijuhlaan 20-21.5.1956 Jyväskylään. Seurakunta avusti matkakustannuksissa. Tällaisilta matkoilta nuoret saivat uusia virikkeitä ja innostusta kerhotoimintaansa.

Valamon luostariin tehtiin seurakuntaväen pyhiinvaellusretki 22.7.1956 ja siihen osallistui 120 henkeä Outokummusta, Viinijärveltä ja Sotkumasta. Suurin osa retkeläisistä kävi luostarissa synnintunnustuksella ja osallistui Herran ehtoolliseen.

Kaksi pääsiäisjuhlaa seurakunnassa

Pääsiäinen on ortodoksien suurin juhla. Minä halusin järjestää huolella ensimmäisen Taipaleen seurakunnassa toimittamani piinaviikon ja pääsiäisen jumalanpalvelukset. Seurakunnan jokaiseen neljään pyhäkköön on saatava piinaviikolla, jota ortodoksit nimittävät myös suureksi viikoksi, sellainen jumalanpalvelus, jossa seurakuntalaiset saavat käydä papin luona synnintunnustuksella ja Herran ehtoollisella. Siltä varalta, että joku seurakuntalainen kainostelee tulla tunnustamaan syntejään minulle paikkakunnan omalle pojalle, halusin kutsua seurakuntaan vierailevan papin toimimaan sekä rippi-isänä ja palvelusten toimittajana.

Olin vuosikymmenen aikana ystäväystynyt pastori Aari Surakan kanssa, joka toimi opettajana pappisseminaarissa. Tiedustelin häneltä, voiko hän tulla Taipaleen seurakuntaan toimittamaan jumalanpalveluksia piinaviikon keskiviikosta aina pääsiäisyöhön saakka. Lupasin hänelle maksaa matkakulut, majoittaa ja muonittaa hänet pappilassamme sekä hoitaa hänen tarvitsemansa autokyydit. Ilokseni hän lupautui ja niin laadin ohjelmaa kahden papin toimintaa varten. Outokummussa ja sen ympäristössä oli erityisen paljon siirtoväkeen kuuluvia, jotka kaipasivat piinaviikon ja pääsiäisen palveluksia. Isä Aari halusi juuri Outokummun rukoushuoneessa toimittaa pääsiäisyön jumalanpalveluksen. Sovimme niin, että hän toimitti Taipaleen kirkossa suuren torstain liturgian, pitkäperjantain ehtoopalveluksen, suuren lauantain aamupalveluksen ja liturgian sekä Outokummun rukoushuoneessa pääsiäisyön jumalanpalvelukset. Minä automiehenä pystyin paremmin liikkumaan seurakunnan muissa pyhäköissä toimittamassa piinaviikon ja pääsiäispäivien palveluksia. Isä Aarin kanssa palveli kanttori Viktor Hentunen ja minun kanssani kanttorin tehtäviä hoiti lankomieheni Yrjö Petrisalo.

Minulle oli kerrottu, että pääsiäisyön jumalanpalveluksissa edellisinä vuosina oli aina alussa ollut kirkon täydeltä väkeä, mutta kirkon ympäri tehdyn ristisaaton jälkeen läsnäolijat alkoivat vähetä ja aamupalveluksen jälkeen toimitettavaan liturgiaan oli jäänyt enää vain pieni joukko uskollisimpia seurakuntalaisia. Tätä pääsiäisyötä varten järjestelin asioita niin, että tilasin linja-autot kuljettamaan seurakuntaväkeä Polvijärveltä, Sotkumasta ja Liperistä ja kutsuin kaikki kirkkoon tulevat seurakuntalaiset palveluksen jälkeen noin kello kahden maissa kirkkokahville pappilaan. Linja-autot lähtisivät sen jälkeen kotimatalle.

Pääsiäisyön jumalanpalveluksista muodostui seurakuntaa yhdistävä riemujuhla. Taipaleen kirkko ja Outokummun rukoushuone täyttyivät Kristuksen ylösnousemusta ylistävästä kirkkokansasta. Pappila täyttyi kamareitaan myöten kirkkokahville tulleista seurakuntalaisista, joita kiinnosti myös nähdä, millaiseksi seurakunnan pappila oli kunnostettu. Tarjoilusta huolehtivat Viinijärven tilistaiseuran naiset. Kahvitilaisuuteen ennätti myös isä Aari ja joukko hänen kanssaan Outokummun rukoushuoneessa pääsiäisiloon osallistuneita seurakuntalaisia.

Poika syntyi pappilaan

Toukokuun kymmenentenä päivänä vaimoni synnyttämisen aika tuli ja hän synnytti pojan, joka sai nimekseen Yrjö Antero. Hän oli viides lapsi ja toinen poika meidän perheeseemme. Synnytyksen lähestyessä olin vienyt vaimoni Liperin sairaalaan, samaan laitokseen, jossa lapsena olin itsekin ollut hoidettavana ja jossa isä ja äiti useitakin kertoja kävivät sydänvaivojaan hoitamassa. Luulisi, että viidennen lapsen syntyminen olisi jo rutiininomainen tapaus perheessä, mutta ei se niin ollut, vaan uuden lapsen syntyminen sähköisti koko perheen elämää. Tunsin jälleen olevani elämän suuren ihmeen äärellä, kun sain pitää pienen hetken sylissäni vauvaa, jolla tiesin olevan kaikki ihmisen ihmeet ja täysi ohjelmointi pienessä olemuksessaan koko tulevaa elämäänsä varten.

Poika sai syntymäpaikakseen Liperin eli saman, joka oli minun ja isäni syntymäpaikkana. Kun äiti oli pojan kanssa tuotu

Pappilan lapset: Outi, Kaija, Tarja, Petri, Irja ja Yrjö.

Puolet Ernesti Ratilaisen lapsista Polvijärven Hovivaarassa.

pappilaan, meille alkoi tulla paikkakunnan tavan mukaan ns. saunaeväitä eli kylän emäntien tuomia piiraita, pullaa ja kakkuja. Niistä herkuista iloitsivat erityisesti lapsemme samalla tavalla kuin vuosikymmeniä sitten minä veljieni ja sisarieni kanssa Salokylän emäntien tuomista saunaeväistä. Meillä oli kotiapulaisena Taimi Ratilainen Polvijärveltä, suuressa lapsiperheessä kasvanut ja töihin tottunut ahkera neitonen. Vaimoni ei kuitenkaan malttanut olla montakaan päivää vuoteessa, kun alkoi ahkeroida kotitöissä. Minulla oli menossa kolmeviikkoinen kristinoppikoulu, jonka tunnit pidettiin tavan mukaan kirkossa.

Perheellämme oli ajankohtaisena asiana pojan kastajaisten järjestely ja ratkaisu siitä, minkä nimen hänelle annamme. Minä sanoin, että Simo olisi sopiva nimi pojalle. Suvussakin on ollut sen nimisiä. Kastajaksi päätimme pyytää perheemme ystävän ja vaimoni rippi-isän Aari Surakan Kuopiosta. Asiasta oli jo sovittu pääsiäisjuhlan aikana isä Aarin vieraillessa pappilassamme, jolloin hän oli ilmaissut rupeavansa mielellään myös lapsen kummiksi. Toiseksi kummiksi päätimme pyytää sisareni Helvi Leskisen, joka asui Viinijärvellä ja jonka luona lapsemme kävivät usein vierailemassa.

Isä Aari tuli pappilaamme. Valmistimme kastepaikan suureen saliin ikonin eteen. Kun nimestä tuli puhe, niin kerroimme hänelle, mitä nimiä perheemme jäsenet olivat ottaneet ehdolle. Minä sanoin, että eikös Simo ole hyvä nimi. Tunnetulla hyvän ystävän läsnäollessa, päättään väentäen ja kättään heilauttaen isä Aari sanoi minulle: "Sinä elä puhu mitään, sinulta ei kysytäkään, kun mie oon kastamassa. Pojasta tehdään Yrjö Antero. Sinun vaimoltasi kaatui sodassa molemmat veljet, Yrjö ja Antero, ja nyt tälle pojalle annetaan samat nimet." Eihän minulla ollut mitään sitä vastaan, ei silloinkaan, kun vaimon kanssa asiasta ennalta keskustelimme. Ystävyyden merkeissä meillä isä Aarin kanssa oli vain tapana keksiä puheenaiheita, joissa saimme leikkiä kinastelua ja käyttää liiperiläisiä kansanomaisia puheparsia.

Isä Aari osasi tunnetulla taidollaan toimittaa kauniisti kirkollisen pyhän toimituksen. Hän piti meille mieliin painuvan puheen. Jatkoimme kastejuhlaa kahvipöydässä ja vaimoni laatimalla juhla-aterialle. Isä Aarin aikana minä jostain syystä usein erehdyin kutsumaan vasta kastettua poikaa Simoksi ja siitäkö hän riemas-

tui minulle ja antoi sopivia runollisia sanoja, joiden jälkeen taas pääsimme yhdessä iloitsemaan. Simolla leikittelyni sai jälkinäytöksen 15 vuoden kuluttua, kun meille syntyi uusi poika. Silloin vaimoni sanoi hänelle sairaalaan kantamani suuren ruusukimpun takaa: "Tässä on nyt sinulle, Simo."

Nuorten leiri pappilan maalla

Seurakunta järjesti nuorisoleirin Taipaleen pappilan maatilalla. Järjestelyissä olivat mukana Viinijärven, Outokummun ja Harmaasalons nuorten kerhot. Seurakunnan puolesta leirille kutsuttiin erityisesti sellaisia koululaisia, jotka eivät saaneet koulussaan oman uskonnon opetusta, mutta mukaan tuli myös muuta nuorisoa kaikista seurakunnan alueen kerhoista yhteensä 56 henkeä. Leiri alkoi kesäkuun 26. päivänä ja se haluttiin päättymään heinäkuun 1. päivänä, jotta leiriläiset saivat olla mukana piispa Paavalin toimittamissa Taipaleen kirkon 50-vuotisjuhlan jumalanpalveluksissa.

Leirin ohjelmassa olivat aamu- ja iltahartaudet, jotka pidettiin kirkossa, Suomen lipun nosto aamuisin ja lipunlasku iltaisin pappilan pihassa, joka päivä neljä oppituntia kirkossa, urheilua leiri-alueella, uintia Viinijärven rannassa ja muuta nuorisolle soveliaista toimintaa. Oppitunneista huolehdin minä kanttori Viktor Hentusen kanssa, mutta muutamia oppitunteja kävi pitämässä myös opettaja Kosti Salpakari Outokummusta. Oppitunneissa erityisesti huomioitiin ne nuoret, jotka koulussaan eivät olleet saaneet opetusta ortodoksisessa uskonnossa. Heille annettiin asiaan kuuluvat oppikirjat ja opastettiin niiden käyttöä kotiopiskelussa.

Leirillä pyrittiin antamaan kasvaville lapsille mieluinen ja tarpeellinen ruoka. Siitä vastasi taidolla opettaja Laila Tenhamo. Muina toimihenkilöinä olivat Eino Hartikainen, Simo Leskinen ja Voitto Kontkanen. Majointu oli järjestetty osittain teltoihin ja osittain pappilan rakennuksiin ja puutarhurin asuntoon, joka silloin oli tyhjänä eikä sitä oltu vielä purettu siirrettäväksi pois. Iltaisin leiriläiset koottiin nuotion ääreen, jossa laulettiin ja kuunneltiin leiriläisten esittämää ohjelmaa. Petrunpäivän illalla nuotiojuhlan ohjelman juontajana toimi tunnetulla taidollaan partio-

johtaja Yrjö Petrisalo. Tähän nuotiojuhlaan kokoontui runsaasti paikkakunnan väkeä.

Lauantaina aamulla toimitin kirkossa liturgian, jossa kaikki leiriläiset osallistuivat Herran pyhään ehtoolliseen. Sitä ennen jokainen heistä kävi yksitellen papin luona synnintunnustuksella ja sai synninpäästön. Illalla oli kirkossa piispan toimittama vigilia ja sunnuntaina kirkon juhlan liturgia. Leiriläiset olivat muun kirkkoyleisön mukana yhteisellä aterialla ja pääsivät lähtemään vanhempiensa kanssa koteihin. Me leirin järjestäjät olimme tyytyväisiä leiriin ja toivoimme, että se olisi jättänyt pysyviä myönteisiä vaikutelmia ja muistoja leiriläisten mieliin.

Ortodoksisten Nuorten Liitto järjesti joka kesä nuorten suurleirit ensin Keiteleeseen Hiekassa ja sen jälkeen Rautalammin Puro Niemessä. Taipaleen seurakunnastakin osallistui varttuneempaa nuorisoa niihin, mutta pitkä ja kallis matka esti monien nuorten osallistumista kaukana kotoa oleville leireille. Taipaleen pappilan maalla pidetty leiri, jonka ONL:n toiminnanjohtaja Alvi Houtsonen totesi erittäin onnistuneeksi, aiheutti sen, että ONL ryhtyi järjestämään nuorten leirejä Pohjois-Karjalassa, ensin Niittylahden opistolla, sitten Taipaleen seurakunnan alueella Honkalammilla ja Verkkolammin koululla, joihin paikkoihin oli lyhyt matka viedä Taipaleen seurakunnan nuorisoa.

Kanttori Viktor Hentunen työtoverina

Taipaleen pappina toimiessani minulla oli lähimpänä työtoverinani kanttori Viktor Hentunen. Pitkän aikaa seurakunnassa toimineena hän oli kuin elävä tietosanakirja monissa seurakunnan asioissa. Hän oli syntynyt 24.10.1902 Tampereella. Päästyään Pietarin hengellisestä koulusta 1917 hänet määrättiin matkakanttoriksi Joensuuun. Taipaleen seurakunnan kanttoriksi hänet nimitettiin 1.5.1919 alkaen. Hänen aikanaan seurakunnan pappeina toimivat Mikael Mihailov (Miikkola), Nikolai Routa, Mikael Ritamo ja nyt oli tullut minun vuoroni. Hän oli töissään erittäin tunnollinen mies, osasi hyvin suomea ja venäjää ja luki paljon kirjallisuutta

kummallakin kielellä. Hänen vaimonsa Aune harrasti puutarhan hoitoa ja palveli kyläläisiä juhlapitojen järjestelijänä. Perheeseen kuului kaksi lasta, Maria ja Helena.

Viktor Hentunen oli jo edellisten pappien aikana hoitanut seurakunnan kansliaa. Väestörekisterin asiat olivat hänelle tuttuja. Minä olin erittäin iloinen, että hän lupasi jatkaa sitä tehtävää, josta hän oli tähänkin asti saanut vain ne vähäiset tulot, joita kertyi virkatodistusten lunastusmaksuista. Hänen kanssaan oli helppo toimia, koska hän tunsu tarkkaan seurakunnan asiat, seurakuntalaiset, jumalanpalvelusten kaavat ja tiesi, missä mitään seurakunnan esineitä ja asiakirjoja säilytetään. Käytökseltään hän oli aina hillitty ja rauhallinen niin jumalanpalveluksissa kuin seurakunnan kodeissa vieraillessamme. Sanalla sanoen, niitä ongelmia, joita joissakin seurakunnissa oli ollut papin ja kanttorin välillä ei meidän välillemme tullut, koska minä suuresti kunnioitin häntä ja hän oli oppinut antamaan minunkin kaltaiselle papille papillisen arvon.

Tultuani seurakunnan papiksi minä keskustelin kanttori Hentusen kanssa yhteisistä asioista ja toiminnoistamme. Hän sanoi, ettei hän puutu papille kuuluviin ratkaisuihin ja minä puolestani sanoin, että hän saa laulaa tai laulattaa mitä veisuja tahtoo, sillä hänellä on arkkipiispan antama valtakirja seurakunnan kanttorin virkaan. Koska hän oli ollut monenlaisia kaavoja ja tapoja käyttävien pappien kanssa palvelemassa, hän tiedusteli, neuvotellaanko kaavoista ennakoon vai vasta ongelmien ilmaantua. Ehdotin, että noudattaisimme sellaista käytäntöä, että kun minä olen päättänyt papille kuuluvan osuuden, hän jatkaa ja kun hänen osuutensa päättyy, minä jatkan ja niin edelleen, että palvelus sujuu joustavasti. Se sopi hänellekin. Seitsemän yhteisen vuoden aikana ei meidän tarvinnut kuin aivan vähäisissä poikkeustapauksissa neuvotella jumalanpalvelusten kaavoista.

Toimiessani 10 vuoden ajan sisälähetyksen ja nuorisotyön toiminnanjohtajana minä olin tottunut yksin liikkumaan ja tilaisuukseni toimittamaan. Sanoin veli kanttorille, että kun hän jo hoitaa kanslian ja laulattaa kirkkokuorolaisia Viinijärvellä, Polvijärvellä ja Outokummussa, niin hänen ei toki tarvitse kulkea kaikkialla minun mukanani, sillä huomattava osa papin toimista on sellaisia, jotka voin toimittaa yksinkin. Laulutaitoisena minä toki osaan

panna hartauden alkuun ja laulattaa tarvittavat veisut, sillä eihän minun tarvitse puhua silloin, kun on laulun aika ja päinvastoin. Yksin voin hyvin toimittaa kasteen, sairaanripityksen, rukoushetken, pannykidan, hartaustilaisuuden, kerho- ja tiistaiseuraillat ja jopa kodin vihkimisen. Ilman kanttoria on melkein mahdotonta toimittaa liturgiaa, vigiliaa, avioliittoon vihkimistä ja hautaus-toimitusta. Tietysti kanttorin puuttuminen yksinkertaistaa kirkollisia palveluksia ja hänen mukanaolonsa tuo niihin lisää juhlavuutta. Näin selitettyäni sanoin: "Minä otan mielelleni Sinut mukaan kaikkiin tilaisuuksiin, joihin sinä haluat lähteä ja noudan autollani sinut matkalle asuntosi edestä siksi, että olet minua vanhempi henkilö, kun vain sanot, minne haluat lähteä." Tähän kanttori vastasi hänelle tyypillisellä tavalla hymyillen: "Minun mielipiteeni on, että minä en halua lähteä minnekään, minne ei pidä lähteä, mutta lähden mielelläni kaikkialle sinne, minne minun pitää lähteä. On itsestään selvää, että lähden kaikkiin jumalanpalveluksiin, hautauksiin ja vihkimisiin." Vastaus sai minutkin tyytyväisenä hymyilemään kun totesin, ettei näissä asioissa tule ongelmia eikä niitä koskaan tullutkaan.

Taipaleen kirkon 50-vuotisjuhla

Taipaleen kirkko oli valmistunut ja vihitty vuonna 1906. Alkuaan se oli haluttu rakentaa kuten edeltäjänsäkin Pyhän Nikolaoksen kirkoksi, mutta pietarilaisen lahjoittajan rouvan Helena Stretskovin toivomuksesta seurakunta oli suostunut siihen, että kirkko pyhitettiin Jumalansynnyttäjän Marian ja nimenomaan hänen tihvinäläisen ikoninsa kunniaksi. Vihkimisen oli käynyt suorittamassa silloinen Viipurin ja koko Suomen arkkipiispa Sergei, joka siirtyi myöhemmin Moskovan ja koko Venäjän patriarkaksi.

Taipaleen kirkon 50-vuotisjuhlaa vietettiin heinäkuun 1. päivänä 1956. Jo edellisenä iltana tuli kirkkokunnan apulaispiispa Paavali Viinijärvelle, jossa nuorisoleiriläiset ottivat hänet lauluin ja kukkasien vastaan. Piispa siunasi jokaisen leiriläisen. Kello 18 alkoi kirkossa piispan toimittama vigilia. Taipaleen ortodoksit pitivät lauantaita saunailtanaan, ja tavallisina lauantaina heistä vain muutamia harvoja ennätti iltakirkkoon. Nyt kirkon juhlan

vuoksi he tekivät poikkeuksen ja leiriläisten lisäksi kirkkoon tuli huomattava joukko myös vanhempaa väkeä. Vigilian puolivälissä evankeliumin lukemisen jälkeen he saivat käydä suutelemassa keskelle kirkkoa pöydälle asetettua evankeliumikirjaa ja Jumalanäidin tihvinäläisen ikonin kirkossa olevaa kopiota ja samalla piispa siunasi jokaisen tekemällä pyhittämälläan voiteella ristinmerkin kunkin otsaan, kuten kirkkomme perinteellinen käytäntö edellyttää.

Sunnuntaiaamuna kokoontui kirkkoon väkeä kirkonisännän arvion mukaan noin 800 henkeä. Kuopiosta oli tullut kirkkoherra Vilho Hokkinen kanttori Pauli Koukkusen johtaman kirkkokuoron kanssa. Kun kuoroon yhtyivät Taipaleen kirkon laulajat, saatiin liturgiassa kuulla tavallista mahtavampaa kuorolaulua. Piispan lisäksi palveluksen vierailevina toimittajina oli mainitun Hokkisen lisäksi yli diakoni Leo Kasanko. Saarnassaan piispa Paavali sanoi mm. seuraavaa:

"Tämä kirkko on omistettu Jumalanäidin muistolle. Siksi luimme tänään evankeliumin Martasta ja Mariasta. Nuo kaksi naista edustavat kahta uskonnonharjoitusmuotoa: ulkonaista ja sisäistä. Kasteessa olemme saaneet oikeuden palvella Jumalaa molemmilla tavoilla. Kodin kristillisessä ilmapiirissä lapsi kasvaa sekä hengellisesti että ruumiillisesti. Aikamme henki on kuitenkin paha ja siksi moni lapsi jää vaille kristillistä kasvatusta. Siksi on paljon nuoria, jotka ovat vieraantuneet Kristuksesta. Jumala odottaa, että palvelemme häntä ehyellä sydämellä. Samoin kuin luonnossa kasvissa kehittyvät lehdet ja vasta sitten hedelmät kasvamme me kristillisessä elämässä. Me elämme kantaaksemme hedelmää Jeesuksessa Kristuksessa, ja ellemme täytä tuota vaatimusta olemme vieraita Jumalalle. Te Taipaleen seurakunnan jäsenet vietätte seurakuntanne sydämen juhlaa. Seurakunnalla on vankat uskon perinteet tällä maaperällä. Sanoisinko: Pysykää lujina uskossa, mutta sen sanominen on tarpeetonta, sillä te olette sen todistaneet jo elämälläenne. Mutta älkää tyytykö vain omistamaan uskonperinteenne, vaan kitkekää kaikki rikkaruohot ja rakentakaa siitä eteenpäin. Syventäkää jatkuvasti oikeaa ortodoksista uskontoa ja karistakaa kaikki väärät opit, sekä vasemmalta tulevat julkisynnit että oikealta tulevat väärät opit, jotka eivät ole evankeliumin mukaisia. Muistakaa, että nöyryys on pelastuksen

alku ja loppu."

Liturgian jälkeen seurakunta tarjosi kirkkokahvit koko kirkkokansalle pappilan pihassa. Tarjoilusta huolehtivat Viinijärven tiistaiseurallaiset puheenjohtajansa Annikki Homeen johdolla ja hyvin he selvisivät tehtävästään. Leiriläiset saivat lähtöaterian leirin ruokapaikalla. Piispalle, vieraileville papiston jäsenille ja Kuopion kirkkokuorolaisille oli kahvittelun jälkeen ateria pappilassa.

Piispa Paavalia ja Kuopion kirkkokuoroa lukuunottamatta juhlaan ei kutsuttu seurakunnan ulkopuolisia, koska huomio ja arvostus päätettiin kohdistaa oman seurakunnan jäseniin ja heidän kokoamiseen pääkirkon juhlaan. Kahvitilaisuuden yhteydessä pitämässäni puheessa minä mainitsin nimeltä koko joukon niitä seurakuntalaisia, jotka olivat toimineet tavallista ahkerammin seurakunnan hyväksi. Kunniavieraaksi oli kutsuttu vielä elossa oleva kirkon rakennustoimikunnan jäsen Petter Kontkanen Leppilammilta. Hänelle luovutettiin suurennettu kirkon kuva. Useat seurakunnan vanhoista jäsenistä sanoivat, ettei Taipaleen kirkossa ole heidän muistinsa mukaan ennen ollut niin suurta joukkoa kuin tässä 50-vuotisjuhlassa, jota suosi myös aurinkoinen kesäinen sää.

Kirkkokunnan lehti Aamun Koitto julkaisi juhlan edellä ilmestyneessä numerossaan pappiseminaarin opettajan pastori Aari Surakan laatiman tutkielman Taipaleen seurakunnan historiallisista vaiheista nimellä "Perinteet velvoittavat". Kuvattuaan monia vaikeuksia ja raskaita aikoja, joiden läpi seurakunta on kokenut, hän päättää sanottavansa apostoli Paavalin sanoihin: "Jos Jumala on meidän puolellamme, kuka voi olla meitä vastaan" (Room. 8:31).

Leppilammin Kontkaset

Taipaleen seurakunnassa on yksilöitä ja kokonaisia perheitä, jotka ortodoksisen uskonnon edustajina ja vaalijoina nousevat ylitse muiden. Eräs tällainen perhe on Leppilammin Kontkaset, jotka kuuluvat Taipaleella vuosisatoja vaikuttaneeseen Kontkasten suureen sukuun. Perheen isäntä on hurskas Raamattunsa hyvin lukenut, syvällisiin ajatuksiin yltävä ja ahkeraa rukouselämää

Hartaustilaisuus Leppilammilla Petter Kontkasen talossa.

Eljas Piironen perhepiirin hartaustilaisuus Liperin Salokylässä, isäntä istumassa takana vasemmalla.

toteuttava maanviljelijä, jonka käsiä ja jalkoja on reumatismi väännellyt niin, ettei hän kyennyt tekemään työtä pelloillaan. Hänellä on kaksi poikaa, Aari ja Aulis, jotka huolehtivat peltotöistä, ja kolme tytärtä, Niina, Siiri ja Helmi, jotka hoitivat kotia ja karjaa. Perheen äiti Outi Kontkanen, syntytään Aho, on kuollut. Hän oli kotoisin Suistamolta, tuli Taipaleelle kiertokoulun opettajaksi ja avioitui Petter Kontkasen kanssa. Emännän tehtävän ohessa hän vuosikymmenien ajan opetti kiertokouluissa eri puolilla seurakuntaa ja toimi myös ortodoksisen uskonnon kiertävänä opettajana useissa kansakouluissa. Tyttärien kasvaessa äiti vapautui emännän huolista opetustehtäviinsä. Minä sain lapsuudessani olla hänen oppilaanaan ja opin kunnioittaman häntä hyvänä opettajana ja ortodoksisena kristittyinä. Perheen lapsista muut jäivät naimattomiksi paitsi Aari, joka sai vaimokseen Aini Liisa Ratilaisen Salokylästä. Heille syntyi useita lapsia, jotka vilkkaitten lasten tavoin toivat ääntä ja elämää muuten hiljaiseen taloon.

Petter Kontkanen oli uskovainen mies, joka hyvin sopi papillekin sielunhoitajaksi. Siksi kävin usein hänen luonaan keskustelemassa elämän ongelmista, uskon kysymyksistä ja seurakunnan entisistä vaiheista, joita hän muisti seitsemän Taipaleen papin ajoilta. Puhuessaan hänen silmänsä loistivat ja harmaan tukan alla kasvoilla oli valoisa iloinen säteily. En kuullut hänen koskaan puhuvan ilkeämielisyyksiä toisista ihmisistä tai käyttävän rumia sanoja. Jos hän joutui jännittävissä kertomuksissaan kuvaamaan ihmisten tekemiä syntejä tai rikoksia, hän kuvasi heidän vaikeuksiaan, joiden alla he olivat eläneet ja heidän parannusentekoaan, mikäli sellaista oli heissä havaittu. Vaikka hänen kätensä ja jalkansa olivat sairauden vääntämiä, hän ei koskaan valittanut siitä. Kun kysyin häneltä, koskeeko hänen sairautensa jäseniinsä, hän vastasi minulle silmät säteillen: "Ei koske, ei koske mihinkään. Jumala on minua hoitanut kaikissa vaivoissani." Ei yksikään radion välittämä ortodoksinen jumalanpalvelus eikä hartaus jäänyt häneltä kuulematta. Hän sytytti lampukan palamaan ikonin edessä ja seurasi hartaudella koko palveluksen ja osallistui rukouksiin tekemällä ristinmerkkiä ikoniin päin.

Petter Kontkanen kävi säännöllisesti kirkossa synnintunnustuksella ja Herran ehtoollisella. Kun hänen voimansa alkoivat vähetä kävin hänen kodissaan kuuntelemassa hänen rippinsä ja

antamassa Herran ehtoollisen. Hän osasi ulkoa monet rukoukset ja luki niitä minun kanssani. Kun taas eräänä päivänä olin antamassa hänelle Herran ehtoollista, hän selitti minulle kasvot säteilien: "Tämän jälkeen sinun ei enää tarvitse tuoda minulle Herran ehtoollista. Kiitoksia kaikesta. Jumala sinua siunatkoon." Hän eli vielä jonkin aikaa, mutta kun lähdön aika tästä elämästä tuli hänen kohdalleen, en minä enää ennättänyt mennä hänelle palvelusta suorittamaan. Hän oli rauhallisesti nukkunut kuolonuneen. Se tapahtui 21.9.1959.

Petter Kontkasen kuoleman jälkeen Viinijärven lääkäri tuli minun luokseni ja kyseli vainajan sairaudesta ja vaivoista. Hänelle oli selvinnyt Petteristä, ettei hän ollut tarvinnut lainkaan lääkäriä, ja siksi kuolintodistuksen antaminen tuotti hänelle vaikeuksia. Totesimme molemmat sen hyvän hoidon, jota hän oli perheessään saanut, reumatismin aiheuttamat vaikeudet ja korkean vanhuuden. Keskustelun jälkeen lääkäri sanoi voivansa antaa hyvällä omallatunnolla kuolintodistuksen, vaikkei hän ollut vainajaa hänen eläessään nähnyt.

Petter Kontkasen hautajaista muodostui ylevähenkinen juhla Taipaleen kirkkoon ja hänen kotiinsa. Suvun jäsenten tavoin minäkin surin hänen lähtöään ja kaipasin häntä kaiken sen hengellisen hyvän antajana, jota häneltä olin saanut, mutta siitä huolimatta mielessäni olivat valoisat näyt kunnioitetun ystävänä jumalanpalvelija Petterin iäisyysmatkaa ajatellessani. Olin uskossa varma siitä, että Herra saattoi autuaallisen lepoon uskollisen palvelijansa sielun.

Outokummun seurakuntasalin vihkiäiset

Sotien takia Pitkärannan ja Kitilän (oik. Kitelän) seurakunnista Outokumpuun siirtyneet ortodoksit olivat tarmokkaasti puuhanneet omaa rukoushuonetta. Keräysten, lahjoitusten, Taipaleen seurakunnan ja kirkkokunnan jälleenrakennustoimikunnan myönteisten päätösten avulla rukoushuoneen rakentaminen saatiin aikaan ja se vihittiin helluntaina 1954. Rakennuksen piirustukset oli laatinut karjalaista rakennusperinnettä hyvin tunteva joensuulainen rakennusmestari Uno Korhonen. Hän oli varannut rukoushuoneen alle

tilat seurakuntasalia varten, mutta sen sisustus jäi rukoushuoneen rakennusvaiheessa keskeneräiseksi ja vaati korjaamista ja täydentämistä. Töitä oli kuitenkin jatkettu niin, että alakerran seurakuntasali, keittiö ja pieni kerhohuone voitiin vihkiä sunnuntaina 16.9.1956.

Arkkipiispa Herman ja hänen apulaisensa piispa Paavali eivät muilta tehtäviltään päässeet vihkimistä suorittamaan. Sain arkkipiispalta luvan kutsua Valamon luostarin kaksi edustajaa, pappismunkki Savvan ja munkkidiakoni Mefodin, vihkimisjuhlaan mukaan, vaikka heillä vielä siinä vaiheessa ei ollutkaan lupaa palvella kirkkokunnan muun papiston kanssa, koska luostari oli liittynyt Moskovan patriarkaattiin ja sieltä oli annettu luostarin munkeille tällainen rajoitus. Kun luostari oli antanut useita arvokkaita kirkkoesineitä lahjaksi Outokummun rukoushuoneelle ja kun mainitut pappismunkit kuuluivat seurakuntamme ystäviin, katsoimme asialliseksi kutsua heidät toimittamaan rukoushuoneessa liturgian. Seurakunnan kirkkokuoro, jossa oli laulajia Viinijärveltä, Outokummusta ja Polvijärveltä, lauloi kanttori Viktor Hentusen johdolla. Isä Savva saarnasi aiheenaan Kristuksen sanat: "Jos joku tahtoo minun perässäni kulkea, hän kieltäköön itsensä ja ottakoon ristinsä ja seuratko minua" (Mark. 8:34).

Liturgian jälkeen kirkkokansa laskeutui rukoushuoneen alakertaan seurakuntasaliin, jossa toimitettiin vedenpyhitys ja sen lopulla salin vihkiminen pyhitetyn veden vihmomisella. Sitä seurasi juhlahetki, jonka alussa rukoushuoneen rakennustoimikunnan puheenjohtajana toiminut Heikki Tenhamo selosti rukoushuoneen rakennusvaiheita ja siihen saatuja lahjoituksia. Hän antoi läsnä olleille Valamon isille kiitoksen niistä lahjaksi saaduista esineistä, joita luostari oli rukoushuoneelle antanut. Puheensa hän päätti sanoihin: "Tämä uusi rukoushuone ja nyt vihitty seurakuntasali velvoittakoon meitä myös hengellisiin harrastuksiin. Näyttäkäämme, että me Outokummussa asuvat seurakuntalaiset olemme ansainneet kokouspaikkamme."

Outokummun nuorten kerhon jäsenet Eini Kunnas ja Soile Lumiaro esittivät kaksinlaulua. Seurakuntalaisten puolesta puhui maisteri Aino Lasonen sanoen mm. seuraavaa: "Meidän sydämemme täyttää tänään ilo ja kiitollisuus. Mutta kiitollisuutemme ei saa olla toimetonta. Tavallisesti me olemme vain valmiita

Pyhän Hengen rukoushuone Outokummussa.

Outokummun tiistaiseura rukoushuoneen alakerran salissa. Oikealla seuran puheenjohtaja Kosti Salpakari.

vastaanottamaan. Käymme ehkä joskus kirkossa, osallistumme sakramenteihin ja maksamme kirkollisveromme. Luulemme silloin jo olevamme hyviä seurakuntalaisia. Kirkon alkuaikojen kristittyjä elävöitti lämmin keskinäinen yhteys ja pyrkimys aktiiviseen toimintaan. Me usein syytämme kiireitämme, jotka muka estävät meitä tulemasta seurakunnan yhteisiin tilaisuuksiin. Jokainen meistä voi osallistua ainakin esirukousten kantajina seurakunnan toimintaan. Nuorille antaa sisäistä ryhtiä, jos heillä on luja yhteys kirkkoonsa. Siksi toivon erityisesti sitä, että seudun nuoriso kokoontuu usein tähän seurakuntasaliin omaan kerhoonsa."

Juhla jatkui Airi Piironen lausumalla Koskenniemen runolla Maria. Kirkkokuoro esitti kolme kirkkolaulua kanttori Hentusen johdolla. Rakennusmestari Uno Korhonen toi juhlaan oman tervehdyksensä. Minun osuutenani oli pitää loppupuhe ja kiittää rakentamisen ja juhlan takia työtä tehneitä. Lopuksi lauloimme yhteisesti kanttori Hentusen säveltämän suosituksen hengellisen laulun Etehesi Herra tahdon tulla. Sen jälkeen Outokummun tiistaiseura tarjosi juhlaväelle kirkkokahvit leivonnaisten kanssa.

Outokummussa asuvat siirtokarjalaiset olivat ahkeria käymään pyhäkössään. Seurakuntasali tuli myös ahkeraan käyttöön. Siinä paikallinen tiistaiseura ja nuorten kerho pitivät kokouksiaan, kerran vuoteen pidettiin kristinoppikoulu ja monia muita seurakunnallisia tilaisuuksia. Maria Isotov lahjoitti rukoushuoneelle Jumalanäidin arvokkaan ikonin. Leskisen isäntä toi eräässä kodissa pöydän kantena palvelleen pyhien Sergein ja Hermanin ikonin. Keskustelun jälkeen pöydän omistajat luovuttivat ikonin kirkolliseen käyttöön.

Niina Saarre oli testamentissaan määrännyt talonsa annettavaksi Ortodoksisten Nuorten Liitolle. Hänen kuolemansa jälkeen talosta tuli ONL:n työlle Outokumpuun keskeinen paikka. Valvoessani Niina Saarten testamenttia tuomari sanoi minulle: "Jos minä olisin nuorempi ja virkaintoisempi, ei Ortodoksisten Nuorten Liitto saisi taloa omakseen, sillä Niina on testamenttiinsa pannut saajaksi vain kirjaimilla NOL-liiton, mutta kun minä tunsin Niina Saarten ja tiedän, että hän tahtoi antaa talonsa ortodoksisille nuorille, niin tunnen tekeväni oikein luovuttamalla talon ONL:lle."

Kuudesti vihitty Ryhäsen Mari

Ryhäsen Mari oi mielenkiintoinen seurakuntalainen. Tutustuin häneen eräänä sunnuntaiaamuna, kun hän oli tullut ajoissa kirkkoon ja halusi käydä pappilassa tervehtimässä minua. Tervehdimme toisiamme ja minä kysyin hänen kuulumisiaan. Hän oli tullut Herran ehtoolliselle ja halusi sitä ennen tunnustaa syntinsä. Sitten hän alkoi valitella vaivojaan ja yksinäisyyttään. Hän sanoi elävänä aivan yksinään Sulkamassa pienessä mökissään. Kun minä osaaottavin sanoin yritin kertoa yksin elämisen hyvistä ja huonoista puolista, hän hyvin tomerasti sanoi: "Kuule pappi, en mie aina ou ollut yksinäni. Minut on kuusi kertoo vihitty avioliittoonkin." Ihmettelin sitä ja sanoin, että ortodoksisessa kirkossa ei vihitä avioliittoon kuin korkeintaan kolme kertaa. Hän jatkoi: "Ne kaikki kolome minun miestäni olivat luterilaisia ja jokainen avioliitto vihittiin kahteen kertaan, ensin ortodoksinen pappi ja sitten luterilainen pappi." Siihen sanoin: "Onpa sinut korkeasti siunattu aviosäätyyn. Miten vahvoja ne liitot olivat?" Hän sanoi: "Mukavii miehii ne kaikki olivat, tosin eivät samanlaisii. Jokkai-selle mie olin uskollinen heijän kuolemaansa asti ja hautasin heijät kunnialla. Mutta nyt oun yksinäinen leski, eikä miun mökissän ou pappeja näkynyt." Kuultuani tämän minä lupasin käydä hänen luonaan ja jopa pitää hartaushetken, johon hän voi kutsua naapureitaan mukaan. Sovimme vielä ajasta, jolloin hartaus pidetään.

Menimme yhdessä kirkkoon. Kirkonisännän pöydän ääressä hän halusi ostaa tuohuksen. Kirkonisäntä näytti pieniä markan kynttilöitä. Siihen Mari sanoi: "Mie en ruppee narroomaan Jumaloo noin pienellä kynttilällä. Onhan siulla tuossa suurempiikin. Kyllä mie Luojooni niin paljon arvostan, että ruahin ostoo hänelle kolomen markan kynttilän." Hän sai kynttilänsä, jonka hän vei Kristuksen ikonin edessä olevaan kynttilänjalkaan palamaan. Sen jälkeen hän tuli luokseni ikonostaasin vasemmalla puolella olevan pöydän luo, johon minä toin ristin ja evankeliumikirjan, nuo syntien sovitukselta ja anteeksiantamisesta todistavat pyhät esineet. Siinä hän minun kuullen tunnusti Jumalalle syntinsä ja minä kirkon pappina sain sanoa hänelle synninpäästön sanat.

Sovittuna aikana ajoin autollani Ryhäsen Marin mökille. Se oli todella pieni. Olin kyllä aikaisemmin ripittänyt muutamaa

seurakuntalaista yhtä pienessä mökissä ja kerran Ilomantsissa papin sijaisuutta hoitaessani myös kastanut vastaavankokoisessa mökissä perheen neljännen lapsen, mutta hartaushetkeä en ollut pitänyt näin pienessä tilassa, jos nyt ei oteta lukuun sotarintamalla maahan kaivetussa poterossa pitämään rukoushetkeä siinä aseiden kanssa kyyröttäville sotilaille. Marin mökki oli tupaten täynnä hänen naapureitaan. Tunkeuduin joukkoon ja tervehtiessäni jokaista kädestä toistin karjalaisen sanaparren: "Kiisseli vatsaan ja pappi kirikköön kyllä aina mahtuu." Lauloimme alkuveisun, minä luin päivän evankeliumin ja yritin saarnata lämpimin sanoin, mutta lämmintä meillä kaikilla oli myös tungoksen takia ja siksi, että Mari oli paistanut uunissaan pullaa ja keittänyt hellassaan kahvia, joita hän hartauden jälkeen tarjosi meille kaikille. Minulle itselleni jäi tilaisuudesta erittäin hyvä mieli. Mari kiitteli minua ja muutamit sanankuulijat sanoivat: "Saisit sie pappi käyvä meijän-nii mökissä suarnoomassa, kun näköjään ossoot niin hyvin läk-sys."

Joitakin aikoja myöhemmin eräänä aamuna tullessani pappilan pihalle näin siinä naisen makaavan aamuauringon lämmössä. Lähelle mentyäni huomasin, että Ryhäsen Marihan siinä lepäili. Hän nousi istumaan ruohikolle ja alkoi valittaa: "Liperin sairaa-laan pitäs piästä, mutta kun ei oo rahhoo maksoo taksille." Minä ymmärsin Marin tarkoituksen ja kävin autoni tallista ja läksin viemään häntä Liperin sairaalaan. Matkalla sinne hän selitti minulle: "Kun mie oun ollut koko ikäni pienissä mökeissä, niin etkö lupais, että minun hautajaisissani saisivat suattajat juuvva kahvii pappilan salissa. Se tekis hyvvee niille miun nuapureille." Minä lupasin kuitenkin sillä varauksella, että hautajaisista yleensä vastaavat omaiset ja ei ole varmaa, haluavatko he järjestää kahvitilaisuuden pappilaan. Jättäessäni Marin Liperin sairaalan eteiseen, hän kiitti kyydistä ja sanoi: "Voisitko sannoo miun hautajai-sissani, että Mari kuoli mualiman kylmyyteen." Kyyneleitään pyyhkien hän meni hoitajien luo ja minä vakavin mielin autooni ja edelleen Viinijärvelle.

Mari eli vielä jonkin aikaa. Kun hän kuoli, omaiset halusivat haudata hänet Sotkuman hautausmaahan. Heidän mielestään vaatimaton muistotilaisuus oli heille helpompi järjestää Sotkumassa kuin Taipaleen pappilassa.

Kirkollisverojen periminen

Siihen aikaan, kun tulin Taipaleen papiksi, ortodoksiset seurakunnat luterilaisten seurakuntien tavoin kantoivat jäseniltään ns. henkimaksun ja kirkollisveroa tulojen perusteella kunnallisverotuksessa suoritetun äyrityksen mukaan. Taipaleen seurakunta sai Liperin, Kuusjärven ja Polvijärven kunnantoimistoista tiedot seurakuntalaistensa verotuksesta. Niiden perusteella tehtiin seurakunnassa kirkollisverojen kantoluettelo, kirjoitettiin verolaput ja postitettiin verovelvollisille. Kirkollisen veroäyrin hinta päätettiin seurakunnan kokouksessa sen mukaan kuin talousarviossa oli verotuloja edellytetty.

Veronkanto suoritettiin tavallisesti syksyllä kertamaksuna. Jos ken ei kantoaikana verojaan maksanut, ilmoitettiin heitä varten vielä ns. rästikanto. Sen päätyttyä maksamattomat verot annettiin ulosottomiehen kannettavaksi. Taipaleen seurakunnalla oli oma ulosottomies kolmessa seurakunnan alueen kunnassa. He saivat pienen palkan seurakunnalta ja sovitun prosentin perimistään veroista.

Huomattava osa seurakuntalaisista suoritti uskollisesti omat kirkollismaksunsa, mutta oli niitäkin, joille se tuotti vaikeuksia siksi, että se kannettiin yhdellä kertaa syksyllä, jolloin oli muitakin veronmaksuja. Veronkannon aikana pappi saattoi odottaa, että jokunen seurakuntalainen tulee hänen luokseen puhumaan kirkosta eroamisesta "papinmaksun" takia, jota nimeä kirkollisverosta käytettiin kansan keskuudessa. Taipaleen seurakunta oli metsänsä takia hyvävarainen ja siksi oli annettu ulosottomiehille ohje, että veroja yritetään periä, mutta ulosottoon niitä ei saa panna. Taipaleen seurakunnan kirkollisen veroäyrin hinta oli pienempi kuin samalla alueella toimivien luterilaisten seurakuntien, joka asiantila seurakunnassa pantiin myönteisenä merkille.

Eräänä syksynä veronkannon aikana tuli minun luokseni mies, ja vihaisen tuntuksena sanoi, ettei hän rupea kirkollisveroa maksamaan. Jos ei muu auta, niin hän vaikka muuttaa siviilirekisteriin. Keskustellessa totesin, että hänen kirkollisveronsa oli vain 14 markkaa eli sangen pieni summa hänen tuloihinsa verrattuna. Hän oli tyypillinen suomalainen mies, jolle vero, joka voidaan periä vaikka ulosoton kautta, oli vastenmielinen. Maksua hän

Irja Tuulikki Kyyrösen ristidiset 19.2.1961.

Pastori Hannu Loima kastaa Asta Helena Piironen Taipaleen pappilassa, kummeina Pekka Timonen ja Toini Petrisalo.

moitiskeli silläkin syyllä, ettei edes pappi ole käynyt hänen kotonaan vuosikausiin sen jälkeen, kun vaimo lakkasi lapsia synnyttämästä. Otin häneltä verolipun pois, jotta siihen merkitty vero voidaan hoitaa toisella tavalla, koska se hänelle oli pahan mielen aihe. Sitten sanoin hänelle, että jos hän tosissaan arvostaa papin käyntiä kodissaan, niin sovitaan vain päivä ja hetki, milloin vierailuni hänelle soveltuu. Sovittuna aikana menin hänen kotiinsa, jossa minua pidettiin todella hyvänä vieraana ja tarjottiin sekä ruoka että kahvi. Kotiin tultuani laskeskelin mielessäni, että papin kestitseminen tuli hänelle paljon kalliimmaksi kuin kirkollisvero ja sen hän teki mielellään ja iloisena miehenä.

Toinen mies, joka tuli kirkollisveroaan moittimaan oli sitä mieltä, että seurakunnassa verovaroja tuhlaataan. Hän oli politiikan miehiä, joka sanoi kunnan elimissä aina vastustaneensa yhteisten rahojen leväperäistä käyttöä. En ruvennut puolustelemaan asiaa, vaan sanoin, että sillä aikaa, kun kotiapulaisemme keittää meille kahvit, annan hänelle seurakunnan viimeisen menoarvion tutkittavaksi. Tällaisiin asioihin perehtyneenä hän voi minulle sanoa, missä kohtaa seurakunta on käyttänyt verovaroja tuhlaavasti. Hän kävi työhön käsiksi ja jatkoi sitä vielä kahvin juonnin jälkeenkin. Lopulta hän antoi talousarvion minulle takaisin ja sanoi vakavin ilmein: "En minä löydä tässä tuhlausta. Eräisiin menoarvion kohtiin olisin jopa valmis myöntämään lisää. Minä kyllä tulin tänne erotakseni seurakunnasta, mutta en nyt sitä tee, vaan toivon seurakunnallemme hyvää jatkoa."

Niihin aikoihin Suomen Kuvalehti julkaisi eri lehdistä lainattuja hauskoja pikku tapauksia. Eräässä numerossaan lehti julkaisi sanomalehti Karjalaisesta lainaamansa Taipaleen seurakunnan ulosottomiehen ilmoituksen: "Taipaleen seurakunnan ulosottomies on tavattavissa verorästien kantoa varten kaksi kertaa kuussa." Sen yhteyteen oli piirretty kuva veronkantajasta rahasalkkuineen istumassa kuun sakaralla. Rästiensä maksajat olivat menneet ulosottomiehen luo ja selittäneet, että helpompi heidän on tuoda nämä veromarkat hänen kotiinsa kuin lähteä niitä työtyyttämään kuun sakaralle.

Niinä aikoina, jolloin seurakunta itse hoiti kirkollisverojen kantamisen, maksuunpannuista veroista kertyi seurakunnan kassaan vain noin 70 prosenttia. Loppuosa jäi joko saamatta, kun

ulosottoa ei käytetty tai veronkannon aiheuttamiin kuluihin. Kun Vuonna 1960 maassa siirryttiin valtion ja kunnanverojen sekä samalla myös kirkollisverojen ennakkokantoon, joka hoidettiin valtion virkamiesten toimesta, seurakunnat saivat veronsa lähes sataprosenttisesti, sillä säännösten mukaan ortodoksiset seurakunnat vähäisenä osana veronkantoa olivat vapaat osallistumasta veronkannon aiheuttamiin kustannuksiin. Tämän uudistuksen mukana myös kirkollisveroihin kohdistunut purnaus väheni melkein kokonaan.

Nuorten kerho Horsma-ahoon

Taipaleen pappina olin suunnitellut perustaa joka vuosi yhden uuden nuorten kerhon toimimaan seurakunnassa. Perustamisessa oli tärkeää ottaa huomioon kerhon toiminnan jatkuvuus ja että kerhon nuoret jäsenet opetetaan aktiiviseen toimintaan. Kerhon piti pysyä nuorekkaana, että sen nuoret jäsenet viihtyvät sen piirissä. Tärkeää oli myös kerhon opintoaihe ja kirkollinen tavoite, jotta se saa nuorten vanhempien jatkuvan hyväksynnän. Uuden kerhon perustamiselle näin hyvät edellytykset Horsma-ahossa, jossa oli ortodoksista nuorisoa ja kylän kauppaan oli tullut Outokummusta myyjättäreksi ortodoksisesta kerhosta kiinnostunut neitonen Pirkko Surakka, jolla oli hyvät edellytykset toimipaikassaan käyville nuorille puhua asiasta ja tiedottaa tapahtumista.

Kerhon perustaminen suoritettiin 26.11.1956 kokouksessa, johon nuoria oli kutsuttu. Alkuhartauden jälkeen selostin heille ortodoksisen opintokerhotoiminnan perusteita. Tällaisia puheita olin pitänyt entisessä toimessani 10 vuoden aikana, joten minulta se kävi. Mukaan tulleet 14 nuorta tyttöä ja poikaa olivat jo tulleet kerhoa perustamaan, joten asiassa ei ollut mitään ongelmaa. Kerhon johtajaksi valittiin Pirkko Surakka, varajohtajaksi Ensi Dimitrov, rahastonhoitajaksi Kalle Hartikainen ja sihteeriksi Eila Piironen. Kerhoiltoja päätettiin pitää vähintään joka toinen viikko vuorotellen jäsenten kodeissa ja keskittyä niissä ortodoksisen kirkkotiedon opiskeluun. Lupasin tulla mukaan muutamien alkuaan kerhoiltoihin huolehtimaan oppiaineen käsittelystä, mutta sanoin heidän hyvin pian pystyvän omatoimiseen opiskeluun ja

ohjelman suoritukseen.

Sen verran minussa oli vielä jäljellä nuorisotyön toiminnanjohtajaa, että nautin niistä muutamista lupaamistani Horsma-ahon kerhossa käynneistä. Kerran otin kyytiini Outokummusta innokkaan kerholaisen Eila Sirjosen horsma-aholaisten vieraaksi. Kerran minun piti kävellä kerhoiltaan auratulta tieltä syrjässä olevaan taloon rankassa lumisateessa Pirkko Surakan kanssa, joka tunsu tien. Nuorten kerhon toiminta herätti Horsma-ahossa myönteistä huomiota. Vanhemmat antoivat mielellään nuorisonsa käydä iltaisin kerhossa. Minulla oli tapana kerhoillan loputtua ottaa autooni kotimatkalke niitä kerholaisia, jotka asuivat minun paluutieni varrella. Kun sitten kerhon jo toimiessa pidin kylässä hartaushetken, niin sen lopulla muutamat vanhukset naurussasuin sanoivat minulle: "Kyllä sie pappi kuskaat autossasi kylän nuoria koteihinsa päin, mutta näinköhän ottaisit meitä mummoja kyytiisi." Lupasin ottaa neljä mummoa autooni, jos malttavat olla oikein kiltisti. Kyytiin tulleet neljä vanhusta eivät olleet aivan varmoja, pystyvätkö olemaan kiltteinä ja siksi vein heidät jokaisen kotinsa rappujen eteen.

Käydessäni Horsma-ahon kerhossa harjoittelimme opintotyön ohessa myös ohjelmien suoritusta. Pidin tärkeänä, että kerho järjestää kyläläisille juhlahetken, jossa se rohkeasti astuu esiin julkisuuteen ortodoksisen uskontonsa merkeissä. Juhlatilaisuus järjestettiin 23.12.1956 Horsma-ahon kansakoululla, jonne kylän väki yhtä hyvin ortodoksit kuin luterilaisetkin kokoontuivat. Aluksi Kalle Hartikainen ja Kalevi Ratilainen sytyttivät kuusen kynttilät. Alkulaulun jälkeen Pirkko Surakka selosti kerhon toimintaa ja toivotti juhlaään tervetulleeksi. Ensi Dimitrov luki jouluevankeliumin. Eila Piironen ja Elsa Dimitrov esittivät lausuntaa, Maija Havula luki kertomuksen ja Sylvi Piironen ja Pirkko Surakka kaksinlaulua. Koko kerho esitti kuorolausuntana Maria Tarasheimon runon Kolme emoa. Runoilijan mukaan hänellä oli ensimmäinen emo oma äiti, toinen Karjalan heimo ja kolmas ortodoksinen kirkko, jossa usko lapsellinen yli järjen ylennetään ja jossa rakkaus suuremmaksi valtaa maista katsotaan. Loppupuheessani kiitin kerholaisia ja toivoin heidän tuovan kotiensa joulunviettoon niitä hyviä ajatuksia, joita he kerhossa ovat saaneet.

Sukkulansalon tiistaiseuran perustaminen

Olin pitänyt Sukkulansalon taloissa hartaushetkiä ja todennut, että kylän väki tulee mielellään papin kutsumiin tilaisuuksiin. Mielestäni kylässä oli hyvät mahdollisuudet tiistaiseuran toiminnalle. Otin asian esille Johannes Hartikaisen talossa 30.11.1956 pidetyssä hartaustilaisuudessa ja ehdotin, että perustaisimme tiistaiseuran ylläpitämään säännöllistä ortodoksista toimintaa kylällä. Syntyneessä keskustelussa esitystäni arvostettiin, mutta valitettiin, että kylässä on niin vähän Taipaleen seurakunnan jäseniä. Talo oli nytkin täynnä hartaushetken tulleita isäntiä, emäntiä ja nuorisoa, ortodokseja ja luterilaisia. Tapansa mukaan Taipaleen seurakuntalaiset eivät niihin aikoihin liioin tuoneet jokapäiväisessä elämässä esiin, mihin uskontokuntaan he kuuluivat. Tietäen tämän minä pyysin niiden rohkeasti nostamaan kätensä ylös, jotka kuuluvat Taipaleen seurakuntaan. Minun ja muiden yllätykseksi käsiä nousi enemmän kuin luulimme. Siitäkö alkoi vilkas ihmettely: "Oletkos sinäkin ortodoksi? - Kuulutko sinäkin Taipaleen seurakuntaan? - En ole tiennytkään, että sinunkin perheesi kuuluu venäänuskoiisiin."

Ortodoksien määrän selvittyä tuvassa virisi iloinen mieliala, jonka vallitessa yksimielisesti päätettiin perustaa Sukkulansalon tiistaiseura. Sen puheenjohtajaksi valittiin Kaino Oinonen, varapuheenjohtajaksi Otto Hartikainen, rahastonhoitajaksi Johannes Hartikainen, sihteeriksi Anna-Liisa Hartikainen ja johtokunnan muiksi jäseneksi Annikki Piironen, Lauri Naumanen ja Aarne Vepsä. Seuran iltoja päätettiin pitää joka toinen viikko vuorotellen kylän eri taloissa.

Sukkulansalon tiistaiseuran toiminta lähti liikkeelle ja jatkui hyvissä merkeissä. Seuraillat aloitettiin aina rukouksella. Kaino Oinonen ja Otto Hartikainen pitivät huolta siitä, että kokouksissa oli hengellistä ohjelmaa. Naiset kutoivat sukkia ja kintaita, jotka myytiin seuran hyväksi ja menivät hyvin kaupaksi. Jokainen talo tarjosi vuorollaan seuraan tulleille pullakahvit, josta kannettiin seuran hyväksi vapaaehtoinen maksu. Jos milloin pääsin seurailtaan mukaan, opetin kirkkolauluja ja vaeltajan lauluja, luin päivän evankeliumin ja puhuin sen virittämistä ajatuksista.

Ruotsin pappi tutustumassa seurakuntatyöhön

Sotien aikana oli lukuisa joukko suomalaisia siirtynyt asumaan Ruotsiin. Sotien jälkeen jatkui suomalaisten muutto sinne työnsä kuun. Laskelmien mukaan noin 2000 ortodoksia oli saanut työpäin ja uuden kodin Ruotsin puolelta. Muutama vuosi myöhemmin heidän lukumääräkseen laskettiin jo 6000 henkeä. Ruotsissa oli ortodoksista kirkollista toimintaa kreikkalaisilla, serbialaisilla, romanialaisilla ja eestiläisillä, mutta suomalaiset ortodoksit elivät hajallaan vailla omaa sielunhoitoa. Pyhän Sergein ja Hermanin Veljeskunnan komitea asetti vuonna 1956 nelihenken toimikunnan pohtimaan tätä ongelmaa. Siihen kuuluivat puheenjohtajana johtaja Boris Karppela, pastori Leo Merras, toiminnanjohtaja Alvi Houtsonen ja minä. Me laadimme suunnitelman suomalaisen ortodoksisen seurakunnan perustamiseksi Ruotsiin ja varojen hankinnasta sitä varten. Suomesta emme voineet saada seurakuntaan pappia. Siksi toimikuntamme päätyi siihen, että Ruotsissa asuva nuori eestiläinen pastori Martin Juhkam, joka oli perehtynyt eestiläisen seurakunnan elämään ja osasi hyvin suomea, pyydetään papiksi Ruotsin suomalaiseen seurakuntaan. Hänet päätettiin kutsua parin viikon ajaksi johonkin suomalaiseen seurakuntaan, jotta hän perehtyisi palvelemaan suomen kielellä. Helsingin ja Taipaleen seurakunnat katsottiin soveliaiksi tällaista harjoittelua varten.

Pastori Martin Juhkam tuli Helsinkiin maaliskuun alussa 1957 ja palveli siellä pastori Niilo Karjomaan kanssa. Maaliskuun 12. päivänä hän tuli Taipaleen seurakuntaan ja oli viikon päivät vieraana pappilassa. Tulopäivänä hän oli mukana Kupinpurolla Ville Kurosen talossa, jossa äskettäin syntynyt poika sai kasteessa vieraan mukaan nimen Martti. Illalla hän oli Sotkuman tiistai-seurassa Erkki Mutasen talossa, johon oli kokoontunut noin 120 henkeä kuuntelemaan hänen puhettaan. Myöhään illalla Taipaleelle tullessa vierailimme vielä Horsma-ahon kerhossa, jossa kerholaiset tarjosivat iltateen ja saivat kuulla vieraan terveisiä eestiläiseltä seurakunnalta Tukholmasta. Seuraavana aamuna ajoimme yhdessä Uuteen Valamoon, jossa tervehdimme igumenia ja osallistuimme veljestön paastoateriaan. Illalla oli hartaustilaisuus Petravaaran kylässä Leo Ohvanaisen talossa. Seuraavana päivänä

Ruotsin suomalaisen ortod. seurakunnan kirkkoherra Martin Juhkam tutustui papilliseen työhön Taipaleen seurakunnassa.

hän oli rovasti Aleksanteri Ryttyläisen mukana seuraamassa oppikoulujen uskonnonopetusta Joensuun oppikouluissa ja illalla kaupungin nuorten kerhossa seurakuntasalissa.

Maaliskuun 15. päivänä kävimme isä Martinin kanssa tervehdimässä Arkkipiispa Hermania ja piispa Paavalia Kuopiossa. Oli mukava kuunnella arkkipiispan ja isä Martinin eestinkielistä keskustelua. Kirkkokunnan puolesta annettiin hänelle eräitä kirkollisia esineitä ja kirjoja, joita hän tarvitsee työssään Ruotsissa. Lauantai-iltana isä Martin palveli Outokummun rukoushuoneessa vigilian ja sunnuntaiaamuna liturgian. Päivällä oli hartaus-tilaisuus Törisevässä Konsta Kolehmaisen talossa ja illalla seurakuntajuhla Joensuussa, jossa puhuivat rovasti Ryttyläinen, pastorit Juhkam ja Johannes Usvamo. Kirkkokuoro ja nuorten kuoro esiintyivät. Juhlan päättyessä toivotettiin isä Martinille Jumalan siunausta ja voimaa työhönsä Ruotsissa asuvien eestiläisten ja suomalaisten hyväksi ja hänet saatettiin junaan, jossa hänen kotimatkinsa alkoi kohti Tukholmaa.

Ruotsin suomalainen seurakunta perustettiin Boråsin kaupungissa 12.1.1958. Sen toimialueeksi tuli koko Ruotsi. Seurakunnan kirkkoherraksi valittiin pastori Martin Juhkam. Tapaus herätti huomiota Ruotsissa. Noin 40 sanomalehteä julkaisi uutisen seurakunnan perustamisesta. Hyvin pian seurakuntaan liittyi yli sata jäsentä. Isä Martin alkoi toimittaa jumalanpalveluksia ensin Boråsissa, Göteborgissa. Åshammarissa ja Tukholmassa, myöhemmin eri puolille Ruotsia, missä ortodoksia suomalaisia löytyi. Luterilaiset seurakunnat antoivat tukea hänen toiminnalleen ja erityisesti Skaran piispa Sven Danel. Minä vierailin isä Martinin luona 3.8.1958. Hän asui herttaisen Ilma-rouvansa ja pikku tyttärensä kanssa Kallhällissa uudessa kaarevassa talossa. Hän selitti naurussasuin pappilassaan asuvan noin 400 henkeä. Sain häneltä innostuneen selostuksen seurakuntansa toiminnasta eri puolilla Ruotsia.

Antti Kuronen kirkon vahtimestarina

Polvijärven kirkon vahtimestarina ja haudankaivajana toimi maanviljelijä Antti Kuronen Polvijärven Solasta. Hän oli syntynyt

22.8.1887. Nuorena miehenä ollessaan hänet tunnettiin monitaistoisena työmiehenä, joka vapaa-aikoinaan mielellään kalasti, metsästi ja kauppasi saaliitaan kaloja ja metsän riistaa halullisille naapureilleen ja kuljetti joskus niitä myytäväksi aina Joensuun kaupunkiin saakka. Erään hänen metsästysretkensä aikana muuan mies oli tullut vahingossa tai muuten ammutuksi ja Anttia alettiin syyttää siitä, kun hänen tiedettiin olleen pyssyn kanssa metsällä lähiseudulla. Antti vakuutti syyttömyyttään, mutta kun ketään muuta syyllistä ei löydetty, niin oikeus äänestyksen jälkeen kolmella äänellä kahta vastaan julisti hänet syylliseksi ja lähetti vankilaan Helsinkiin. Silloin sattuiivat olemaan Helsingissä valkoisten ja punaisten kahakat. Punaisten joukot kävivät vapauttamassa vangit ja niiden joukossa Antin siinä toivossa, että he liittyisivät heidän mukanaan sotatoimiin. Antti ei kuitenkaan lähtenyt sotimaan, vaan tuli kotiseudulleen Polvijärvelle ja jatkoi siellä entistä elämäänsä.

Vuonna 1933 Antti osti synnyinkylästään Solasta Saarenpäänimisen pientilan, johon hän rakensi uuden talon, viljeli maata ja hoiti karjaa vaimonsa ja lastensa kanssa, kalasteli läheisessä järvessä ja metsästi ympäristön metsissä. Kun hän oli uskonnollinen mies ja kävi tarpeittensa mukaan kirkossa, hänet valittiin 1940-luvun alussa Polvijärven Pyhän Johannes Kastajan kirkon vahtimestariksi ja haudankaivajaksi. Siinä tehtävässään hän oli tunnollinen ja hoiti sen parhaan taitonsa mukaan. Hänen aikanaan kirkossa palvelivat papit Anatoli Ortamo, Mikael Ritamo ja minä sekä eräitä vierailevia pappeja. Meitä kaikkia papistoon kuuluvia Antti palveli kohteliaasti. Hän keitti jumalanpalveluksen aikana kahvia mustassa pannussaan alttarihuoneen uunissa hiilloksen päällä ja tarjosi palveluksen jälkeen kirkkokahvit sekä papille että kanttorille. Hän oli tuonut kotoaan pienessä pullossa kahvikermää ja pussissa muutaman palan sokeria, joskus myös vaimonsa paistamaa pullaa. Näitä Antin kahvihetkiä ja häntä itseään me muistelimme kiitollisin mielin.

Antti itse oli persoonallisuus, jonka kansanomaisen käyttäytymisen, puhetapa ja erityislaatuiset mielipiteet jäivät kuulijoille mieleen. Tapansa mukaan hän sinutteli kaikkia ihmisiä, ei tunnustanut maallisten herrojen suuruutta eikä osannut teeskennellä. Hänellä oli tapana töitä tehdessään jutella esineiden kanssa.

Kirkonkelloja soittaessaan hän sanoi niille: "Koittakeehan nyt kaiku, jotta ihmiset arvoovat tulla kirkkoon." Sytyttäessään lampukkaa, jossa ei tuli meinannut pysyä, hän nuhteli sitä: "Elä nyt vinoile. Jos et ala lemmessä palaa, niin minä tuon tuohuksen ja sytytän sen." Suitsutusastialle hän jutteli hiljakseen: "Elä nyt ruppee katkuumaan, että ihmiset läikähty savuun." Kerran hautaisissa kantajat eivät meinanneet saada arkkua mahtumaan hautaan. Antti, joka oli haudan kaivanut, sanoi tyynesti: "Tarjotkee sitä sinne tyvi eillä, jos se paremmin suostus sen ottamaan vastaan." Sen neuvon mukaan arku pääsi lepoon haudan pohjalle.

Antti kutsui minua usein käymään kotiinsa ja tuumi: "Sille miun vaimolle tekis hyvvee tuas nähä pappii ja miekii saisin samalla vähän parempoo ruokoo." Pidin joitakin kertoja Antin kotona hartauden tai kinkerin. Emäntä tarjosi aina kahvit kaikille kuulijoille. Joskus viihdyin hänen kanssaan keskustelussa niin hyvin, että jouduin jäämään yöksi hänen kotiinsa. Antti oli hyvä kalastaja ja siksi yövieras sai syödäkseen herkullista kalakeittoa tai savukalaa piiraiden, ruisleivän ja kokkelipiimän kanssa. Kerran pyysin Antin autooni ja vein vieraaksi pappilaamme. Hän katseli tarkkaan taloa ulkoa ja sisältä, kehui huoneita ja saunapuolta. Keskuslämmityslaitteita katsellessaan hän ei malttanut olla sanomatta: "Kyllä siulla ois tiällä hyvät viinankeittotilat."

Keskustelut Antin kanssa olivat aina mielenkiintoisia, ei vain rehevien sanojen vuoksi, vaan myös hänen ajatustensa takia, joista ilmeni, että hän oli monella tavalla pohtinut elämän syntyjä syviä. Hän muisteli kiitollisuudella vankilan pappia, joka oli viihtynyt hänen kanssaan keskusteluissa. Jumalaa hän kunnioitti eikä käyttänyt hänen nimeään muuten kuin vakavassa keskustelussa. Hänen mielestään Jumalalla on hoidettavana niin suuria asioita, ettei hän voi olla pikkumainen ja vaivautua jokaiseen asiaan, joita ihmiset pystyvät itsekkin hoitamaan. Kerran jotkut lahkolaiset olivat tulleet Antin kotiin pyytämään, että saisivat pitää saarnatilaisuuden, Antti oli sanonut: "En mie ruppee sotkemaan näitä uskon asioita, mie oun reikkalainen ja minulle riittää se yksi usko." Saarnamiehet olivat hermostuneet ja sanoneet, jos ette ota meitä puhumaan, niin meidän mukanaamme lähtee myös Jeesus pois kodistanne. Antti oli vastannut: "Luuletteko työ, että Jeesus on kuin lehmä, jota työ voitte vetee narussa perässänne."

Antti Kuronen laittelemassa verkkojaan.

Kerran eräänä hiljaisena iltahetkenä Antti kysyi minulta: "Mittee sie pappi sanot siihen. Kuinka tarkkoo kirjanpittoo luulet Jumalan pitävän mejän tavallisten syntisten sanoista ja teoista? Ruamatussa sanotaan, että jokaisesta turhasta sanasta on kerran tehtävä tili ja että piämme hiuksettii on tarkkaan luetut. Mutta, ajattele, mualimassa on immeisii monta miljartii, joista lähes miljarti yksistään kiinalaisii. Vaikka Hiän on kaikkivaltias, niin kannattaako Hänen olla niin turhan nuuka, että puuttuu jokaiseen pikku asiaan. Mie luulen, että kun Hänen Poikansa Jeesus sovitti kaikki mualiman synnit, niin siinä se näkyy oikee Jumalan suurpiirteisyys. Hän hoiti ne kertaheitolla pois, jottei niitä tarvihe ennee viimeisellä tuomiolla kaivoo essiin. Ruamatun mukkaan siellä katellaan vuan sitä, ollaanko myö immeiset tehty mittää hyvvee toisillemmo. Ja esmerkiks tää miesten ja naisten välinen yhteyvenpito, jonka Luoja ite aikanaan järjesti. Luuletko sie, pappi, että Hiän ryhtyy penkomaan semmosta assiita, ovatko esmerkiks kaikki kiinalaiset nukkumassa joka yö vakituisen vaimonsa vieressä."

Vankilassa olostaan hän myös jutteli avoimeksi. Hän sanoi joutuneensa sinne väärän tuomion perusteella ja vakuutti syyttömyyttään. Antin naapurit olivat myös sitä mieltä, että Antti joutui kärsimään toisen miehen teon takia. Minä olin myös vakuuttunut, että Antti oli joutunut väärin tuomituksi. Hän oli niin rehellinen, ettei hän olisi papille valehdellut varsinkaan, kun tapaus oli jo kaukana takanapäin.

Kysyin häneltä, onko hän katkera siitä, että hänet tuomittiin syyttömänä vankilaan? Hän vastasi: "Olinhaa mie alussa katkera ja syyttelin siitä viranomaisii ja jopa Jumalookii, mutta vuosien perästä oun tullut siihen ajatukseen, että vaikka mie en sitä rikosta tehnytkää, niin ol miussa muita syntejä ja toilauksii niin paljon, että niiden takkii vankilassa käynti ol miulle ihan parraaks."

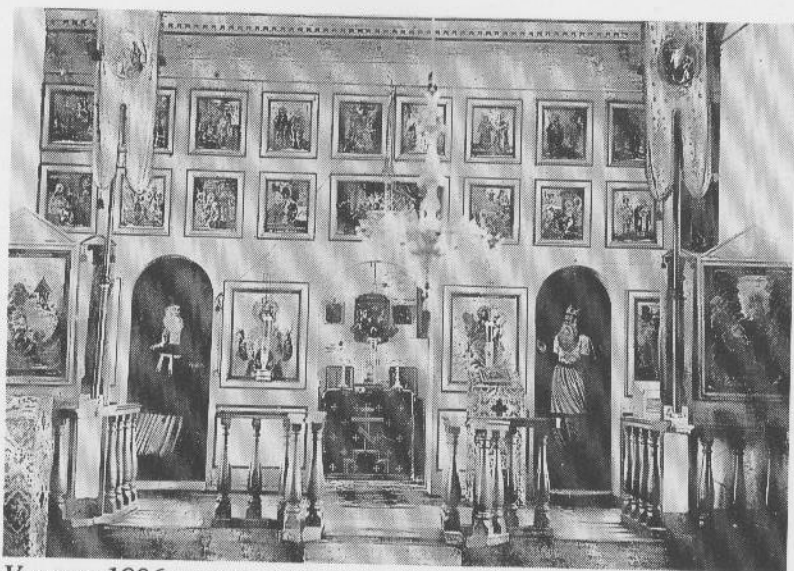
Vuonna 1961 Antti Kuronen 74-vuotiaana luopui Polvijärven kirkon vahtimestarin tehtävästä. Seurakunta muisti häntä lahjalla ja arkipiispa Herman antoi hänelle kiitokseksi siunauskirjan.

Vanhoiden ikonien kuljetustalkoot

Taipaleen pappilarakennuksessa oli laaja ullakko, jota valaisi kummassakin päädyssä oleva suurehko ikkuna. Ullakolla oli kaikenlaisia hyljättyjä esineitä ja keskellä väljä tila, jossa ilmeisesti on joskus kuivattu pyykkiä. Minä halusin tutkia, saisinko eteläpäädyn ikkunan luo lapsilleni sadepäivien varalle leikkipaikan ja totesin, että se kyllä onnistuu. Siinä oli laudoista lattia, jonka helposti sain puhtaaksi. Laitoin räystäiden puolelle laudoista ja pahvista seinät, ja näin muodostuneeseen avaraan leikkitilaan sijoitin muutaman penkin istuimiksi, pöydän askartelua varten ja muita lapsille tarpeellisia esineitä.

Leikkipaikkaa kunnostaessani katselin tarkemmin, mitä kaikkea ullakolla on. Lämmön eristämiseksi alla oleviin huoneisiin oli ullakolla paksu kerros sammalta ja sahajauhoa. Keskellä oli kuitenkin laudoista tehty lattia, jota myöten oli helppo kävellä. Tarkemmin tutkiessani sivustoilla sammalien painoina olevia lautoja totesin, että ne olivatkin vanhoja ikoneja. Ilmeisesti vanhan kirkon ikonit oli tuotu tänne ullakolle talteen ja pantu hyödylliseen käyttöön lämmöneristeiden painoksi. Kanttori Viktor Hentunen ei osannut sanoa, milloin ikonit olisi ullakolle viety niiden nykyiseen käyttöön. Kun minusta niiden paikka ei ollut siellä pilaantumassa ja alennustilassa, pyysin nuorisokerhon jäseniä tulemaan talkoisiin, että kannamme kaikki ullakolla olevat ikonit kirkkoon, jossa eteisen vieressä on sopiva huone ja osa voidaan viedä vaikka kirkon kellotapuln huonetilaan.

Eino Hartikainen keräsi nopeasti kerholaiset talkoisiin kantamaan ikoneja. Irrotimme pappilan pohjoispäädyn ikkunan ja sitä kautta laskimme nuorien avulla ikonit maahan. Varovasti pyyhimme ikoneista ullakon pölyt, mutta pesemään emme ryhtyneet, ettemme pilaa maalausta, joka monissa ikoneissa oli verraten hyvin säilynyt. Joukossa oli kyllä ikoneja, joista maalaus oli pahasti rapissut, mutta niistäkin vielä näkyi, mitä ne kuvasivat. Suurien ikonien kantamiseen tarvittiin kaksi kerholaista, mutta pienet jaksoi yksikin viedä kirkkoon. Neljä hyvin säilynyttä isoa ikonia asetimme kirkon peräseinille ja kaksi eteisen sivuseinille. Suurimmat vietiin eteisen vieressä olevaan huoneeseen ja loput kellotapuln toisen kerroksen huoneen seinille. Totesimme, että

Vuonna 1906 puretun Taipaleen kirkon ikonostaasi. Ikonit kannettiin talkoilla pappilan ullakolta kirkon eteishuoneeseen.

Harrasta kirkkokansaa Taipaleen kirkossa.

kysymyksessä olivat Taipaleen edellisen, Pyhän Nikolaoksen kirkon ikonit. Suurimmat olivat kirkon sivuoven ikonit, joissa nähtiin luonnollisessa koossa ylipappi Aaron ja Melkisedek, korkeimman Jumalan pappi. Talkoiden päätöksen lauloimme kirkossa tropariveisun Pyhälle Nikolaokselle. Kiittäessäni kerholaisia selitin, että he olivat nyt saaneet olla mukana kulttuuriryössä.

Ikonien jatkohoidosta, mahdollisesta kunnostamisesta ja esille asettamisesta keskustelin asiantuntijain kanssa. Pastori Aari Surakka kiinnostui niistä ja lupasi tulla sekä katsomaan niitä että suunnittelemaan, mitä niiden kanssa pitäisi tehdä. En ollut halukas luovuttamaan niitä seurakunnan ulkopuolelle, koska ne edustivat seurakunnan historiaa. Joitakin saman kirkon ikoneja oli kunnostettu ja viety Outokummun rukoushuoneeseen. Sinne oli sijoitettu kolme vielä vanhemman Taipaleen kirkon tummaa ikonia. Toistaiseksi Taipaleen kirkon eteisen viereinen huone sai oveensa nimen Museuhuone. Sinne sijoitettiin huomattava joukko ikoneja, vanhoja jumalanpalveluspukuja ja kirkollisia esineitä.

Lupauksensa mukaan pastori Aari Surakka tuli myöhemmissä vaiheissa tutkimaan Taipaleen kirkon museuhuoneeseen sijoitettuja ikoneja ja tekstiilejä. Hän antoi asiasta kirjallisen lausunnon, joka julkaistiin Aamun Koitossa. Siinä hän sanoi mm: "Olen erikoisen iloinen, että Taipaleen seurakunta, jonka kiistattomana ansiona on suomenkielisten liturgiain aikaansaaminen ortodoksisessa Karjalassa viime vuosisadan puolivälissä ja josta myös isäni suku on lähtöisin, on jälleen edelläkävijä seurakunnallisen museuhuoneen aikaansaajana ja omistajana. Esineistön lukumäärä ei ole suurempi kuin puolisansataa, mutta alkuun tämä on täysin riittävä ja sitä paitsi se on verrattain ankarasti valikoitu. Taipaleen kirkon eteisen vasemmanpuoleinen sivuhuone, joka on vahvaa hirsirakennetta, on tarkoitukseen sopiva, joka esimerkiksi sähkölaitteella voitaneen talven aikana pitää tarpeeksi lämpimänäkin. Tämän kapean huoneen poikkeuksellinen korkeus tekee sen erikoisella tavalla juhlavaksi, jota korostaa aina katonrajaan saakka ripustetut värikkäät tekstiilit. Aivan yhdennellätoista hetkellä on tämän museuhuoneen toteutus pelastanut tuholta ne vanhat maalaukset, jotka ovat koristaneet purettua Pyhän Nikolaoksen kirkkoa. Luullakseni ikonit ovat maalatut Ruotsissa ja tyyllisesti ne edustavat Venäjällä 1700-luvun lopulla valtaan päässyttä suuntaus-

ta, joka suuresti poikkeaa vanhan, taidehistoriallisesti merkittävän ikonin tyylistä."

Lausunnossaan isä Aari tuo esille eräitä yksityisiä ikoneja ja niistä erityisesti suuren ylienkei Mikaelin ikonin, joka hänen mielestään taideteoksena on arvokkain yleensä koko taipalelaisessa ikonografiassa, hieno ja vaikuttava maalaus. Varsinkin tämä kaunis taideteos olisi annettava kansallismuseon konservaattorin entisöitäväksi. Lopuksi isä Aari ihmetteli sitä, että Valamon luostari on luovuttanut Outokummun rukoushuoneeseen kolme erittäin korkeatasoista, kaunista ja verraten hyvin säilyttettyä ikonia ja vielä enemmän sitä, etteivät outokumpulaiset ole kelpuuttaneet niitä rukoushuoneeseensa, vaan ne ovat nyt museohuoneessa, ja toteaa: "Taipaleen seurakunnalla on kunniakkaita historiallisia perinteitä ollakseen arvollinen näidenkin arvokkaiden muistojen säilyttäjä."

Ekumeeninen leiri Viinijärvellä

Kesällä 1957 maisteri Heikki Kirkinen esitti, että ottaisin osaltani järjestettäväksi ekumeenisen ylioppilasleirin Taipaleen seurakunnan keskukseen Viinijärvellä. Leiri kestäisi viisi päivää ja se pidettäisiin elokuun 24.-28. päivinä. Kun en ollut oppinut sanomaan kieltoa hyville asioille ja hyvien ystäväni pyynnöille, lupasin tehdä parhaani asian hyväksi. Leiriläisten majoituksesta sovitiin viinijärveläisten kotien kanssa ja ruokailuista Martta-kahvilan emännän kanssa. Luennot ja keskustelut voitiin pitää kirkossa ja pappilan salissa.

Leirille tuli yhteensä 30 henkeä, luterilaisia ja ortodokseja, miehiä ja naisia, pappeja ja maallikoita. Konstantinopolista tuli luennoitsijaksi ortodoksinen professori Basil Anagnostopoulos. Hän toi ekumeenisen patriarkan Athenagoraksen tervehdyksen leiriläisille ja Suomen ortodokseille. Sveitsistä tuli Kirkkojen Maailmanneuvoston tulkki Ilse Friedeberg, joka oli minulle ennestään tuttu ja jo aikaisemmin vierailut kodissamme. Muut leiriläiset olivat suomalaisia. Leirin johtajana toimi Taipaleen seurakunnan oma kasvatti, useita kieliä taitava maisteri Heikki Kirkinen, innokas ortodoksi, joka oli edustanut

kirkkokuntaamme muutamissa ulkomailla pidetyissä kokouksissa.

Keskeisin teema leirillä oli Kirkko, jota käsiteltiin luennoissa ja keskusteluissa. Kirkon nykyisestä tilanteesta luennoivat pastori O. Perkiö ja professori Anagnostopoulos, kirkon rukouksesta pastori Arvi Karpov ja tohtori Ensio Kurki-Suonio, kirkon perinteestä professori Anagnostopoulos ja pastori Leino Hassinen, kirkosta vieraantuneista pastori Paul von Martens ja minä, kirkon tulevaisuudesta pastori Dimitri Tarvasaho ja tulkki Ilse Friedeberg. Kutakin luentoa seurasi erittäin mielenkiintoinen keskustelu, jossa asiaa pohdittiin kummankin kirkon näkemysten valossa. Luennot pidettiin Taipaleen kirkossa ja keskustelut pääasiassa pappilassa. Kolmannen päivän aamulla oli luterilainen ehtoollispalvelus luterilaisessa kirkossa ja seuraavana aamuna ortodoksinen liturgia Taipaleen kirkossa, jossa saarnan piti pastori Leo Merras. Leirin aikana tehtiin retki Uuteen Valamoon.

Vaikka monissa uskonnon kysymyksissä vallitsikin keskusteluja piristävä erilaisuus, silti leirillä vallitsi mitä parhain kristillisen rakkauden henki, joka jätti syvän vaikutuksen mukana olleisiin ja niihin seurakuntalaisiin, joilla oli mahdollisuus kuunnella luentoja ja keskusteluja.

Leiri jätti mieluisia ja pysyviä muistoja myös perheeni elämään. Vaimoni tarjosi keskustelujen lomassa leiriläisille kahvia ja virvokkeita. Lapset katselivat uteliaina ystävällisiä vieraita. Mieleeni on jäänyt eräs ilta-ateria pappilamme salin lattialla takan ääressä. Leiriläiset viihtyivät keskustelussa ja minusta alkoi tuntua, että he kaipaisivat iltapalaa. En raskinut enää pyytää vaimoani sitä järjestämään, koska tiesin, että hän halusi aina noudattaa tiettyä tasoa ja etikettiä vieraille tarjoillessaan. Minä panin kiehumään kattilallisen perunoita ja kannoin sen salin lattialla takan ääreen. Siihen viereen toin toisen kattilallisen keitettyjä kananmunia, leipää, voita ja padallisen uunipaistia, täysinäisen ison teekannun, sokeria, kasan lautasia, lusikoita, veitsiä, haarukoita ja juomalaseja ja sanoin: "Rakkaat vieraat, jos kenellä on nälkä, siunatkoon itsensä ja käyköön käsiksi ruokiin, mitä on tarjolla." Vaimoni katsoi hieman onnettoman näköisenä touhuani, mutta vieraat eivät aikailleet, vaan kaikki, mitä tarjolla oli, tuli syödyksi. Aterian aikana vallitsi hilpeä mieli ja iloisia kiitoksia tuli runsain mitoin. Vielä leirin päättyessä hyvästien

aikana kehuttiin pappilan lattialla nautittua ateriala.

Professori Anagnostopouloksen kanssa Kävin Kuopiossa arkkipiispa Hermanin, piispa Paavalin ja kirkkoherra Vilho Hokkisen luona, ortodoksisessa kirkkomuseossa ja Pyhän Nikolaoksen katedraalissa. Hän toivoi kirkkokunnasta lähetettävän opiskelijoita Halkin teologiseen kouluun ja pappien vierailuja Konstantinopolin patriarkan luo. Minun mieleeni jäi erityisesti hänen tulkintansa kirkon ykseydestä. Hänen mielestään protestantit selittävät, että yksi kirkko on vuosisatojen kuluessa kadonnut useiden kirkkojen hahmoon tai että se on jakaantunut osiin, joista jokainen on säilyttänyt siitä jotain olennaista taikka, että yksi kirkko voidaan samaistaa monien nykyään toimivien kirkkojen kanssa. Ortodoksinen ja katolinen tulkinta yhdestä kirkosta on, että monien nykyään elävien kirkkojen lisäksi on olemassa vain yksi todellinen Kirkko, joka on säilyttänyt Kristuksen antaman perinnön muuttumattomana. Ortodoksinen kirkko ei ole tuominut muiden kirkkojen eroamista alkukirkosta. Kirkon ykseys saavutetaan vain palaamalla uskon yhteyteen ja yksinkertaisuuteen.

Mielenkiintoinen leiriläinen ja luennoitsija oli myös ihmisenä ja persoonallisuutena tohtori Ensio Kurki-Suonio, äitien ja lasten sairauksiin erikoistunut ja suosiota saanut Hämeenlinnan Höyhen-saaren lääkäri. Vaimoni oli ollut hänen kanssaan jo kirjeenvaihdossa lapsien hoidon ongelmissa. Hänestä perheemme sai hyvän ystävän, joka usein muisti meitä lämmimhenkisillä kirjeillään. Leirin aikana hän otti minut kahdenkeskiseen keskusteluun ja lausui toivomuksen, että minä päästäisin vaimoni opiskelemaan, sillä hän on lahjakas ja tarvitsee elämäänsä lastenhoidon ja kotitöiden lisäksi opiskelun tuomaa sisältöä. Sanoin, ettei asia ole minusta kiinni. Vaimoni oli jo aloittanut opiskelun Kuopion kesäyliopistossa ja myöhemmin jatkoi Helsingin yliopistossa ja eräissä hänen ohjelmaansa soveltuvissa kesäyliopistoissa.

Saarna Liperin käräjillä

Taipaleen papin tehtäviin kuului pitää joka kolmas käräjäsaarna Liperin tuomiokunnan varsinaisilla käräjillä. Muut kaksi vuoroa kuuluivat Liperin kahdelle luterilaiselle papille. Niinpä minäkin

Luterilais-ortodoksisen ylioppilasleirin osanottajia Taipaleen kirkon edustalla. Keskellä E. Kurki-Suonio ja B. Anagnostopoulos.

jouduin pitämään elämäni ensimmäisen käräjäsaarnan Liperissä ennen kuin se kokonaan jätettiin pois käräjien ohjelmasta. Tiedusteltuani tuomarilta saarnan tarkoitusta, hän selitti, että entiseen aikaan jouduttiin käräjillä käsittelemään paljon naapurusten joutavia riita-asioita. Kun pappi piti hyvän saarnan ja rukoili sovintoa ihmisten keskuuteen, monet riitapuolet olivat valmiit sopimaan asiansa ennen kuin niitä ruvettiin käsittelemään käräjätuvassa.

Valmistauduin käräjäsaarnaani huolella, koska en halunnut olla muita pappeja huonompi. Otin mukaani vuonna 1934 kirkkokunnassamme painetun kaavan Rukoushetki käräjien alkaessa. Käräjät pidettiin kunnantalossa. Käräjäsalin oli juhlanan näköinen. Siinä oli tuomarin pöytä ja tuolit häntä ja lautamiehiä varten. Erikseen oli pieni pöytä, jossa oli vanhan ja kuluneen näköinen avoin Raamattu luterilaisten valantekoa varten. Luterilaiset tekevät valan panemalla kaksi sormea raamatun päälle. Ortodoksit puolestaan tekevät valan nostamalla kätensä ristinmerkkiasennossa

Joensuun ortodoksisia nuoria rov. Ryttyläisen kanssa vierailulla Taipaleen pappilassa 1956.

taivasta kohti. Evankeliumi-tekstinä luin Kristuksen sanat: "Suos-
tu pian sopimaan riitapuolesi kanssa, niin kauan kuin vielä olet
hänen kanssaan tiellä, ettei riitapuolesi vetäisi sinua tuomarin
eteen ja tuomari antaisi sinua oikeudenpalvelijalle, ja ettei sinua
pantaisi vankeuteen. Totisesti minä sanon sinulle: sieltä et pääse
ennen kuin maksat viimeisenkin rovon" (Matt.5:25-26). Puheessa-
ni todistelin Jumalan suurpiirteisyyttä ja kuinka hän syntisiä
armahtaa. Kristuksen kirkon tärkeimpiä toimia on opettaa jäseni-
ään anomaan anteeksiantamusta Jumalalta ja toisilta ihmisiltä.
Rukousten sisältönä on usein pyyntö anteeksiannosta. Sitä varten
on myös synninpäästön sakramentti. Herran ehtoollisenkin saam-
me ottaa vastaan syntiemme anteeksisaamiseksi.

Lopetettuani rukouspalveluksen käräjät alkoivat. Sali tyhjeni
käräjille asioitaan selvittelemään tulleesta väestä. Käsittelyyn
otettiin yksi asia kerrallaan ja sisään pääsivät vain asianomistajat
tuomarin ja lautamiesten eteen. Sain kuulla, että asialistalta oli
jouduttu poistamaan muutamia riita-asioita, kun asianomaiset olivat
ne sopineet ja lyöneet kättä päälle. En saanut tietää, olivatko he

jo ennalta tulleet sovinnon ajatukseen vai vaikuttiko Kristuksen
sanat evankeliumissa tai synnintunnon herääminen kirkon rukous-
ten mukana. Jouduin Taipaleella ollessani pitämään vielä toisenkin
käräjäsaarnan kunnes ne jäivät kokonaan pois kärjäkäytännöstä.

Luksusmatka Leningradiin

Papin virasta sai joka vuosi kuukauden kesäloman, joka minulle
tarkoitti vaimon ja lasten kanssa automatkaa vierailulle lähisuku-
laisten luo tai pappisystäväni Leo Merraksen kesämökille keskus-
telemaan meille mieluista asioista. Tavallisesti tällainen vierailu
toteutui Lappeenrannan seurakunnan leirin aikana, jolloin lapsilla-
ni oli mahdollisuus osallistua leirin ohjelmaan. Parina kesänä
teimme automatkan Lappiin. Perheen kasvaessa kaikki lapset eivät
mahtuneet auton takaistuimelle ja siksi heitä piti vuorotella.

Kesällä 1954 olin saanut tehdä ylellisen edustusmatkan
Venäjän kirkon vieraaksi, josta nauttiessani jäi omaatuntoani
painamaan se, että vaimoni ei päässyt mukaan. Tämän vuoksi
elokuussa 1957 tilasin vaimolleni ja itselleni neljän päivän luksus-
matkan Leningradiin näyttääkseni hänelle edes osan niistä nähtä-
vyyksistä, joihin itse olin saanut kolme vuotta sitten tutustua.

Nousimme Viinijärven rautatieasemalta junaan. Kouvolassa
vaihdoin Leningradiin menevään junaan. Perillä oli opas ja
henkilöauto meitä vastassa asemalla ja vei meidät Hotelli Euro-
peiskajaan. Meidät majoitettiin huoneistoon, jossa oli iso olohuo-
ne ja erillinen makuuhuone ja sen yhteydessä siisti kylpyhuone.
Opas ohjasi meidät ravintolaan aterialle ja sanoi, että saamme
tilata mitä tahansa listassa olevaa ruokaa, koska olemme luksus-
matkalaisia. Etuuksiimme kuului oman oppaan palvelut ja henki-
löauto kuljettajineen. Meidän piti vain ilmoittaa, mitä haluamme
nähdä.

Minä muistin edelliseltä matkaltani mielenkiintoiset nähtä-
vyydet ja osasin ilmoittaa oppaalle sopivat kohteet, jonne hän
meidä autolla vei ja joita asiantuntemuksella meille selitti. Op-
pamme oli nuori hyvin pukeutunut nainen, joka osasi hyvin
suomea. Nuori vaimoni nautti matkasta ja ihastuneena katseli
kauniita maisemia ja rakennuksia. Hän oli lukenut keisarien ajan
Pietarista ja sai nyt omin silmin nähdä sen ajan muistomerkkejä.

Anna Maria Piironen tutustumassa leningradilaiseen kirkkoon kirkkoherran, kirkonisännän ja kirkkovahdin opastuksella.

Keisarien ajan muistoina suihkulähteet Pietarhovin puistossa.

Kauniin aurinkoisen päivän kunniaksi päätimme ensin mennä tutustumaan Pietarhovin puistoon, suihkulähteisiin ja rakennuksiin. Opas vei meidät keisarinna Katariinan palatsiin ihaillemaan sen huoneita ja taideteoksia. Jatkaessamme matkaa näimme toinen toistaan komeampia rakennuksia ja niissä puolueen iskulauseita, mutta myös monta ränsistynyttä kirkkoa, jotka vaurioituneina ja hoitoa vailla tekivät mielemme alakuloiseksi.

Opas oli saanut tietää, että minä olen pappi ja osasi sijoittaa sanansa sitä mukaa kohteliaasti. Kun opas totesi, että me selviämme ravintolassa ilman hänen apuaan, me jäimme illaksi vaimoni kanssa kahdestaan. Minä tilasin taksin ja pyysin ajajaa viemään meidät sellaiseen kirkkoon, jossa on menossa jumalanpalvelus. Hän arveli, että Nikolskin katedraalissa varmaan on menossa vigilia. Ajoimme sinne ja sovimme kelloajasta, jolloin hän tulee meitä noutamaan.

Sinä päivänä oli vanhan ajanlaskun mukaan katedraalin alakirkossa menossa makkabealaismarttyyrien päivän vigilia, johon kuului ristin esiintuominen. Kirkossa seisojien joukossa tuhatpäinen rukoilijain joukko. Ihailimme kuoron mahtavaa laulua. Saimme kuulla, että kirkossa laulaa kaupungin teatterin laulajista koottu kuoro.

Kirkkokansa osti paljon tuohuksia, joita rukoilijat siirtivät päänsä yli eteenpäin aina ikonostaasin luo, jossa vakinaiset naiset asettivat niitä palamaan ja huolehtivat palaneiden tynkien poistamisesta. Neljä henkilöä kulki kansan keskuudessa vasun kanssa kantaen kolehtia kirkon tarpeisiin. Kun alettiin laulaa Neitsyt Marian ylistysveisua "Sieluni suuresti ylistää Herraa" kirkkokansa laskeutui polvilleen, niin myös kolehdin kantajat. Oli vavahduttavan harras hetki mahtavan laulun säestämänä. Suuren ylistysveisun jälkeen, kun veisattiin "Pyhä Jumala, Pyhä Väkevä, Pyhä Kuolematon, armahda meitä," alttarihuoneesta lähti liikkeelle papiston saattamana noin metrin korkuinen risti, joka kierrätettiin kirkon sisällä vasemmalta oikealle ja lopulla keskelle kirkkoa pöydälle. Koko kansan laulamana kaikui mahtava veisuu Kristuksen ristin ylistykseksi.

Voimakkaan uskonnollisen elämyksen kokeneena palasimme hotelliin, jonka ravintolassa nautimme vielä ilta-aterian ennen kuin laskeuduimme levolle makuuhuoneessamme.

Seuraavana päivänä oppaamme näytti meille monia turistikohhteita, jotka minulle olivat tuttuja edelliseltä matkaltani, mutta vaimolleni uutuuden viehätystä ja mielenkiintoista katsottavaa. Monien paikkojen edessä seisoi pitkiä jonoja odottamassa vuoroaan, mutta meidät opas vei aina jonojen ohi. Niin saimme käydä mahtavassa Iisakin kirkossa. Ajaessamme Vladimirilaisen kirkon ohi pyysin autoa pysähtymään siksi aikaa, että käyn vaimoni kanssa kirkossa. Opas lähti mukaan. Kirkon esimies oli minulle tuttu ja hän esitteli pyhäkköään erittäin innoissaan. Jumalanpalvelus oli jo ohi, mutta synnintunnustus oli menossa kliirossilla ja rukoushetkeä laulettiin sivualttarin edessä. Kirkon eteisen vieressä oli kastehuone, jossa oli pitkä rivi lokeroita kastettavia lapsia varten. Edellisenä sunnuntaina oli kastettu yli 70 lasta. Saimme nähdä kastekirjan, johon merkittiin vain kastepäivä ja kastettavien etunimet sekä kastavan papin allekirjoitus.

Edellisellä matkallani olin halunnut käydä Kasanin katedraalissa, jossa tiesin olevan uskonnon vastaisen museon, mutta silloin papit eivät vieneet meitä sinne. Nyt ilmoitin oppaalle, että haluamme Kasanin katedraalin museoon. Tuokion kuluttua hän lähti meitä viemään sinne. Hän oli saanut sinne meitä vastaanottamaan keski-ikäisen naisen, joka osoittautui ortodoksisen uskonnon asiantuntijaksi, joka erittäin hienovaraisesti selitti meille tauluja, joissa esiintyi uskonnon arvostelua, kuten metropoliitta suojele-massa pajaria köyhälistön vaatimuksilta, keisarinna enkelinä, humalainen pappi viljavainiolla, kansan taianomaista palvontaa jne. Hän tiesi tarkoin kaikkien kirkollisten esineiden nimet ja niiden tarkoituksen. Vaikka kirkko ei ollut enää entisessä kunnossaan, niin minun siirtyessäni alttariosan puolelle hän pysähtyi ja kohteliaasti sanoi minulle: "Tehän voitte sinne mennä, mutta kuten tiedätte, minulla ei ole siihen oikeutta."

Eremitaasin taidekokoelmat ja suuret keisarillisen palatsin salit saivat vaimoni ihastelua osakseen. Opas oli innoissaan selittäessään niitä. Kun olimme katselleet niitä lähes kaksi tuntia, pyysin opasta näyttämään vaimolleni kultakammiot. Opas hämmästyí ja sanoi, ettei sellaisia ole Eremitaasissa. Minä sanoin, että kolme vuotta sitten minä olen nähnyt ne ja vaimoni olisi varmasti mielissään saadessaan nähdä niiden loiston. Opas vain intti, ettei sellaisia huoneita ole, ainakaan hän ei tiedä niistä mitään. Minä

sanoín, että käykääpä kysymässä laitoksen johtajalta ja sanokaa, että täällä on pari suomalaista halukkaana näkemään kultakammiot. Hetken perästä hän tuli ja vei meidät lihavan naisen luo, jolla oli vyöllään kaksi pistoolia. Nainen sanoi kohteliaasti: "Minulla on ilo näyttää vaimollenne kultakammionne, tulkaa vain perässäni." Hän vei meidät käytäviä myöten ovelle, jossa seisoi kaksi aseistettua vartijaa, avasi oven ja niin saimme nähdä kolmessa isossa salissa kultaisia ja jalokivillä koristettuja eri puolilta maailmaa hallitsijain Venäjän keisareille tuomia lahjoja, kauniita esineitä. Yksi huoneellinen oli kirkollisia esineitä, kultaisia ehtoolliskalustoja, suitsutusastioita, ristejä, lampukoita, evankeliumikirjoja ja paljon muuta arvokasta. Pistooleilla varustettu opas tuntui nauttivan, kun sai näyttää kapitalistisen maan kahdelle uteliaalle ihmiselle sosialistisen maan säilyttämiä ja nyt kansan yhteisenä omaisuutena olevia aarteita. Tultuamme ulos meidän oma oppaamme kiitti minua, että hánkin sai nähdä aarteet, joiden olemassaolosta hän ei tätä ennen tiennyt mitään.

Minun teki mieleni käydä tutustumassa venäläisen papin asuntoon. Siinä tarkoituksessa soitin tuttavaksi tulleelle rovastille Mihail Slavnitskille. Hän ilahtui soitostani ja sanoi heti tulevansa minua tapaamaan hotelliin. Hän tuli lahjojen kanssa ja vietti hetken huoneessamme selostaen seurakuntansa elämää ja perheensä kuulumisia. En rojhennut enää pyytää, että pääsisimme käymään hänen kodissaan. Tiesin sen ennestään, että papit arkailevat kutsua ulkomaalaisia koteihinsa. Myöhemmillä matkoillani tulin tuttavaksi lukuisien venäläisten pappien kanssa, mutta vain yksi heistä, hánkin kansallisuudeltaan eestiläinen, rovasti Igor Ranne vei minut kotiinsa iltaa istumaan ja nauttimaan teetarjoilusta.

Eräänä kauniina iltana läksin vaimoni kanssa kahden kävely- le kaupungille. Näimme kirkon, jota sanotaan Aleksanteri toisen murhakirkoksi. Sen tausta oli suljettu piikkilanka-aidalle, mutta me näimme aitaan reväistyn aukon, josta naisia meni läpi. He selittivät, että kirkon takana on Ristiinnaulitun ikoni, jota uskovaiset käyvät suutelemassa. Piikkilanka-aita on tarkoitettu sen estämiseksi. Menimme heidän mukanaan ja näimme tuon ikonin, jonka jalat olivat kuluneet uskovaisten tervehdyksistä. Naisia seisoi jonossa ikonin edessä rukoilemassa. Vähän tämän jälkeen istahdimme eräälle puiston penkille, jossa oli muutamia naisia. He

alkoivat uteliaina kysellä, ketä me olemme? Kun minä selitin olevani suomalainen ortodoksinen pappi ja vierelläni oikea papin vaimo, maatuska, eräs naisista koppasi minua kädestä ja ilmoitti vievänsä meidät Kristuksen kirkastumisen kirkkoon. Hän vei meidät linja-autoon ja siinä istuessamme hän näytti, millä paikoilla oli ennen ollut toimiva kirkko, joka oli tuhottu. Lopulta pääsimme kirkkoon, jossa oli menossa jumalanpalvelus.

Viimeisen illan päätimme viettää kirkossa. Tilasin taksin, joka vei meidät Aleksanteri Nevskin lavraan. Kävelimme sen hautausmaalla ja etsimme nähtäväksemme Suomen ensimmäisen arkkipiispan Antonin haudan. Lavran suuri katedraali oli remontoitavana. Pyysimme autonkuljettajaamme viemään meidät Smolenskin hautausmaalle. Siellä lähellä olevasta kirkosta kuului kaunista kirkkolaulua. Menimme sinne ja näimme rappusilla joukon kerjäläisiä anomassa avustusta. Kirkossa oli köyhännäköistä kansaa verrattuna siihen, mitä kaduilla näimme. Kolme pappia toimitti rukouspalvelusta ja vanhin heistä johti kansan laulua. Palvelus oli harras. Rukoushetken päätyttyä kalpea pitkähiuksinen pappi astui risti kädessä kansan eteen ja piti voimakashenkisen saarnan. Kansa ympäröi hänet ja otti osaa saarnaan huudahduksilla: "Totta puhut, Oikein sanot." Saarnaajan sanat koskettivat voimakkaasti kuulijain mieltä hänen todistaessaan: "Kristityllä ei ole tässä maailmassa hyvä olla. Siksi on pyrittävä tulevaan iankaikkiseen elämään. Suurin este sinne pääsulle on synty ja synneistä pahin ylpeys." Rukoilevan seurakunnan syvä hartaus koskettti meidänkin sieluamme, herkisti kyyneliin asti. Koko suuri maailma meluineen unohtui ja sydämen täytti ilo siitä, että mekin saamme kuulua kristittyjen joukkoon.

Kolmen täyden päivän aikana saimme vaimoni kanssa nähdä lukuisan määrän muistomerkkejä, viivähtää useissa hyvin hoideutissa puistoissa, piipahtaa Pietari Suuren majassa ja nauttia mitä herkullisempia aterioita hotellin ravintolassa. Kun meillä oli lupa tilata mitä tahansa listassa oli, kokeilimme myös sellaisia ruokia, jotka luultavasti olivat hyviä, mutta eivät käyneet minun makuuni. Neljäntenä päivänä opas saattoi meidät rautatieasemalle junaan, joka toi meidät Kouvolaan ja toinen juna Viinijärvelle. Meille oli annettu hotellista mukaamme niin hyvä eväspaketti, että siitä riitti maisteltavaa vielä kotona muistelllessamme matkan vaikutelmia.

Maanviljelijä Ale Kontkanen

Taipaleen seurakunnassa oli vuosikymmenien ajan todellisenä vaikuttajana ja voimamiehenä talousasioissa maanviljelijä Ale Kontkanen, joka eli ja ahkeroi maatilallaan Viinijärvellä Taipaleen joen rantamalla. Hän oli syntynyt 16.6.1891 Viinijärvellä. Isänsä toivomuksesta hän antautui maanviljelijäksi jatkamaan vanhan suvun perinteitä. Ahkerana viljelijänä ja taitavana talousmiehenä hän kehitti tilastaan tuottavan ja vakavaraisen. Hänen taloudellista asiantuntemustaan käytettiin yhteisissä asioissa, seurakunnan ja kunnan luottamustoimissa. Hän joutui toimimaan vuosikausia Liperin kunnan valtuustossa ja kunnallisissa lautakunnissa.

Ale Kontkanen tunnettiin ortodoksisen kirkon uskollisena jäsenenä ja Taipaleen seurakunnan asioihin hyvin perehtyneenä miehenä. Yli 30 vuoden ajan hän oli Taipaleen seurakunnan neuvoston jäsenenä ja kuusi vuotta seurakunnan valtuustossa. Hän oli maallikkoedustajana useissa kirkkokunnan kirkolliskokouksissa. Kaikkialla hän pyrki esiintymään vaatimattomasti ja hillitysti, mutta silti niin, että hänen mielipidettään kunnioitettiin. Useimmiten sillä oli vaikutusta tehtäviin päätöksiin. Hän oli tunnetusti varakas mies, mutta koskaan hän ei pukeutumisessaan, puheissaan tai käytöksessään tuonut sitä esille. Taipaleen kirkko oli hänelle rakas. Hän kävi usein jumalanpalveluksissa. Säännöllinen synnintunnustuksella ja Herran ehtoollisella käynti todisti hänen vakaumuksestaan ja kuuliaisuudesta kirkon opille.

Seurakunnan hallintoasioissa Kontkanen oli papille turvallisen luottamushenkilö, koska hän oli perehtynyt sekä talousasioihin että kirkon hengellisen työn tarkoitukseen. Muistan erään seurakunnan neuvoston kokouksen, jossa neuvoston jäsenet tuskailivat, mistä saadaan rahat edessä olevaan rakennusten korjaukseen. Rauhallisella äänellään hän sanoi, että otetaan tarvittavat varat liikkeellä olevasta setelistöstä ja maksetaan ne sitten, kun metsänmyynnistä on saatu maksu. Kirkolliskokouksessa hän käytti asiallisia puhevuoroja. Muistan vuoden 1950 kirkolliskokouksen, jossa papit ajoivat itselleen kesälomia. Ale oli sitä mieltä, että papit ovat niin hyvässä asemassa olevia, että he kyllä osaavat järjestää itselleen lomapäiviä. Ei hän tiukasti vastustanut lomien myöntämistä, mutta herätti kyllä huomiota puheenvuorollaan

sanoessaan: "Mie en ou näihin asti oikein ymmärtänyt sitä Ruamaton kohtoo, jossa kerrotaan, kuinka pappi ja leviitta mänivät huavoittuneen miehen ohi auttamatta häntä. Mutta nyt minulle selevis sekkii assii. Pappi ja leviitta olivat varmasti kesälomalla."

Ale Kontkanen kuoli 15.12.1958. Hänen hautajaisistaan muodostui vaikuttava surujuhla kylälle. Hautaustoimitus oli Taipaleen kirkossa joulun aattonaaton. Vainajan arkulle laskettiin omaisten seppeleiden jälkeen Taipaleen seurakunnan ja Liperin kunnan seppeleet ja lukuisien laitosten ja yhteisöjen seppeleet. Ortodoksinen kirkollishallitus muisti häntä adressilla samoin kuin lukuisat vainajan ystävät ja tuttavat.

Sotkuman rukoushuoneen kunnostus

Polvijärven ensimmäisen kirkon tuhoutuessa tulipalossa virisi pitäjän ortodoksien parissa keskustelu, onko kirkko rakennettava entiselle paikalle kirkonkylään eli ns. Ylä-Sotkumaan, vaiko Ala-Sotkumaan, jossa oli 1700-luvulla ollut tsasouna ja hautausmaa. Kun sitten kenraalikuvernööri antoi seurakunnalle luvan ottaa Polvijärven kirkon rakentamista varten tarpeellisen määrän puita valtion metsästä, niin niitä otettiin niin paljon, että kirkon rakentamisen jälkeen tähteistä pystytettiin rakentamaan rukoushuone Ala-Sotkumaan, jota nykyisin nimitetään pelkästään vain Sotkumaksi. Polvijärven kirkkoon saatiin edustavat ikonit, mutta Sotkuman rukoushuoneeseen vain esirippumainen sotilaitten jumalanpalveluksissa eri huoneistoissa käytetty kankaalle maalattu ikonostaasi. Sotkuman ortodoksit olivat tehneet rukoushuoneeseen yksinkertaiset penkit, jotka oli naulattu kiinni lattiaan ja joissa oli helppo istualtaan kuunnella papin saarnaa ja muutakin palvelusta. Näistä penkeistään Sotkuman rukoushuone oli kuuluisa kautta koko kirkkokunnan. Sitä pidettiin näytteenä luterilaisen tavan tulosta ortodoksiseen rukoushuoneperinteeseen.

Vuoden 1958 loppupuolella Taipaleen seurakunnassa virisi halu kunnostaa Sotkuman rukoushuoneen sisustuspuoli ja ennen kaikkea uusia sen ikonostaasi. Lisää innostusta tähän saatiin

Kristinoppikoulun päätös Taipaleen kirkossa 7.5.1961. Keskellä työpari pappi Erkki Piironen ja kanttori Viktor Hentunen.

lahjoituksesta, jonka seurakunta sai sinä vuonna. Sotkuman rukoushuonepiiriin kuuluvasta Solasta kotoisin ollut Aino Viinisalo oli ennen 14.3.1957 tapahtunutta kuolemaansa pyytänyt omaisiaan luovuttamaan kaikki säästövaransa Taipaleen ortodoksiselle seurakunnalle. Nämä varat haluttiin käyttää Sotkuman rukoushuoneen kunnostamiseen. Aluksi menin kuorma-auton kanssa Uuteen Valamoon ja pyysin igumenilta Sotkuman ikonostaasiin soveltuvia ikoneja. Hän antoi pappismunkki Tarasin ja luostarin kanslistin munkkidiakoni Mefodin tehtäväksi luovuttaa minulle luostarin varastosta tarvittavan määrän ikoneja. Löysimme Kristuksen ja Jumalanäidin ikonit, jotka mielestäni sopivat ikonostaasiin ja koko joukon muita ikoneja, jotka olivat yhtenäisiä maalaustavaltaan. Lisäksi sain alttaripöydän takaisen ristin, jota voidaan kantaa ristisaatossa, pikku ikonit kuninkaanovea varten ja muutaman papin ja diakonin jumalanpalveluspuvuston. Tämän lastin kanssa ajoin Sotkumaan ja autonkuljettajan kanssa kannoimme ikonit rukoushuoneeseen.

Kristinoppikoulun päätös Sotkuman rukoushuoneessa. Vieraana kanttori Viktor Jetsu. Taustalla näkyy uudistettu ikonostaasi.

Ylidiakoni Leo Kasanko oli luvannut, että hän suunnittelee ja laatii ikonostaasin piirustukset. Kutsuin hänet katsomaan noutamiani ikoneja. Hän katseli niitä tarkkaan ja ihmetteli, että oletpa saanut riittävän määrän hyviä ikoneja. Hän mittasi ne kaikki, merkitsi muistivihkoonsa niiden aiheet ja lupasi lähettää ikonostaasin piirustukset. Hän ihasteli rukoushuoneen hirsiseiniä ja sanoi, että ne jätetään näkyviin. Ikonostaasi suunnitellaan niin, että siinäkin on puuta näkyvissä. Kirkkopöydät uusitaan ja ne tehdään puusta. Jonkin ajan kuluttua hän lähetti piirustukset, jotka hyväksyttiin seurakunnassa. Kun löydettiin hyvä kirvesmies, joka otti tehtäväkseen puutyöt, kutsuimme ylidiakoni Kasangon antamaan hänelle tarpeelliset neuvot.

Uuden ikonostaasin valmistuttua näytti entinen pieni alttarin takainen ikoni kovin vaatimattomalta. Sen aihe oli Kristus Getsemanessa. Samanlainen paljon suurempi ikoni oli Polvijärven kirkossa uhripöydän takana. Sovimme seurakunnassa, että nämä ikonit vaihdetaan ja niin tapahtuikin. Sotkuman rukoushuoneen

maalaamattomat yksinkertaiset penkit irrotettiin ja tilalle ostettiin irrallisia penkkejä, joita voitiin siirrellä hautajaisten ja vihkimisten ajaksi, jotta keskelle lattiaa saadaan sopivaa toimitustilaa.

Sotkuman rukoushuone on pyhitetty profeetta Elian muistolle. Rukoushuoneen ikonostaasin ja uuden kaluston siunaaminen suoritettiin Elia päivän aattona sunnuntaina 19.7.1959. Ensin toimitettiin vedenvihkiminen, jonka lopulla vihmottiin rukoushuone sisäpuolelta pyhitetyllä vedellä ja sen jälkeen toimitettiin liturgia. Sen päätyttyä toimeenpantiin ristisaatto rukoushuoneen ympäri ja vihmottiin sen ulkopuoli. Rukoushuoneelle ja siinä rukoileville pappi ja laulajat toivottivat laulaen siunausta ja monia armorikkaita vuosia.

ONL:n 15-vuotisjuhla Kuopiossa

Vuosittain oli kaksi kirkkokunnallista juhlaa, jonne Taipaleen seurakunnasta matkustettiin suurella joukolla, olivatpa ne lähellä tai kaukana. Ne olivat Ortodoksisten Nuorten Liiton vuosijuhla ja Pyhään Sergein ja Hermanin Veljeskunnan vuosijuhla. Seurakunnan nuorisokerholaiset ja heidän mukanaan muuta nuorisoa, varsinkin koululaisia, osallistui ONL:n vuosijuhliin tehtyihin retkiin, jotka jäivät heille mieluisiksi muistoiksi ja vahvistivat heidän kiintymystään ortodoksiseen kirkkoon. Heistä oli innostavaa nähdä satoihin nouseva joukko omaan uskontoon kuuluvia nuoria yhdessä. ONL:n vuosijuhlat olivat tavallisimmin maaliskuussa Marian päivänä tai lähellä sitä. Veljeskunnan vuosijuhlaan tehtäviin retkiin osallistui tiistaiseurojen jäseniä ja muuta vanhempaa väkeä. Juhlia järjestettiin eri puolilla maata.

Kun minä kuulin molemman järjestön luottamushenkilöihin, olin mukana järjestämässä Taipaleen seurakunnasta retkikuntia kummankin juhliin. Matkalla oli aina linja-autossa tunnelmaa. Lähtiessä pidettiin rukoustuokio. Matkan aikana oli paljon yhteislaulua. Pieniä puheenvuoroja ja kirkollisten asiain esittelyä suoritettiin auton kovaäänisen välityksellä. Siinä oli liikkeellä pienoisseurakunta. Kuulumisia vaihdettiin ja eväitä jaettiin palvelevan lähimmäisyyden hengessä.

Vuonna 1958 maaliskuun 22.-23. päivinä pidettiin ONL:n 15-vuotisjuhla Kuopiossa, jonne Taipaleelta oli vain 100 kilometrin matka ja siksi seurakunnan nuorisoa lähti juhlaan suuri joukko. Liiton vuosikokous pidettiin kaupungintalon juhlasalissa. Piispa Paavali toimitti kirkossa vigilian. Sen aikana suuri joukko juhlaan tullutta nuorisoa kävi pappien luona synnintunnustuksella, jotta voivat seuraavana aamuna käydä liturgian aikana Herran ehtoollisella. Liturgiassa piispa Paavali saarnasi lähtökohtanaan apostoli Paavalin sanat tessalonikalaisille: "Olkaa aina iloiset. Rukoilkaa lakkaamatta. Kiittäkää joka tilassa. Henkeä älkää sammuttako. Pitäkää se, mikä hyvää on. Karttakaa kaikenkaltaista pahaa" (2 Tess. 5:16-22). Liturgian jälkeen nautittiin yhteinen ateria Hotelli Puijonsarvessa.

Päiväjuhla pidettiin kaupungintalon juhlasalissa. Se aloitettiin laulamalla yhteisesti psalmi Kiittäkää Herran nimeä, jonka jälkeen arkkipiispa Herman siunasi juhlaikansa. Juhlaan saapuneet toivotti tervetulleiksi kirkkoherra Vilho Hokkinen. Opiskelija Pekka Torhamo esitti pianolla Mozartin Fantasian. Maisteri Aune Jääskinen lausui Aari Surakan kirjoittaman runotervehdyksen. Opiskelija Nikolai Timofejev soitti viululla Denzan Kumpa ymmärtäisitte minua. Juhlapuheen piti maisteri Viktor Railas. Kuopion kirkkokuoro lauloi kanttori Pauli Koukkusen johdolla. ONL:n pääsihteerä Alvi Houtsonen esitti liiton historiikin. Kanttorikurssin kuoro lauloi kaksi kirkkoveisua. Lukuisten tervehdysten jälkeen seurasi Joensuun kirkkokuoron esittämänä kaksi bysanttilaista laulua, joita johti pappiskandidaatti Hannu Loima. Vuotta aiemmin Ilomantsissa pidetyssä vuosikokouksessa olin tullut uudestaan vedetyksi ONL:n työhön mukaan liiton puheenjohtajaksi. Siinä asemassani pidin juhlan päätöspuheen, jonka jälkeen laulettiin yhteisesti veisu Sinun armosi suojaan. Arkkipiispa Herman astui vielä eteen ja siunasi juhlassa olleet kotimatkalle.

Seka-avioliittojen ongelmia

Taipaleen, Joensuun ja Ilomantsin ortodoksisten seurakuntien jäsenet olivat yli 200 vuoden ajan solmineet avioliiton enimmäkseen luterilaisten kanssa.

Pastori Dimitri Tarvasaho vierailulla Taipaleen seurakunnassa Outokummun vanhainkodilla.

Vanhaa periaatetta ja maan lakia noudattaen tällaisissa seka-avioliitoissa oli lapset aina kastettu isän uskontokuntaan. Tämä tapa jatkui näissä seurakunnissa viimeisten sotien jälkeen. Sotien johdosta siirtolaisiksi joutuneet ortodoksit luonnon lakien mukaan solmivat runsaasti avioliittoja toisuskoisten kanssa. Siitä nousi esiin ongelma, jonka edessä ortodoksinen papisto oli voimaton, sillä yhä useammassa seka-avioliitossa ruvettiin kastamaan lapsia luterilaisen puolison uskontokuntaan. Sitä perusteltiin lähinnä sillä, että luterilaisina lasten uskonnonopetus ei tarvitse erityisjärjestelyjä.

Seka-avioliittojen ongelma otettiin esille Suomen yleiskirkollisessa toimikunnassa. Se järjesti 9.5.1958 Järvenpäässä seurakuntaopistossa seka-avioliittojen sielunhoitoa käsittelevä luterilais-ortodoksinen kokous, jossa oli luterilaisten edustajina Eino Sormunen, Aimo Nikolainen, Ensio Kurki-Suonio, Lennart Pinomaa, Aarne Siirala, Inga-Brita Castren ja asiasta alustuksen pitänyt Leino Hassinen ja ortodoksisien edustajana Johannes Suhola,

Viinijärven kerhon ohjelmallinen tupailta Viinirannalla on koonnut sekä nuoria että varttuneita seurakuntalaisia.

Dimitri Tarvasaho, Paavo Kontkanen, Heikki Kirkinen, Vilho Ryymin ja Taipaleen pappi, joka piti aiheesta alustuksen ortodoksisen näkemyksen pohjalta. Kirkkoherra Leino Hassinen sanoi alustuksessaan mm. kastekysymyksestä näin: "Olkoon kaukana meistä luterilaisista papeista se menettely, jollaista joskus saattaa kuulla, että osoitetaan jo aviokuulutuksen ottamisen yhteydessä aktiivisuutta kastesopimuksen tekemiseksi luterilaiseen kirkkoon päin. Sillä sehän merkitsee ortodoksisen kirkon alikasvullisuuden järjestelmällistä tuhoamista."

Omassa alustuksessaani totesin, että edellisenä vuonna oli solmittu vain 68 sellaista avioliittoa, jossa molemmat olivat ortodokseja ja 812 sellaista avioliittoa, jossa toinen osapuoli oli luterilainen. Tästä seuraa, että suurimmalla osalla ortodoksisista lapsista on kasvattajana luterilainen äiti ja vuorostaan suuri osa ortodoksisista äideistä kasvattaa luterilaisia lapsia. Seka-avioliitot ovat siis nimenomaan ortodoksisen kirkon ongelma, jonka hoitamisessa kaivataan hyvää yhteistoimintaa kummankin kirkon

puolelta. Kokouksen päätöksen mukaan kumpikin alustus painettiin erillisenä vihkosena ja postitettiin maan kaikkiin luterilaisiin ja ortodoksisiin seurakuntiin.

Taipaleen seurakunnassa seka-avioliitoissa lapset kastettiin isän uskontokuntaan, mutta siirtoväen uusissa avioliitoissa oli myös sellaisia, joissa lapsia alettiin kastaa myös luterilaisen äidin uskontokuntaan. Muistan eräänkin tapauksen Outokummusta. Muuan isä pyysi minua tulemaan kotiinsa kastamaan äskettäin syntyneen lapsen. Pyytäessään hän sanoi, että hänen luterilaisen vaimonsa olisi tahtonut lapsen kastattaa omaan uskontoonsa, mutta hän sanoi tahtovansa, että lapsi kastetaan isien uskontoon ortodoksiksi. Sovittuna aikana menin heidän kotiinsa. Kun avasin oven, sain vasten kasvojani märän luutun. Lähettäjä, perheen äiti, hämmentyi, pyysi kovasti anteeksi ja sanoi tarkoittaneensa sen miehelleen, jonka hän luuli tulevan sisään. Sitten hän selitti, että lapsen kastamisesta on hänellä miehensä kanssa ollut erimielisyyttä. Kun mies tuli sisään, aloimme kolmisin pohtia asiaa. Vaimo oli kaunis, pienikokoinen mutta ilmeisesti tarmokas ihminen. Minä selittelin, että meidän ortodoksisessa kirkossamme opetetaan Raamatun mukaan, että vaimon tulee olla miehellensä kuuliainen, mutta vain omalle miehellensä eikä muille, ja miehen taas on rakastettava vaimoaan niin kuin Kristus seurakuntaa. Papillisella innoituksella minä nostin sen vaimon miehensä syliin ja sanoin, että koko kasteasiaa ei jatketa, ennen kuin he ovat rakkaudella suudelleet toisiaan. Mies rutisti pikkuvaimoaan lämpimästi ja tuumi: "Tehdään nyt niin kuin tuo pappi haluaa." Vaimolla ei näyttänyt olevan mitään sitä vastaan. Sen jälkeen toimitimme lapsen kastamisen.

Kerran minut pyydettiin erääseen perheeseen kastamaan äskettäin syntynyttä lasta. Menin heidän kotiinsa, jossa minut otettiin ystävällisesti vastaan. Kysyin lapsen nimen, syntymäajan ja muut tarpeelliset asiat. Sitten tiedustelin, kumpi vanhemmista kuuluu ortodoksiseseen kirkkoon. Sain tietää, että molemmat ovat luterilaisia. Silloin minä jouduin sanomaan, että minä en voi Suomen lakien mukaan kastaa lasta, vaan asia kuuluu luterilaiselle papille. He alkoivat ihmetellä ja sanoivat: "Meillä kun oli sellainen ajatus, että jospa te, isä Erkki, kastaisitte tämän lapsen, että meidän perheessämme olisi yksi ortodoksi." Asia hoitui siten, että

minä soitin luterilaiselle pappisystävälleni ja sanoin: "Tule nyt kiireellä tänne kastamaan lasta, kun täällä on kaikki sitä varten valmiina. Minä voin auttaa sinua kahvin juonnissa ja kakun syönnissä, jos siinä sinulle tulee vaikeuksia." Olin todistamassa lapsen kastamista ja lauloin mukana virttä: "Ystävä sä lapsien, katso minuun pienehen."

Kolmas minulle ongelmallinen kastetapaus oli sellainen, että menin minulle tutun nuoren miehen kutsumana kastamaan hänen ensimmäistä lastaan. Otin henkilötiedot, suoritin kasteen, join kahvin ja läksin kotiin. Vähän ajan perästä luterilainen pappi soitti minulle, että olen kastanut luterilaisen naisen lapsen, vaikka häntä ei ole vihittykään sen lapsen ortodoksisen isän kanssa. Minä olin todella luullut heidän elävän laillisessa avioliitossa enkä kysynyt koko asiaa. Se näkyi vasta kirkonkirjoihin asiaa merkittäessä. Kysyin luterilaiselta papilta, mitäs me nyt teemme? Hän sanoi jo soittaneensa ongelmasta lapsen äidille, joka oli ilmoittanut itsekin haluavansa liittyä ortodoksiseen kirkkoon ja kun se tapahtuu, asia on silloin kunnossa. Me toivotimme toisillemme hyvää jatkoa ja Luoja siunausta papilliseen palvelutyöhön.

Punaisen talon Pekka Lihavainen

Joensuusta Liperiin johtavan maantien varrella oli paikkakunta, jota nimitettiin Puoliväliksi. Siinä oli tien kahden puolen kaksi vaurasta taloa, joissa kummassakin oli isäntänä Pekka Lihavainen -niminen mies, molemmat Taipaleen seurakunnan jäseniä. Toinen talo oli maalattu punaiseksi ja toinen keltaiseksi. Kansa erottikin heidät kutsumalla toista punaiseksi Pekaksi ja toista keltaiseksi Pekaksi. Punainen Pekka tuli minulle läheiseksi henkilöksi sen vuoksi, että hänen poikansa Kalle oli minun parhaita nuoruusajan ystäviä ja siksi usein vierailin heidän kodissaan. Punaisen Pekan kodissa asui omassa kamarissaan hänen vanhempi veljensä, yksinäinen vanha poika Ale Lihavainen, joka luettiin kylän viisimpiin kuuluvaksi. Hän eli vaatimatonta hiljaista elämää, tunki Raamatun hyvin, ratkoi visaisia matematiikan ongelmia ja eli hurskaasti käyden ahkerasti kirkossa ja Herran ehtoollisella.

Punaisen talon isäntä Pekka Lihavainen oli syntynyt 16.12. 1891 Liperissä maanviljelijän poikana. Hän joutui jo 13-vuotiaasta lähtien huolehtimaan talon töistä ja asioista isänsä sairauden vuoksi. Vuodesta 1926 lähtien hän toimi kotitilansa isäntänä. Ahkeralla työllään ja taitavalla johdolla hän teki maatilastaan vakavaraisen ja esikuvaksi kelpaavan. Nuorena miehenä hän osallistui urheiluseurojen juoksukilpailuihin ja tavallisesti voitti ensimmäisen palkinnon. Lahjakkuutensa vuoksi hänet valittiin useisiin yhteiskunnan luottamustoimiin. Hän oli 12 vuotta Liperin kunnanhallituksen jäsenenä, 35 vuotta Salokylän kansakoulun johtokunnassa, yli 30 vuotta Taipaleen ortodoksisen seurakunnan luottamustehtävissä, viimeiset seitsemän vuotta seurakunnanvaltuustossa ja sotien jälkeen vuosikautia siirtoväen huollon ja kansanhuollon piirimiehenä. Vielä vanhana miehenä hän oli mukana ONL:n Salokylän opintokerhon jäsenenä ja osallistui oppiaineiden tutkintasuorituksiin.

Vieraillessani ystäväni Kalle Lihavaisen luona hänen isänsä Pekka sanoi minulle: "Kun sinä näytät olevan uskon asioista kiinnostunut, niin voisit ruveta lukemaan papiksi, jotta saisimme aikanaan Taipaleen seurakuntaan semmoisen papin, jota ei voitaisi sanoa venäläiseksi." Minä tietysti sen ajan tavan mukaan kainostelin ja sanoin, ettei minusta ole papiksi, mutta asia jäi kyllä mieleeni. Kun sitten vuonna 1955 Taipaleen papin paikka ilmoitettiin haettavaksi, sain Pekka Lihavaiselta pitkän kirjeen, jossa hän selitti: "Nyt on tullut se aika, josta minä sinulle poikasena ollessasi jo puhuin. Taipaleen seurakuntaan tarvitaan uusi pappi. Virka on haettavana. Toivon, että harkitset asiaa vakavasti ja todella haet tänne. Ainakin me tämän puolen seurakuntalaiset tulemme äänestämään sinua. Sinä tunnet täkäläiset ortodoksit ja ymmärrät heitä. Johan sinä olet ennättänyt tehdä nuorisotyötä kymmenen vuotta, jotta voisit jo siirtyä seurakunnan papiksi."

Papin vaalin jälkeen Pekka Lihavainen kirjoitti minulle jälleen pitkän kirjeen, jossa hän toivotti minulle Jumalan siunausta Taipaleen papin tehtävään. Kirje liikutti minua ja pani minut ajattelemaan tavallista syvällisemmin sitä, mitä vakavat seurakuntalaiset odottavat papilliseen kutsumustyöhön antautuneelta sielunpaimeneltaan. Sain monta kertaa käydä pappina keskustelemassa Pekka Lihavaisen kanssa. Hän kuoli 16.7.1958. Kaipauksen ja

kiitoksen tuntein suoritin hautaustoimituksen Taipaleen kirkossa hänen lukuisien omaistensa, ystäviensä ja naapureittensa kanssa.

Kesäloma ruusujen ja raunioiden saarella

Vuoden 1950 kirkolliskokous päätti, että papiston jäsenet, papit, diakonit ja kanttorit, ovat oikeutetut saamaan kuukauden kesäloman kuitenkin niin, että lomasijaisina toimii ilman erillistä korvausta naapuriseurakunnan papiston jäsenet. Kansainvälisissä suhteissa mukana olleena minä kesällä 1958 sain Kirkkojen Maailman Neuvostossa työskenteleviltä ystäviltäni Bengt-Thure Målanderilta ja Ilse Friedebergiltä kutsun tulla vaimoni ja hänen maaliskuun 18. päivänä synnyttämänsä Kaija-tyttäreemme kanssa kahden viikon lomalle Ruotsiin Gotlannin saarelle Lärbron pappilaan. Meille luvattiin tämä loma kustantaa täyshoitoinen ja matkoineen niin, ettei se meille maksa mitään eikä velvoita mihinkään jatkoon. Tiesin kyllä, että sillä taholla oli valmisteltu suunnitelmaa kouluttaa minua ja erityisesti saksan kielen taitoani niin, että minä voisin siirtyä Kirkkojen Maailman Neuvoston palvelukseen, jossa kaivattiin työntekijäksi puhujalahjoja omaavaa läntisen maailman ortodoksia, niin kuin asia minulle selitettiin.

Heinäkuun 21. päivänä nousimme vaimoni ja sylivaivamme kanssa Joensuun lentokentältä lentokoneeseen, joka vei meidät ensin Helsinkiin. Meillä oli viiden tunnin odotus ennen Tukholman koneen lähtöä ja vietimme sen Aari Surakan ja hänen vaimonsa Juulian vieraanvaraisuutta nauttien. Tukholman lentokentällä vaimoni ennätti imettää lapsen, kunnes saimme nousta lentokoneeseen, joka vei meidät Visbyn lentokentälle. Siellä oli vastassa ystäväni Bengt-Thure Målander, joka vei meidät Volvoautollaan 36 kilometrin päässä olevaan Lärbron pappilaan. Hän oli näet juuri siirtynyt Kirkkojen Maailman Neuvoston palveluksesta Lärbron ja Hellvin seurakunnan kirkkoherran virkaan. Me saimme asunnoksemme pappilan pihassa olevan vanhan pappilan huoneen, jossa monen muun viihtyisyyttä luovan yksityiskohdan lisäksi oli takka, jonka lämmittävä tuli ja hiipuva hiillos siirsi

meidät iltaisin miellyttävästi lepoon yön unien autuaille maille.

Bengt-Thure Målanderin perheeseen kuului vaimo Eeva ja neljä lasta. Eeva oli puuhakas emäntä, joka laati hyvää ruokaa ja piti meistä hyvää huolta. Ateriat tarjottiin meille pappilan salissa. Kahvihetket ja iltateet vaihtelivat eri paikoissa, myös ulkona puistossa tai nuotion ääressä. Minulle ja vaimolleni elämä Lärbron pappilassa oli todellista lomaa. Eeva-rouva piti huolta vauvastamme silloin, kun vaimoni oli minun kanssani kävelyllä ihailemassa Visbyn maisemia. Minä tein yksin pitkiäkin kävelymatkoja. Erittäin mieluisaa minulle oli mennä aina avoinna olevaan kirkkoon soittamaan urkuja. Kahden viikon aikana opin sitä niin, että saatoin jo säestää virsiä kirkossa toimitetuissa ehtooukousissa.

Lärbron seurakunta on vanha kuten yleensä kaikki Visbyn seurakunnat. Kirkko on rakennettu 1300-luvulla ja kirkon edustalla oleva kellotorni jo 1100-luvulla, molemmat katolisena aikana. Sisältä kirkko on harrastunnelmainen. Kirkon ovensuussa on pienenisalttari ja 40 tuolia pyhäkoululaisia varten. Varsinaisessa kirkko-osassa on istuimia noin 200. Alttaritaulu esittää Neitsyt Mariaa apostolien ympäröimänä. Kirkon seinillä on maalauksia ja kolme erillistä ikonimaalausta, jotka esittävät Kristuksen kirkastumista, Kristuksen ristiltäottoa ja kolmen kuninkaan vierailua seimen ääressä. Kirkon ovet ovat auki ja siellä käy joka päivä matkailijoita ja yksityisen hartauden harjoittajia.

Kirkkoherra Målander oli ahkera pappi, joka kävi pitämässä hartaushetkiä ja tervehtimässä seurakuntalaisiaan. Hän otti minut mielellään mukaansa, milloin vain halusin lähteä ja esitteli minut rakkaana ortodoksisena vieraanaan. Oli mielenkiintoista tutustua hänen työhönsä. Panin merkille, miten erilaista oli luterilaisen papin toiminta verrattuna ortodoksisen papin seurakuntatyöhön. Hänen ei tarvinnut kantaa kirkkopukuja eikä muita esineitä kuin pienen raamatun, virsikirjan ja kolehtiastian, joka oli käytössä perhehartauksissakin. Kun minun ruotsinkielen taitoni ei yltänyt saarnaamiseen, niin minä tyydyin esittämään lyhyen tervehdyksen, laulamaan ruotsiksi virttä ja kantamaan kolehtia. Jos hartauspaikassa oli urkuharmoni, säestin mielelläni virsilaulua. Rukousten aikana tein aina ristinmerkin, jotta ortodoksisuuteni näkyisi silloinkin, kun olin mukana siviilipuvussa. Joskus lauloin rukousten yhteydessä ortodoksisen kirkkoveisun.

Heinäkuun 24. päivänä 1958 menimme Målanderin Volvolla Fleringen seurakunnan kirkkoon, jossa vietettiin Israel-lähetysten juhlaa. Kirkko oli samaa vanhaa tyyliä kuin muutkin saaren pyhäköt. Seurakunnan pappi piti elävän saarnan. Hänen kätensä liikkuvat kaaressa sivuille ja ylös, kasvot hymyilivät tai tulivat surkeiksi. Hän sai noin 200 kuulijaansa ääneen nauramaan ja kyynelehtimään ja saarnan jälkeen hartaaseen rukouksen. Päälle laulettiin tutun Enkeli taivaan lausui näin -virren sävelmällä virsi "Jerusalem, häv upp din röst". Sen jälkeen saarnatuolin tiimalasin ja kynttilän luo astui Visbyn piispa puhuen lämmöllä Daavidin ja Joonatanin ystävydestä. Juhla päättyi kirkonkellon soittoon. Minut ja vaimoni esiteltiin piispalle, joka kyseli Suomen ortodoksien lukumäärää, kuulummeko Konstantinopolin vai Moskovan patriarkaattiin ja miten olemme viihtyneet Visbyssä? Piispatar sanoi kohteliaasti olevansa iloinen, kun sai nähdä ortodoksisen pastorin ja pastorskan.

Todellista huolista vapaata lomaa viettäen, hyvistä aterioista nauttien ja välistä kirkollisiin tilaisuuksiin osallistuen kaksiviikkoinen vierailu Lärbron pappilassa lopulta päättyi. Viimeisenä iltana nautimme iltapalan pihalle rakennetun nuotion ääressä ja lauloimme ruotsiksi ja suomeksi. Nuotioillan loputtua teimme unohtumattoman retken meren rantaan ja saimme ihailla laskevan aurin gon punerrusta taivaan rannalla, veden muovaamia kivipaaseja rantatöyräällä ja hengittää ruusujen ja meren tuoksua. Elävinä muistuvat mieliini Aari Surakan runon sanat: "Illassa suuren meren hiljentyä rytmi veren."

Lähtöaamuna heräsimme kirkonkellojen soittoon. Kiitosten ja tervehdysten jälkeen nousimme junaan ja Visbyn lentokentältä lentokoneeseen, joka vei meidät Tukholmaan. Toinen kone toi meidät Helsinkiin ja kolmas Joensuuhun. Kahden viikon poissaolon jälkeen Viinijärven maisema näytti tavallista kauniimmalta ja hyvässä hoidossa olleet viisi lastamme, joita olimme ennättäneet jo ikävöidä, maailman mukavimmilta lapsilta.

Pekka Miinalainen ja hänen vaimonsa Anna kukat sylissään läksijäisjuhlissaan pappilassa. Oikealla kirkon isäntä A. Vornanen.

Viinijärven tiistaiseuralaisia koululla juhlan jälkeen, vasemmalla seuran puheenjohtaja Anna Maria Piironen.

Pekka Miinalaisen läksiäiset

Taipaleen kirkon vahtimestari Pekka Miinalainen oli tullut vanhaksi ja tunsu voimiensa niin vähentyneen, että halusi elokuun lopussa 1958 luopua tehtävästään. Hän asui pappilasta muutaman sadan metrin päässä maantien varressa olevassa pikku mökissään vaimonsa Annan kanssa. Pekka oli vakava mies, joka pyrki elämään omantuntonsa puhtaan todistuksen mukaan. Hän oli uskollinen ja tunnollinen kirkonpalvelija, joka kävi kaksi kertaa vuodessa synnintunnustuksella minun luonani ja sen jälkeen Herran ehtoollisella kirkossa, mutta välillä hän kävi lestadiolaisten seuroissa kuuntelemassa sananjulistusta ja oli paikallisen rauhanyhdistyksen jäsen.

Edeltäjäni kirkkoherra Mikael Ritamo kertoi mielellään Pekka Miinalaisesta tapausta, kuinka hän oli kerran valitellut tälle, miten vähän Taipaleen kirkossa oli seurakuntalaisia. Silloin Pekka oli sanonut hänelle vakavin ilmein: "Jos työ kirkkoherra tekisitte parannuksen, niin kyllä tänne tulisi paljon kuulijoita." Parannuksella Pekka tarkoitti liittymistä lestadiolaisiin.

Pekka kuului niihin vanhan ajan miehiin, joiden mielestä mies on perheen pää, jolle vaimon on oltava kuuliainen, olipa perheen koti iso talo tai pieni mökki, kuten hänellä oli. Luultavasti tämä asia ei aina ollut hänen vaimolleen Annalle itsestään selvä, kun hänen piti silloin tällöin tulla pappilaan valittelemaan, että Pekka on taas ankaralla päällä ja papin pitäisi tulla heillä käymään. Tiesin, ettei Pekka mukilo vaimoaan, vaan käyttää ainoastaan mökin isännän ääntä ja siksi en ihan heti mennyt Annan kanssa mökille. Aina, kun minä pienen tuokion jälkeen menin heille, avioparin välillä vallitsi jo rauha ja kristillinen rakkaus. Anna tarjosi minulle ja Pekalle pannustaan kahvia sokerin kanssa ja me juttelimme seurakunnan ja kylän kuulumisista.

Pekalla oli hyvänä tuttavana toinen pienen mökin isäntä Eemil Naumanen. He kävivät kylässä toistensa luona kahvia juomassa ja keskustelemassa. Eemil kuului Taipaleen seurakuntaan, mutta ei ollut lestadiolaisten mukana heidän riennoissaan. Kun Eemil kuoli 10.12.1957, Pekalle tuli hätä hänen sielunsa autuudesta. Hän tuli tohkeissaan pappilaan ja kyseli minulta tarkkaan, kävinkö minä Eemilin luona ennen hänen kuolemaansa

ja tunnustiko hän kaikki syntinsä ja uskoiko hän ne anteeksi, ettei vain olisi joutunut kuoltuaan siihen pahaan paikkaan. Yritin rauhoittaa Pekkaa papillisilla sanoillani ystävänsä iäisyyskohtalosta. Eemilin kuoltua Pekka oli soittanut tavallista pitempään sielukelloja, joka tapa oli Taipaleen seurakunnassa, kun tieto tuli jonkun seurakuntalaisen kuolemasta. Hän kaivoi Eemilin haudan aivan ilmaiseksi ja soitti tavallista pitempään myös hautauskelloja, kun Eemilin ruumis kannettiin siunauksen jälkeen kirkosta hautausmaalle.

Pekalle järjestettiin toimestaan lähtöjuhla Taipaleen papilassa 31.8.1958. Hän tuli pyhäpukuun sonnustautuneena ja kravatti kaulassa vaimonsa kanssa saliin, jossa heille ojennettiin kukkia. Juhlakahvia juotaessa ja pöydän antimista nautittaessa kirkonisäntä Aleksanteri Vornanen kiitti Pekkaa uskollisesta työstä ja vakavasta suhtautumisesta kirkollisen toimensa hoitoon. Minä yhdyin kirkonisännän sanoihin ja yhdessä hänen kanssaan luovutimme Pekalle kirkon ja seurakunnan lahjan ja arkkipiispa Hermanin lähettämän piispallisen kiitoskirjeen. Lopuksi toivotimme Pekalle ja hänen vaimolleen hyviä vanhuuden päiviä ja lauloimme veisun Monia armorikkaita vuosia.

Minä olin jo Joensuun pappina, kun lehdestä sain lukea, että Pekka Miinalainen oli kuollut ja haudattu. Ajaessani kerran Taipaleen hautausmaan ohi ja käydessäni sukumme haudalla näin Pekan vaimon Annan miehensä haudan luona. Menin hänen luokseen ja meinasin sanoa, että olet nyt vapautunut Pekan kovisteluista, kun hän juoksi minua kohti ja alkoi itkeä ja valittaa: "Mie oun ihan onneton, kun Pekka jätti miut. Tiällä hänen haudallaan mie käyn joka päivä. Minulla on niin ikävä häntä. Miun elämältä on kuin pohja poissa. Pekka oli niin hyvä mies. Ois suanut ellee vielä ja siästee miut tältä suurelta surulta." Lohdutelin häntä niin kuin meillä papeilla on tapana ja itsekseni tuumin: "Hyvä mieshän se Pekka oli. Kukas sen paremmin tietää kuin vaimo, joka hänen kanssaan eli samassa mökissä. Ja Pekka oli niitä ihmisiä, jotka uskoivat vakaasti saaneensa syntinsä anteeksi Kristuksen nimessä ja sovintoveressä. Siihen voimme sanoa vain: "Amen."

Kutsu vuodeksi Saksaan

Visbyssä vietetyn kesäloman jälkeen sain kirjeitä Kirkkojen Maailmanneuvostossa työskenteleviltä ystäviltäni, joissa tiedusteltiin, voisinko minä lähteä perheeni kanssa vuodeksi Saksaan täydentämään saksan kielen taitoani ja jos se onnistuisi, voisin siirtyä Kirkkojen Maailmanneuvoston palvelukseen. Minulle selitettiin, että he haluaisivat saada työhönsä ortodoksin, joka ei olisi venäläinen eikä kreikkalainen ja joka sopeutuisi hyvin ekuumeeniseen ajatteluun. Perheelleni luvattiin asunto ja yöspito Saksasta ja koulussa oleville lapsilleni mahdollisuus koulunkäyntiin. Tästä asiasta oli minulle alustavasti puhuttu eräissä muissakin yhteyksissä. Asian oli ottanut omakseen erityisesti Kirkkojen Maailmanneuvoston tulkki sihteeri Ilse Friedeberg, joka Suomessa käydessään vieraili useita kertoja kodissani Pieksämäellä ja Viinijärvellä. Saksaan muuttoa suositeltiin minulle siksi, että olin saksan kieltä ennestään opiskellut ja vähäisen taitoni mukaan matkoillani käyttänyt.

Pohdimme asiaa perhepiirissä. Vaimoni oli sitä mieltä, että hän voisi varmaan jatkaa aloittamiaan opintoja myös Saksassa. Lapset tietenkin joutuisivat eroon nykyisistä koulu- ja leikkitovereistaan ja minä mieluisaksi tulleesta Taipaleen seurakunnasta ja työstä sen keskuudessa. Emme kuitenkaan voineet kevyesti suhtautua vakavaan kutsuun, joka oli ilmeisesti tehty todella hyvässä tarkoituksessa. Lopputulos perheneuvotteluista oli, että minä lähetin Ortodoksiselle kirkollishallitukselle kirjeen, jossa tiedustelin, millaisin ehdoin saisin virkavapautta Taipaleen seurakunnan kirkkoherran virasta, jos noudattaisin saamaani kutsua muuttaa perheeni kanssa yhdeksi vuodeksi Saksaan.

Jonkin ajan kuluttua sain kirkollishallitukselta vastauksen. Sen mukaan minulle annetaan lupa lähteä, mutta virkavapautta vain ehdolla, että minä itse hankin Taipaleen seurakuntaan sijaisen, jonka kirkollishallitus voi siihen tehtävään hyväksyä ja itse otan vastattavakseni hänen palkkaamisestaan. Näiden ehtojen täyttäminen osoittautui hankalaksi. Puhelinkeskustelu kirkollishallituksen sihteerin Mauri Konosen kanssa ei auttanut asiassa. Hän vain sanoi käsityksenään, että jos menen Saksaan ja opin hyvin puhumaan saksan kieltä, Suomen ortodoksinen kirkkokunta

menettää yhden kouluttamansa papin ulkomaille. Perheemme piirissä katsoimme asian ratkenneen niin, että minä jatkan Taipaleen seurakunnassa. Myönsimme vaimoni kanssa, että varmaan monia vaikeuksia olisi ollut edessämme lasten kanssa eläessä vieraalla maalla. Valamossa 12.5.1962 vieraillut Kirkkojen Maailmanneuvoston edustaja palasi vielä kerran tähän asiaan, mutta silloin vaimoni oli jo opiskelemaisessa Helsingin yliopistossa, joten sitä ei enempää pohdittu.

Eestin pakolaispiispan vierailu

Syyskuun 13. päivänä 1958 saapui maahamme vierailulle Tukholmassa asuva eestiläinen ortodoksinen piispa Juri, jonka Konstantinopolin patriarkka oli valtuuttanut pari vuotta aiemmin toimimaan Eestin pakolaisten esipaimenena Ravennan piispan nimellä. Käytyään ensin Helsingissä ja sitten Kuopiossa opiskelutoverinsa arkkipiispa Hermanin luona hän tuli viikon lopulla perjantaina Taipaleen seurakuntaan. Kävin näyttämässä hänelle Taipaleen kirkon ja vaimoni tarjosi hänelle aterian pappilassamme. Koska Outokummun nuorten kerholla oli sinä iltana kokous, vein vieraan tutustumaan Outokummun rukoushuoneeseen, jossa sitä hänelle esitteli rukoushuoneen isännöitsijä Kosti Salpakari.

Outokummun kerholaiset kokoontuivat kello 19 rukoushuoneen alakerrassa olevaan kerhohuoneeseen aloittamaan uutta toimikautta. Alkuhartauden jälkeen piispa siunasi nuorison vironkielisillä sanoilla. Mielenkiinnolla hän seurasi kokouksen kulkua, jossa nuoret suunnittelivat, mitä kaikkea he haluavat tehdä alkavana toimikautena. Kerholaisista oli kiintoisaa kuulla piispan puhuvan hengelliseen hoitoonsa kuuluvien eestiläisten seurakuntien elämästä Ruotsissa, Amerikassa, Kanadassa, Australiassa ja Länsi-Saksassa. Viron kieli on niin lähellä Suomen kieltä, että sitä nuoret melko hyvin ymmärsivät ja vaikeimpia kohtia selvitteli läsnä ollut ONL:n nuoriso-ohjaaja Veikko Laakso. Piispa sanoi tulleen Eestistä tyttärensä kanssa pakolaisena Ruotsiin vuonna 1944 ja toimineensa siellä pappina, kunnes hänet 1946 vihittiin piispaksi. Siteet kotimaahan ovat lujat ja kaipuu sinne jatkuva. Ruotsalaiset ovat suhtautuneet eestiläisiin suurenmoisesti. Ruotsin

Eino Hartikainen, Liisa Kainio Outin ja Tarjan kanssa, Katri Lasarov, Annikki Kontkanen, Yrjö Piironen ja Seija Ratilainen.

Viinijärven varhaisnuorten kerho ja ohjaajat Marjatta Hovisalo, Anna Maria Piironen, Annikki Kontkanen ja Raili Laeslehto.

luterilainen kirkko avustaa heitä monin tavoin. Eestissä ovat seurakunnat joutuneet suuriin vaikeuksiin, mutta me emme voi tehdä mitään niiden auttamiseksi. Ruotsin suomalaiselta seurakunnalta ja sen papilta Martin Juhkamilta, jonka hän tiesi käyneen Taipaleen seurakunnassa, hän toi lämpimät terveiset.

Piispa Jurin kanssa olimme iltateellä opettaja Salpakarin kodissa. Hän yöpyi Taipaleen pappilassa ja kävi seuraavana päivänä tervehtimässä rovasti Aleksanteri Ryttyläistä Joensuun pappilassa. Sunnuntaina hän osallistui Taipaleen kirkossa toimitettuun liturgiaan. Sen loputtua hän kertoi terveisiä Ruotsin ortodokseilta ja isä Martin Juhkamilta sekä siunasi kirkkoväen. Minä kiitin häntä vierailusta seurakunnassa. Liturgin jälkeen hän oli aterialla pappilassa ja sitten lähti kotimatkalle Ruotsiin Kuopion ja Helsingin kautta.

Viisi hyvää kotiapulaista

Muuttaessamme Taipaleen pappilaan syksyllä 1955 me vaimoni kanssa totesimme, että suuren pappilan jokapäiväisissä töissä ja neljän lapsen hoidossa tarvitaan palkattu kotiapulainen. Otin tehtäväkseni etsiä sellaisen seurakunnalta. Se ei suinkaan ollut helppo asia, sillä nuoret neitokset osasivat toki laskea, millainen työmäärä heitä odottaisi, vaikka palkan lisäksi etuutena oli kalustettu oma huone. Katselin maanviljelystaloista suuren lapsijoukon keskellä olevia tyttäriä, jotka ovat oppineet tekemään työtä ja jotka mahdollisesti olisivat tyytyväisiä, jos pääsisivät omaan huoneeseensa ja saisivat omaa palkkaa.

Ensimmäinen tällainen löytyi Polvijärven Hovivaarasta Ernesti Ratilaisen perheestä tytär nimeltään Taimi. Perheeseen oli syntynyt kaikkiaan 16 lasta. Vanhemmat antoivat mielellään tyttärensä kotiapulaiseksi pappilaan. Hän oli meillä kokonaisen vuoden ja auttoi ahkerasti kodin tehtävissä. Hän osallistui myös Viinijärven nuorten kerhon toimintaan. Kun kävin hänen lapsuuskodissaan pitämässä hartaushetkiä, otin hänet aina mukaani. Sopimuksen mukaan hän sai myös pitää lomapäiviä ja käydä kotonaan. Aikanaan hänen jo meiltä lähdettyään pois sain vihkiä hänet avioliittoon nuoren miehen kanssa, johon hän oli rakastu-

nut. Hänen kodissaan Hovivaarassa vietettiin upeat häät.

Seuraavan kotiapulaisen Taimi Hirvosen löysin Polvijärven Kupinpurosta. Hän joutui hoitamaan edellisen kotiapulaisen loppuajalla meille syntynyttä Yrjö-poikaamme, johon hän suoras-taan kiintyi. Taimi auttoi vaimoani ja hoiti kotiamme, laittoi ruokaa, keitti kahvia, pani puita keskuslämmitykseen, pesi pyykkiä ja teki monia muita tarpeellisia töitä. Hän oli meillä kaksi vuotta. Hänen toisen vuotensa lopulla vaimoni synnytti meille Kaija-tyttäreemme. Meiltä Taimi muutti Helsinkiin erään yhteisön keittäjän toimeen. Koska hän oli kiinnostunut ortodoksisesta uskostamme ja oli oppimishaluinen, autoin häntä myöhemmin käymään uskonnonopettajakurssin Niittylahden opistolla.

Yritimme välillä elää kesäaikana ilman kotiapulaista, mutta sitten vaimoni mieli paloi Kuopioon kesäyliopistoon, jonne hän otti huhtikuussa syntyneen Kaija-vauvamme mukaansa. Sain joksikin aikaan Sotkumassa kotonaan elävältä Seija Ratilaiselta lupauksen tulla hoitamaan kotiapulaisen tehtävät pappilassamme. Hän oli iloinen ja seurallinen ihminen, joka kyllä suoritti kaikki tehtävänsä hyvin, mutta mielellään osallistui nuorten kerhoon ja kylän nuorten rientoihin. Kun hänen lupaamansa aika meni umpeen, jouduin jälleen etsimään, mistä saisin sellaisen ihmisen, joka pystyy hoitamaan kodin ja lapset, kun vaimoni lähtee talvikaudeksi opiskelemaan Helsingin yliopistoon ja kuusi vireää lasta häärää ympärilläni enkä voi heitä kaikkia ottaa mukaani seurakuntamatkoille.

Eräs seurakuntalainen suositteli minulle, että menisin Solaan Herman Kainion kotiin pyytämään perheen Liisa-tytärtä kotiamme ja lapsiamme hoitamaan. Muistin hänet kristinoppikoulusta. Hän oli hoikka, pienikokoinen ja sirkeäsilmäinen neitonen. Minä suorastaan arkailin pyytää häntä, kun minun piti luetella kaikkia töitä, jotka meillä odottavat. Aamulla olisi herätys jo kello 7, kun vanhin tyttö lähtee kouluun ja tarvitsee puuronsa. Siivottavaa lattia-alaa on vain 220 neliometriä, huoneita kuusi, saunapuoli erikseen. Silloin, kun en ole kotona, olisi hänen käytävä viskaamassa muutama puu keskuslämmitykseen. Aamiainen syödään noin kello 11, päiväkahvi kello 14 maissa, päivällinen kello 17 ja iltateee ennen lasten nukkumaan menoa. Kello 21 maissa pitäisi lapset saada nukkumaan. Minä tulen seurakunnalta siinä kello 22

Liperin tiistaiseuralaisia hartausillassaan.

Taipaleen seurakunnan tiistaiseuralaisia retkellä Pyhän Sergein ja Hermanin Veljeskunnan vuosijuhlassa Lappeenrannassa.

maissa. Kun luettelini näitä töitä, hän vain naureskeli ja tuumi, että eiköhän niistä selviä. Hän oli nuori ja hento, mutta tarmokas tyttö, joka todella pystyi hoitamaan mallikelpoisesti perheen työt silloin, kun vaimo oli kotona ja silloinkin, kun hän oli kuu-kausikaupalla Helsingissä jatkamassa opintojaan. Hänellä oli taito saada vilkkaat lapsemme pysymään kurissa, järjestyksessä ja iltaisin ajoissa nukkumaan. Oltuaan vuoden meillä, hän hakeutui Joensuun talouskouluun. Sen jälkeen hän oli meillä toisen vuoden ja sitten meni Lieksaan kodinhoitajaopistoon. Senkin jälkeen hän oli meillä vielä puoli vuotta, kunnes hakeutui vakinaiseen virkaan Kontiolahden kuntaan.

Liisa Kainion talouskoulun ja kodinhoitajaopiston ajan ja hänen poistuttuaan meillä oli kolmeen otteeseen kotiamme hoitamassa keskikoulun käynyt tyttö Aune Nurmela, hänkin kotoisin Polvijärveltä. Hän oli hiljainen, uskovainen ja tunnollinen neitonen, joka piti lapsista. Hän muutti perheemme mukana Viinijärveltä Joensuuhun ja piti silloin autossa sylissään 2.10.1960 meille syntynyttä seitsemättä lasta Asta Helenaa.

Liperin tiistaiseuran perustaminen

Suunnitelmiini kuului synnyttää joka vuosi yksi tiistaiseura Taipaleen seurakunnan eri puolille. Kokemus oli osoittanut, että tiistaiseura pystyi saamaan tavallisia seurakuntalaisia toimintaan oman uskonnon merkeissä. Liperin kirkonkylä oli kyllä vahva luterilaisuuden keskus, josta ortodoksiset asukkaat väistyivät 1600-luvun uskonriitojen ja kahakoiden vuoksi. Silloin sai alkunsa suureksi kasvanut Liperin luterilainen seurakunta. Vähitellen entiset uskonriitojen ajat ovat muuttuneet Liperin ja Taipaleen seurakuntien rauhalliseksi rinnakkaiseloksi, jopa hyväksi yhteistoiminnaksi. Liperin kirkonkylään muutti viime sotien jälkeen huomattava joukko ortodoksisia siirtolaisia ja sivukylissä asuvia ortodokseja, niiden joukossa mm. oma veljeni Viljam verosihteerin virkaan. Hyvissä toiveissa ilmoitin liperiläiseen kotiin hartautilaisuuden, mutta siihen tuli mukaan vain veljeni, hänen luterilainen vaimonsa ja luterilainen rakennusmestari Toivo Laine, joka oli tullut minulle tutuksi Taipaleen pappilan korjaustoimien yh-

teydessä. Me joimme kahvit ja lauloimme pari Vaeltajan laulua ja minä lähdin mietteissäni ajamaan kohti kotia.

En jättänyt asiaa kuitenkaan sikseen. Kaivoin kirkonkirjoista esiin kaikkien niiden seurakuntalaisten nimet ja osoitteet, jotka asuivat Liperin kirkonkylässä tai sen lähiympäristössä. Liperin luterilaiselta kirkkoherralta sain luvan pitää ortodoksisen hartaus-tilaisuuden luterilaisessa seurakuntasalissa, joka oli kylän keskeillä. Monistin tukun kirjeitä, joissa pyysin liperiläisiä kokoontumaan tavallaan ensi kertaa ja postitin ne saamillani osoitteilla. Ihmeekseni tilaisuuteen tuli yli 60 henkeä, joukossa vain muutama luterilainen. Alkuroukusten ja saarnan jälkeen viritin keskustelun seurakunnan elämästä. Kerroin kuulumisia seurakunnan eri puolilla toimivista tiistaiseuroista ja nuorten kerhoista. Keskustelun aikana muutama läsnäolijoista jo ehdotti, että Liperiinkin pitäisi saada tiistaiseura. Lopulta minä sanoin, että kun parin viikon perästä tulen toimittamaan hartaustilaisuuden Filip Leskisen kodissa, niin tiistaiseuran perustamista kannattavat seurakuntalaiset tulkoot sinne ja ratkaisemme siellä sen asian.

Torstaina 2.10.1958 tuli paikkakunnan ortodokseja Leskisen tupa täyteen. Hartaushetken jälkeen pidettiin Liperin tiistaiseuran perustamiskokous. Seuran puheenjohtajaksi valittiin rouva Juulia Hyvönen, varapuheenjohtajaksi verotussihteeri Viljam Piironen, rahastonhoitajaksi kauppias Paavo Kuisma, sihteeriksi maanviljelijä Santeri Mikkonen ja johtokunnan muiksi jäseniksi opettaja Alvi Sergejev ja emäntä Juulia Ottavainen. Seuran kokouksia päätettiin pitää aluksi kerran kuukaudessa. Näin syntyi seitsemäs tiistaiseura Taipaleen seurakuntaan. Seuran toiminta vilkastui ja kehittyi monella tavoin. Sen jäsenten keskuudessa alkoi itää haaveita oman tsasounan saamiseksi Liperin kirkonkylään, jonka asukasmäärä oli voimakkaasti kasvamassa. Aikanaan sekin haave toteutui.

Kolmen luottamusmiehen käynti pappilassa

Lokakuun 28. päivänä kuoli Joensuun ortodoksisen seurakunnan kirkkoherra Aleksanteri Ryttyläinen sydänkohtaukseen 57-vuoden ikäisenä. Hän oli edustava ja arvostettu pappismies, jota hänen seurakuntalaisensa rakastivat. Monta kertaa hän oli vieraana

Taipaleen seurakunnassa milloin yksinään puhumassa, milloin nuorisokerhon tai kirkkokuoron kanssa. Minulla oli hänen kanssaan paljon yhteistoimintaa nuorisotyön ja seurakunnallisen toiminnan merkeissä. Osallistuin hänen hautajaisiinsa Joensuun Pyhän Nikolaoksen kirkossa, joka oli tullut täyteen surevia seurakuntalaisia.

Joitakin päiviä tämän jälkeen pappilaamme tuli yllättäen vierailulle seurakunnan kolme luottamusmiestä Outokummusta, Heikki Tenhamo, Kosti Salpakari ja Mikko Kuikka. Heikki Tenhamo aloitti heidän asiansa selvittämisen minulle: "Nyt kun rovasti Ryttyläinen on kuollut, niin kirkollishallitus panee hänen virkapaikkansa haettavaksi. Kenties sinäkin olet jo ajatellut hakea sitä. Me tulimme puhumaan sinulle, että pysyisit edelleenkin Taipaleen seurakunnan kirkkoherran virassa. Me olemme sinun viranhoitoosi tyytyväisiä niin kuin käsityksemme mukaan koko seurakunta. Tämä pappila korjattiin ja perheesi asunto-olot ovat meidän mielestämme hyvät. Jos sinun palkkauksessasi on puutteita, niin sano se meille, me yritämme sitä parantaa. Onhan sinulla iso perhe. Vaimosi on opiskelemassa Helsingissä ja sinun on pitänyt palkata lastesi hoitoon kotiapulainen. Tulimme sanomaan tämän mielipiteemme senkin vuoksi, kun siinä sinun vaalissasi oli niitäkin, jotka olivat sinun valinnastasi toista mieltä."

Samassa hengessä asiasta puhuivat toiset kaksi mukana ollutta miestä. Myönsin, että heidän tulonsa kotiini ja sanomansa vaikutti minuun. Joensuu on minulle tuttu paikka, koska olen siellä aloittanut työni kirkkokunnan palveluksessa, mutta Taipale on minulle myös läheinen ja on monta asiaa, jotka suunnitelmissani täällä ovat vielä kesken. Asuntooni ja palkkaani minun on oltava tyytyväinen, sillä olette minulle antaneet kaiken sen, mikä säännösten mukaan kuuluu. Olen yrittänyt hoitaa perheeni taloutta tulojen mukaan, vaikka on ollut kuukausia, jolloin kaupan ruokalaskun ja kotiapulaisen palkan maksun jälkeen taskut ovat olleet tyhjät, mutta asunnossa ja palkassa minä en voittaisi mitään, vaikka siirtyisin Joensuuhun. Keskustelun lopulla sanoin heille: "Jospa äitini olisi elossa ja kuulemassa tätä, mitä te tulitte sanomaan. Tänne tulooni johtaneen vaalin edellä hän näet sanoi unensa perusteella ja saman vaalin jälkeen kirjeessään näin: Kun tulet tänne papiksi, niin muista kunnioittaa ja palvella samalla

hartaudella niitä, jotka valinnastasi olivat eri mieltä kuin niitä, jotka sinua innolla kannattivat."

Kirkkokunnan 40-vuotisjuhla

Ortodoksinen uskonto tuli maahamme tämän vuosituhannen alkupuolella itäistä tietä kreikkalaisten ja venäläisten munkkien välityksellä. Uskonnon tukipaikoiksi ja lähetystyön keskuksiksi syntyi karjalaisten asuma-alueille lukuisia luostareita, joista kuuluisimpia olivat Valamon, Konevitsan, Syvärin ja Ondrusovan luostarit. Karjalaisten alueille syntyneitä luostareita ja seurakuntia johdettiin Novgorodista ja Pietarista käsin. Suomen suuriruhtinaskunnan alueella olleista seurakunnista ja luostareista muodostettiin vuonna 1892 hiippakunta. Suomen itsenäistymisen jälkeen 26.11.1918 Suomen senaatti antoi asetuksen Suomen ortodoksisesta kirkkokunnasta. Tätä tapahtuman muistoksi on marraskuun 26. päivää ruvettu pitämään kirkkokunnan itsenäistymispäivänä.

Sotien jälkeen ortodoksisen kirkkokunnan johto katsoi asiaan kuuluvaksi järjestää kirkkokunnan itsenäistymisen 40-vuotisjuhlan Kuopiossa 26.11.1958. Kun sota oli köyhdyttänyt kirkkokunnan, pyysi kirkollishallitus juhlan kuluihin avustusta maan hallitukselta. Pääministeri Fagerholm oli kyllä alkuun vedonnut vanhaan periaatteeseen, että jos firmalla ei ole rahaa, niin firma ei juhli. Kun hän sai kuulla, että juhlaan tulisi arvovaltaisia ulkomaalaisia vieraita, mm. Konstantinopolin patriarkan edustajana Maltan metropoliitta Jaakob ja Venäjän kirkon edustajana Krutitskin ja Kolomnan metropoliitta Nikolai ja Eestin pakolaiskirkon edustajana kirkkoherra Martin Juhkam Ruotsista, maan hallitus antoi kohtuullisen määrärahan juhlan kuluihin. Valtiovallan edustajana juhlaan tuli ministeri Urho Kähönen.

Juhlatilaisuudet alkoivat jo aattopäivänä rukouspalveluksella Kuopion kirkossa. Arkkipiispa Herman toivotti juhlaan tulleet ulkomaalaiset ja kotimaiset vieraat tervetulleiksi. Rukouspalveluksen toimitti apulaispiispa Paavali papiston ja kanttorikurssin kuoron kanssa. Sitten seurasi papiston kokous, jossa luennoivat piispa Aleksanteri ja pastori Dimitri Tarvasaho kirkosta ja kirkkokunnasta. Luentojen jälkeen papisto totesi, miten hämäriä ovat

tiedot kirkkokunnan alkuajoista. Metropoliitta Nikolai oli sitä mieltä, että Leningradin hengellinen akatemia voi antaa apua vanhojen kirkollisten arkistojen tutkimisessa, jotta menneisyyteen saataisiin lisää selvyyttä. Kokouksen jälkeen suoritettiin kunniakäynti ja seppeleenlasku Kuopion sankarihaudalle. Päivällä toimitettiin ortodoksisen kirkkomuseon vihkiminen ja illalla kirkossa juhlagigilia, jonka toimittamiseen osallistuivat metropoliitat Jaakob ja Nikolai, piispa Paavali, kahdeksan pappia, kaksi diakonia ja kirkkokuoro kanttori Pauli Koukkusen johdolla.

Varsinainen juhlapäivä aloitettiin liturgialla Pyhän Nikolaoksen kirkossa. Sen toimittivat samat henkilöt kuin vigiliankin paitsi että piispa Paavalin tilalla oli piispa Aleksanteri. Juhlasaarnan pitäminen oli uskottu minulle. Kirkon täyttänyt rukoileva kansa sai voimakkaasti kokea, miten ortodoksinen uskontomme on kansainvälinen ja toimii kaikkialla maailmassa ja että tämän kirkon piiriin kuuluu pienenä joukkona maamme ortodoksiset kristityt.

Piispa Paavalin johdolla toimiva juhlatoimikunta oli järjestänyt Hotelli Atlaksen ravintolasaliin juhlaan, johon oli kutsuttu ulkomaalaiset vieraat, valtiiovallan edustajat, kirkollishallituksen jäsenet, joukko papistoa ja seurakuntien edustajia. Minun tehtävänäni oli hoitaa juhlan tiedotusasiat. Kun menin juhlatoimikunnan jäsenen ylidiakoni Leo Kasangon kanssa katsomaan ennalta ravintolasalin järjestelyä, huomasin vieraitten nimiluettelossa monia pappien vaimoja, mutta en oman vaimoni nimeä. Ihmettelin tätä isä Leolle, joka sanoi, että poikkeuksia lukuunottamatta rouville ei ole varattu ateriapaikkoja. Sanoin hänelle: "Juhlatoimikunta on toiminut Jumalan sanan vastaisesti. Raamatusta voimme lukea: Minkä Jumala on yhdistänyt, sitä älköön ihminen erottako. Minä en tule lainkaan aterialle, jos vaimolleni ei ole paikkaa ravintolassa. Miltä se tuntuu, jos minä syön täällä juhlaan ja vaimoni kuuden lapsen äiti samanaikaisesti kävelee pitkin Kuopion katuja." Ylidiakoni sanoi: "Pitääkö minun antaa oma paikkani sinun vaimollesi." Vastasin hänelle: "Jos et pysty asiaa muuten hoitamaan, niin vaikka niin, sillä eihän sinun tarvitse mennä kävelemään katuja pitkin, vaan voit mennä omaan lämpimään kotiisi." Siihen tuli piispa Paavali, joka sanoi isä Leolle: "Varaa paikka Anna Marialle, helposti se sinulta onnis-

tuu." Vaimoni sai osallistua ateriaan, mutta monet pappien rouvat kävelivät pitkin katuja tai istuivat majapaikoissaan. Tämä pappien vaimoja aliarvioiva piirre on valitettavasti toistunut useilla kirkkokunnan juhlien aterioilla.

Juhlalounaalla isäntien puheenvuoron piti kirkollishallituksen maallikkojäsen varatuomari Simo Härkönen ja vieraitten puolesta metropoliitta Jaakob. Metropoliitta Nikolai toi esiin, miten monta ilon aihetta on Suomen ortodoksisella kirkkokunnalla: valtiovallan tuki, oma pappisseminaari ja elävä nuorisotyö. Ministeri Urho Kähönen toivoi Suomen kahden kirkon kokoavan voimansa, että Suomen kansa voisi aina suurissa ratkaisuisaan kuunnella Jumalan ääntä. Piispa Eino Sormunen totesi, että kirkkojen yhteistyö on paras tie kansan eheyttämiseen. Aterian jälkeen oli kirkossa kiitosrukoushetki, jossa saarnasi metropoliitta Jaakob. Puheen tulkitsi suomeksi maisteri Heikki Kirkinen.

Juhlapäivän arvokkaaksi päätökseksi muodostui iltajuhla Kuopion kaupungintalon juhlasalissa. Se alkoi rukousveisulla ja arkkipiispa Hermanin siunauksella. Tervehdyspuheen piti piispa Paavali. Kuopion kirkkokuoro lauloi kanttori Pauli Koukkusen johdolla. Nissa Raine luki Aari Surakan kirjoittaman juhlarunon Pyhittäjäisien tiellä. Juhani Homanen ja Irma Ruuskanen esittivät Händelin sonaatin. Pastori Aari Surakka juhlapuheessaan selosti kirkkokunnan vaiheita ja totesi, että patriarkka Tiihonin antama autonomiakirja, patriarkka Meletiuksen tomos ja patriarkka Alekseinen hyväksymispäätös ovat ne kanoniset peruskivet, joihin Suomen kirkkokunnan kanoninen asema koko maailman ortodoksisessa kirkossa perustuu. Kanttorikurssin kuoro esitti bysanttilaisen sävelmän, 1700-luvun sävelmän ja suomalaisen säveltäjän Boris Jakubovin Kiitä sieluni Herraa.

Tervehdysten sarjan aloitti ministeri Urho Kähönen toivottaen menestystä kirkkokunnan henkiselle ja aineelliselle jälleennrakennukselle. Metropoliitta Jaakob kiitti kirkkokuntaa uskollisuudesta Konstantinopolin patriarkaatille. Metropoliitta Nikolai todisti Venäjän äitikirkon rakkautta Suomen kirkkokuntaa kohtaan ja luovutti lahjana Jumalanäidin ikonin. Sitä vastaanottaessaan arkkipiispa Herman ei voinut pidättää pitkäaikaista painettaan sodan lyömän kirkkokunnan johdossa, vaan sanoi, että juhlassa osataan kyllä puhua rakkaudesta, mutta silloin, kun sota ruhjoi ja

hajoitti kirkkokunnan, ei kuulunut Venäjän äitikirkolta rakkauden ja rohkaisun sanoja. Arkkipiispan sanat vaikuttivat salaman tavoin juhlayleisöön, mutta sitä seuraavat tervehdykset palauttivat tunnelman ennalleen. Tervehdyksiä esittivät vielä piispa Eino Sormunen luterilaisen kirkon puolesta, kaupunginjohtaja Aarno Tuurna Karjalan liiton puolesta, kirkkoherra Martin Juhkam Eestin pakolaiskirkon puolesta ja kunnallisneuvos Yrjö Tuominen Kuopion kaupungin puolesta. Juhlan päätökseksi laulettiin kiitospsalmi.

Juhlan jälkeen tuli metropoliitta Nikolai hyvin hätääntyneen näköisenä toimistoon, jossa minä hoitelin juhlan tiedotusasioita. Hän kysyi, tulevatko sanomalehdet julkaisemaan arkkipiispa Hermanin reaktion Venäjän kirkkoa kohtaan. Jos niin tapahtuu, meillä Venäjän kirkon edustajilla tulee olemaan vaikeuksia palatuaamme kotimaahan. Minä rauhoitin häntä ja sanoin, ettei ainaakaan tästä meidän toimistostamme lähtevissä tiedoissa sitä oteta esille ja uskon suomalaisten sanomalehtimiesten ymmärtävän, ettei ole tarpeen enää ottaa sitä esille, kun juhlasta on muutakin selostettavaa. Eräät lehdet kysyivät minulta, haittaako kirkkojen suhteita, jos asia vielä julkaistaan lehdissä. Minä totesin, että arkkipiispan vastaus teki jo tehtävänsä juhlassa ja asian vatvomisesta tuskin on kellekään hyötyä. Juhlassa esitetyt puheet ja tervehdykset julkaisin sellaisinaan Aamun Koitossa kirkkokunnan väestön luettaviksi.

Kirkkokunnan itsenäistymisen 40-vuotisjuhlaa vietettiin Taipaleen seurakunnassa siten, että pääkirkon seinälle asetettiin marmoritaulu asiaa selittävine teksteineen sen muistoksi, että Taipaleen kirkossa 100 vuotta sitten ensimmäisenä maassa otettiin käyttöön suomenkieliset jumalanpalvelukset.

Tiistaiseura Sätöskoskelle

Taipaleen seurakunnan alueella tiistaiseurat jaksoivat vuodesta toiseen säilyttää vireytensä niin, ettei niiden toiminnassa tapahtunut väsähtämistä. Se ajatukseni, että yritän perustaa joka vuosi yhden uuden tiistaiseuran, toteutui varsin hyvin. Siirtolaisten lisäksi seurakunnan entiset jäsenet olivat todenneet, miten tiistaiseura toi vaihtelua heidän elämäänsä ja opetti entistä paremmin

Viinijärven lääkäri Osmo Kaipainen ja hänen vaimonsa kirjailija Anu Kaipainen.

Pappi ja hänen vaimonsa valmiina vastaanottamaan vieraita Taipaleen pappilaan.

tuntemaan ortodoksista uskontoa. Säännöllisten seurailtojen lisäksi tiistaiseurat toimeenpanivat kyläkunnan yhteisiä kirkkomatkoja, pyhiinvaelluksia luostareihin ja vierailuja toisten tiistaiseurojen järjestämiin juhlatilaisuuksiin, joita oli tapana pitää joulupaaston aikana ja keväällä ennen maanviljelijäin peltotöitä.

Seurakunnan kahdeksas tiistaiseura syntyi Sätöskoskelle. Olin mukana seuran perustamiskokouksessa 9.2.1959 Yrjö Kuikan talossa, mutta ajatus seuratoiminnan aloittamisesta ei enää ollut minusta lähtöisin, vaan kyläläisten omasta keskuudesta ja sikäläisten ortodoksien halusta ylläpitää keskuudessaan hengellistä valistustoimintaa. Seuran puheenjohtajaksi valittiin emäntä Niina Naumanen, varapuheenjohtajaksi maanviljelijä Kalle Ratilainen, sihteeriksi rouva Liisa Kuikka, rahastonhoitajaksi emäntä Helvi Pakkanen ja johtokunnan muiksi jäseniksi maanviljelijä Herman Miinalainen, emäntä Veera Koponen ja neiti Liisa Naumanen. Seuran kokouksia päätettiin pitää joka toinen viikko vuorotellen jäsenten kodeissa. Kokouksiin järjestetään hengellistä ohjelmaa.

Viinijärven lääkituttavuudet

Viinijärvi oli jatkuvasti kasvava kirkonkylä, jossa oli kaksi kirkkoa, kansakoulu, useita kauppaliikkeitä, elokuvateatteri, kahvila, rautatieasema, paloasema ja poliisilaitos. Minun toimintakaudella ni kyläläiset puuhasivat kylän taloihin vesijohtoverkoston, jonka pääjohto kaivettiin seurakunnan pellon halki. Liperin toinen kunnanlääkäri oli sijoitettu Viinijärvelle, jossa hän piti vastaanotonsa. Sairaalahoittoa tarvitsevat potilaat vietiin joko Liperiin kunnansairaalaan tai Joensuuhun keskussairaalaan. Viinijärvelle saatiin kyläläisten yhteistoiminnan avulla oma oppikoulu nimellä Viinijärven yhteiskoulu. Minut valittiin hanketta johtamaan ja kun se toteutui, koulun johtokunnan puheenjohtajaksi. Koulun ensimmäiseksi rehtoriksi saatiin Niilo Ojala, joka asui Outokummussa.

Ensimmäinen Viinijärven lääkäri, johon minä tutustuin, oli pitkä mies Aarne Virtanen. Hän oli aloittanut elämänsä työmiehenä, josta luki ylioppilaaksi ja sen jälkeen opiskeli lääkäriksi. Yhteiskunnallisen asemansa noususta huolimatta hän oli säilyttänyt itsensä kansanomaisena ja helposti lähestyttävänä ihmisenä.

Kun vanhin tyttäreni sairastui tuhkarokkoon ja minä hätääntyneenä kysyin häneltä, miten minun pitää eristää muut lapset potilaasta, kun ne ovat tottuneet aina leikkimään keskenään, hän rauhoitti minua ja sanoi: "Älä eristä mitenkään. Anna niiden vain olla yhdessä. Mitä pienempänä he saavat tuhkarokon, sitä parempi se on heille tulevaisuutta varten."

Ristonkankaalta oli muuan mökin emäntä kutsunut lääkärin kotiinsa ja selittänyt sairauttaan: "Mikä kumman sairaus lienee minuun tullut, kun vähäväliä vilulla hyrräyttelöö." Virtanen oli koetellut kädellään potilaan otsaa ja sitten mennyt ulos halkoliiteriin ja tuonut sieltä ison sylyyksellisen puita, sytyttänyt ne mökin uuniin palamaan ja sanonut: "Anna näiden puiden palaa ja uunin lämmitä. Jos vielä sen jälkeen hyrräyttelöö, niin pane vielä lisää puita uuniin palamaan." Emäntä oli kiitellyt ja kysellyt, mitä tohtorin käynti maksaa? Virtanen oli vastannut: "Ei maksa mitään ja jos et saa ketään muita tuomaan sinulle puita uuniin, niin soita uudestaan minulle."

Viinijärvellä kuulin eräästä vaimosta, joka meni Virtasen luo valittelemaan kipeitä ja jäykkiä niskalihaksiaan ja tiedusteli, mikä niiden vaivojen hoitoon olisi paras lääke? Virtanen oli sanonut: "Ei siihen sen parempaa lääkettä ja hoitoa tarvita kuin että sanot iltasilla miehellesi: Jos meinaat minun viereeni tulla nukkumaan, niin hierohan ensin nuo niskan ja hartian kippeet paikat."

Virtasen jälkeen saatiin Viinijärvelle lääkäriksi Osmo Kaipainen, jonka vaimo Anu Kaipainen tuli Viinijärven yhteiskouluun suomen kielen opettajaksi. He kävivät vierailulla pappilassamme ja minä vaimoni kanssa heillä. Osmo Kaipaisen ammattitaitoon jouduin turvautumaan kasvavien poikieni leikeissä saamien vammojen takia. Hän ompeli haljennen huulen, laastaroi haavat, kirjoitti lääkkeitä sairauksiin ja antoi ohjeita lasten vaivojen hoitoon. Kerran Yrjö-poikani loukkasi jalkaluunsa ja vein hänet Kaipaisen hoitoon. Hän lähetti minut viemään pojan Joensuuhun röntgeniin. Kun tulin kuvan kanssa hänen luokseen uudestaan, sain uuden määräyksen mennä Liperin sairaalaan, jossa pojan jalka kipsattiin polvea myöten liikkumattomaksi. Ohjeen mukaan kipsin piti olla paikallaan 40 päivää. Poika ei kuitenkaan malttanut olla yhdessä kohtaa, vaan käveli linkuttaen kipsijalkansa kanssa ja jatkoi leikkejään muiden lasten kanssa.

Kerran kansliasta ulos tullessani huomasin Yrjön seisovan pappilan maantienpuoleisella penkereellä kipsijalkansa kanssa ja Petrin maantien kirkonpuoleisella penkereellä. Petri messusi siellä kovalla äänellä suuren ektenian kehoitusten sarjaa: "Rukoilkaamme rauhassa Herraa." Yrjö vastasi tien toiselta puolelta Petrin lauseisiin yhtä kovalla äänellä: "Herra, armahda." Kuuntelin mieli iloisena pappien poikien leikkimessua. Toisen kerran seurakunnalta kotiin tultuani huomasin molemmat poikani pappilan katolla. Valkea kipsijalka erottui hyvin punaista tiilikattoa vasten. Kutsuin heidät sieltä kiireellä pois ja selitin, että kipsijalan kanssa on liikuttava hyvin varovasti. Kun sitten 40 päivän kuluttua vein Yrjön lääkäri Kaipaisen nähtäväksi, hän purki siteen ja ihmetteli: "Enpä ole tätä ennen nähnyt näin pehmeäksi murentunutta kipsiä." Pojan jalka todettiin parantuneeksi ja niin hän pääsi taas vapaasti juoksentelemaan pitkin peltoja.

Anu Kaipaisesta tuli kirjailija

Lääkärin rouva, maisteri Anu Kaipainen ryhtyi Viinijärvellä kirjoittamaan romaania, jonka hän julkaisi nimellä Utuiset neulat. Hän oli utelias ihminen niin kuin kirjailijalle sopikin ja tutustui kylän elämään monipuolisesti. Hän oli hyvä opettaja ja ystävällinen ihminen, joka sai helposti itselleen ystäviä ja hyviä tuttavuus-suhteita. Hän halusi tutustua tavallista paremmin myös minun papilliseen työhöni ja pyysi jopa päästä mukaani seurakunnan tilaisuuksiin. Kerran hän sanoi, että minussa on muka enemmän taiteilijaa kuin pappia, mikä mielipide hämmästytti minua. Hän oli mukanani muutamassa hartaustilaisuudessa. Talon emäntä otti hänet tavallista kohteliaammin vastaan, kun sai puhutella häntä tohtorinnaksi. Niihin aikoihin vaimoni oli Helsingissä jatkamassa opintojaan yliopistossa. Seurakuntalaiset tiesivät, että minä elin lasteni kanssa vaimoa ikävöivän miehen päiviä. Tilannetta poh-tiessani minä jouduin rajoittamaan Anu-kirjailijan mukanaoloa minun mukanani seurakunnan tilaisuuksissa selittämällä, että kun hän on nuori kaunis luterilainen rouva, niin yhteisistä matkoistamme ruvetaan pian puhumaan sellaista, mikä ei pidä paikkaansa. Ajattelin myös sitä, että voin vielä joutua kuvatuksi jossakin

hänen romaanissaan todellakin "enemmän taiteilijana kuin pappina" ja omasta mielestäni halusin Taipaleella olla vain pappi ja ihminen. Anu Kaipaisen ystävyttä pidin jatkuvasti arvossa. Hänen kanssaan oli mielenkiintoista keskustella. Monista hänen ajatuksistaan ja mielipiteistään sain hedelmällistä aineistoa saarnoihini ja puheisiini.

Eräästä Anu Kaipaisen kirjasta sain lukea myös perhettämme koskevan hauskan kuvauksen. Perheemme suuri lapsijoukko oli hänen huomionsa kohteena. Hän kertoi minun eräänä päivänä ajaneen autolla perheeni kanssa yli sadan kilometrin päähän, kun muistin, että poika oli jäänyt Taipaleen kirkkoon nukkumaan ja minun piti kääntyä takaisin häntä hakemaan. Kirjailijalla on tietysti vapaus kuvata elämää niin kuin hyväksi näkee. Totuus tästä tapahtumasta oli seuraavanlainen: Vaimoni vei lauantai-iltoina lapsemme kirkkoon vigiliaan. Tytöt lauloivat hänen kanssaan kuorossa, mutta pieni poikamme oli väsynyt pitkään palvelukseen ja hiipinyt kaikessa hiljaisuudessa nukkumaan kirkon penkille. Vigiliasta lähtiessämme emme huomanneet häntä, vaan menimme pappilaan. Siellä lapsien nukkumaanmenoa hoitaessamme huomasimme, ettei poikaa näy missään. Minä arvasin asian, otin kirkon avaimet ja menin sinne. Siellä poikanen nukkui kaikessa rauhassa kirkon penkillä. Herätin hänet ja talutin pappilaamme nukkumaan. Tästä ja monista muista mielenkiintoisista tapauksista luonnollisesti keskustelimme Kaipaisessa tai meillä kahvipöydän ääressä.

Oltuaan muutamia vuosia kunnanlääkärinä Viinijärvellä Osmo Kaipainen siirtyi vaimonsa kanssa pois paikkakunnalta ja toimi jonkin aikaa mm. ministerinä maan hallituksessa. Anu Kaipaisesta kehittyi tuottelias, arvostusta ja kirjallisia palkintoja saanut kirjailija, jonka teokset ovat menneet hyvin kaupaksi. Niitä on hänen omistuskirjoituksellaan varustettuna perheemme kirjastossa. Meillä ne kuuluvat hyvin luettujen kirjojen joukkoon.

Vastavarastetulla autolla hartaushetkeen

Seurakuntapapin työhön kuului niin paljon matkustamista, että oma auto oli aivan välttämätön. Pappilan ulkorakennuksessa oli autotalli, jossa sain säilyttää autoani silloin, kun en ajanut sillä. Eräänä yönä oli Viinijärvelle tullut pari pankkiryöstäjää, jotka olivat katsastaneet paikallisen osuuspankin heille sopivaksi kohteen. Minun nukkuessani he olivat murtautuneet autotalliini ja ottaneet sieltä autoni. Osuuspankista he nostivat kassakaapin autoni tavaratilaan ja kun se ei siihen kunnolla mahtunut, niin ruhjoivat tarpeellisen määrän auton peräosaa. Sitten he ajoivat noin viiden kilometrin päähän metsään, jossa räjäyttivät kassakaapin, ottivat siinä olleet rahat ja ajoivat autollani Joensuun torin reunaan. Siitä he jatkoivat muilla keinoilla matkaa eteenpäin.

Aamulla herättyäni sain kuulla uutisen pankin ryöstämisestä ja autotalliin mentyäni huomasin, että oma autonikin oli poissa. Ilmoitin asiasta poliisille. Pian sainkin tiedon, että hieman ruhjottu autoni olisi haettavissa Joensuusta. Tapaus herätti tietysti suurta huomiota Viinijärvellä. Joensuulaisten lehtien välityksellä uutinen levisi maakunnassa. Siinä sivussa sain minäkin huomiota osakseeni. Kun minun piti luvatut toimitukset suorittaa, jouduin niihin menemään ruhjotulla autollani, kunnes se voitiin korjata Viinijärvellä toimivassa Korolaisen autokorjaamossa. Muistan, kun pankkiryöstön jälkeisenä päivänä menin Mattisenlahteen Aikosen kotiin pitämään rukouspalvelusta, talon tytär Alli kysyi kasvot vakavana: "Silläkö vastavarastetulla autolla sinä tulit?" Auton käytöstä ryöstön välineenä jouduin niina päivinä paljon keskustelemaan. Parhaimpiin pappisystäviini kuulunut Dimitri Tarvasaho kasvoillaan kurillinen ilme kysyi minulta: "Voit kai sinä näin meidän kesken sanoa, paljonko sinun osuutesi oli pankin ryöstösaaliista?" Saatoin aivan rehellisesti vastata, että kaksi markkaa, sillä ne kolikot todella löysin autoni ruhjoutuneesta takakopista. Varma en tosin ollut, olivatko ne tulleet sinne kassakaapin räjäyttämisen yhteydessä vaiko minulta itseltäni joskus pudonneet.

Kassakaapin ryöstäjät saatiin kiinni ja he joutuivat vastaamaan teostaan Liperin käräjillä. Heidät tuomittiin vankilaan ja määrättiin maksamaan mm. minulle korvausta autolle aiheutetusta vahingosta. Kun he olivat varattomia miehiä, ei korvausta tieten-

kään tullut lainkaan. Kun se ryöstössä mukana olleen auton ruhjoutunut tavaraosa tuli korjatuksi, aloin suunnitella uuden auton hankkimista ja jonkin ajan kuluttua se toteutuikin. Mutta minulta anastettiin vielä toinenkin auto pappilan autotallista ja sillä kertaa oli kysymyksessä uusi auto.

Matkustin junalla Helsinkiin kokoukseen ja yövyin siellä sisareni Aunen kodissa. Sinne soitti Outokummusta autoilija Tuomela ja sanoi nähneensä minun uuden autoni noin viiden kilometrin päässä Outokummusta tien risteyksessä pehmeään soraan kiinni juuttuneena. Muutaman puhelun jälkeen sain tietää, että Viinijärven Särkän mökkien eräät pojat olivat ottaneet autotallista autoni luvattomaan käyttöön ja ajaneet sillä parikymmentä kilometriä. Kääntäessään autoa se oli juuttunut kiinni mahastaan risteyksen reunassa olevaan hiekkaan. Pojat olivat joutuneet palaamaan omilla konsteillaan Viinijärvelle. Poliisi löysi syylliset hyvin pian ja toi heidät minun eteeni, jotta saisin heille opettaa katekismuksen käskyjä, varsinkin sitä, jossa sanotaan: "Älä varasta." Pojat olivat katuvaan näköisiä ja selittivät, että heistä tuntui mukavalta ajaa uudella autolla, kun aina on pitänyt tyytyä vanhoihin rämäautoihin. Kun autolleni ei tullut heidän yöllisen ajonsa takia mitään vahinkoa, varoitin heitä enää toista kertaa ottamasta luvatta kenenkään autoa ja oman asiani annoin heille anteeksi. Pojat kumarsivat syvään ja lähtivät juoksujalkaa kipittämään tietä pitkin.

Petri-poikani autoilijana

Poikien halun ajaa autoa olin todennut omassa perheessäni. Rakensin heille leikkejä varten laudoista ja pyöristä auton, jota saattoi työntää takaa ja yksi sai istua ohjaamassa sitä auton ratista. Poikien mielestä oikea auto oli kuitenkin mielenkiintoisempi. Silmät tarkkana he seurasivat käsieni ja jalkojen liikkeitä autoa ajaessani.

Kerran jätin auton pihaan koivun juurelle varjoon. Istuttuani jonkin aikaa kansliassa, tulin ulos ja huomasin, että auto oli poissa. Silloin Petri-poikani, joka oli kuusivuotias, sanoi ajaneensa auton pappilan toiselle puolelle. Siellähän se seisoi moottori

Kirkkoherra Leo Merraksen lapset Olavi, Tuta ja Herman Taipaleen pappilan leikkimökissä.

pysähtyneenä. Minä en jaksanut ymmärtää, millä keinoin hän oli saanut sen ajettua sinne ja kauhulla ajattelin, että hän olisi voinut sen vaikka päästää menemään jyrkkää rinnettä myöten Taipaleen jokeen. Poika vain selitteli minulle, että olenhan minä tarkkaan katsonut, mitä sinä teet autoa ajaessa ja minusta oli jännittävää kokeilla.

Asia aiheutti vakavan keskustelun minun ja pojan välillä. Osittain oli näet minussakin syytä Petrin ajeluun. Olin ottanut pojan mukaani Joensuuhun, kun läksin ostamaan autoa ja silloin kysynyt, paljonko hän voi antaa rahaa, jos ostamme auton yhteiseksi? Hän lupasi 50 markkaa omista säästöistään. Ostettuani auton sanoin kotiin tultua vaimolleni, että nyt me kaksi miestä kävimme ostamassa yhteisen uuden auton ja että Petri antoi osuutenaan 50 markkaa. Siitä lähtien hän muisti esitellä muille pojille, että tämä on hänen ja isän yhteinen auto.

Entinen vanha auto jäi pihaan ja ilmoitin sen myytäväksi. Sanoin Petrille, että myy sinä nyt tuo vanha auto ja ilmoitin hinnan, mikä hänen tulisi siitä saada. Eräs ostaja olikin tullut

Autosta kiinnostuneet pappilan pojat Petri ja Yrjö.

minun poissaollessani, katsellut autoa joka puolelta ja valitellut, että lokasuojissa näyttää olevan ruostetta. Silloin Petri oli sanonut: "Ei se vielä ole mitään, mutta tulkaapas katsomaan, miten täällä on ruostetta ja täällä, ja täällä on ihan iso ruosteen tekemä reikä lattiassa." Kotiin tultuani mies tuli minua tapaamaan ja sanoi ostaneensa auton, koska pikku myyjä niin harvinaisen rehellisesti esitteli kaikki auton vikapaikat. Varmuuden vuoksi hän halusi vain kysyä, riittääkö se hinta, minkä Petri oli hänelle ilmoittanut? Tottakai se riitti ja minä panin vain nimeni luovutuspaperiin.

Pappilamme ohi ajoi paljon autoja, mutta Petri tunsikin meidän automme äänen yöllä ja päivällä. Usein hän yölläkin heräsi, kun ajoin pihaan ja juoksi minua vastaan. Minua rupesi pelottamaan, että jos hän yöllä pakkassäällä tulee ulos ja vahingossa sulkee oven ja jää kylmään, jos sittenkin erehtyy auton äänessä ja minä en tulekaan pihaan. Varalta me jätimme lukitsematta keskuslämmityksen halkovajan ikkunan, josta hän pääsee lämpimään, jos

tällainen tilanne tulisi eteen. Petri lähti mielellään autokyytiin minun ajaessani pitämään hartaushetkiä ja käydessäni tiisteuseuroissa seurakunnalla. Hän jakoi tilaisuuteen tulleille laulukirjat ja tarvittaessa esitti yksinlauluna jonkun kirkkoveisun. Saarnani aikana hän helposti nukahti tuoliinsa, mutta heräsi laulamaan tilaisuuden loppuveisua. Joskus hän oli mennyt auton takaosan lattialle piiloon ja nousi sieltä matkan aikana ja sanoi: "Isä, minä olen täällä." Kun hän täytti viisi vuotta, minä itse ompelin hänelle pikkuisen stikarin, jonka hän puki ylleen tullessaan kirkkoon avustamaan jumalanpalveluksessa niin kuin muutkin suuremmat kirkkopoijat, jotka vuorollaan avustivat kirkossa.

Kolme kristinoppikoulua vuodessa

Taipaleen papin ja kanttorin opetusohjelmaan kuului kolme kristinoppikoulua vuodessa. Taipaleen kirkossa pidettiin keväällä ennen peltotöiden alkua kolmen viikon päiväkurssi, jossa kuutena arkipäivänä oli viisi oppituntia päivässä. Papin oppiaineet olivat katekismus, kirkkohistoria ja jumalanpalvelusoppi. Kanttorin oppiaineet olivat kirkkolaulu ja kotirukoukset. Taipaleen kristinoppikouluun tuli maanviljelijäin tyttöjä ja poikia myös Kuusjärven puolelta, joskus joku Polvijärveltäkin asti. Sopivan jalkatien pyörämatkan takaa oppilaat tulivat tunneille kotoaan mukanaan eväspalaset kuten aikanaan kansakouluun lähtiessään. Pitempimatkaiset asuivat kolmen viikon ajan sukulaisten tai hyvien tuttavien taloissa. Pappilaan otimme asumaan yhden tai kaksi oppilasta ja he olivat mukana myös perheen aterioilla. Tavallisesti heidän kotoaan tuotiin ruokatavaroita kohtuullinen määrä pappilan keittiöön yhteiseen käyttöön. Vuokraa oppilailta ei peritty.

Toinen vastaavanlainen päiväkurssi pidettiin syyskaudella peltotöiden päätyttyä Polvijärven puolella vuorovuosina Polvijärven kirkossa ja Sotkuman rukoushuoneessa. Ajoimme sinne kanttorin kanssa minun autollani, kuten yleensäkin seurakunnan matkoilla. Tuntien järjestelyssä noudatimme joustavuutta, joskus jopa niin, että kanttori piti päivän kaikki tunnit ja tuli opetustyöhönsä linja-autossa ja minä vastaavasti samoin vuorollani. Kolmas kurssi pidettiin iltakurssina Outokummun rukoushuoneessa.

Kristinoppikoulun päätösjuhla Outokummussa, vierailevana pappina Aari Surakka, oik. ylh. vahtimestari Mikko Soikkonen.

Kristinoppikoulun päätösjuhla Polvijärvellä, vierailevana pappina Väinö Ihatsu, oikealla ylhäällä vahtimestari Antti Kuronen.

Opetusta annettiin neljän tai viiden viikon aikana kolmena iltana kaksi tuntia kerrallaan. Minä opetin kahtena iltana ja kanttori yhtenä. Hän matkusti tunneilleen linja-autossa. Outokumun kurssiin osallistuivat koulunuoret, joille päiväkurssi ei sopinut.

Kursseille otettiin 15-vuotiaita tyttöjä ja poikia. Sen päätökseksi kaikki oppilaat kävivät yksitellen synnintunnustuksella papin luona. Päättäjäisliturgiassa oppilaat lauloivat kaikki liturgian veisut tai ainakin huomattavan osan niistä. Liturgiassa oppilaat osallistuivat Herran ehtoolliseen. Paikkakunnan tavan mukaan oppilaat tulivat päätösjuhlaan hyvin pukeutuneina, tytöt useimmiten valkeissa leningeissä. Jokaisen kurssin päätökseksi järjestettiin yhteinen kahvitilaisuus oppilaitten vanhempien kanssa. Nuoret esittivät laulua ja joskus muutakin ohjelmaa. Minä kanttorin kanssa jaoin oppilaille todistukset kurssin suorittamisesta ja seurakunnan lahjana rukouskirjat. Joskus päätösjuhlan järjestelyyn osallistui myös paikkakunnan nuorten kerho, jolloin ohjelmaa oli enemmän ja juhlayleisöä täysi sali.

Kristinoppikouluperinne oli alkanut Taipaleen seurakunnassa 1700-luvulla Ruotsin vallan aikana, jolloin Taipaleen seurakunta kuului Porvoon luterilaisen piispan alaisuuteen hallinto- ja opetusasioissa. Silloin oli luterilaisten seurakuntien tavoin myös Taipaleen ja Ilomantsin ortodoksiset seurakunnat velvoitettu järjestämään ja pitämään kansan valistamiseksi kiertokouluja, kinkereitä ja rippikouluja. Kun ortodokseille rippikoulu ei voinut olla valmistumista ensi kertaa Herran ehtoolliseen osallistumista varten, alettiin kurssista käyttää nimitystä kristinoppikoulu. Luterilaisten tavoin ainakin Taipaleen seurakunnassa yleensä kaikki nuoret suorittivat kristinoppikoulunsa. Monet kurssin käyneet kuvasivat sitä puheissaan ja kirjoituksissaan "elämänsä ihanimmaksi ajaksi."

Seurakunnan ja perheen tarpeet

Taipaleen seurakunta koostui pääasiassa maaseudun ihmisistä, jotka olivat oppineet tulemaan pappinsa luo silloin kuin se heille soveltui. Taipaleen pappina ollessani ei papeilla ollutkaan mitään varsinaista virka-aikaa eikä vapaapäiviä. Jos seurakuntalaisen tullessa pappilaan asioimaan kanttori ei sattunut silloin olemaan

kansliassa töissä ja minäkin olin seurakunnalla, hän käveli keittiöön ja selvitti asiansa papin vaimolle tai kotiapulaiselle. Puhelimessa tilattiin papintodistuksia ja papillisia palveluksia aamusta iltaan ja hän, ken pappilassa kykeni, kirjoitti ne muistiin. Joskus puhelin soi keskellä yötä, jolloin saattoi olla kysymyksessä kutsu kiireelliseen ripitykseen, tai ravintolassa lasin ääressä pikku tunneille istunut mies katumukseen herkistyneenä halusi sanoa papilleen, ettei hän "ole niin huono mies kuin monet luulevat", tai jokin häiriytynyt ihminen kertoi levottomana valvoneensa koko yön.

Perheen elämän kannalta papin virka ei ole paras mahdollinen, sillä jos pappi hoitaa tehtäviään tunnollisesti, hän joutuu monissa tapauksissa laiminlyömään vaimonsa ja lastensa tarpeita. Toiselta puolen pappilan perhe elää vireän seurakunnan keskellä, jossa tapahtuu paljon mielenkiintoista, liikkuu monenlaisia ihmisiä, toimitetaan värikkäitä jumalanpalveluksia ja pidetään juhlatilaisuuksia, joista kaikista saa monenlaisia virikkeitä henkisesti ja hengellisesti rikasta elämää varten. Papin viran ja perheen hoidon välille nousee joskus ongelmia, joissa pappi joutuu muistamaan, mitä hän on lukenut siveysopista velvollisuuksien ristiriidasta ja niiden hoitamisesta. Pappi on Jumalan edessä sitoutunut seurakuntaansa mutta samoin myös vaimoonsa ja perheeseensä ja siksi hänen on asioiden kiireellisyys ja tärkeys pidettävä mielessä kumpaakin velvollisuutta toteuttaessaan.

Kerron tässä eräästäkin Taipaleen pappilan iltapäivän kokemuksista. Olin luvannut vaimolleni, että lähdemme koko perheen voimalla vierailemaan hänen sisarensa luona Ilomantsissa. Hän pesi ja puki lapset ja sovitulla kellonmäärällä toi heidät autoomme. Silloin tuli pappilan pihaan seurakuntalainen, jolla oli asiaa papille. Nousin autosta ja menin kansliaan selvittämään hänen ongelmaansa. Vaimo ja lapset tietenkin nousivat myös autosta askareihinsa. Puolen tunnin kuluttua töräytin auton torvea ja kutsuin perhettä kyytiin. Niitä tuli eri puolilta pihaa ja auto täyttyi. Panin auton käyntiin, kun pihaan tuli kaksi surullisen näköistä seurakuntalaista. Pysäytin autoni ja sain kuulla, että tulijain äiti oli juuri kuollut. Sanoin perheelleni, että saatte poistua autosta siksi aikaa, kun saan näiden itkevien ihmisten asian hoidetuksi. Kyllä me vielä ennätämme kylämatkallemme. Sanoin

Seurakunnanvaltuusto koolla Taipaleen pappilan salissa.

Luottamushenkilöitä Taipaleen kirkon portilla retken aikana, jolloin he kävivät tarkastamassa kaikki seurakunnan kiinteistöt.

vaimolleni, että voithan soittaa sisarellesi, että me myöhästymme sovitusta tuloajasta.

Pappisseminaarissa oli rehtorimme pastoraalisen teologian tunneilla selittänyt meille, että kuolemantapaukset on papin osattava hoitaa hienovaraisesti, sillä niiden aiheuttama suru koskee syvältä omaisten tunteita. Yritin lohduttaa surevia seurakuntalaisia. Sovimme hautajaisista ja muistotilaisuudesta. He halusivat kertoa myös vainajan sairaudesta, viimeisistä hetkistä ja huonosta omastatunnostaan, etteivät riittävästi muistaneet ilmaista rakkauttaan vainajalle hänen eläessään. Keskustelussa kului aikaa melkein tunti, jonka jälkeen hyvästelin heidät ja kutsuin perheeni uudelleen autoon. Nyt se ei enää onnistunut yhtä hyvin kuin edellisellä kerralla. Lapset olivat liianneet itsensä leikeissään. Vaimon piti puhdistaa heitä ja parille vaihtaa uudet vaatteet. Sitä tehtäessä soi puhelin. Nostin luurin ja sieltä kuului hiljainen naisen ääni, joka kysyi, voisinko tulla heidän kotiinsa, isä on kuolemaisillaan ja kaikki lapset ovat kokoontuneet hänen luokseen. Tietenkään en voinut kieltäytyä enkä vedota, että olin lähdössä perheeni kanssa sukulaistaloon vierailulle. Tiesin, että pyydettyyn paikkaan on yli puolen tunnin matka. Ilta oli hämärtynyt. Perheen matka on pakko peruuttaa tältä päivältä. Huomasin, ettei vaimoni ollut tyytyväinen eivätkä lapsetkaan, jotka olivat odottaneet automatkaa ja sukulaislapsien tapaamista.

Nousin pahoilla mielin autooni ja lähdin ajamaan kutsuttuun paikkaan. Matkalla supehdin itsekseni, että kaikenlaisen viran sitä minäkin valitsin itselleni. Jos olisin maanviljelijä, saisin vapaasti määrätä ajastani, mitä teen tai mitä en tee. Jos olisin valmistunut opettajaksi, hoitaisin tuntini lukujärjestyksen mukaan, ja sitten olisin vapaa. Mutta nämä matkani murinat ja mietteet unohdin täysin, kun pääsin perille. Talon kamarin keskellä vuoteessa lepäsi heikko sairas mies. Hänen ympärillään olivat kynttilä kädessä vaimo ja lapset. Huoneen nurkassa paloi rukouslampukka ikonin edessä. Sen ja kynttiläin valo antoi illan hämärtämään huoneeseen tunnelmallisen valon. Kästellessäni perheen jäseniä, he puristivat kättäni ja sanoivat toinen toisensa jälkeen: "Kiitos, kun tulitte." Huomasin, miten syvästi he rakastivat vanhaa isäänsä, joka oli jättämässä heidät ja siirtymässä uuteen elämään. Lauloimme yhdessä kirkkoveisuja sikäli kun he osasivat. Luin ne rukouk-

set, jotka toimitukseen kuuluivat. Kuuntelin isän hiljaa sopertaman synnintunnustuksen ja uskonsa Jumalaan. Luin hänelle synninpäästön sanat ja annoin Herran ehtoollisen.

Vietin iltahetken perheen seurassa. Tunsin, miten paljon tämä iltahetki merkitsi minulle. Ajaessani kotiin pyysin Luojaani anteeksi kaikkea sitä murinaani, johon taloon tullessani olin erehtynyt ja kiitin siitä, että saan suorittaa seurakunnassa papin palvelevaa työtä. Tähän olin valmistunut ja vihitty.

Piispantarkastus Taipaleen seurakunnassa

Säännösten mukaan piispan tulee suorittaa joka viides vuosi tarkastus jokaisessa hiippakuntansa seurakunnassa. Arkkipiispa Herman oli määrännyt Taipaleen seurakunnassa toimeenpantavaksi piispantarkastuksen syys-lokakuun vaihteessa 1959 ja lähetti sitä suorittamaan apulaisensa piispa Paavalin, Kuopion kirkkoheran Vilho Hokkisen ja sihteerinsä yli diakoni Leo Kasangon. Tämä oli ensimmäinen piispantarkastus minun seurakunnallisen työni aikana ja siksi näin paljon vaivaa havaitsemieni puutteiden korjaamisessa, asiakirjojen järjestelyssä ja ohjelman suunnittelussa. Arkkipiispa pyysi näet ennalta esityksen tarkastuspäivien ohjelmasta ja minä sijoitin siihen jumalanpalvelusten lisäksi useita palveluksia, joissa piispa voi puhua seurakuntalaisille.

Tarkastajien tultua autolla Kuopiosta Taipaleelle toimitimme ensimmäisenä rukouspalveluksen kirkossa. Piispan ja papin kahvitus, ateriat ja yöpyminen oli järjestetty pappilaan. Yli diakoni Kasanko majaili sukulaisensa kanttori Hentusen kodissa. Kirkkoherra Hokkinen syventyi tutkimaan kirkonkirjoja ja viraston muita asiakirjoja ja pani muistiinsa, jos havaitsi niissä puutteita. Piispa ja yli diakoni tarkastivat kirkon, kirkolliset esineet ja puvuston. Olin kyllä puhdistuttanut ammattimiehillä ja Joensuun kultasepillä metalliset esineet ja hankkinut luostarista ehyitä kirkkopukuja, mutta seurakunnassa oli koko joukko sellaisia vanhoja ja heikkokuntoisia kirkkopukuja, joita ei voitu pitää enää käyttökelpoisina. Arvokkaimmat niistä samoin kuin pappilan ullakolta löytyneistä ikoneista oli sijoitettu kirkon museohuoneeseen, josta kesällä käynyt pastori Aari Surakka oli kirjoittanut Aamun Koittoon

hyvän lausunnon, johon myös piispa yhtyi.

Tarkastuspäivien jumalanpalvelukset eri paikoissa toimitettiin piispan johdolla ja hän myös saarnasi. Ensimmäisenä päivänä tarkastettiin Polvijärven kirkko, jossa toimitettiin illalla Jumalanäidin suojelejuhlan vigilia. Sen jälkeen oli paikallinen tiistaiseura järjestänyt teeillan kansakoululle, jossa piispa puhui. Hänelle luovutettiin muistolahjana Polvijärven kirkkoa esittävä maalaus. Seuravana aamuna toimitettiin Jumalanäidin suojelejuhlan liturgia Outokummun rukoushuoneessa. Sen päätyttyä Outokummun tiistaiseura tarjosi kirkkokahvit ja luovutti piispalle muistolahjaksi seuran valmistaman käsityön. Iltapäivällä oli Outokummun vanhainkodissa hartaus, jossa piispa puhui erityisesti kodin vanhuksille. Illalla oli akatistospalvelus Sotkuman rukoushuoneessa ja iltatee maisteri Pentti Härkösen kodissa.

Seuraavana päivänä oli Taipaleen kirkossa liturgia ja sen päätyttyä Petter Kontkasan hautaus. Vainaja kuului piispa Paavaliin hyviin ystäviin ja siksi hän lähti mukaan Leppilammille vainajan kodissa pidettyyn muistotilaisuuteen ja puhui siellä. Sieltä piispa seurueineen siirtyi Outokumpuun opettaja Kosti Salpakarin kotiin, jossa tarjottiin ateria. Illalla oli vielä Viinijärven tiistaiseuran järjestämä juhlatilaisuus pappilan kerhohuoneessa, jossa piispa puhui. Tiistaiseura antoi piispalle muistolahjaksi maljakon.

Lokakuun kolmas päivä aloitettiin papiston kokouksella pappilan salissa. Siinä pohdittiin seurakuntatyön tarpeita ja sie-lunhoidon ongelmia ja erityisesti ortodoksiseen kirkkoon liittämisiä, joita viime aikoina oli seurakunnassa tapahtunut. Päivällä kello 15 oli pappilassa seurakunnan luottamushenkilöiden kokous, jossa piispa avustajineen keskusteli heidän kanssaan. Pappilan emäntä tarjosi kokouksen osanottajille kahvia leivonnaisten kanssa. Piispa toivoi, että luottamushenkilöt antaisivat mallia seurakuntalaisille tulemalla mukaan vigiliaan, johon vain harvat taipalelaiset osallistuvat. Piispa tietoisesti pitkitti kokousta niin, että kirkon kellot alkoivat kutsua väkeä vigiliaan ja sanoi: "No niin, lähtekäähän kaikki minun kanssani vigiliaan." Isäntä Salomo Koskenkorva ennätti ensimmäisenä selittämään: "Se tää lauantai-ilta on meillä vanhastaan varattu saunassa käyntiin. Sauna on jo lämpiimässä ja minun pittää lähteä sinne, mutta huomenna uamulla mie tulen kyllä kirkkoon." Niin siinä sitten kävi, että suurin

Juhlaväkeä Sotkuman rukoushuoneen edustalla.

osa luottamushenkilöistä lähti saunaan, mutta me pappilan ja kanttorilan väki menimme harvojen muiden kanssa kirkkoon vigiliaan.

Seuraava päivä oli sunnuntai ja liturgia alkoi kirkossa kello 10. Nyt seurakuntalaisia oli tullut suuri joukko jumalanpalvelukseen. Piispa Paavali toimitti sen kolmen papin ja yli diakonin kanssa. Kirkkokuoro lauloi kanttori Viktor Hentusen johdolla. Piispa saarnasi aiheesta, miten tullaan vanhurskaaksi uskosta Kristukseen. Saarna julkaistiin Aamun Koitossa. Liturgian jälkeen oli piispan johtama seurakunnan kokous, jossa hän kertoi tarkastuksen aikana saamistaan havainnoista. Seurakuntalaiset kuuntelivat hänen ohjeitaan, mutta eivät käyttäneet puhevuoroja, joten piispa päätti kokouksen, toivoi seurakuntatyölle menestystä ja siunasi kirkkokansan.

Seurakunnan nuoria tervehtimässä Polvijärven vanhinta miestä, Nikolai Hilosta, joka eli yli 100-vuotiaaksi.

Ylidiakoni Leo Kasanko teki muistiinpanoja kaikista tarkastuksen tilaisuuksista ja keskusteluista, mutta jostain syystä tästä piispantarkastuksesta hän ei laatinut lainkaan pöytäkirjaa, ja niin minäkään en saanut mitään tehtäviä, jotka olisi pitänyt toteuttaa seuraavaan piispantarkastukseen mennessä.

Neljä kivistä muistomerkkiä

Piispantarkastuksen päätyttyä paljastettiin Taipaleen kirkkomaalla edellisen kirkon alttarin paikalla muistomerkki, jyrävä paasi, jonka oli suunnitellut pastori Aari Surakka. Siihen oli upotettu vaskinen Pyhän Nikolaoksen ikoni ja sen alle hiottuun pintaan sijoitettu kullatuin kirjaimin teksti: "Tällä paikalla oli v. 1775 rakennetun ja v. 1906 puretun Pyhän Nikolaoksen kirkon alttari." Piispa Paavali sanoi patsaan paljastuksen edellä mm. seuraavaa: "Muistokivi siinä olevine ikoneineen tulee todistamaan siitä, että te kunnioitatte täällä kilvoitelleiden menneiden polvien uskon

Sotkuman sankaripatsastoimikunnan puheenjohtaja Lauri Mutanen puhumassa patsaan paljastusjuhlassa 16.10.1960.

lujuutta. Muistuttakoon tuo jyrävä patsas vuorostaan teitä Taipaleen seurakuntalaisia siitä, että te olette historiallisesti sitä samaa seurakuntaa, jota apostoli nimittää totuuden pylvääksi ja perustukseksi."

Siirtokarjalaisten keskuudessa oli virinnyt aate pystyttää Karjalaan jääneille vainajille muistomerkkejä eri puolille maata. Karjalan Liitto oli taiteilijoilla valmistuttanut erilaisia malleja patsaita varten. Viinijärven karjalaiset ry. innostui asiaan ja aloitti varojen keräyksen 1959 ja tilasi Karjalan Liiton valmistuttaman mallin mukaisen patsaan, jossa oli kanteleen kuva ja sanat: "Luovutettuun Karjalaan jääneiden vainajien muistoa kunnioittaen Viinijärven Karjalaiset ry. v.1960." Asiaa harkittuaan karjalaisseuran johtokunta halusi pystyttää muistomerkin Taipaleen kirkon edustalle perustellen sitä sillä, että ortodoksit osaavat toimittaa rukoushetkiä vainajien muistoksi. Patsaan paljastusjuhla pidettiin 10.6.1960 suuren kansanjoukon ollessa mukana. Paljastuspuheen piti Karjalan Liiton edustaja varatuomari Simo Härkönen.

Kolmas patsashanke virisi Taipaleen seurakunnassa ja nimenomaan Sotkuman kylässä, mutta sen kannatus laajeni käsittämään koko Taipaleen seurakunnan, Polvijärven kunnan ja luterilaisen seurakunnan. Kysymyksessä oli sankarivainajien muistomerkki Sotkuman hautausmaalle kätettyjen sodissa kaatuneiden sankarivainajien muistoksi. Varojen keräys tuotti riittävän määrän rahaa. Asiaa hoitanut toimikunta tilasi kivisen paaden, jossa oli korkokuvana aseiden kanssa polvistunut sotilas ja teksti: "Sen suurempaa rakkautta ei ole kenelläkään kuin että hän antaa henkensä ystävänsä edestä (Joh. 15:13)." Patsaan paljastusjuhla 16.10.1960 kokosi suuren joukon sankarivainajien omaisia, veteraaneja ja muuta juhlayökeä. Ohjelmassa oli aluksi rukoushetki sankarivainajien sielujen puolesta, sitten puhe, kuorolaulua ja seppelten lasku. Varuskunta oli asettanut patsaalle sotilaitten kunniavartion. Jokaisen sankarivainajan haudan päälle on asetettu marmorilaatta, jossa on vainajan henkilötiedot. Tietävästi sankarivainajien muistomerkkejä on Suomessa vain kahdella ortodoksisella hautausmaalla, Helsingissä ja Sotkumassa.

Viinijärven Karjalaisseuran patsashankkeen jälkeen Kuusjärven karjalaisseura ryhtyi keräämään varoja pystyttääkseen Karjalaan jääneiden vainajien muistopaaden Outokummun rukoushuo-

neen edustalle. Varojen keräys onnistui ja he tilasivat samanlaisen patsaan, jollainen oli pystytetty Taipaleen hautausmaalle, ja järjestivät patsaan paljastamisen yhteydessä arvokkaan juhlatilaisuuden 11.8.1963. Paljastuspuheen piti opettaja Kosti Salpakari. Rovasti Aleksanteri Olanto toimitti rukoushuoneessa liturgian. Kuusjärven karjalaisten seppelleen laskivat Riitta Tenhamo, Mirja Mirjonen ja Matti Mirjonen. Taipaleen seurakunnan seppelleen laski pastori Pekka Timonen. Lisäksi oli vielä päiväjuhla kansakoulun juhlasalissa, jossa minulla oli juhlapuhe.

Kaikkien edellä mainittujen muistomerkkien paljastusjuhlat herättivät huomiota niin, että sanomalehdet selostivat niitä sekä sanoin että kuvin. Nämä uutiset oli nähnyt ja lukenut myös Rautalammin ortodoksisen seurakunnan kirkkoherra Toivo Palviainen. Hän lähetti minulle kirjeen, jossa hän älyään ilmaisten kysyi: "Onko siellä Taipaleen seurakunnassa enää yhtään kiveä pitkällään?" No sen hän tiesi kysymättäkin. Muistomerkit eivät jääneet seurakunnassa unohduksiin. Niiden ääressä toimitettiin sopivissa tilaisuuksissa litanioita. Silloin tällöin joku niiden luona käynyt on tuntenut tarvetta jättää niiden eteen tuoreen kukkakimpun.

Maisteri Pentti Härkönen

Hoitaessani Taipaleen seurakunnan kirkkoherran virkaa minä sain iloita siitä tuesta, jota lukuisat seurakuntalaiset minulle antoivat niissä tehtävissä, joissa heillä oli taitoa ja tietoa. Heistä erityisesti haluan ottaa esille maisteri Pentti Härkösen. Hän oli oppinut, kielitaitoinen ja ortodoksiseen uskontoonsa syvästi kiintynyt henkilö, joka palveli kirkkoaan uskollisesti sekä vaativissa tehtävissä että hiljaisen rukoilijan osassa.

Taipaleen seurakuntaan Pentti Härkönen tuli vuonna 1951 Polvijärven Kinahmon koulun opettajaksi. Hänet valittiin seurakunnanvaltuuston jäseneksi. Kinahmon koulun opettajana ollessaan hän kävi opettamassa ortodoksista uskontoa Polvijärven oppikoulussa. Opetusmatkaa tuli Kinahmosta Polvijärvelle 18 kilometriä, jonka hän ajoi polkupyörällä. Talvella pääsi suksilla hiihtäen jään yli yhdeksän kilometrin matkan. Näihin aikoihin hän toimi myös Polvijärven tiistaiseuran puheenjohtajana. Sotkuman

Sotkuman tiistaiseura Kontkasen talossa 1956. Oikealla seuran puheenjohtaja Pentti Härkönen.

Pentti Härkönen ohjaa poikaansa Aleksia liturgian jälkeen saamaan ristin siunauksen. Hänen takanaan Martti ja Aari Mutanen.

koulun opettajaksi tultuaan hänet valittiin Sotkuman tiistaiseuran puheenjohtajaksi. Tarvittaessa hän hoiti kanttorin tehtävät jumalanpalveluksessa, luki, lauloi ja johti kuoroa. Kolmen vuoden ajan hän toimi Suomen Ortodoksisten Opettajien Liiton puheenjohtajana. Taipaleen seurakunnan jokavuotisilla opettajien päivillä hän piti esitelmiä. Hän osallistui myös seurakunnan kirkkokuoron harjoituksiin ja esiintymisiin.

Pentti Härköseen minä tutustuin ja Sortavalassa pappisseminaarissa opiskellessani. Olin kuorossa laulamassa, kun hänet vihittiin avioliittoon Sortavalan tuomiokirkossa. Läheinen ystävyytemme kehittyi Petroskoissa, silloiselta nimeltään Äänislinnassa, jossa hän toimi vuosina 1942-1943 Itä-Karjalan Sotilashallinnon ortodoksisen kirkollistoimiston päällikkönä ja minä hänen alaisenaan toimistoupseerin tehtävässä. Kaikella tiedollaan, taidollaan ja tarmokkuudellaan hän puolusti Itä-Karjalan ortodoksisen väestön oikeuksia oman uskontonsa harjoittamiseen ja omaan uskonnonopetukseen. Sodan loppupuolella hän oli rintamaupseerina. Rauhan tultua hän oli mm. Raittiuden Ystävien palveluksessa. Vuonna 1960 hänet valittiin Suomen ortodoksisen pappisseminaarin suomen kielen ja historian opettajan virkaan ja hän muutti asumaan Kuopioon. Vuonna 1974 hän pääsi virastaan eläkkeelle ja muutti jälleen asumaan Polvijärvelle Sotkuman kylään ja jatkaamaan monenlaista kirkollista palveluaan Taipaleen seurakunnassa.

Kinkeriperinteen toteutus seurakunnassa

Kinkeriperinne sai alkunsa Taipaleen seurakunnassa Ruotsin vallan aikana jo 1700-luvulla, jolloin Porvoon piispan ohjeita tuli Taipaleen ja Ilomantsin seurakuntien noudattaa samalla tavalla kuin luterilaisten seurakuntien. Kävin jo lapsuusvuosina kotikyläni kinkereissä, joissa toimittava pappi kirkonkirjojen mukaan kyseli, ketä seurakuntaan kuuluvia kylän eri taloissa asui ja ketkä olivat poistuneet muualle. Sen jälkeen pappi kyseli raamattuläksyn ja luetutti vuorotellen kinkeriin tulleita tarkistaen heidän lukutaitonsa. Kanttori laulatti kirkkoveisuja ja kyseli rukousten taitoa.

Kirkkoherra Nikolai Roudan pitämä kinkeri kesti vain muutamman tunnin, mutta kun kerran hänen sijaisenaan ollut rovasti Aleksanteri Somersaari piti kinkeriä Ale Mutasen talossa, se alkoi kello 9 ja kesti koko päivän, kunnes kello 16 aikaan emännät alkoivat lähteä koteihinsa selittäen syyksi lehmien lypsämisen. Somersaari tivasi kotikyläni ortodokseilta uskontotietoa ja ihmetteli, jos ei kukaan osannut vastata hänen kysymyksiinsä. Erityisesti jäi mieleeni kysymys, jota hän toisti useita kertoja: "Kuka oli Areio?" Kun kukaan ei tiennyt, hän nostatti erään isännän vastaamaan. Isäntä sanoi: "En mie tunne semmoista miestä. Ei ou ainakkaa meillä käynyt." Pappi tarkoitti Areiosta, jonka harhaoppi 300-luvulla sai aikaan uskontunnustuksen laatimisen.

Taipaleen entiset papit eivät olleet lopettaneet seurakunnan kinkeriperinnettä enkä minäkään halunnut sitä katkaista. Seurakunnan alueella oli 21 kinkeripiiriä, joissa tilaisuudet pidettiin talvella tammi-helmikuun aikana. Minun aikani kinkertilaisuus kesti noin kaksi tuntia. Sen ohjelmaan kuului alkurukoukset, raamattuläksyn käsittely ja uuden määrääminen ja jonkin kirkon opinkohdan tai toimituksen selvittely. Jos kinkeriin olivat tulleet kylän ortodoksiset oppilaat, kyseltiin heidän uskontietoaan siltä alalta, mitä he olivat sinä vuonna opiskelleet. Kanttori opetti laulamaan kirkkolauluja, jotka hän oli valinnut talven kinkeriohjelmaan. Talo tarjosi tavallisesti kahvit kaikille mukana olleille. Kinkereistä käytettiin myös suomalaisille paremmin ymmärrettävää nimitystä kylänluvut.

Lainaan tähän kinkereitä koskevan ilmoituksen, joka julkaistiin mm. Aamun Koiton ensimmäisessä numerossa 1960:

"Kylänlukutilaisuudet Taipaleen seurakunnassa v. 1960.

- 15.1. klo 12 Harmaasalossa Herman Miinalaisella, 2. Kor. 5.
- 18.1. klo 13 Kinahmossa Erkki Hirvosella, Luuk. 12.
- 19.1. klo 13 Törisevässä Antti Tolvasella, Joh. 19.
- 21.1. klo 13 Leppilammilla Kalle Lihavaisella, Joh. 1.
- 25.1. klo 12 Verkkolammilla Ernesti Ratilaisella, Apt. 2.
- 27.1. klo 13 Kuorevaarassa Herman Jyrkisellä, Ilm. 2.
- 28.1. klo 13 Kuusjärvellä Leo Ojalalla, Luuk. 23.
- 29.1. klo 13 Solassa Sauli Hirvosella, Luuk. 23.

- 1.2. klo 12 Sotkumassa Simo Laineen perill. Matt. 27.
- 3.2. klo 13 Kupinpurossa Herman Kainiolla, Joh. 5.
- 4.2. klo 13 Sätöskoskella Johannes Koposella, Apt. 3.
- 8.2. klo 13 Salokylässä Eljas Piiraisella, Mark. 1.
- 10.2. klo 13 Juojärvellä Viljo Ratilaisella, Ilm. 1.
- 11.2. klo 13 Kokonvaarassa Kusti Kontkasella, Joh. 1.
- 15.2. klo 13 Sukkulansalossa Konsta Hartikaisella, Joh. 20.
- 17.2. klo 12 Kaarnalammilla Kusti Surakalla, Apt. 28.
- 18.2. klo 13 Polvijärvellä kansakoululla, Apt. 1.
- 22.2. klo 13 Siikakoskella Jussi Ratilaisella, 1. Piet. 2.
- 24.2. klo 13 Taipaleella Matti Kontkasella, 2. Kor. 5.
- 25.2. klo 13 Horsma-ahossa Eino Mutasella, 1. Piet. 3.
- 29.2. klo 13 Mutkanvaarassa Reino Soinisella, Joh. 12.

Seurakuntaväkeä kehoitetaan saapumaan kylänlukutilaisuuksiin. Raamatun tutkistelun lisäksi harjoitetaan kirkkolaulua, luennoidaan uskonopin kysymyksistä ja keskustellaan seurakunnan elämään liittyvistä asioista. Opettajia ja uskonnonopettajia pyydetään tuomaan tai lähettämään ortodoksiset oppilaat kylänlukutilaisuuteen. Koululaisilla on läksynä paastorukous."

Uusi tiistaiseura Kalattomalle

Vuoden 1960 uusi tiistaiseura syntyi Outokummun Kalattomalle. Seura syntyi Kalattoman koulun ympäristössä asuvien ortodoksien yhdyssiteeksi. He olivat sitä mieltä, että Outokummun keskustassa toimivan tiistaiseuran kokouksiin oli liian pitkä matka, joten paras ratkaisu oli oman tiistaiseuran perustaminen, kun heitä oli jäseneksi ilmoittautumassa nelisenkymmentä henkeä. Heillä oli tiedossa tiistaiseuran toimintaa johtamaan pätevä puheenjohtaja. Heidän kutsustaan menin 15.1.1960 pitämään hartaushetken Kalattoman kansakoululle. Sen päätyttyä suoritimme tiistaiseuran perustamisen.

Kalattoman tiistaiseuran puheenjohtajaksi valittiin opettaja Anni Liinamo, varapuheenjohtajaksi opettaja Liisa Sorsa, sihteeriksi rouva Martta Laine, rahastonhoitajaksi Lauri Ratilainen ja

Viinijärven tiistaiseuralaisia talkoissa kirkkoa puhdistamassa.

Viiden tiistaiseuran hankkima lehmä luovutetaan Eemil Naumasen perheelle.

johtokunnan muiksi jäseniksi rouvat Klaara Elomäki ja Iida Salmela. Tilintarkastajiksi valittiin Johannes Aikonen ja Niilo Vunneli. Jäsenmaksuksi vahvistettiin 50 mk. Seurailtoja päätettiin pitää joka toinen viikko jäsenten kodeissa hengellisen ohjelman ja käsitöiden merkeissä.

Seuran toiminta lähti hyvin liikkeelle. Johdossa olevat opettajat huolehtivat seurailtojen hengellisestä ohjelmasta ja yhteislauluista. Jäsenet kutsuivat mielellään seuraillaan koteihinsa. Sillä tavoin he saivat omaan asuntoonsa hengellisen illan, saivat vaihtaa ajatuksiaan, kertoa kuulumisiaan ystävilleen ja naapureilleen ja tarjota heille kahvia. Joissakin seurailloissa kävin minäkin toimittamassa rukouspalveluksen ja puhumassa päivän evankeliumin sanomasta.

Tiistaiseurat lahjoittivat lehmän

Kuusjärven Kokonvaarassa tapahtui Taipaleen ortodoksisen seurakunnan jäsenen pienviljelijä Eelis Naumasen perheelle suuri onnettomuus. Perhe menetti tulipalossa kotinsa, kaiken irtaimistonsa, navettansa ja karjansa. Tapaus järkytti paikkakunnan väkeä ja herätti seurakunnan suunnittelemaan perheen avustamista. Kirkossa kannettiin kolehti, joka tuotti monta kertaa paremman tuloksen kuin tavalliset kolehdit sunnuntaisin. Seurakunnan alueen tiistaiseurat ottivat keskenään yhteyksiä kootakseen voimiaan perheen avustamiseen. Koska perheelle, varsinkin lapsille oli tärkeää saada maitoa, tiistaiseurat Sukkulansalon tiistaiseuran aloitteesta päättivät hankkia perheelle edes yhden lehmän palaneiden tilalle. Aloitteen tekijän lisäksi hankkeeseen yhtyivät Outokummun, Sätöskosken, Kalattoman ja Viinijärven tiistaiseurat ja keräsivät rahaa 65.000 markkaa, jolla summalla saatiin ostetuksi kantakirjavanhemmista periytynyt hyvämaidoinen Ansio-niminen lehmä.

Seurakunnan pappina olin aktiivisesti mukana lehmän hankinnassa. Tiistaina toukokuun 22. päivänä 1960 olin viiden tiistaiseuran edustajien kanssa taluttamassa ja luovuttamassa lehmää Naumasen perheelle. Tiistaiseuralaiset eivät tulleet mukaan tyhjin käsin. Heillä oli koreissaan kahvia, sokeria, kermää ja erilaisia

Piispa Paavali katsoo vasemmalla, kun piispa Aleksanteri johtaa arkkipiispan valintaa kirkolliskokouksessa Kuopion katedraalissa.

Polvijärven ortodoksinen pappila kunnostettiin pastori Pekka Timosen asunnoksi.

leivonnaisia niin, että saattoivat panna pystyyn juhlanan tarjoilun lehmän luovutuksen kunniaksi. Kiitollisuuden kyineleet silmissään otti Naumasan perhe lahjan ja yhteisen kahvihetken vastaan. Perhe eli saunasta kunnostetussa tilapäisessä asunnossa. Siinä toimitin rukoushetken ja lauloimme yhteisesti Vaeltajan lauluja. Ahdas asunto ja tulipalon jätteet pihapiirissä todistivat perhettä kohdanneesta onnettomuudesta. Saatoimme kuitenkin panna merkillä, ettei perheen jäsenten mieli ollut koettelemuksissa lannistunut, vaan he puhuivat uuden kodin ja navetan rakentamisesta ja karjan hankkimisesta, luottivat Jumalan apuun ja parempaan tulevaisuuteen. Sitä oli heihin lisännyt myös tämä tilaisuus, jossa joukko seurakuntalaisia oli todistanut lämmintä myötätuntoa ja ystävyyttä heitä kohtaan.

Paavali valittiin arkkipiispaksi

Arkkipiispa Herman kutsui Suomen ortodoksisen arkkipiispakunnan VII varsinaisen kirkolliskokouksen koolle Kuopioon elokuun 17.-31. päiviksi. Minut oli jo viisi vuotta aikaisemmin pidetyssä kirkolliskokouksessavalittu kirkolliskokouksen valmistusvaliokunnan jäseneksi ja sihteeriksi, joka merkitsi minulle useita kokouksia ja runsaasti työtä valiokunnan lausuntojen kirjoittamisessa. Kokouksen käsittelyyn oli jätetty 125 asiaa, jotka valmistusvaliokunta käsitteli ja antoi niistä lausunnon. Lopullista puhtaaksi kirjoittamista varten poistuin yksinäiseen paikkaan, jossa häiriöttä sain keskittyä työhöni. Oli ymmärrettävää, että seurakunnallinen työni tästä kärsi, mutta Taipaleen seurakunnan jäsenet ovat kautta aikojen ymmärtäneet ja antaneet anteeksi omalle papilleen. Ortodoksinen kirkollishallitus kutsui minut kahden viikon ajaksi kirkolliskokouksen toiseksi sihteeriksi työskentelemään vuoroon kirkollishallituksen oman sihteerin Mauri Konosen kanssa. Sekin tehtävä vaikutti papilliseen työhöni Taipaleen seurakunnassa. Viikonlopun jumalanpalvelukset pystyin kuitenkin toimittamaan, kun kokous piti lomaa lepopäivän kunniaksi. Kirjoitin pitkän selostuksen kirkolliskokouksen kulusta ja päätöksistä Aamun Koittoon kirkkokunnan väestön luettavaksi.

Eniten julkista huomiota saanut asia kirkolliskokouksessa oli uuden arkkipiispan vaali. Arkkipiispa Herman oli korkeaan ikäänsä ja heikkoon terveyteensä vedoten pyytänyt vapautuksen virastaan. Kokouksessa käsiteltiin asiaa erillisessä neuvottelussa, jossa lopulta päädyttiin asettamaan vaaliin vain yksi ehdokas, apulaispiispa Paavali. Monet olisivat halunneet valita arkkipiispaksi piispa Aleksanterin, mutta hän vedoten korkeaan ikäänsä ei siihen suostunut. Ennen lopullista kieltäytymistään piispa Aleksanteri kysyi minulta, miten suuri kannatus hänellä mahtoi olla, jos hän asettuisi vaaliin. Niiden tietojen mukaan, joita minulle kokouksen sihteerinä oli kertynyt, minun piti sanoa hänelle, että todennäköisesti vaalin joutuisi ratkaisemaan arpa, mutta eräs maallikko kävi kyllä minulle sanomassa kamppailevansa omantuntonsa kanssa selittäen, että hän on Paavalin kannattaja, mutta jos vanha piispa asettuu ehdokkaaksi, hän kunnioituksesta vanhuutta äänestää häntä.

Ennen vaalia toimitettiin pyhän Nikolaoksen katedraalissa liturgia, jonka jälkeen alkaneessa vaalikokouksessa puheenjohtajana toimi piispa Aleksanteri ja minä laadin pöytäkirjan. Äänestukseen osallistuivat kaikki 32 kirkolliskokouksen jäsentä. Ehdokkaana oli vain piispa Paavali. Äänten laskenta osoitti, että 25 jäsentä oli äänestänyt piispa Paavaliala ja 7 jäsentä jättänyt tyhjän lipun. Puheenjohtaja totesi, että kirkolliskokous oli valinnut kirkkokunnan arkkipiispan virkaan piispa Paavalin.

Kahden viikon aikana kirkolliskokous käsitteli kaikki sille jätetyt asiat ja teki niistä päätöksiä, jotka tavalla tai toisella vaikuttivat kirkkokunnan, seurakuntien ja luostarien toimintoihin.

Jolkkosen Annen kastajaiset

Kesällä 1960 näkyi selvästi, että pappilaamme oli tulossa seitsemäs lapsi. Olimme vaimoni kanssa eläneet avioliitossa vajaat 11 vuotta. Monet seurakuntalaiset onnittelivat minua tulossa olevasta iloisesta perhetapahtumasta. Eräät tuumivat, ettei taida kukaan seurakunnassa pärjätä papille lapsien määrässä. Niissä iloisissa keskusteluissa satuin sanomaan, että jos sellainen perhe löytyy, jossa kymmenen avioliittovuoden aikana on tullut enemmän kuin

seitsemän lasta, niin minä kyllä järjestän sinne juhlalliset kastajaiset.

Kauan en tarvinnutkaan odottaa, kun tämä lupaus tuli ajan-kohtaiseksi. Kuusjärvellä eli maalaistalossaan Taipaleen seurakunnan jäsen Veikko Jolkkonen vaimonsa Hildan kanssa. Heidät oli vihitty avioliittoon 11.3.1951 ja sen jälkeen Taipaleen papit olivat käyneet kastamassa heille seitsemän lasta, joiden nimet olivat Pirjo, Tapio, Tapani, Timo, Osmo, Leena ja Juha. Nyt heille oli syntynyt 27.7.1960 kahdeksas lapsi, jota kastamaan he kutsuivat minut kotiinsa. Ilmoitin heille, että tulen kastajaisiin eräiden tiistaiseuralaisten kanssa, jotka tuovat tullessaan kahvitarjoilua varten ns. saunaeväitä, rotinoita, kuten on tapana lapsen syntymisen jälkeen.

Kastajaiset olivat 11.9.1960 Jolkkosten kodissa. Toimitin tavan mukaan kasteen ja mirhavoitelun sakramentit. Vanhempien toivomuksen mukaan lapsi sai nimet Anne Ulla Irene. Kummeina olivat Pekka ja Kerttu Surakka sekä Jenny ja Hannes Pesonen. Minun mukanani tulleet tiistaiseuralaiset toivat leivonnaisten ja kahvien lisäksi myös lapselle lahjoja. Tilaisuudesta muodostui lämminhenkinen hetki monilapsisessa perheessä, jossa isä ja äiti katselivat elämää myönteisesti ja kaikki heidän lapsensa olivat vilkkaita ja elämänhaluisia.

Jolkkosten perheeseen syntyi vielä kaksi lasta, Jari ja Jouni. Varttuessaan lapset olivat mukana seurakunnan nuorisoriennöissä. Heitä oli riittävä määrä muodostamaan valtioapuun yltävä opintokerho. Perheen yhdeksäs lapsi Jari hakeutui aikanaan oppilaaksi pappisseminariin ja hänet vihittiin papiksi.

Konevitsan kirkonkello Taipaleelle

Konevitsan luostarin viimeiset munkit siirtyivät vuonna 1956 Keiteleen Hiekan maatilaltaan Heinävedelle Uuteen Valamoon. Luostarin omaisuutta hoiti kolmen miehen toimikunta, johon kuuluivat agronomi Johannes Wolkoff, metsänhoitaja Niilo Kenjakka ja ylidiakoni Leo Kasanko. Kirkollishallitus myi asukkaista tyhjäksi jääneen maatilalla olleet luostarin esineet jouduttiin siirtämään pois. Koska Taipaleen kellotapulissa ei

mielestäni ollut kirkon suuruutta vastaavaa isoa kirkonkelloa, pyysin Konevitsan hoitokunnalta lupaa kuljettaa Hiekan maatilalla varastossa olevan suuren kirkonkellon Taipaleen kirkkoon. Hoitokunta antoi myönteisen lausunnon ja esitti kirkollishallituksen päätettäväksi, että kirkonkello sijoitettaisiin toistaiseksi Taipaleen kirkkoon, koska onhan parempi, että se on oikeassa käytössään kuin jatkuvasti varastossa. Valamon luostarilla on riittävästi kelloja varastossaan ilman tätäkin. Kirkollishallitus päätti sijoittaa Konevitsan luostarin suuren kirkonkellon Taipaleen kirkkoon.

Eräänä lokakuuisena päivänä 1959 Kauko Koskenkorvan kuorma-auto lähti muutamien miesten kanssa Keiteleeseen Hiekaan kirkonkelloa noutamaan. Läksin mukaan varmistamaan, että todella saamme autoon luvatus suuren kellon. Kello oli painava, mutta vipujen avulla se saatiin auton lavalle. Ongelmia tuli eteen vasta Viinijärvellä, kun mietittiin, millä tavoin painava kello saadaan nostetuksi korkealle torniin. Nostaminen tapahtui 21.10.1960. Siinä tarvittiin miehiä nostotalkoisiin ja vahvoja köysiä. Koko ajan piti varoa, etteivät köydet katkea tai jostain muusta syystä kello putoa alas ja halkea. Lopulta tehtävä saatiin onnistuneesti päätökseen ja suuri kirkonkello vahvoilla rautapannoilla kiinnitetyksi kolmen pienen kellon seuraksi vahvaan kannatushirteen. Urakan päätökseksi teimme ristinmerkin ja minä soitin kellolla 40 lyöntiä, joilla kylälle ilmoitettiin Konevitsan mahtavan äänen tulleen kaikumaan Viinijärven maiseman yllä.

Seuraavana sunnuntaina jumalanpalveluksen yhteydessä selitin seurakunnalle Konevitsan kirkonkellon vaiheita ja miten se saatiin Taipaleen kirkon tapuliin. Rohkenin selittää kirkkokansalle, että kellon äänen mukana Konevitsan luostarin siunaava vaikutus herättäisi seurakuntalaisissa rukousmieltä ja halua kokoontua yhteisiin jumalanpalveluksiin.

Seurakunnan kasvatti Pekka Timonen

Keväällä 1960 sai Suomen ortodoksisesta pappisseminaarista päästötodistuksen pappiskandidaatti Pekka Timonen. Hän oli syntynyt Impilahdella 13.6.1936 ja tullut vanhempiensa mukana sota-aikana Viinijärvelle, josta he saivat oman kodin. Isänsä

Pekka Timonen ja Eila Sirjonen vihitään avioliittoon Outokummun rukoushuoneessa 11.5.1961.

mukana Pekka kuului Taipaleen seurakuntaan. Hänen äitinsä oli luterilainen. Pekka kasvoi Taipaleella, kävi koulua ja oli mukana seurakunnan nuorisotyössä. Kirkkoherra Mikael Ritamo suositteli häntä lukemaan papiksi ja niin hän hakeutui oppilaaksi Suomen ortodoksiseen pappisseminaariin, joka niihin aikoihin toimi Helsingissä ja Humaljärvellä. Loma-aikoinaan Pekka avusti seurakunnan jumalanpalveluksissa lukijana ja nuorisotyössä. Tämän vuoksi häntä pidettiin seurakunnan omana kasvattina ja monet toivoivat, että hänet pappisseminaarin suorittuaan saataisiin seurakunnan palvelukseen. Ensi töikseen hän lähti varusmiespalvelukseen, joka kesti lähes vuoden päivät.

Pekka Timonen itsekin halusi päästä työhön Taipaleen seurakuntaan, jonka hän tunsu kotoiseksi ja turvalliseksi itselleen. Toisen papin virkaa ei seurakunnassa ollut, vaikka tarvetta ja työtä olisi kyllä ollut. Minä olin joutunut kirkkoherran viran sivussa hoitamaan uskonnonopetusta Liperin ja Viinijärven yhteiskouluissa ja Outokummun lukiossa. Tarkkaan lukujärjestykseen sidotut oppitunnit hankaloittivat useita kertoja papillista työtäni seurakunnassa. Olin valmis luopumaan kaikista uskonnonopetustunneista. Keskustelussa Pekka Timonen ilmoitti, että hän ottaisi hoitaakseen seurakunnan uskonnonopettajapapin toimen, jollaisia oli eräisiin ortodoksisiin seurakuntiin perustettu. Palkakseen hän saisi sen, mitä koulut opetustyöstä maksavat. Seurakunta antaisi vapaan asunnon ja takaisi palkkaukseen sen osuuden papin palkkauksesta, joka mahdollisesti jäisi vaille koulujen maksamista palkkioista.

Seurakunnanneuvostossa valmisteltiin suunnitelmaa uskonnonopettajapapin toimen perustamiseksi ja laadittiin ohjesääntö sitä varten. Talousarviokokouksessaan 25.11.1960 seurakunnanvaltuusto valitsi Pekka Timosen uskonnonopettajapapin toimeen kesäkuusta 1961 alkaen ja hänelle luvattiin asunnoksi Polvijärven kirkon vieressä oleva pappilarakennus, jossa päätettiin suorittaa tarpeellinen korjaus. Varusmiespalvelusta suoritettava Pekka Timonen valmisti myös omat asiansa toimeen astumista varten. Hän kihlautui kauniin outokumpulaisen neitosen Eila Sirjosen kanssa, joka tunnettiin ahkerana kirkossa ja nuorten kerhossa kävijänä ja kaikin puolin kunnollisena ja papin vaimoksi sopivana ihmisenä. Heidät vihittiin avioliittoon Outokummun rukoushuoneessa

11.5.1961. Sulhanen oli sotilaspuvussa ja morsian valkeassa asussa.

Arkkipiispa Hermanin hautajaiset

Vuoden 1960 lopulla vanhuuden lepoon siirtynyt arkkipiispa Herman kuoli tammikuun 14. päivänä 1961. Hänet oli kutsuttu 1923 kirkkokuntaamme Karjalan piispaksi, josta hänet nimitettiin 1925 Karjalan ja koko Suomen arkkipiispaksi. Isällisellä huolenpidolla ja rakkaudella hän johti kirkkokuntaa 1920-luvun kansallistamisvaiheiden, talvisodan ja jatkosodan ja sotia seuranneiden siirtolaisuusvuosien ajan ja kirkkokunnan jälleenrakentamisen kymmenvuotisen kauden. Hän arvosti kirkkokunnan pappeja ja opettajia, siunasi heidän ponnistelujaan sodan aiheuttamissa vaikeissa olosuhteissa ja auttoi heitä kokemaan ja saamaan ahkeruudestaan työn iloa. Ohjatessaan ja ojentaessaan nuoria pappeja hän teki sen hellävaraisesti, ettei masentaisi heidän nuorekasta intoaan suorittaa luovalla tavalla papillista palvelustaan kirkkokunnassa. Minäkin opin häntä kunnioittamaan ja rakastamaan esipaimenena, jonka johtamassa kirkkokunnassa oli helppo käyttää kaikki se työtarmo, jonka Jumala oli minulle suonut.

Arkkipiispa Hermanin hautajaiset olivat tammikuun 17. päivänä. Aamulla oli liturgia Pyhän Nikolaoksen katedraalissa. Siinä saarnasi viimeinen arkkipiispa Hermanin vihkimä pappi Olavi Tajakka. Varsinainen siunaustoimitus alkoi kirkossa kello 12. Vainajan valkoinen arkku oli avoimena korokkeella kirkon keskellä puoliksi peitettynä piispan mantiaan. Muistosanat lausui piispa Aleksanteri. Siunauspalveluksen toimitti arkkipiispa Paavali 23 papin ja kahden diakonin avustamana. Kanttorien kuoro lauloi Pauli Koukkusen johdolla. Papit kantoivat vainajan arkun kirkon ympäri ja sen jälkeen se siirrettiin Kuopion hautausmaalle ja laskettiin avoimeen hautaan. Haudalla toimitettiin litania ja laskettiin lukuisa määrä seppeleitä.

Muistotilaisuus ja ateriala oli järjestetty Hotelli Atlakseen, jossa kirkkokuoro lauloi ja luettiin muistoadressit ja sähkeet. Arkkipiispa Paavali lausui puheessaan seuraavaa: "Saattaessamme

arkkipiispa Hermanin ruumista haudan lepoon saimme sen ohessa seurata vielä suurempaa mysteeriota, katoavaisuuden pukeutumista katoamattomuuteen. Olemme saaneet iloita niistä rakkauden siteistä, jotka ovat liittäneet meidät esipaimenemme saattojoukoksi." Hallitusneuvos Antti Inkinen kirjoitti muistosanoissaan: "Hoidossaan olevan kirkkokunnan kaikkein näkyvimällä paikalla joutui entinen Muhusaaren köyhä poika suorittamaan pitkän, lähes neljä vuosikymmentä jatkuneen arvokkaan päivätyön hengellisen laumansa jumalansanalla ruokkijana ja ylimpänä kaitsijana. Arkkipiispan työ kirkkokuntansa hyväksi on totisesti ja sananmukaisesti ollut pyhää työtä, joka kristillisen käsityksemme mukaan kruunataan kirkkauden kuihtumattomalla seppeleellä" (1 Piet. 5:1-4).

Laadin toimittamaani Aamun Koittoon arkkipiispa Hermanin työkautta ja hänen hautajaisiaan sanoin ja kuvin selostavat kuvaukset ja julkaisin muutamia hautajaisissa esitettyjä muistopuheita sekä luettelon henkilöistä, jotka olivat kunnioittaneet hänen muistoaan hänen nimeään kantavan rahaston kautta, adresseilla ja sähköillä. Monet kerrat on jälkeen päin papillisessa työssäni noussut mieleeni niitä isällisiä neuvoja ja kannustuksia, joita häneltä sain johtaessani kirkkokunnan nuorisotyötä ja hoitaessani seurakuntapapin virkaa.

Kymmenes tiistaiseura seurakuntaan

Horsma-ahon nuorisokerhon innokas toiminta ja naapurikyliin syntyneet tiistaiseurat virittivät Horsma-ahon ja Mutkanvaaran alueella elävät ortodoksit kaipaamaan omaa tiistaiseuraa. Asiaan vaikutti myös se, kun viisi lähiseudun tiistaiseuraa lahjoitti lehmän tulipalossa karjansa ja tupansa menettäneelle Naumaseen perheelle. Tiistaiseuran perustava kokous pidettiin 15.3.1961. Seuran puheenjohtajaksi valittiin emäntä Lempi Pakkanen, varapuheenjohtajaksi emäntä Aino Soininen, rahastonhoitajaksi maanviljelijä Eelis Naumanen, sihteeriksi myymäläapulainen Pirkko Surakka, joka jo johti paikkakunnan nuorisokerhoa, ja muiksi jäseniksi emännät Niina Hartikainen, Aino Pakarinen ja Irja

Mertanen. Tilintarkastajiksi valittiin Erkki Ratilainen ja Sulo Luukkonen. Perustetun seuran nimeksi otettiin Horsma-ahon-Mutkanvaaran tiistaiseura. Seuran iltatilaisuuksia päätettiin pitää hengellisen ohjelman ja käsitöiden merkeissä joka toinen viikko vuorotellen jäsenten kodeissa.

Tämä kymmenes tiistaiseura jäi minun Taipaleen pappiskaudellani perustetuista viimeiseksi, mutta ei Taipaleen seurakunnassa, sillä minun jälkeeni tulleen papin kaudella jatkui tiistaiseurojen toiminta ja jokunen uusikin syntyi, mutta erityisen paljon syntyi uusia nuorten opintokerhoja. Ortodoksisten Nuorten Liiton toiminnanjohtaja Alvi Houtsonen oli nähnyt hyväksi pyytää Eino Hartikaista, joka oli vaihtanut mopon autoon, ohjaamaan Taipaleen seurakunnan alueella toimivia ja perustettavia nuorisokerhoja.

Seurakunta sai toisen papin

Juhannuksen pyhät muodostuivat Taipaleen seurakunnalle pyhitysten päiviksi ja toivat uusia siunaavia näkymiä seurakunnan elämään. Arkkipiispa Paavali tuli seurakuntaan paimenmatkalle ja toimitti jumalanpalvelukset Polvijärven kirkossa, Outokummun rukoushuoneessa ja Taipaleen kirkossa.

Juhannuspäivänä 24.6. 1961 arkkipiispa vihki Polvijärven kirkossa toimitetun liturgian aikana diakoniksi uskonnonopettajapapin toimeen valitun pappiskandidaatti Pekka Timosen. Kirkon vuosijuhlan ja arkkipiispan vierailun takia oli juhlayleisölle järjestetty Polvijärven keskikoululle kahvitilaisuus. Seuraavana päivänä, joka oli sunnuntai, arkkipiispa toimitti liturgian Taipaleen kirkossa ja sen aikana vihki diakoni Timosen papiksi. Vieraillevina pappeina palvelukseen osallistuivat kirkkoherrat Nikolai Hodju, Leo Merras ja Erkki Karppanen ja arkkipiispan mukana tietenkin yli diakoni Leo Kasanko.

Juhannuspyhien juhla jumalanpalveluksista oli tiedotettu seurakuntaväelle tavallista tehokkaammin. Aamun Koitto julkaisi ennalta Taipaleen seurakunnan numeron, jossa sanoin ja kuvin kerrottiin seurakunnan menneisyydestä, nykyisestä elämästä ja tulevaisuuden toiveista. Taipaleen kirkossa toimitettuun liturgiaan

Arkkiepiispa Paavali vihki diakoni Pekka Timosen papiksi Taipaleen kirkossa 25.6.1961.

Arkkiepiispa Paavali on saapunut Outokummun rukoushuoneeseen. Oikealla pastori Pekka Timonen.

kokoontui lähes tuhatpäinen joukko seurakuntalaisia. Kirkkokuoro oli koolla kokonaisuudessaan, mikä tarkoitti sitä, että mukaan olivat tulleet myös Outokummun ja Polvijärven kirkkolaajat. Juhlaa suosi aurinkoinen sää. Liturgian jälkeen pappilan pihalle oli järjestetty kahvitarjoilu ja sen päätyttyä arkkiepiispa ja papisto nauttivat aterian pappilan salissa.

Papiksi vihittyä isä Pietaria eli kansanomaisesti sanottuna isä Pekkaa muistettiin kukkasin, lahjoin ja siunaavin sanoin. Hänelle ja hänen nuorelle vaimolleen laulettiin monien armorikkaiden vuosien toivotus. Heinä-elokuun aikana hän sai harjaantua papillisten palvelusten toimittamisessa. Syyskuussa alkaisi hänen varsinainen työnsä oppikoulujen uskonnonopettajana Viinijärvellä, Liperissä, Outokummussa ja Polvijärvellä. Vihkimisensä edellä pitämässään puheessa hän sanoi mm. seuraavaa: "Tunnen Jumalan viisaan tarkoituksen toteutuneen siinä, kun aloitin opiskelun pappisseminaarissa. Silloin alkoi toteutua varhaisen nuoruuteni toive päästä kerran toimimaan kaiken ikäisten lähimmäisten kanssa, olemaan nuoren kanssa nuori ja vanhemman kanssa hänen elämänsä vaiheiden nöyrä kuuntelija. Toivon hartaasti, että Jumala Pyhän Henkensä kautta antaisi minulle voimia toimia Kristuksen viljavainiolla."

Sotilassielunhoitoa Ylämyllyn varuskunnassa

Kirkolliskokouksen toivomuksen mukaisesti Suomen puolustusvoimiin perustettiin uudelleen sotilaspapin virka, joka oli sotien jälkeisessä tilanteessa muuttanut sisältöään ja lopulta kokonaan kadonnut. Arkkiepiispa Paavalin ja kenttäpiispan yhteisen neuvottelun tuloksena virka jaettiin sivutoimiksi viidelle seurakuntapapille, joiden alueella olevissa varuskunnissa oli huomattava joukko ortodoksista henkilökuntaa ja varusmiehiä. Tällainen sivutoimi tuli Helsinkiin, Joensuuhun, Ylämyllylle, Lappeenrantaan ja Kajaaniin. Ylämyllyn varuskunnan ortodoksien papilliset palvelut annettiin minun vastuulleni. Viinijärven luterilaisen papin tehtäviin oli jo aikaisemmin lisätty varuskunnan luterilaisten sielunhoito.

Käynnit varuskunnassa olivat mielenkiintoista vaihtelua seurakunnalliseen työhön. Ylämyllyllä oli varusmiespalveluksessa keskimäärin noin 60 ortodoksia. Siellä oli papin edessä aina miehin seurakunta. Kun sotilaat käskettiin tilaisuuksiin, niin he aina olivat täsmällisesti läsnä. Niihin aikoihin, kun aloitin Ylämyllyllä työn sotilaitten parissa, oli periaatteena se, että ortodoksit koottiin oman pappinsa eteen ja luterilaiset vastaavasti oman pappinsa eteen. Minun tehtäviini kuului pitää jokaisen saapumiserän alokkaille papin oppitunnit, toimittaa iltahartaudet ja puhua varuskunnan yhteisissä juhlissa. Jos varusmies joutui suljetuksi arestikoppiin, papin tuli käydä hänen kanssaan keskustelemassa ja mahdollisesti mieltä virkistämässä. Luterilaisia jumalanpalveluksia toimitettiin varuskunnan tiloissa, mutta ortodoksiset varusmiehet kuljetettiin aina kirkkoon seurakunnan yhteiseen jumalanpalveluksen. Sain asiasta päättävät esimiehet ymmärtämään, että ortodoksinen jumalanpalvelus menettää sisällöstään paljon, jos sitä ei toimiteta aidossa kirkollisessa ympäristössä. Lisäksi ortodoksien kuljetus Taipaleen kirkkoon vaati tavallisesti vain yhden linja-auton.

Vuoden 1961 aikana pidin Ylämyllyn varuskunnassa 22 oppituntia, 32 iltahartausta ja puhuin kymmenessä juhlissa. Varuskunnassa käynnit eivät juuri häirinneet seurakunnallisia toimiani, sillä oppitunnit pidettiin aamuisin kello 7-9 ja iltahartaudet illalla kello 21. Työ jatkui samalla tavalla seuraavana vuonna. Siirryttyäni kesällä 1962 Joensuuhun, kenttäpiispa antoi Ylämyllyn varuskunnan sielunhoitotyön edelleen Joensuusta käsin minun huolekseeni.

Sivutoimien hoitaminen

Ortodoksisten seurakuntien papit joutuivat varsinaisen virkansa ohessa hoitamaan sivutoimenaan uskonnonopetuksia oppikouluissa, kun muita tehtävään sopivia opettajia oli varsin harvassa. Pekka Timosen tulo Taipaleen seurakunnan uskonnonopettajapikiksi vapautti minut kokonaan koulujen uskontotunneista. Kaikista eniten lisätyötä minulle antava sivutoimi oli kirkkokunnan äänenkannattajan Aamun Koiton toimittaminen. Lehti ilmestyi kolme

kertaa kuukaudessa. Sain runsaasti aineistoa lehdessä julkaistavaksi, mutta sitä piti myös tilata papeilta ja muilta kirkkokunnan toimihenkilöiltä, lukea, tiivistää ja merkitä kuhunkin, millaisilla kirjasimilla se ladotaan. Jotkut uutiset tulivat niin heikkoina tekeleinä, että ne piti kirjoittaa koneella uudestaan. Sellaisia olivat kaikki puhelimesta minulle annetut uutiset. Joku hyvä pappiskaveri selitti puhelimesta, että meillä tapahtui nyt sellaista ja sellaista, laadi siitä sopiva uutinen Aamun Koittoon.

Yleensä minulla oli kirjapainossa jo valmiiksi ladottua tekstiä riittävästi, kun tuli ns. saksitaiton aika. Liimasin lademat lehden kokoisille arkeille, sijoitin valokuvat paikoilleen ja merkitsin otsikot. Lehden painamisajasta olin sopinut kirjapainon kanssa ja siksi kiireellisissä tilanteissa toimitustyö piti suorittaa yön aikana. Minun valmistaessa lehteä jotkut lapsistani laativat rinnallani omaa Aamun Koittoaan. Hanakampia tähän työhön olivat vanhin poikani Petri, jossa jo varhain näkyi toimittajan piirteitä, mutta myös toinen poikani Yrjö sekä neljäs tyttärenti Kaija, joka oli noussut isän vieruksi eli toiseksi nuorimmaksi lapseksi sen jälkeen, kun vaimoni synnytti 2.10.1960 viidennen tyttärenme Astan. Kaija oli vielä niin nuori, ettei ymmärtänyt omaa toimitustyötään leikiksi. Kun minun taitto-ohjeeni meni postin mukana kirjapainoon, niin hän joutui ihmettelemään: "Kuka kumma on minun Aamun Koitonni taas pannut paperikoriin."

Rovasti Aleksanteri Ryttyläisen kuoltua arkkipiispa nimitti minut hänen jälkeensä vuodesta 1960 alkaen valvojaksi kolmanteen piiriin, johon kuuluivat Joensuun, Ilomantsin, Lieksan, Nurmeksen ja Taipaleen seurakunnat. Lisäksi sain valvojan tehtävän Lapin seurakuntaan, jonka kirkkoherra Yrjö Rämö oli kuudennen piirin valvoja. Piirinvalvojan tehtäviin kuului tehdä yksi tarkastusmatka vuodessa kuhunkin piiriin seurakuntaan ja siitä selostuksen lähettäminen hiippakunnan piispalle. Pohjois-Karjalan seurakunnissa käynti tapahtui tavallisesti yhden päivän aikana, mutta Lapin seurakunnan tarkastus merkitsi minulle pitkää, mutta mieluista matkaa, varsinkin kun sen sai sijoittaa sellaiseen ajankohtaan, jolloin Lapin luonto oli lumoavimmillaan. Ensimmäisen tällaisen matkani tein omalla autollani kesälomaviikon aikana elokuussa 1961. Mukaani otin vaimoni ja molemmat poikani, jotka olivat auton takaistuimella kuin kotonaan ja keksivät vaikka

minkälaisia kilpailuja keskenään. Kaikki viisi tytärtämme jäivät hyvään hoitoon Taipaleen pappilaan.

Lapin seurakuntaan kuului noin 1400 henkeä, joista suuri osa oli kolttaheimon jäseniä Nellimössä ja Sevettijärvellä. Seurakunnan kirkkoherra Yrjö Rämö ja hänen vaimonsa Sanni asuvat Rovaniemellä, jossa on seurakunnan kirkko ja pappila. He ottivat meidät vastaan tunnetulla ystävällisyydellään ja vieraanvaraisuudellaan. Seurakunnan virastossa sain asiakirjoista tiedot, joista saatoin laatia ohjeiden mukaisen selostuksen lähetettäväksi piispa Aleksanterille. Isä Yrjön kanssa ajoimme Ivaloon, jossa on rukoushuone ja toimitimme siinä jumalanpalveluksen. Toinen rukoushuone on Sevettijärvellä. Seurakuntalaisten kanssa keskustellessa saatoin panna merkille, että vanhempi väki on hyvin säilyttänyt ortodoksisen uskontonsa ja noudattaa sen perinteitä, mutta nuoremman polven parissa on ortodoksisen uskonnopeuden ja valistustoiminnan tarvetta. Päätin esittää Ortodoksisten Nuorten Liitolle, että se lähettäisi nuoriso-ohjaaja Veikko Laakson työmatkalle Lapin seurakuntaan, mikä sittemmin tapahtuikin.

Matkan loppuosa oli minulle lomailua vaimoni ja poikieni kanssa. Ajoimme turistitietä aina Norjan Hammerfestiin saakka ja tulomatkalla Ruotsin suomalaisalueen halki Kilpisjärvelle. Minulle oli mieluisaa kiivetä poikien kanssa tuntureilla ja valokuvata mahdollisia maisemia, mutta vaimollani alkoi olla mielessä vain kotona olevat viisi tytärtämme ja erityisesti nuorimmaisemme Asta. Kotimatkan loppuosa olikin pika-ajoa Viinijärvelle, jossa tietysti kaikki olivat hyvin ja tytöt riemulla vastaanottamassa meidät matkalaiset ja tuomisemme Lapista.

Pappi salaisuuksien säilyttäjänä

Monet mielenkiintoiset papillisen työn kokemukset kuuluvat ns. luottamuksellisiin asioihin tai suorastaan rippisalaisuuksien piiriin, joista pappi ei voi julkisesti puhua. Olen joskus sanonut, että papin muistissa on kaksi osaa. Toinen on sellaisten kokemusten ja tietojen kenttä, josta poimitaan kauneimpia kukkia ojennettavaksi

ihmisten iloksi eli otetaan esiin puheessa opiksi ja innoitukseksi seurakuntalaisille. Toinen on salaisuuksien hautausmaa, jonka asioiden on annettava olla unohdettuina, ellei asianomainen ole antanut tehtävää kertoa sitä jollekin määrätylle henkilölle. Tavakseni tuli, että kun jossakin seurassa alettiin keskustella tietyn ihmisen synneistä, jotka hän oli ennättänyt käydä minun luonani ripissä tunnustamassa, näin parhaaksi keinoksi olla keskusteluun osallistumatta tai lähteä huoneesta pois, jotten vain ilmeellä tai jollain muulla tavalla sotkeutuisi minulle uskottujen salaisuuksien ilmaisemiseen.

Rovasti Mikael Miikkola kertoi minulle, että kun hän oli Taipaleen pappina, niin hänet haastettiin eräässä murhajutussa oikeuteen todistajaksi, kun tiedettiin syylliseksi epäillyn miehen käyneen hänen luonaan synnintunnustuksella. Hän oli sanonut oikeudessa, että ortodoksina pappina hän ei voi paljastaa mitään, mitä on ripillä kuullut. Rovasti sanoi sen, mikä meille pappiseminaarissa pastoraalisen teologian tunneilla opetettiin, että kirkon sielunhoitotyön kannalta on tärkeämpi asia se, että seurakuntalainen voi pappiinsa luottaa kuin se, tulevatko kaikki rikokset selvitettyiksi. Papin pitää neuvoa rikoksen tekijää tunnustamaan tekonsa myös maalliselle oikeudelle, mutta itse hän ei saa siitä kertoa kenellekään.

Minutkin haastettiin käräjiin erään avioparin riitojen vuoksi muka todistamaan, mitä he olivat ennen vihkimistä minulle riitakysymyksestä sanoneet. Tuomari sanoi minulle, että kun olen pappi, minun ei tarvitse todistaa mitään, jos olen asiasta kuullut vain luottamuksellisessa keskustelussa. Jatkoksi hän sanoi avioparille, että kehtaattekin riidellä tämmöisestä asiasta ja vielä pappine kuullen. Pariskunta alkoi katsella toisiinsa ja he päättivät siinä lopettaa riitansa ja sanoivat tuomarille: "No hyvä on, me sovimme tämän asian ja saatte lopettaa tämän asian käsittelyn." He olivat tulleet käräjille eri autoilla, mutta lähtivät nyt yhteisellä taksikyydillä takaisin yhteiseen kotiinsa. Jälkeenpäin kiitin tuomaria siitä, että hän osasi pitää lyhyen ja tehokkaan saarnan.

Papin on tiedettävä myös se, että eräillä häiriintyneillä ihmisillä on joskus tapana tunnustaa sellaisia tekoja, joita he ovat tehneet vain mielikuvituksessaan. Varsinkin, jos mieliä kuohuttaa jokin sanomalehdissä suurta huomiota saavuttanut rikos, saattaa

papin luo tulla useampikin ihminen tunnustamaan osallisuutensa siihen. Taipaleen pappina ollessani sellainen rikos oli ns. Tulilahden murha, jossa kahta moottoripyörällä matkailevaa miestä pidettiin syyllisenä siihen, kun Tulilahden leirialueen teltasta löytyi surmattuna kaksi neitosta. Lehtiuutisten mukaan moottoripyörämiehet olisivat liikkuneet Kuusjärven ja Polvijärven kautta Kolille ja sieltä Heinäveden suuntaan Tulilahden ohi.

Tapauksen järkyttämiä seurakuntalaisia kävi minunkin luona puhumasta epäilyksistään, jopa eräs nimeltä mainitsemassa moottoripyörällä kulkeneita miehiä, jotka olivat käyneet naapurissa vettä juomassa. Neuvostani huolimatta he kieltäytyivät menemästä kertomaan epäilyksistään muille kuin papille ja vaativat, ettei heidän nimeään saanut paljastaa kenellekään. He saivat minutkin levottomaksi, jopa niin, että vaimoni huomasi sen ja vaati minua kertomaan, miksi minä valvon yöllä. En voinut sitä kertoa. Tämä on eräs papin ongelmista, kun hänellä ei ole oikeutta edes vaimoleenkaan kertoa mitään siitä, mikä kuuluu vaiettavien asiain piiriin. Mutta meillä papeillakin on sama mahdollisuus kuin muillakin seurakuntalaisilla eli mennä oman rippi-isän luo kertomaan omat syntinsä ja levottomuutensa aiheet.

Papin rippi-isä, toinen pappi, on niin ikään salaisuuksien hoitaja ja ripin mysteerissä auttaa poistamaan mieltä häiritsevät ongelmat ja jatkamaan rauhallisella mielellä työtänsä. Kun pappi jumalanpalveluksessa asettaa oikean kätensä sormet kuvastamaan Kristuksen nimen kirjaimia ja siten Kristuksen nimessä siunaa kansaa sanoen: "Rauha olkoon teille kaikille", kirkkokansan puolesta kuoro vastaa hänelle: "Niin myös sinunkin hengellesi." Niin seurakunnassa toivotetaan rauhaa ja sitä vastaanotetaan sekä kunkin rukoilijan omaan sieluun että ihmisten välisiin suhteisiin.

Eräitä papillisia kokemuksia

Eräs kristinoppikoulutytty valitti minulle, ettei hän tiedä, kuka on hänen isänsä, kun hänen yksinhuoltajaäitinsä ei ole suostunut sitä kertomaan. Hän pyysi minua pappina vaikuttamaan tässä asiassa hänen äitiinsä, sillä hän todella halusi tietää oman isänsä. Hän ei muuten ollut ainoa, joka tällaista palvelusta papiltaan pyysi.

Puhuin asiasta tytön äidille, mutta siinä vaiheessa hän halusi vielä säilyttää salaisuutensa. Jouduin toisen kerran menemään äidin luo antamaan hänelle Herran ehtoollista hänen kuolinvuoteellaan. Siinä yhteydessä äiti sanoi: "Kun minä olen kuollut, niin kertokaa tyttärelleni, kuka hänen isänsä on." Sitten hän antoi henkilötiedot ja jatkoi: "Mutta sanokaa tyttärelleni, ettei hän millään tavoin saa loukata sitä miestä, sillä minä olen rakastanut häntä ja minulla on hänestä säilynyt vain kauniita muistoja."

Sain tietää, missä tytön isä elää vaimonsa ja lapsensa kanssa ja missä hän on töissä. Soitin hänen työpaikalleen ja sanoin tulevani häntä tapaamaan siellä. Hän jätti hetkeksi työnsä ja tuli juttelemaan kanssani. Näytin hänelle tytön kristinoppikoulun aikaista valokuvaa ja totesin, että onpas tyttö tullut isänsä näköiseksi. Mies ei lämmennyt asialle. Sanoi muistavansa sen siirtolaisena naapurissa asuneen neitosen, jonka kanssa hän piti yhteyttä, mutta ettei hänellä ollut siihen neitoseen mitään syvällisempiä tunteita eikä välitä hänen tyttärestäänkään. Hänellä on nyt oma koti, vaimo ja tytär. Yritin puhua hänelle, että tämä toinen tyttö on todella hänen näköisensä, lahjakas orpo neitonen, joka olisi varmaan tyytyväinen, jos kävisit juttelemassa isän tavoin hänen kanssaan. Se voidaan järjestää kaikessa hiljaisuudessa. Mies ei suostunut siihen. Minä ajattelin itsekseni, onkohan paljonkin samanlaisia ihmissuhteita, joissa toinen osapuoli on säilyttänyt muiston kauniista rakkaudesta ja toinen vain muiston siitä, miten kylmästi ja itsekkäästi hän on käyttänyt toista hyväkseen.

Eräs uskovainen vaimo valitteli elämänsä suurena murheena sitä, että hänen rakas aviomiehensä ei välitä uskon asioista juuri lainkaan: "Kun lähdän kirkkoon synnintunnustukselle ja Herran ehtoolliselle, pyydän häneltä aina anteeksi, mutta häntä en ole saanut milloinkaan mukaani kirkkoon enkä Herran Ehtoolliselle." Yritin todistaa vaimolle Raamatun sanoilla, että hedelmä poimitaan kärsivällisyydessä ja ettei miestä, jonka puolesta vaimo paljon rukoilee, Jumala unohda. Eräänä päivänä mies soitti minulle ja sanoi olevansa sairaana kotonaan ja ruvenneensa ajattelemaan uskon asioita. Hän pyysi minua tulemaan hänen kotiinsa antamaan Herran ehtoollisen. Kun menin hänen kotiinsa, tapasin siellä onnellisen vaimon, joka suputteli minulle: "Tämä on elämäni onnellisimpia päiviä. Jumala on kuullut minun rukoukseni."

Saanko minäkin osallistua nyt mieheni kanssa yhdessä Herran ehtoolliseen?" Kuuntelin miehen rehellisen synnintunnustuksen ja luin hänelle synninpäästön sanat ja samat myös vaimolle. Lopuksi annoin kummallekin Herran ehtoollisen heidän syntiensä anteeksi antamiseksi ja iankaikkiseksi elämäksi.

Eräässä kylässä kaksi emäntää suuttui toisiinsa ja siitä alkoi olla haittaa jopa seurakunnalle. Tajusin loukkaantumisen syyt. Toinen olisi ollut valmis sopimaan milloin tahansa, mutta toinen oli itsepäinen ja sanoi vaikka vaihtavansa uskontonsa, jos pitää käydä samoissa seuroissa toisen kanssa. Pastoraalisissa ohjeissa sanotaan, ettei pappi saa olla koskaan neuvoton, vaan hänen on pyrittävä rakentamaan sopua ihmisten välille. Kutsuin heidät hartaushetkeen mukaan ja sen päätyttyä vein heidät kamariin vierelleni keskustelemaan asioista. Toinen oli valmis sovintoon, mutta toinen ei. Yritin vetää heidän käsiään yhteen, mutta tiukalle piti, ennenkuin sain sen onnistumaan. Kun he siinä jo puristivat toisiaan kädestä tapahtui jotakin, joka järkytti minut. Se itsepäisempi osapuoli pyörtyi ja me aloimme hätäntyneinä virvoitella häntä. Siinä hellässä hoivailussa loppui itsepäisenkin inttäminen ja he sulautuivat kauniiseen kristilliseen sovintoon.

Historiallisten muistomerkkien kartoitusta

Papiston kokouksen aloitteesta vuoden 1960 kirkolliskokous myönsi määrärahan historiallisten muistomerkkien tutkimiseen. Niitä todettiin olevan kahdeksan seurakunnan alueella, mm. Taipaleella. Muinaistieteellinen toimikunta pyysi Helsingin yliopiston Karjalaisen osakunnan ylioppilaiden apua tähän työhön.

Kesän 1962 ohjelmaan oli otettu Taipaleen seurakunnan entisten tsasounien ja kalmistojen paikkojen kartoittaminen. Tehtävään oli valittu Karjalaisesta osakunnasta ylioppilaat Kille Mustonen, Pirkko Sallinen, Risto Tanskanen ja Natalia Baschmakov. Viimeksimainittu osasi hyvin myös venäjää, joka oli tarpeen vanhojen asiakirjojen ja karttojen tutkimisessa. Olin jo pari vuotta aikaisemmin innostunut seurakunnan menneisyyden tutkimiseen ja

Ylioppilaat tutkivat Taipaleen seurakunnan vanhoja asiakirjoja.

Liperin kummikunnan Orsan edustajat khra Tore ja rouva Östlund kunnanjohtaja Aarne ja rouva Inkisen ja opetusneuvos Br. Enwaldin kanssa tutustumassa Taipaleen kirkkoon.

mm. laatinut juhannuksena 1961 ilmestyneeseen Aamun Koittoon aihetta sanoin ja kuvin selvittävän viiden sivun artikkelin otsikolla: "Perinteistä rikas seurakunta."

Karjalaisen osakunnan retkikunta työskenteli Taipaleen seurakunnassa 10 päivän ajan ja suoritti tutkimuksia ja kartoituskia Liperin Komperossa, Itranniemessä, Kalmaniemessä, Kellolammilla, Pietinlahdessa, Lappilanniemessä ja kirkonkylässä, Polvijärven Sotkumassa ja Martonvaarassa ja Joensuun alueella Kukkosensaarella, jossa on 1500-luvulla ollut Valamon luostarin skiitta ja kalmisto.

Retkeläiset suorittivat tehtävänsä antaumuksella kartoittaen, valokuvaten ja keräten paikallista perimätietoa. Työn tulokset he luovuttivat kahtena kappaleena, toisen Muinaistieteelliselle toimikunnalle ja toisen Ortodoksiselle kirkollishallitukselle. Taipaleen seurakunnan alueelta he kartoittivat kymmenkunta tsasounan ja kalmiston paikkaa. Luulöytöjä he tekivät Komperossa ja Lamminiemessä. Vanhoja asiakirjoja ei Taipaleen seurakunnassa ole. Vanhimmat ovat vuodelta 1809. Perimätiedon mukaan Taipaleen pappi vei asiakirjat jonnekin suojaan suomalaisilta sotilailta, jotka olivat ottaneet majapaikakseen Taipaleen kirkon ja pappilan.

Lopettaessaan tutkimusretken osakuntalaiset kertoivat saaneensa seurakuntalaisilta osakseen ystävällisyyttä ja vieraanvaraisuutta. Heitä oli autettu monella tavalla.

ONL:n leirikeskus Säynelammille

Vuonna 1956 Taipaleen pappilan pellolla pidetyn seurakunnallisen nuorten leirin jälkeisinä vuosina Ortodoksisten Nuorten Liitto järjesti Joensuun ympäristön seurakuntien nuoria varten leirejä Niitylahden opistolla, Honkalammilla ja Verkkolammin koululla. Olin niihin aikoihin ONL:n puheenjohtaja ja yhdessä toiminnanjohtaja Alvi Houtsosen kanssa katselimme sopivaa leiripaikkaa. Lopulta päädyimme Polvijärven Viitalahteen Säynelampien välissä olevaan kauniiseen kannakseen, joka oli osa Aarne ja Irja Korpelaisen metsätilaa. Vuonna 1961 ostimme valitsemamme maa-alueen ONL:lle leirikeskusta varten ja vuokrasimme siihen tarpeellisen lisäalueen. Verkkolammin koulun opettaja Nestor

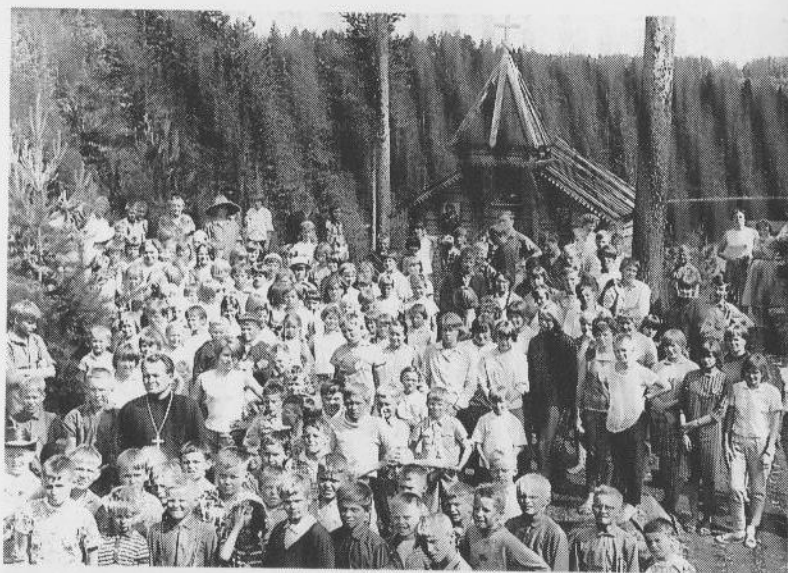

Litania Viinijärven sankarihaudalla sodassa kaatuneitten muistopäivänä.

Norppa, joka taisi kirvesmiehen työt, rakensi alueelle isohkon majoitusparakin, saunan ja keittiökatoksen. Hän sai ryhmän talkoolaisia avukseen rakennustyöhön.

Ensimmäinen suurleiri pidettiin leirialueella kesällä 1962. Samana vuonna Nestor Norppa rakensi Rääkkylästä lahjaksi saadun harmaan aitan hirsistä leirialueen korkeimman kukkulan laelle harmaan karjalaistyyllisen tsasounan. Hirsien kuljetuksen ja rakentamisen lisätarvikkeet kustansi valokuvaaja Lauri Laine. Tsasounassa ja sen edustalla pidettiin leirin hartauksia ja ehtoopalveluksia. Siinä toimitettiin myös lahjoittajan, Lauri Laineen ja hänen vaimonsa Irjan pojan Jussin kastaminen.

Oma pysyvä leirialue sai nuorison suosion. Jo ensimmäiselle leirille tuli kristinoppikouluun, koulunuorten, kerholaisten ja partiolaisten ryhmiin yhteensä 220 henkeä. Leirin ohjaajina ja

Ortodoksisia nuoria leiriläisiä Säynelammen rantakukkulalle pystytetyn tsasounan edessä pastori Olavi Jokion (vas.) kanssa. Leirikeskuksen lisäalueiden vuokrasopimuksen päätyttyä tsasouna valitettavasti jouduttiin purkamaan.

toimihenkilöinä oli ONL:n nuoriso-ohjaajia ja ortodoksisia opettajia. Oppitunteja pitivät seurakuntien papit ja kanttorit. Leirin lopulla lauantai-illan ehtoopalveluksen yhteydessä leiriläiset kävivät yksitellen synnintunnustuksella pappien luona. Sunnuntai-aamuna papit toimittivat luonnon helmassa liturgian, jossa leiriläiset osallistuivat Herran ehtoolliseen. Sen jälkeen mentiin rantaan leirikallion viereen ja toimitettiin vedenvihkiminen. Lopuksiunauksen jälkeen sekä leiriläiset että liturgiaan mukaan tulleet seurakuntalaiset saivat ristiä suudellessaan vihityn veden vihkimisestä henkilökohtaisen siunauksen. Yhteisen leiriaterian jälkeen leiriläiset pääsivät lähtemään omaistensa kanssa koteihinsa.

ONL:n leirikeskuksen rakentaminen Taipaleen seurakunnan alueelle toi huomattavan avun seurakunnan nuorisotoiminnalle. Leirikeskuksessa ruvettiin pitämään pienten ryhmien viikonloppuleirejä ja talvella hiihtoleirejä.

Taipaleelta Joensuun papiksi

Kevättalvella 1962 tuli Joensuun ortodoksisen seurakunnan kirkkoherran virka haettavaksi. Minun elämäni oli tullut vaihe, joka pani minut harkitsemaan muutosta ja paikan vaihdosta. Olin toteuttanut suurelta osalta niitä haaveita ja suunnitelmia, joita minulla oli ollut lapsuudesta alkaen Taipaleen seurakunnan hyväksi. Vaimoni opiskelun aiheuttamat poissaolot kotoa olivat tuoneet mieleeni yksinhuoltajan tunteita. Hänellä oli haaveena vielä auskultointi, johon oli mahdollisuus Joensuussa. Hänen opintojensa jatkaminen olisi hänen ja perheen kannalta helpommin toteutettavissa Joensuusta käsin.

Eräänä päivänä monien pohdiskelujeni jälkeen vaimoni ollessa Helsingissä tein yksinäisen miehen päätöksen ja lähetin hakemukset Joensuun papin virkaan. Siitä asia alkoi vieriä eteenpäin. Arkkipiispa asetti minut kolmesta hakijasta ensimmäiselle vaalisijalle Joensuun papin vaaliin. Vaalissa seurakuntalaiset antoivat minulle eniten ääniä. Sen perusteella sain määräyksen ja valtakirjan Joensuun seurakunnan kirkkoherran virkaan syyskuun alusta 1962. Kävin katsomassa Joensuun uutta pappilaa, jossa entinen kirkkoherra oli asunut vain lyhyen ajan. Ei siinä asumisen kannalta mitään moitittavaa ollut. Asuinpinta-alaa oli siinä sata neliömetriä eli vain puolet siitä, mitä oli Taipaleen pappilassa. Tajusin sen, että lapsiemme leikkialueet sekä sisällä että varsinkin ulkona tulevat huomattavasti supistumaan, mutta ehkä se ei ole pelkästään kielteinen asia.

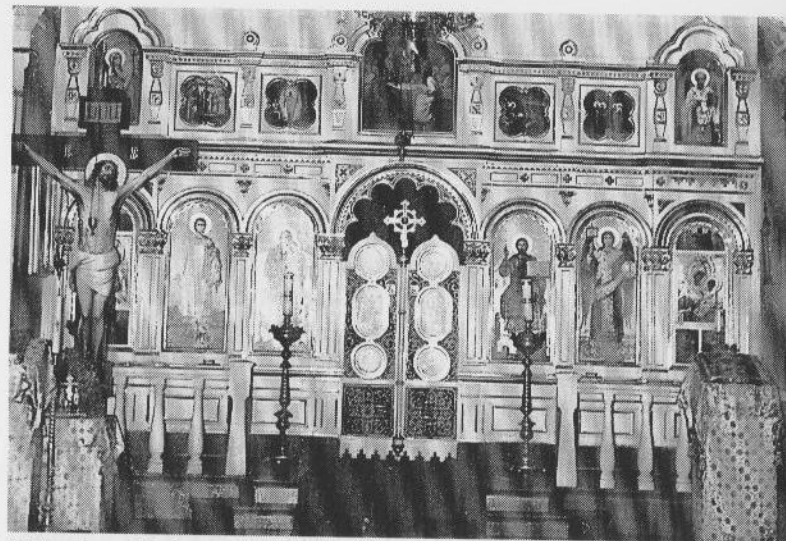
Taipaleen seurakuntalaiset järjestivät minulle ja perheelleni läksiäisjuhlan 27.8.1962 Viinijärven kansakoululle. Se antoi seurakuntalaisille ja minulle tilaisuuden kertoa, miten olimme yhdessä tehneet kirkollista työtä ja toimineet seurakunnan parhaaksi. Pastori Pekka Timonen piti lämpimän tervehdyspuheen. Samalla hän Konsta Kontkasen ja Heikki Tenhamon kanssa luovutti minulle seurakunnan muistolahjan. Seurakunnan nuorten kerhojen lahjan toivat Eino Hartikainen, Pirkko Surakka ja Eini Mutanen. Viinijärven kyläläisten lahjan toivat Viktor Hentunen, Niina Lavikainen ja Sanni Lehto. Tiistaiseurojen lahjan toivat

Kosti Salpakari ja Daria Aho. Lisäksi lämpimiä tervehdyksiä sanojen, lahjojen ja kukkien muodossa toivat yksityiset ja yhteisöjen edustajat, joita oli tullut tilaisuuteen Alavista, Outokumusta, Sätöksestä, Sukkulansalosta, Mutkanvaarasta, Horsmaahosta, Polvijärveltä ja Sotkumasta. Kirkkokuoro lauloi kanttori Viktor Hentusen johdolla. Lapset esittivät lauluohjelmaa. Pastori Hannu Loima oli tullut mukaan Itä-Karjalan kansanopistosta ja piti puheen. Yhdessäolo jatkui kahvitarjoilun ja yhteislaulun merkeissä. Minä kiitin seurakuntalaisia, luottamushenkilöitä, uskonnon opettajia, tiistaiseuroja ja nuorten kerhoja ja kirkkokuoroa hyvästä yhteistyöstä seitsemän vuoden palvelukauteni aikana. Vaimoni kanssa esitimme duettona hengellisen laulun ja minä toimitin loppuhartauden, jonka jälkeen laulettiin ehtooveisu. Läksiäisjuhla oli hengeltään iloinen. Kaikki me tiesimme, että minä perheeni kanssa en mene kauas, ainoastaan 33 kilometrin päähän Joensuuhun, josta on helppo hoitaa yhteyksiä Taipaleen seurakuntaan.

Seurakuntalaiset yhteistyössä pappinsa kanssa

Viimeisinä päivinäni Taipaleen pappina ja vielä pitkän aikaa Joensuussa ollessani muistelin sitä hyvää yhteistyötä, jossa sain olla mukana Taipaleen seurakuntalaisten kanssa mitä erilaisimmissa palveluksissa ja tilaisuuksissa. Kun tein laskelmia toimituksistani, nousi mieleeni ajatuksia, etten minä yksinäni ole oikeastaan mitään voinut tehdä, vaan aina on ollut muita mukana. Jos sanon toimittaneeni 10 liturgiaa, se on merkinnyt minulle noin 20 tunnin palvelusta, mutta saman määrän työtä myös kanttorille ja vielä enemmän kirkkovahdille. Seurakuntalaisille se on merkinnyt lähtöä kotoa joskus pitkienkin matkojen takaa, kirkossa seisomista ja paluuta kotiin. Jos sanon kastaneeni lapsen, se on minulle ollut vajaan tunnin toimitus, mutta miten paljon onkaan aikaa kulunut kastejuhlaa valmistelevilta lapsen äidiltä ja isältä.

Kaikki seurakunnalliset toimitukset ovat oikeastaan sellaisia, joissa muilla osallisilla on enemmän työtä kuin papilla. Kun minä

Taipaleen kirkon ikonostaasi.

luettelen numeroina eräitä papin palveluksia seitsemän vuoden ajalta Taipaleen seurakunnassa, on muistettava se yhteistyö, joka niihin sisältyy ja että kaikki se on tehty siksi, että niihin osallistuneiden sydämissä on elänyt usko Jumalaan, rakkaus lähimmäisiin ja kiintymys ortodoksiseen uskonperinteeseen.

Seitsemän vuoden aikana toimitin Taipaleen seurakunnan pyhäköissä 421 vigiliaa ja 604 liturgiaa, joissa jaettiin seurakuntalaisille Herran ehtoollista. Vigilioissa kävijäin määräksi laskettiin vain 13.700 ja liturgioissa kävijäin määräksi 44.254. Ehtoollisella kävijäin määräksi kertyi 8275, monet seurakuntalaiset useamman kerran vuodessa, eräät vain kerran vuodessa. Ortodoksisen perinteen mukaan kaikki ehtoolliseen osallistuneet kävivät ennen sitä yksityisellä synnintunnustuksella papin luona lukuunottamatta alle seitsenvuotiaita lapsia, joten tuohon suureen lukuun sisältyy paljon katumusta ja paljon anteeksiannon julistusta. Eri puolilla seurakuntaa, pääasiassa seurakuntalaisten kodeissa olin pitänyt 768 hartaushetkeä ja 119 kinkeritilaisuutta. Niihin oli talonväki valmistautunut monin tavoin, siistinyt huoneet, kantanut istuimia, leiponut pullaa ja valmistanut kahvitarjoilun. Seurakuntalaisten pyynnöstä olin toimittanut 201 rukoushetkeä, 161 pannykidaa

vainajien muistoksi, 31 kodin siunaamista, 579 sairaanripitystä sairaaloissa tai potilaiden kodeissa ja 10 sairaanvoitelua. Jokaiseen sairaanripitykseen kuului aina synnintunnustuksen kuunteleminen ja Herran ehtoollisen jakaminen. Seitsemän vuoden aikana liittyi siviilirekisteristä ja toisista uskonnollisista yhteisöistä Taipaleen seurakuntaan 61 henkeä. Heille toimitettiin kirkkoon liittämisen palvelus.

Seitsemään vuoteen sisältyi 470 pikkulasten kasteita, jotka Taipaleen seurakunnan käytännön mukaan toimitettiin pääasiassa kodeissa ja vain jokunen kirkossa tai synnytyslaitoksella. Kaikkiin kotona toimitettuihin kasteisiin liittyi vähintään kahvitarjoilu, josta pappi ja kanttori saivat osansa. Seurakunnassa pidettyihin kristinoppikouluihin osallistui tyttöjä ja poikia yhteensä 482. Avio- liittoon vihkimisiä oli 168, jotka toimitettiin pääasiassa kirkoissa tai rukoushuoneissa. Hautaustoimituksia oli 296. Suurin osa niistä toimitettiin pyhäköissä. Papin ja kanttorin tehtävänä oli toimittaa siunauspalvelus, saattaa vainaja hautaan asti ja mennä mukaan muistotilaisuuteen, jossa edellytettiin hänen puhuvan, siunaavan muistoaterian ja osallistuvan siihen. Vainajan omaisilla oli paljon ja moninaista työtä hautajaisten järjestelyssä. Vähällä työllä ei selvinnyt haudankaivajakaan, koska niihin aikoihin haudat kaivettiin käsin. Kesällä se onnistui helpommin, mutta talvella tarvittiin monenlaisia työvälineitä routaisen maan murtamisessa.

Pappi ja kanttori toimittivat osuutensa kirkollisissa palveluk- sissa perinteisen kaavan mukaan, mutta siitä huolimatta jokainen toimitus oli ainutlaatuinen. Vaikka minäkin osasin kasteen, vihki- misen ja hautauksen rukoukset ja evankeliumit ulkoa, eivät pyhät palvelukset olleet koskaan rutiininomaisia. Niitä ei toimitettu koskaan nimettömälle ihmiselle, vaan aina nimeltä mainitulle yksilölle. Jokaisessa kasteessa oli kummin sylissä tietyn äidin ja isän rakkauden tuloksena, kasterukouksen mukaan "olemattomuus- desta olemiseen" syntynyt suloinen vauva. Jokainen vihittävä pari kuvasti kahden toisensa löytäneen nuorukaisen ja neidon, miehen ja naisen rakkautta ja luottamusta toisiansa kohtaan. Kysymykses- sä oli kahden nimeltä mainittavan ihmisen häätjuhla. Jokainen nimeltä mainittava vainaja oli elänyt maan päällä omalaatuisen, lyhemmän tai pitemmän elämän ja hänen ruumiinsa kuljettiin kirkon kautta hautausmaalle maaksi maatumaan ja hänen sielullen-

sa rukoiltiin hyvää matkaa Jumalan kirkkauteen ja rakkauteen. Samalla tavalla muissakin seurakuntalaisille toimitetuissa palve- luksissa aina korostui yksilö ja hänen tarpeensa.

Lähtövuotenani julkaistun tilaston mukaan Taipaleen seura- kuntaan kuului yhteensä 3992 henkeä. Heitä hyvästä yhteistyöstä kiittäen ja Jumalan siunausta toivottaen siirryin papiksi Joensuun seurakuntaan, jossa minua odotti samankaltaisten yhteistyöhaluis- ten seurakuntalaisten joukko, yhteensä 4312 henkeä.

Kirjallisuutta

Tämän muistelmateoksen aihepiiriä ja aikakautta käsitteleviä tietoja ja kuvauksia on mm. seuraavissa teoksissa:

- Aamun Koitto, vuosikerrat 1955-1962.
Aikonen Risto (toim.), Ortodoksisten Nuorten Liitto 1943-1983, Joensuu 1983.
Hakamies Pekka, Venäjän-Taipaleelta Viinijärvelle, Vaasa 1993.
Holm Stefan ja Toivanen Markku (toim.), Taipaleen ortodoksinen seurakunta 400 vuotta, Jyväskylä 1991.
Koivula Annikki ja Vento Urpo (toim.), Karjalasta yhtä kaikki, Liperiläiset kertovat, Joensuu 1972.
Merras Olavi, Pyhittäjäisien perintö, Pyhään Sergein ja Hermanin Veljeskunta 1885-1985, Joensuu 1985.
Piironen Erkki, Elämää ja iloa ortodoksisuudessa. Joensuu 1980.
Piironen Erkki, Kirkkokunnan ylösnousemus, Joensuu 1993.
Piironen Erkki, Ortodoksisuus on elämää. Joensuu 1978.
Piironen Viljam (toim.), Liperi eilen ja tänään, Joensuu 1966.
Piironen Viljam (toim.), Taipaleen seurakunta eilen ja tänään, Joensuu 1973.
Taipaleen seurakunnan painetut kertomukset vuosilta 1955-1961. Tuohustuli, vuosikerrat 1955-1962.
Töntsi Raimo (toim.), Uhrilahja, Joensuu 1973.

ERKKI PIIRONEN KIRJALLISTA TUOTANTOA

1. Ortodokseina omassa maassa, 1945, 1987
2. Ortodoksisten nuorten kirkkotieto, 1946, 1950
3. Karjalan pyhät kilvoittelijat, 1947, 1979, 1991
4. Ortodoksisten nuorten siveysoppi, 1947, 1961, 1971, 1975, 1976, 1978
5. Kristuksen omille, toim. 1947, 1953
6. Suomenkielinen ortodoksinen kirjallisuus, 1948, 1984
7. ONL:n 5-vuotisjuhlakirja, toim. 1948
8. ONL:n vuosikirja 1948-1949, toim. 1949
9. ONL:n vuosikirja 1949-1950, toim. 1950
10. The Orthodox Faith in Finland, 1951
11. ONL:n vuosikirja 1950-1951, toim. 1951
12. Vaeltajan lauluja, toim. 1951, 1955, 1959, 1977
13. ONL:n vuosikirja 1951-1952, toim. 1952
14. Elpis-juhlakirja, toim. 1953.
15. ONL:n 10-vuotisjuhlakirja, toim. 1953
16. Pyhitetyssä kodissa, 1954, 1962, 1966, 1979
17. ONL:n vuosikirja 1953-1954, toim. 1954
18. Ortodoksinen uskontokirja, 1955, 1959, 1961, 1964, 1970, 1977, 1978
19. ONL:n vuosikirja 1954-1955, toim. 1955
20. Seka-avioliittojen sielunhoito & Leino Hassinen, 1958

21. Ortodoksinen usko Suomessa, 1963, 1980 (2 p:ta.), 1991
22. Sunnuntaisaarnoja, toim. 1977
23. Ortodoksisuus on elämää, 1978, 1979
24. Yhdessä Jumalan kanssa, 1978
25. Fortepiano, toim. 1978
26. Mikä on Ortodoksinen Veljestö, toim. 1978, 1982, 1987
27. Tiistaisaarnoja, toim. 1978
28. Ota ja lue: raamattutuntiohjelmisto ortodoksisille nuorisokerhoille, 1980
29. Elämää ja iloa ortodoksisuudessa, 1980
30. Elämän valoa ja varjoa & Pentti Mutanen, 1981
32. Tsasounien Karjalassa, 1982, 1984
32. Olen ortodoksi IX: siveysoppi & Viktor Railas, 1982
33. Rukoustulet palavat, 1984
34. Kipinöitä kirkkaudesta, 1985
35. Ehtoovalon aikana, 1986
36. Kirkkovuoden polulla, 1990
37. Ortodoksisen kirjallisuuden julkaisuneuvoston sadan vuoden taipaleelta, 1991
38. Sielunpaimenia ja kirkonmiehiä, 1991
39. Sortavalasta papin taipaleelle, 1992
40. Lapsuuteni Liperin Salokylässä, 1993
41. Kirkkokunnan ylösnousemus, 1993
42. Seitsemän vuotta Taipaleen pappina, 1994.

Seitsemän vuotta Taipaleen pappina

Tässä teoksessaan Erkki Piironen kertoo avoimesti, millaisin ajatuksin ja työnäkymin hän toimi seitsemän vuoden ajan pappina Taipaleen ortodoksisessa seurakunnassa - samassa seurakunnassa, jossa hän oli syntynyt, viettänyt lapsuusvuotensa ja josta lähtenyt opiskelemaan papin tehtävään.

Yhtä avoimesti hän kuvaa, millaista oli papin perheen, erityisesti kasvavien lasten elämä seurakunnan omistamassa suuressa pappilassa ja kirkon läheisyydessä keskellä vilkasta seurakunnallista elämää, jota monenlaiset tapahtumat sävyttivät.

Teoksessa lukija pääsee kurkistamaan papin ja hänen perheensä elämään julkisen kuoren sisäpuolelle ja tutustumaan, miten ortodoksisen kirkon perinteitä ja pastoraalista käytäntöä toteutettiin sotien jälkeisissä olosuhteissa vuosisatoja luterilaisuuden keskellä eläneessä seurakunnassa, johon siirtolaiset olivat tuoneet rajakarjalaisten värikästä tapakulttuuria.

ORTOKIRJA
ISBN 952-9685-07-6